Christus Consolator

door

Dr J.H. GUNNING Jhz

VOOR KRANKEN

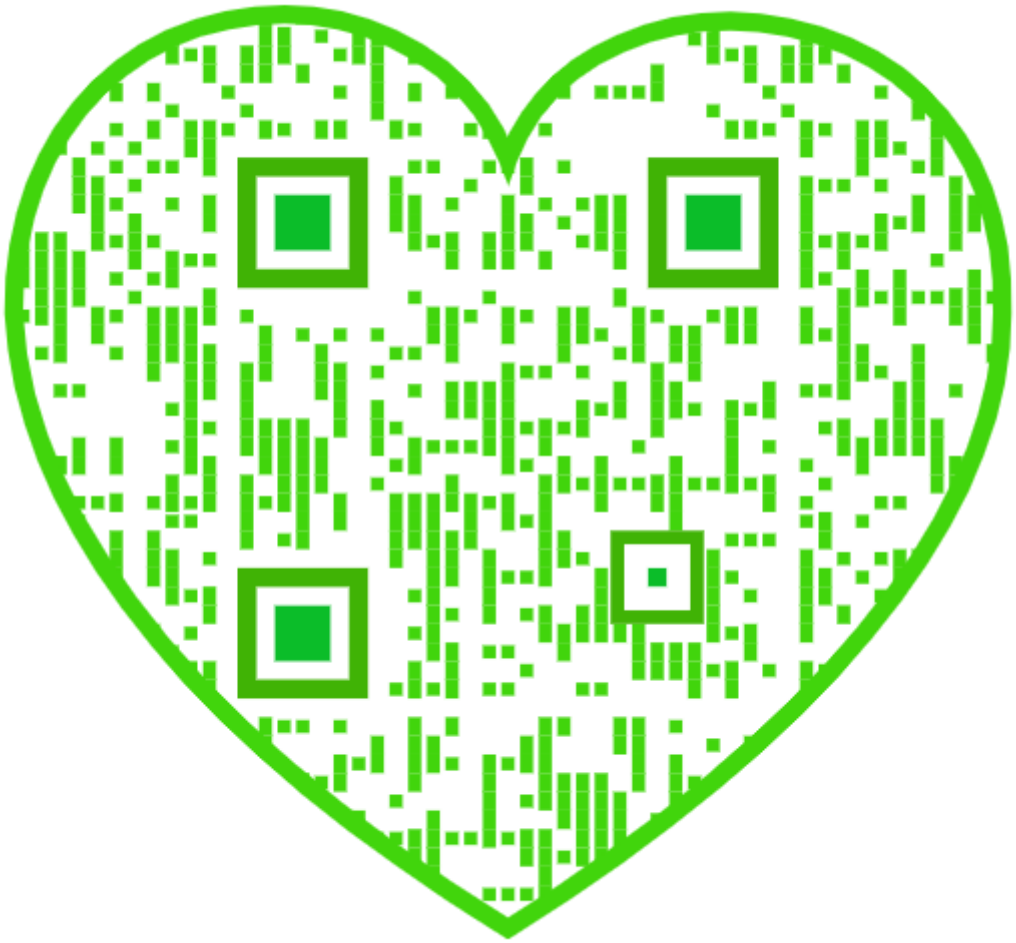

CHRISTUS CONSOLATOR

VOOR KRANKEN

CHRISTUS CONSOLATOR

EEN TROOSTBOEK VOOR
REIZIGERS NAAR DE EEUWIGHEID

DOOR

Dr J. H. GUNNING J.Hz.

J. H. KOK N.V. UITGEVERS MIJ KAMPEN — 1929

VOOR KRANKEN

DOOR

Dr J. H. GUNNING J.Hz.

J. H. KOK N. V. UITGEVERS MIJ KAMPEN — 1929

EEN WOORD VOORAF.

DIT *vierde Deel van mijn „Christus Consolator" is nu in zeer bijzonderen zin voor u bestemd, broeders en zusters in de verdrukking, met name voor u, lieve kranken!*

Ikzelf ben meer dan ééns met den heilzamen staf, waarmede de goede Herder zoo vaak Zijne schapen weidt: met lichamelijk lijden, aangeraakt geworden, en levenslang heb ik mij tot kranken aangetrokken gevoeld. Zij zijn vaak „gezonder" dan de lichamelijk-gezonden.

Waar ik nu in de volgende bladzijden vaak tot zieken ga prediken, wil ik toch beginnen met dankbaar te belijden dat kranken zelven vaak voor mij — en voor tallooze anderen — de gezegendste predikers zijn geweest, en nòg zijn. Gezonde menschen, die in hun ongebroken kracht daarheen gaan, hun plannen maken en exploiten verrichten, zij verkeeren o, zoo dikwijls in groot gevaar! Hoe licht gaan zij steunen op eigen kracht, hoe gemakkelijk worden zij „vrome Farizeërs," die bij al hun ijver en liefdebetoon den stillen omgang met den Heere missen. En dááruit alleen wordt toch maar een zegenrijk verkeer met anderen geboren.

Hoe geweldig kan uwe prediking juist voor zulk een „prediker" zijn, als hij u, o door lijden en gebed geheiligde kranken! bezoeken mag, u in de stille oogen ziet en u in uw voortdurende zwakheid en gebondenheid gadeslaat. Een stil geworden hart, dat, hoewel het een brandend verlangen kent om te arbeiden en te werken tot des Heilands eer, zich toch gewillig buigt en onderwerpt aan Zijn wil, en het nu ootmoedig als zijne levens-

taak aanneemt in hulpelooze afhankelijkheid, onder smartelijk lijden, geduld te oefenen, ja zelfs vroolijk te zijn in den Heere — dat is een meer gezegend prediker dan de welsprekendste kanselredenaar.

Ik groet u, gij lieve zieken, die uw lijden uit de hand des Heeren hebt ontvangen en aangenomen! Gij zijt een onuitsprekelijke zegen voor allen, die onze God aan drukken, beweeglijken arbeid gezet heeft. Gelukkig zij, die dikwijls bij u mogen zijn! Dat doet de knieën buigen in deemoedigen dank voor alle onverdiende, rijke gaven Gods. Ik ben nooit zóó bemoedigd geworden tot mijne herderlijke taak als door mijne geregelde bezoeken bij een arme teringzieke, die ik jaren lang elke week heb opgezocht, die ik nooit in opstand of ongeduldig heb gezien, en die, toen ze bijna tot een geraamte was uitgeteerd, en geen oogenblik meer zonder benauwdheid was, nòg roemde in de genade van haren Heiland. Hoe wordt een gezond mensch aan zulk een ziekbed beschaamd en — onderwezen! Alle zelfvertrouwen valt dan weg en dáár leert men danken dat men werken mag in den dienst van onzen Heere en Koning. En wie dankt, die prijst Hem. Op dien weg kan de Heere ons Zijn heil doen zien.

Lieve kranken, bekenden en onbekenden, ik groet u eerbiedig. Brengt ons nog vaak eene heilzame roepstem tot geduld, tot gebed en tot liefdebetooning, en moge de Heere u zegenen voor alles wat gij, vaak zònder dat gij het vermoedt, voor uwe gezonde medemenschen zijt!

Maar ik weet het, niet àlle kranken zijn zulke predikers. Er zijn ook vele zwakken en kleinmoedigen onder u; wien de lange lijdensweg moeilijk valt en zwaar, die wellicht dankbaar zullen wezen voor een woord van bemoediging en vertroosting. Voor hen, hoop ik, zal dit boekje een welkome vriend zijn, als 't ware een stille medereiziger, die zich eens even bij u nederzet en tracht met u te spreken over den Heiland, die ook in ùwe benauwdheden mede benauwd is geweest.

Gij vindt hier een aantal brieven, verzen (ontleende en eigene) en gebeden, die ik voor u heb neergeschreven, in de hoop dat

gij er een weinig troost en bemoediging uit putten moogt. Ik heb in mijn leven vaak aan ziekbedden gezeten en veel met kruisdragers van allerlei aard en aanleg gesproken. Ik weet dat het niet altijd gemakkelijk is het rechte woord te vinden, dat juist in diè omstandigheid voor dièn bijzonderen lijder past. Het geschreven woord brengt zijn eigen zwarigheden mede. Het kan zich niet zoo terstond aan de persoonlijke, oogenblikkelijke behoefte aanpassen als de levende stem. Maar soms heb ik het ook wel eens ondervonden dat men te moe en afgemat, of op dat oogenblik ongeschikt en ongeneigd was naar een gesproken woord te luisteren; dan heb ik wel eens een versje, een klein verhaaltje stillekens achtergelaten, en later vernomen dat het zijn doel niet had gemist. Men had het in een passend oogenblik ter hand genomen en met vreugde gelezen. Moge dit voorrecht ook aan dèze woorden, die ik met het oog op uw toestanden heb neergeschreven, om Jezus' wil ten deel vallen!

Over ziekenhuizen, doktoren, geneesmiddelen, geloofsgenezing en dergelijke onderwerpen, die kranken vaak bezig houden, heb ik vrij uitvoerig en herhaaldelijk iets in de volgende bladzijden gezegd, soms verschillende opvattingen aan het woord gelaten, wellicht ook wel eens hetzelfde tweemalen gezegd. Dat is niet erg. Er zijn dingen, die men wel eens met zekeren nadruk malkander moet voorhouden. Moge alles maar dienen tot opbouwing en onderwijzing in de waarheid, die ons in Christus den Consolator verschenen is!

VOOR KRANKEN

GEBED.

Genadige God, Vader en Onderhouder van al uwe kinderen, zegen dit boek, dat door vele kranken zal worden opgenomen en dat aan menig ziekbed zal worden voorgelezen. Maak het vruchtbaar, o Heere, aan de harten van uwe lijdende schepselen, die het vaak zoo moeielijk en zwaar hebben in dit onzekere leven. Geef uwen dienstknecht, die het schrijven gaat, den bijstand van uwen Heiligen Geest, opdat zijn woord de harten verkwikke en heenwijze naar den Heiland, den grooten Geneesmeester voor ziel en lichaam beide. Leg er iets van de heerlijkheid van Christus, den grooten Trooster, in en geef dat af en toe een neergebogen ziel zich uit hare moedeloosheid en dofheid opbeure, met verhelderd oog in stille blijdschap fluisterend: dàt is de stem mijns Liefsten!.... Amen.

HET LIJDEN.

Nu ik over het lijden ga schrijven, wil ik openhartig vooropstellen en bekennen dat ik het lijden in deze wereld heelemaal niet begrijp en het met mijne theologie absoluut niet verklaren kan. Ik geloof aan Gods oppermacht, aan Zijn bestuur en leiding, maar wat ik voor oogen zie is zóó verschrikkelijk, zóó verbijsterend en met alle logica spottend, dat ik geen mogelijkheid bespeur Gods hand in dat alles te *volgen*.

Ik ken menschen, wier leven één onafgebroken smart is. Kinderen Gods, duizendmaal beter en vromer dan ik ben, die van de ééne ellende in de andere komen. Zielelijden en lichaamssmart zonder einde. Eene beproeving, die maar niet ophoudt, die veeleer gestadig erger wordt. Ware martelingen, jaren-lang, levens-lang durende. Kom nu eens bij zoo'n lijder zitten, gewapend met driehonderd teksten! Ga daar nu maar praten van Gods wijze en teedere vaderhand! Van een Vader, die al dat lijden kent, ja zèndt, en die voor alle smeekbeden doof schijnt.... Neen, vaak kan *ik* het niet verder brengen dan bij zoo'n Jobsgestalte diepbewogen neer te zitten, de uitgeteerde hand in de mijne te nemen, een enkel woord van mede-leven te spreken, een traan van diepgevoeld mede-lijden te schreien, een korte bede om berusting te stamelen en dan weer henen te gaan, om daarna in mijn binnenkamer nog eens neer te knielen en te zuchten: ach Heere, ontferm U toch!

Zoo gaarne zou ik met dit boek een weinig troost brengen aan gewonde, worstelende harten. Ben ik, die zelf vaak zooveel strijd en moeite heb in mijn binnenste, daar de rechte man voor? Zijn daar niet sterker, gefundeerder, scherper-belijnde menschen voor noodig? Ach, ik geef maar in eenvoudigheid

wat ik geven kan: de liefde en het medelijden van een oud en moe zondaarshart, maar dat toch iets van de heerlijkheid van Jezus Christus verstaan heeft.

De Heere Jezus, die zelfs met *slijk* de oogen der blinden wist te openen, gebruike dezen gebrekkigen arbeid van Zijn dienstknecht tot zegen van velen!

NIEMAND IS NUTTELOOS.

„Ik kan het nog wèl verdragen pijn te lijden, maar dat onafgebroken gevoel van *nuttelooshеid*, van mij aldoor te moeten *laten* verzorgen en voor niemand wat te kunnen *zijn*, dat wordt mij onverdragelijk. Dat ligt als een zware, drukkende last op mijn hart."

Ja, dat *is* ook zwaar. Ik kan het mij indenken *hoe* moeielijk het wezen moet altoos een ander voor je bezig te zien zonder maar een vin te kunnen verroeren, zonder ooit eens een wederdienst te kunnen bewijzen. O, wat zijn de gezonden toch gelukkig!....

Pas op, mijn kranke, want bij zulke gedachten groeit de leelijke distelplant der jaloerschheid opwaarts. Weg daarmee!

Gij hebt wel eens gehoord van dien schoolmeester, die aan zijn klasse vroeg wàt de kinderen dachten dat zij in 't leven het liefst zouden willen worden? De een gaf dit, de ander weer een ander antwoord. Daar stak een heel klein meisje haar vingertje op. „Nu, lieve meid, wat wil *jij* graag worden?"

„Ik wil een *zegen* worden," antwoordde zij met stralende oogjes.

Een zegen. Is dat niet het schoonste beroep, dat men zich wenschen kan?

En zou nu niet *iedere* kranke, elken morgen weer opnieuw, zijn of haar lijdensweg kunnen beginnen met de bede: „lieve Heer, stel mij vandaag tot een *zegen?*"

Ja, zucht gij misschien, dat is nu alles goed en wel, maar hoe zou ik in *mijn* toestand dat kunnen?

Ik geef dadelijk toe dat het aangenamer en uitlokkender schijnt op een openbaren post te arbeiden, dáár zijn plicht nauwgezet te vervullen en op die wijze voor anderen ten zegen te zijn. Bovenal een evangelist, een dominee, een zendeling te zijn, zoo heelemaal alléén voor het Koninkrijk Gods te arbeiden, niet waar?

Ik begrijp die stemming best, al zouden evangelisten en dominees en zendelingen u heel wat uit hun levensgeschiedenis en hun ervaringen kunnen vertellen om die hooge, blije gedachten te versomberen en te ontkleuren. Maar gelooft gij het niet dat ook gij, lieve kranke, een zegen kunt zijn voor *uw* omgeving? Hebt gij er wel eens aan gedacht uw dokter een vriendelijk woordje, een bedankje te geven voor al zijn zorgen? De kranken kunnen evengoed wat zonneschijn *geven* als zij behoefte hebben dien te *ontvangen*. Zij kunnen het hun verzorgers prettig of — lastig maken, hun een vriendelijk gezicht — of een zure, ontevreden tronie laten zien. Denkt gij dat dit voor hen onverschillig is?

De Heere zegt in Zijn Woord: „Ik zal u zegenen en wees een zegen!" Wie zóó nadrukkelijk als dit met een *zieke* het geval is, in de woestijn, in den smeltoven der beproeving geleid wordt, is het voorwerp van zeer bijzondere bedoelingen Gods. Gij gelooft toch niet dat de Heere u uit lust tot plagen aldus bezoekt? Gij wilt toch immers *blijven* gelooven dat Hij u kent en „weet waar gij woont?" Wel, dan wil Hij toch óók dat gij juist dáár, waar gij zijt, op uw bed of in uw ziekenvertrek, van Hem getuigen zult op *uwe* wijze. Ik herinner mij een dokter, zelf helaas *niet* geloovig, die mij van een kankerlijder, die onnoemelijke smarten te dragen had, zeide: „*die* man zou je nu heusch een christen kunnen maken, zoo'n geduld en zoo'n vriendelijkheid heb ik nog m'n leven lang bij zulk een stakker niet ontmoet."

Lieve kranke, die dit leest, wanneer gij den Heere eerlijk en ernstig bidt u tot een *zegen* te stellen in uw lijden, kunt gij er zeker van zijn dat Hij u den weg ook wijzen zal. Aan gelegenheid daartoe zal het dan ook u niet ontbreken.

AAN DEN HEILAND.

Bij uw kruispaal neergezeten,
Met het oog op U gericht,
Kan ik al mijn smart vergeten,
Valt mij 't zwaarste lijden licht.
'k Vind hier balsem voor mijn wonden,
Troost in leed en droefenis,
Ja, ook voor mijn zwaarste zonden
Volle schuldvergiffenis.

Neen, ik wil van U niet scheiden,
Tot wien anders zou ik gaan?
'k Heb de sprake van uw lijden,
'k Heb uw liefdestem verstaan.
Heiland, 'k wil mij zelf U geven,
Wijden U geheel mijn hart,
Gij, o Leven van mijn leven,
Vreugde-Koning, Man van smart!

WEES EEN ZONNESTRAALTJE!

Wij, kranken — vergunt mij eens mij als één uwer te beschouwen! — wij moeten met Gods hulp medehelpen wat zonneschijn in het leven te brengen. In den regel denken wij: „het is bij *ons* enkel donkerheid en de anderen moeten *ons* wat licht en vreugde brengen!" Neen, neen, ook wij hebben die taak! Wij moeten met allen, die tot ons komen of tot ons behooren, liefdevol meeleven: onze helpers en verzorgers, onze huisgenooten, onze kennissen, onze vrienden. Al zijn zij op 't oogenblik gezond en wij ziek, denkt gij dat zij zonder zorgen en zonder verdriet zijn? Bijna ieder van hen heeft zijn eigen kruis, dat hem drukt en bezwaart. En nu is het *onze* roeping: van ons bed, van onzen

ruststoel, van onze ziekenkamer uit — zonnestralen naar hen heen te zenden. Velen, velen hebben hun bekende of onbekende zorgen. Hoe meer wij de menschen leeren kennen, hoe meer wij in diepten van droefheid en ellende inzien. Zoudt gij niet meenen dat anderen vaak een nog *veel zwaarder* kruis hebben dan hetgeen de Heere *ons* heeft opgelegd?

Niet waar, wanneer wij waarlijk ons verplaatsen in al de nooden en moeiten van onze medemenschen, met wie wij in aanraking komen, wanneer wij in liefde en biddend aan hen denken, wordt *ons* kruis dan niet wat kleiner en lichter? Laat ons toch niet altoos op onszelven blijven staren, maar „onze" menschen — de menschen, die ons bezoeken — er op aanzien met de gedachte: „zijn zij misschien óók onbevredigd en ongelukkig? hebben zij wellicht een ongestild verlangen? hebben zij geen bijzondere behoefte aan iets liefs en iets warms, dat *ik* hun juist geven kan?" Ja, mijn kranke, gij zijt wellicht juist in Gods Raad „de" persoon, die hun een zonnestraaltje, een wegwijzer naar het land van geluk en van vrede worden moet!

Gij hebt wel eens gelezen dat de kostbare steen opaal van nature glansloos en vaal is, maar dat hij in allerlei kleuren gaat schitteren, wanneer hij met een warme hand wordt aangeraakt. Eerst dàn ontplooit hij zijn rijkdom. Zoo zijn er harten, die pas beginnen te glanzen en te glinsteren als zij in aanraking komen met een medelevend, liefhebbend hart. Zoudt *gij* niet gaarne zoo'n hart zijn?

Ik heb eens eene vrouw gekend, die in haar jonge jaren een mooi, bloeiend meisje was geweest. Zij was verloofd en over enkele weken zou zij „aanteekenen." Plotseling kreeg zij eene verlamming in de beenen. Haar verloofde hoopte jaren lang met haar op genezing, maar te vergeefs. En ten slotte moest deze verbintenis worden verbroken. Toen ik haar leerde kennen, was zij een blijmoedige, vroolijke christin, aan wier lijdenssponde oud en jong raad en bemoediging zochten, daar zij elken dag opnieuw uit de fontein van Gods genade kracht en zonneschijn putte. Elken Zondag kwamen — ten minste als hare pijnen niet àl te hevig waren — eenige kinderen rondom haar bed

zitten en sprak zij hun van den lieven Heiland, en altijd was zij bezig met kleine geschenken voor bazaars, armen en bedroefden, aan wie zij steeds met hartelijke voorbidding dacht. Ik denk dat er nog wel honderd menschen leven, die allen het een of andere aandenken van „zieke Marie" bezitten; ook ik heb een vlechtmatje, door haar vervaardigd, dat ik als goud bewaar.

Is zoo'n leven niet rijk? Had ik geen gelijk toen ik in mijn versje „Ga niet alleen door 't leven" zeide: „door and'ren mee te geven ontvangt gij tegelijk?" O als wij ons door den Heere onze oogen laten openen, geeft Hij ons den blik der liefde voor anderen en dan zullen ook wij zonnestralen uitzenden naar *alle* kanten.

EENZAAMHEID.

Vele kranken gevoelen zich bitter éénzaam. Vooral wanneer de ziekte langdurig is. Ach, de gezonden hebben ook zoovele belangen, en zij raken zoo spoedig met ons uitgepraat. Wij liggen daar al weken, maanden, jaren lang. Het is altoos hetzelfde met ons. Wij hebben weinig belangrijks te vertellen over anderen. Ons wereldje is zoo klein en zoo droevig en zoo eentonig.

Wij waren zoo verwend door de deelneming der menschen toen zij voor 't eerst hoorden dat wij ziek waren. Wat al bezoeken! Wat al bloemen en andere vriendelijkheden! Wat al belangstelling! Maar het nieuwtje ging er af, en er kwamen ook weer andere zieken, die nieuwe belangstelling vroegen....

En nu liggen wij vaak alleen. Alleen met vele gedachten. Soms ook wel eens met *bittere* gedachten.

Konden we maar altijd lezen, maar o, dat moede hoofd!

Konden we maar altoos rustig zijn in Gods bestel, maar o, die aanvechtingen van den Booze!

De Bijbel is vol van beloften en toezeggingen voor zwakken en geringen, maar o, de moeilijkheid om die altoos vast te grijpen en ze zich toe te eigenen!

Soms zijn we zoo bitter, bitter eenzaam....

HET SPOOK DER MOEDELOOSHEID.

Lieve kranke! Gij zijt wel eens moedeloos, niet waar? Beken het maar eerlijk: er zijn wel dagen in uw leven dat *alles* u tegenstaat, dat *niets* uw belangstelling meer wekken kan.

Het ziekbed is al zoo lang, zoo bitter lang voor u gespreid, en er komt maar geen kentering ten goede. Uw dagen, maanden, jaren kruipen daarhenen, en iedere dag brengt zijn nieuwe teleurstelling. Lang hebt gij het u willen ontveinzen, lang ook er tegen ingeworsteld, maar nu gaat dat niet meer. Nu dreigt gij in moedeloosheid te verzinken. Gij kent nog wel uw oogenblikken van blijdschap, van opgewektheid, maar ze worden toch al zeldzamer en kortstondiger. „Neen, het is niet gemakkelijk oud en zwak te worden," zei mij eens mijn leermeester Nicolaas Beets, en ik zie nòg dien weemoedigen trek op dat mooie, mannelijke, edele gelaat.

Dan komen allerlei vertroosters tot ons, maar velen vertroosten ons *niet.*

„Ge moet een beetje afleiding zoeken!" En dan brengen ze lieve, goede, praatgrage menschen bij u, en die babbelen dan over alles en nog wat, maar ach, ze laten u zoo ledig en zoo arm!

„Ge moet eens een spelletje spelen!" En dan komen zij u met hun kaarten, of een schaakbord, of een halma aan boord, maar gij mist er de lust, de opgewektheid toe, en ook wel de vlugheid van geest. Gij verliest onophoudelijk, gij kunt niet meer met de oude viefheid zoo'n spel overzien — en gij wordt moedeloozer dan ooit.

„Neem een mooi boek!" Maar de boeken smaken u niet meer. De „lichtere" vervelen, de „zwaardere" vermoeien u. Onder 't lezen wordt gij suf en slaperig, en als ge dan weer opschrikt, zijt ge verdrietig, bedroefd, wanhopend. „Zóó ver is het al met mij gekomen dat ik midden op den dag in slaap val! Wat *ben* ik toch ongelukkig!"

„Sla dan uw Bijbel open, die verveelt toch nooit!" Ach, lieve vertrooster, verveelt hij *u* nooit? Ach, vrome, welmeenende be-

zoekzuster, is hij voor *u* nooit een gesloten boek? Hélaas, voor *mij* meer dan ééns! Gij fronst uw wenkbrauwen, gij schudt uw hoofd, gij heft uw vinger dreigend tegen mij op, gij vindt mij zeker heel slecht en diep gezonken?

„Mijn kind, mijn moede, moedelooze kind," spreekt uw Heiland, „kom tot *mij* en *Ik* zal u rust geven. Die menschen meenen het allemaal goed met u, maar ze begrijpen u niet. Ze verstaan uw kleine en groote verdrietelijkheden niet. Ze zijn zoo deftig en zoo vroom en ze doen alles zoo afgepast.... Kom tot *mij* en schrei maar eens uit tegen *mijn* borst, en zwijg maar eens stil! Ge *hoeft* tegen *mij* niet te praten. Ik versta u tòch wel, en Ik begrijp u tòch wel. Ik begrijp het heel goed, dat het u moeilijk valt zooveel dingen niet meer te kunnen, die gij vroeger zoo gaarne deedt, en zoo zwak, zoo vreesachtig, zoo eenzaam u te voelen.... Vrees niet, mijn kind, Ik blijf bij u tot aan het einde toe!"

O lieve Heiland, hoe zoet en hoe teeder is *uwe* stem! O dierbare Jezus, wat ben ik dankbaar dat Gij mij zoo goed verstaat en dat ik U niet tegenval. Zoo mag ik dan tegen U leunen en op U steunen, zoo mag ik dan op U rekenen, dat Gij mij ook in mijn zwakke, moedelooze dagen niet, neen *nooit* verlaten of begeven zult. Heiland, ik ben soms zoo moe, maar Gij zijt toch ook *mijns* levens kracht, ook *mijn* Morgenstond. En al wordt het dan ook donker, ik zal *niet* vreezen, want *Gij* zijt mijn licht en mijn heil. Eeuwiglijk. Amen.

ENGELEN.

Daar zijn gedachten, die ons plotseling verrassen.
Vaak met een troost, een licht, een spreuk
uit 's Levens boek,
Die juist *dat* oogenblik op onzen toestand passen;
'k Noem dat een — *Engelenbezoek.*

GEBED IN DAGEN VAN MOEDELOOSHEID.

O, Hemelsche Vader, Gij, die overal tegenwoordig zijt, Gij zijt thans ook in mijn stille ziekenkamer en wilt mij door uwen Geest onderwijzen en vertroosten. Gij kent mij en ziet mij in al mijn armoede en ellende.

Heere, als de dokter en de bezoekers komen, houd ik mij groot en zeg ik vriendelijke woordjes, en ben ik ook wel dankbaar voor al het goede, dat zij aan mij doen .... maar innerlijk ben ik toch zoo moedeloos, en soms ook zoo bitter gestemd. Gij weet het, Alwetende, hoe zelden ik tot U spreken kan met een rustig vertrouwend hart. Ik vind het zoo vreeselijk, Heere, altijd zoo zwak en zoo ziek te zijn, ik *kan* er geen vrede mee hebben en ik *heb* ook geen vrede — en toch moet ik bij U schuilen, rusten aan uw hart, want anders word ik wanhopig.

Lieve Vader, waarom zijt Gij soms zoo verre van uw kind? Ik bèn toch uw kind. Ik ben opgenomen door den Doop in uw verbond, ik heb uw Woord van kindsbeen af gehoord, en nu lees ik het elken dag. Maar ach, het is vaak zoo donker en zoo sprakeloos voor mij! Ik lees van uw leidingen met uw oude volk, hoe Gij Abraham en Jozef hebt gesterkt in al hunne zwarigheden, maar het is mij alsof uw sprake tegenwoordig niet meer zóó dicht tot de menschen nadert als vroeger. De dominees preeken het wel in de kerken, en zij schrijven in hun blaadjes dat uw arm nog niet verkort is, maar Heere, is het nu heel erg ongeloovig van mij als ik U zeg, dat ik daar zoo weinig van merk, zoo zelden iets van bespeur in mijn eigen leven en in dat van anderen? Het is alsof Gij, als die koning uit de gelijkenis, naar een vergelegen land op reis zijt gegaan. O God, vergeef het mij als ik slechte dingen uitspreek, maar dat duldt Gij toch wel in uw kind. Gij hebt lust tot waarheid in het binnenste, en ach, mijn binnenste is zoo ledig, zoo verscheurd, zoo hunkerend naar uwe tegenwoordigheid.

Barmhartige God in den hemel, ach buig u tot mij neder en spreek tot uw kind als in vroegere dagen. Ja, Gij *doet* het, Gij

doet het! Heere, terwijl ik thans tot U zucht, word ik rustiger en kalmer. O, wat is het gebed toch een zegen!

O, wat ben ik blij, dat ik tot U spreken mag zonder dat de menschen het hooren. Zij zouden zich over mij verbazen, misschien ook wel ergeren, maar Gij neemt mij aan precies zooals ik ben. Nu wordt het toch heusch stiller in mijne ziel. Gij zijt niet zoo verre als ik dacht, neen, Gij zijt dicht bij mij. Gij knikt mij vriendelijk toe, zooals mijn eigen moedertje doen zou. Gij doet mij lachen en weenen over mijzelven; o, wat ben ik toch een dwaas en onverstandig kind! Gij hebt het toch zelf beloofd: Ik zal u *niet* begeven noch verlaten. En Gij *hebt* mij ook nog nooit verlaten, want in mijn donkerste oogenblikken kom ik toch altijd weer tot het licht, en dat is een trekking van U, Bron van alle licht en troost!

Lieve Heiland, nu zie ik U weer met uw uitgebreide armen bij mij staan. Nu hoor ik weer uw zachte stem: kom tot mij, belaste en beladene ziel, en Ik zal u rust geven. Ja, ik wil tot U komen. Hier ben ik, o houd mij vast, barmhartige, genadige, teedere Heiland! O laat mij niet meer zoo twijfelen aan uwe trouw en aan uwe vriendelijkheid. Ik dank U, ik dank U, Heere Jezus. En achter U gaande, wil ik mijn kruis ook weer moedig op mij nemen. Geloofd en geprezen zij uwe liefde tot in eeuwigheid! Amen.

HET GOEDE DEEL.

Wij kennen natuurlijk allen de liefelijke geschiedenis van Martha en Maria, die twee zusters uit Bethanië, die twee vriendinnen des Heeren. Wij kunnen zooveel van haar leeren, en dat ééne woord komt ons telkens weer voor den geest als héél belangrijk: „Maria heeft het goede deel gekozen, hetwelk van haar niet zal worden weggenomen."

Wij lezen telkens in den Bijbel van menschen, die hun deel in deze wereld zoeken, en van anderen, die den Heere tot hun erfdeel hebben. Maar dàt is toch het onderscheid *niet* tusschen

deze beide zusters. Beiden waren oprechte discipelinnen van Jezus, beiden hadden Hem en Hij had beiden lief. Maar het gaat hier om iets, dat de Heere juist zijn discipelen nauw op het harte binden wil, aan een gevaar juist voor *hen*. Het goede deel, dat Maria gekozen had, was aan Jezus' voeten te zitten om van Hem te *ontvangen*. Ook Maria wenschte Jezus te *dienen*. Zij heeft zeker aan deze ontvangst van den geliefden Meester meegeholpen, zij heeft stellig mèt Martha de kamer en de tafel helpen toebereiden; maar zoodra zij zich van die dingen vrij *kon* maken, had zij haar lievelingsplekje aan Jezus' voeten opgezocht.

En stellig was Martha óók begeerig wat van Jezus te *ontvangen*, Zijn lieve heerlijke stem te hooren, Zijn dierbaar gezelschap te genieten, Zijn troostvolle woorden te beluisteren. Maar.... zij kon zich toch vooreerst nog *geen* rust daartoe geven! Er was nog zóóveel in de keuken te doen, nog zóóveel na te zien of alles wel goed in orde was, dat zij van binnen nog lang niet tot rust gekomen was, en een beetje boos op Maria werd, die daar reeds nù zoo kalm en vredig haar lievelingsplekje had ingenomen. .. „Heere, vindt Ge 't nu niet verkeerd dat Maria mij zoo weinig *helpt?* Gij ziet toch evengoed als *zij* het ziet dat er nog zoo *veel* te doen is....!"

„Martha, Martha, *Maria* heeft het goede deel gekozen!"

Lieve kranken èn gezonden, ach er is zooveel, dat ons eenmaal weer wordt afgenomen, wanneer wij verzuimen aan Jezus' voeten neer te zitten, wanneer wij verzuimen naar *Hem* in de eerste plaats te luisteren. Hoeveel gevaar loopt ook een *zieke* daarvoor! Daar is hij dan aan zijn gewone werk onttrokken; zijn leven schijnt hem zoo nutteloos toe; het hart is met zooveel vragen en zorgen vervuld: hoe zal het met mijzelven afloopen? Zal ik beter worden? hoe sta ik voor de eeuwigheid....? Ja, er kan ons heel wat ook door de *ziekte* worden afgenomen. Maar *niet* het goede deel, *niet* het éénige, dat waarlijk *blijft, niet* de gemeenschap met den Heiland.

O, mijn lieve kranke, bekommer u niet te veel om al die dingen, die toch voorbij gaan en die toch ook maar eene voorbij-

gaande beteekenis hebben! Zeker, gij móógt wel denken aan al die banden, die u aan de aarde hechten; het zou onnatuurlijk zijn als gij het *niet* deedt; maar het heeft toch alles maar een *betrekkelijke* waarde. „Werp al uwe bekommernis op *Hem*, want *Hij* zorgt voor u!" Gebruik uw moeilijken lijdenstijd om dien tot een tijd van *zegen* voor u en de uwen te maken! Zit ook gij maar veel in den geest aan Jezus' voeten. *Uw* werken, *uw* zorgen kan u worden ontnomen, en 't is een zware beproeving voor menigeen, vooràl voor een *vrouw*, die zoo gaarne „zorgt," dat alles op te geven (en de Heere *weet* dat ook wel en Hij *verstaat* uw verdriet!) maar de liefde en de genade van uwen Jezus zullen *niet* van u worden weggenomen. Integendeel ze zullen u steeds meer tot zalige, heerlijke werkelijkheid worden. O, laat het *goede* deel uw lijdend leven mooi en vol maken, en laat Hem ook u in deze lijdensschool Zijn „Martha, Martha" toeroepen. Dan *blijft* gij een Martha, dat màg wel, maar met het *hart* van een Maria er bij.

DANKBAARHEID.

Hoe staat het met onze *dankbaarheid?* Dat is een zware taak voor kranken, die zoo vaak meenen enkel stof tot *klagen* te hebben. Maar 't is toch voor den christen een dure plicht, dien wij óók, ja vooràl in de ziekenkamer moeten leeren beoefenen. En door het danken groeit onze dankbaarheid. Iedere kranke, die zich eerlijk afvraagt: „Heere, wat hebt Gij mij te zeggen?" kan en zal ook steeds danken.

Maar dan moet men ook een *christen* zijn, een mensch, die Christus toebehoort, die met Thomas aan Jezus' voeten heeft mogen leeren uitroepen: „Mijn Heere en mijn God!" Dàn is het hart zóó vol bewondering over die groote, alles overklimmende genade Gods in den Borg en Middelaar onzer ziel, dat het altoos opnieuw den Ontfermer moet loven en danken.

Zijn wij nu ook *waarlijk* van *harte* dankbaar? Het gevaar

toch is niet denkbeeldig, vooral wanneer wij een christelijke opvoeding hebben gehad, dat wij onszelven bedriegen en vromelijk meepraten met anderen: „ja, ondanks al mijn lijden, ik heb toch nog wel oorzaak — let op dat woordje *nog!* — om dankbaar te wezen!" Want — wat (meen ik) Spurgeon eens zeide — „wanneer gij u bekeerd hebt, zullen dat in de eerste plaats uwe huisgenooten en uwe huisdieren merken," dat geldt inzonderheid ook van bekeerde *kranken.* Zij, die het meest met ons te doen hebben, onze huisgenooten, die ons dag aan dag te verzorgen hebben, *zij* kunnen ons veel beter leeren kennen en beoordeelen dan die lieve bezoekers, die af en toe met een traktaatje of een chinaasappeltje bij ons bed komen zitten, en voor wie wij dan zoo erg gemakkelijk een vriendelijk gezicht en een hartelijk woord over hebben. *Die* zien ons in ons Zondagsche pakje en.... dat verschilt soms nog al wat van onze alledaagsche plunje!

Ware dankbaarheid toont zich door warmte, door zonneschijn te doen uitgaan, allereerst tot hen, die telkens met ons te doen hebben, heusch niet enkel om prettige en opwekkelijke zaken! Maar wanneer wij in het diepst onzer ziel van dankbaarheid jegens den Heere vervuld zijn, wiens liefde en genade ons dag aan dag draagt met al ons gebrek, ja dàn zullen wij vanzelf, zonder dat wij het weten, onze omgeving helpen in haar zware taak en door een vriendelijk woord, een dankbaren blik, een hartelijken handdruk haar werk verlichten en vermooien. Heusch, zoo'n woord van blijde erkentelijkheid valt vaak als een levende zaadkorrel op ontvankelijken bodem en brengt vrucht voort. Er zouden vrij wat meer bloemen bloeien op de paden van anderen, wanneer de zaden der dankbaarheid wat milder werden uitgestrooid. Want elk mensch heeft behoefte aan liefde en ach, wat wordt ze zelden gevonden!

Ik las eens van een man, die door zijn zonnig, vriendelijk wezen een ieder verwarmde. Geen leed, geen zorg scheen hem te drukken. Was ziekte en beproeving verre van zijn woning gebleven? Integendeel! Thuis lag zijn innig geliefde vrouw al zeventien jaar lang ter neer, verlamd aan armen en beenen,

niet in staat ook maar een vliegje te verjagen. En toen men hem eens vroeg: „drukt die toestand u niet bitter ter neer?" antwoordde hij: „mijn arme zieke vrouw is mijn zonneschijntje! Zoodra ik, wel eens beklem den bedroefd, bij haar bed kom, en dan haar zonnigen lach zie, haar vriendelijke woorden hoor, krijg ik weer moed voor mijn dagelijksch werk. Zij is mij waarlijk een bron van blijdschap en de kracht van mijn leven."

Lieve zieken, willen wij met Gods hulp trachten óók zoo'n bron van warmte en kracht te zijn?

ZENUWLIJDEN.

O gij arme zenuwlijders, ik heb thans een woordje voor u.

Gij voelt u zoo diep ongelukkig. Niemand begrijpt u, niet waar? Als ze maar wisten *hoe* ellendig gij u voelt, *hoe* angstig uw droomen zijn, *hoe* gering uw slaap is! Maar ze begrijpen u niet, ze kunnen nooit in uw lijden inkomen. Soms lachen ze om u, en dat wondt u zoo vreeselijk. Ze houden u voor overdreven, voor onwaar, voor half toerekenbaar. Gij voelt dat best, maar gij kunt het niet goed uitdrukken, en ach ze gelooven u tòch niet! Ze komen met lachende gezichten tot u, en stapelen lieve, vrome woordjes op elkaar, die u nòg maar ellendiger maken, en dan gaan ze schouderophalend weer van u weg, met een vriendelijk groetje en een wenschje voor uw beterschap, en gij blijft alléén in uw wanhoop achter.

Laat mij ook tegenover ù mogen bekennen dàt gij inderdaad soms heel moeilijk zijt voor anderen. Want de meeste menschen hebben *haast*, en dat kunt gij niet goed vatten. Gij zijt aldoor met uzelf bezig, gij hebt daar al den tijd, soms veel te *veel* tijd voor, en gij begrijpt het niet dat anderen nog duizend-en-één dingen *buiten* u te verzorgen hebben. En die anderen zijn óók maar menschen, en die hebben óók „zenuwen." Zenuwen, die wel eens geprikkeld kunnen worden door uw eindelooze klachten en aan-

merkingen en bezwaren. Vandaar dat ook *zij* wel eens onvriendelijk kunnen zijn, erg kort-af en zoo heel niet ingaand in uw moeiten en tobberijen....

Maar toch, ik heb innig medelijden met u, want gij hebt zoo heel weinig houvast aan uzelven. Gij mist de kracht u van dien zwaren druk te bevrijden, die u alle vroolijk-zijn, haast elken glimlach onmogelijk maakt. Anderen kunnen nog eens zeggen als ze hoofdpijn hebben: „ik zet er mij tegen-in," of als er een verdriet over hen komt: „ik ga eens naar een beproefd vriend om een troostwoordje." Maar gij voelt alles *dubbel* en elk leed drukt u *zwaarder* dan anderen. O lieve zenuwlijders, ik heb zoo met u te doen! Ik kan u alleen den raad geven: ziet *heel* veel op Jezus, denkt *heel* veel aan Hem, die ook *uw* lijden verstaat en wiens heerlijke rust, wiens zalige kalmte ik u zoo van harte toewensch. Gij moet zien los te komen van uzelven en van de menschen, en aldoor denken: „*Jezus* roept mij, *Jezus* trekt mij, *Jezus* is mijn Heer en Koning, die mij woning in Zijns Vaders Huis bereidt. Wat mij *hier* ook moog' ontbreken, in die streken wacht mij rust en zaligheid."

Ik heb eens een meisje gekend, een echte zenuwlijdster. Haar handen waren nooit stil, haar voeten altijd in beweging, haar oogen nimmer kalm. En ach, uit die oogen sprak zoo'n diepe, diepe angst. Ik kon die oogen nooit aanzien zonder te denken: „lieve stakker, ben je tenminste *'s nachts* als je *slaapt* dien angst kwijt?" Maar neen, ook in haar slaap had ze van die vreeselijke droomen, vol van onrust en narigheid. Op zekeren dag heb ik haar een kruisje meegebracht, zoo'n wit lichtend kruis, dat ook 's nachts een flauw schijnsel geeft, en ik heb haar gezegd: „lieve Marie, kijk nu maar dag en nacht, als je benauwd bent, naar dat kruisje en bid: lieve Heiland, bij uw kruis vergeleken is toch mijn kruis wel te dragen. Geef mij toch wat van uwe rust!" En weet ge wat zij mij na een poosje zei? „Ik zie het kruisje nooit meer zonder *Jezus* en heusch, nu ben ik *niet* bang meer."

Thans is dat kind *thuis* en Jezus heeft haar ook de laatste tranen afgewischt.

VOORBIDDING.

Het gebed is een der grootste raadselen, en tevens een der onbetwijfelbaarste waarheden voor Gods kind. „Hoe is het *mogelijk* dat God zou hooren naar al die tallooze, vaak zoo tegenstrijdige gebeden, die van Zijn menschenkinderen tot Hem opstijgen?" klinkt het aan den éénen kant. „Gij hoort het gebed, daarom zal alle vleesch tot U komen," betuigt de zalige ervaring van ontelbaren aan de andere zijde.

Laat mij in deze regelen, lieve kranken, u mogen wijzen op ons groot, ons heerlijk, ons koninklijk privilegie der *voorbidding*. Er zijn tijden dat wij *te* moe, *te* dof, *te* afgemat zijn om onze gedachten te kunnen verzamelen en werkelijk anderer lasten op ons te nemen (en dat moet hij dan toch doen, die voor *ons* bidt!) maar er zijn toch óók tijden, waarin wij daartoe in staat en geroepen zijn.

Wanneer wij eerst maar eens begonnen zijn, een kleinen kring te maken van menschen, die wij in ons gebed insluiten, en daar geregeld liefdevol aan gedenken, dan zult gij bemerken dat die kring al wijder en grooter wordt. Het is ook niet verkeerd die namen eens op te schrijven en zulk een namenlijst af en toe eens rustig in te zien. Zij kan ons helpen trouw te zijn in de voorbede voor hen, die ons door den Heere zelven op de ziel worden gebonden: leeraars, zendelingen, mede-kranken, verwanten en wie het verder wezen mogen. Als wij dan later eens mogen hooren dat het met dezen of genen, voor wie wij bidden, *beter* gaat, in welk opzicht dan ook, dan zullen wij een blijdschap smaken, die ons veel van ons eigen lijden zal doen vergeten.

Ik hoorde eens twee oude vrouwtjes met elkaar praten.

„'t Is toch moeilijk als je zoo oud wordt en niets meer doen kunt. Anderen werken voor Gods Koninkrijk den heelen dag, maar wij zijn voor niets meer te gebruiken. Vroeger kon ik ten minste nog breien en op die manier wat voor de Zending bijeenbrengen, maar nu zijn m'n vingers daarvoor óók te stijf. 't Is toch een ellende!" klaagde het oudje.

„Ja," antwoordde toen de andere, „dat ondervind *ik* ook, en 't *is* ook wel eens moeilijk heelemaal niets meer met je handen te kunnen doen. Maar wij kunnen toch *bidden* en daar hebben *wij* nu juist heel veel tijd en gelegenheid toe. Vooral Zaterdags en Zondags bid ik voor alle leeraars en evangelisten, eerst in 't algemeen, en dan voor degenen, die ik ken met name; ik voel zoo dat wij meê voor hen verantwoordelijk zijn, en vaak is het mij alsof ik de vermaning van hen krijg: „Anna, denk er aan, bid trouw voor ons, wij hebben het zoo noodig!"

O lieve vrienden, lieve kranke broeders en zusters, denkt hier toch aan! Er is in onze dagen een steeds-aanhoudende klacht over de kerk en hare dienaren. Ik geloof niet altoos zonder oorzaak. Maar zou er niet veel *meer* kracht van hen uitgaan, wanneer alle kranken en lijdenden als een biddende schare hen omringden en hen telkens en telkens weer voor den troon der genade gedachten? Niemand is nutteloos, die nog bidden kan. Niemand bekleedt zijne plaats te vergeefs, die nog tot den Heere kan spreken, ja al ware het maar tot den Heere kan *zuchten* en Hem aanloopen om zegen en licht voor anderen. Waarlijk, dat werk der voorbidding is gezegend, niet het minst voor het biddende hart *zelf*. „De zegenende ziel zal vet gemaakt worden."

Lieve kranken, willen wij allen eens eenige namen, eenige personen bijeenvoegen in onze gedachten en dagelijks voor hen bidden? Wilt gij ook *mij* daarbij insluiten?

VÓÓR EENE OPERATIE.

Nu moet ik in de handen der menschen vallen. Een operatie wordt voor mij noodzakelijk geoordeeld. De artsen hebben mij onderzocht. Herhaaldelijk en langdurig. Ze hebben met elkaar gesproken en beraadslaagd of er nog een àndere uitweg mogelijk is, maar ze zeggen: *neen*. Een operatie is noodzakelijk; alleen op *die* wijze is er nog uitkomst, nog genezing mogelijk.

Toen de profeet aan koning David de keuze liet wèlke straf

hij over zich zou laten komen, zeide hij: laat mij toch in de hand des Heeren en niet in der menschen handen vallen! Maar voor mij *is* er geen keuze meer. Ik *moet* gehoorzamen.

Maar de angst mijns harten is groot. Heere, red mij uit al mijne benauwdheden! Ik beschuldig mijzelven dat ik zoo kleinmoedig en zoo kleingeloovig ben, en toch *ben* ik zoo angstig en zoo bevreesd. Ach, wat moet ik toch doen?

Ik denk aan Gethsémané en aan Hem, Gods Zoon, die daar onder de donkere boomen van den Hof der Olijven worstelt. Ik hoor Hem klagen en zuchten. Ik zie Hem daar sidderen en beven en hoor Zijn persende zielebeden. Ik denk aan het woord, dat Hij tot Zijne discipelen sprak vóór Hij naar dien Hof henenging: „Ik moet met een doop gedoopt worden en het is mij bange vóór hij voleindigd is geworden." Hij ook werd in de handen van vreemden overgeleverd en Hij zeide: „mijn ziele is bedroefd tot den dood toe; blijft hier en waakt met mij."

Die woorden troosten mij toch. Nu behoef ik mij toch over mijn angst niet te schamen. Ik behoef niet te vertwijfelen omdat ik nog zoo'n vreesachtig hart heb, want mijn Heiland zelf heeft angst gehad toen Hij in de handen der menschen vallen moest. Hij schaamt zich niet over mij. Hij verwerpt mij niet. Dat vertroost mij toch, want het zijn juist Zijn discipelen tot wie Hij spreekt: „mijnen drinkbeker zult ook gij drinken, met den bloeddoop, waarmede Ik gedoopt worde, zult ook gij gedoopt worden." Daarom wil ik mijne oogen van de menschen àfwenden en ze verheffen tot Hem, die mij Zijn Woord en Zijnen Zoon heeft gegeven. Die Heiland is als ik verzocht geweest, maar Hij heeft overwonnen, terwijl *ik* bezwijken zou; en Hij heeft overwonnen ook *voor* mij! Ik heb in Hem eenen Hoogepriester, die als ik verzocht is geweest, die dus weet hoe moeilijk ik het heb en die ook hier bij mijn moede hoofd staat en mij toefluistert: „Ik zal u *niet* begeven noch verlaten, mijn kind!"

O ik ril en beef als ik aan de gevolgen der operatie denk. Op dat oogenblik ben ik bewusteloos, — God zij geloofd voor de wetenschap, die dat mogelijk maakt! Doch daarnà.... zal ik genezen? Zal ik levenslang gebrekkig blijven?.... ja, zal ik

er misschien in omkomen en niet meer wakker worden?.... Heere, ik wil *alles* indenken, ik weet het toch, ook dàt kan gebeuren.... Lieve Vader, lieve Vader in de hemelen, geen muschje valt ter aarde zonder uwen wil, hoeveel te meer zult Gij aan mij, uw kind, in ontferming denken! Lieve Vader, ik wil mij overgeven in de handen der menschen, want ik ben en blijf toch in *uwe* handen en in uwe handen ben ik *veilig*. Heere, ik ben de uwe in leven en in sterven. Help mij door! Geef dat ik genezen mag — bij U zijn alle dingen mogelijk — en dan hoop ik U beter en trouwer te dienen dan tot dusver. Heere, ik dank U dat Gij mijn steun en mijn hoop zijt, en dat ook als zij mij nu spoedig komen halen om met mij te doen wat zij vermogen om mij te helpen, Gij hun en mijn Helper wezen zult en dat *alle* ding mij tot mijne zaligheid dienen moet. Ik lig in uwe vredeshanden en daar heb ik *niets* te vreezen. Ik dank U, ik dank U, mijn Heiland, ik reken op U. Op U alléén.

MOEIELIJKE VRAGEN.

Hoelang wacht ik nu al op genezing? Telkens denk ik aan het woord van Jeremia: „is er geen balsem in Gilead, is daar geen heelmeester?" Hoe dikwijls heb ik mij tot de artsen gewend om hulp? Ze hebben alles met mij beproefd. Met medicijnen, met pleisters en pappen, met massage en pijnlijke insnijdingen geprobeerd mij te genezen, maar het mocht niet baten. Ik heb te vergeefs gewacht en gehoopt. Ik wanhoop aan alle menschenkunst. Moet ik nu ook aan God gaan wanhopen? Ik heb tot Hem gezucht en gebeden: „Heere, genees mij en ik zal genezen zijn." Maar God hoort niet. *Wil* Hij niet naar mij hooren? Mijn toekomst lijkt mij zoo donker. Het gaat mij als die kranke vrouw van welke het Evangelie spreekt. De dokters hadden voor haar gedaan wat zij konden, maar per slot van rekening was haar lijden al zwaarder geworden. Want wat is krankheid anders dan *lijden* wanneer nooit genezing volgen mag? En hoevele

kranken verliezen, net als die arme vrouw, nog hun heele vermogen er bij!

Is er dan geen balsem in Gilead, is er dan geen heelmeester voor mij? En telkens denk ik aan dien stakker bij den vijver van Bethesda. Hoe dikwijls heeft hij zich al daarheen laten dragen. Maar eindelijk wordt het hem *te* machtig. Acht-en-dertig jaren *te vergeefs* gewacht! En dan die arme vader met dien maanzieken jongen! Alles heeft hij beproefd om zijn kind gezond te krijgen, maar alles *te vergeefs*. Ook de discipelen kunnen hem niet helpen.

Dat zijn nu mijn compagnons-in-de-misère! En dan bedenk ik dat er duizenden, tienduizenden derzulken zijn. „Teleurgestelde hoop *krenkt* het hart." Ja, als er één bijbelwoord wáár is, is het dit! Toch wil ik bidden om te mogen *wachten*. „Wacht dan, ja wacht, verlaat u op den Heer!" En ik wil óók bidden om gezondheid voor mijne *ziel*, nòg vuriger dan om genezing voor mijn *lichaam*. O ik wil toch zoo gaarne *zalig* worden.

Ik ben ongenezen. Ben ik ook *ongeneeslijk?* Er zijn toch vele *ongeneeslijke* zieken. In elke stad, in ieder dorp is er wel een jongen, een meisje, één man, een vrouw, voor wie niemand meer hoop op genezing koestert. O God, als dat ook *mijn* lot is, maak mij stil, maak mij tevreden onder uwe beschikking!

Paulus is óók ongeneeslijk ziek geweest. Hij had een „doorn in het vleesch," die hem *niet* is afgenomen. En hoeveel *innerlijken* strijd daarenboven! „Een engel van satan, die hem met vuisten sloeg." Ja, dat zijn *zware* wegen voor zulke kranken! Een somber gemoed bij een pijnlijk lichaam. Maar wat heeft Paulus gedaan? Drie maal deze zaak tot een ernstig, aanhoudend gebed gemaakt, maar toen heeft de Heere tot dezen uitnemenden, onmisbaren man, dat „uitverkoren vat" gezegd: „gij *blijft* ziek, Paulus! die kwaal zal van u *niet* meer wijken, maar.... mijne genade is u genoeg." Ja, in de *gebroken* vaten, wil de Heere Zijne genade het *meest* verheerlijken.

O mijn God, help mij deze dingen voor mijn eigen leven aan te nemen! Heere, indien ik niet alleen ongenezen, maar ongeneeslijk wezen moet, uw wil geschiede. En dan zullen deze jaren van lijden *niet* te vergeefs zijn, voor mijzelven niet en voor

anderen niet. Dan zal mijne ziel in dezen oven der beproeving gelouterd en geheiligd worden. Dan zal de gedachte dat ik niet meer gezond zal worden hier op aarde mij niet wanhopig maken, maar mij te blijmoediger doen uitzien naar dat land, waar geen inwoner meer zeggen zal: ik ben ziek, want het volk, dat dáár woont, zal vergeving van zonden hebben. En zoo wil ik dan met Paulus in diepen ootmoed zeggen: lieve Heere, Gij vergeeft het mij wel dat het mij af en toe nog tranen en snikken kost; Gij kent de zwakheid en het worstelen van uw kind — maar ik *ben* dan toch uw kind en ik weet mij veilig in uwe handen; ik *heb* dan toch goeden moed, want als ik zwak ben, ben ik machtig, ik vermag *alle* dingen d. i. ik ben tegen *alles* opgewassen, door Hem, die mij kracht geeft: Christus.

IK BEN 'T, ZIJT NIET BEVREESD.

Ik ben 't, zijt niet bevreesd!
Ben 'k immer hard geweest,
Ook waar 'k door bitter lijden,
U moest kastijden?

Ik ben 't, zijt niet bevreesd!
De droefenis geneest,
Waar ze uitweent aan mijn harte;
'k Blijf Man van smarte!

Ik ben 't zijt niet bevreesd!
Zoo ge in mijn oogen leest,
Ziet gij, hoe 'k met u lijde:
'k Blijf aan uw zijde.

Ik ben 't! Ik koos uw kruis,
Straks draagt het u naar huis;
'k Heb ook dien weg betreden;
Volg gij mijn schreden.

GEBED OM TE MOGEN VOLHARDEN IN HET GELOOF.

O Heer, uw Woord spreekt van een volkomen overwinning voor uw kind. Waarom is het dan in mij nog altijd zoo onvolkomen? Onvolkomen in den strijd tegen de zonden van mijn hart? Ik lees in de bladen hoe zij jubelen van blijdschap, hoe zij het op hun samenkomsten en bidstonden malkander toeroepen, dat zij verlost, volkomen bevrijd en gereinigd zijn.... waarom ga ik dan zoo vaak nog in het zwart en is mijne ziel bedrukt en droevig?

Is het omdat ik U niet liefheb? Heere, Gij weet het dat ik U bemin met alles, wat in mij is. Is het omdat ik den smaad uws volks vrees? Heere, Gij weet het dat de eer der menschen mij niets waard is, ja, dat ik er een zeker welbehagen in heb hard en verkeerd door de menschen beoordeeld te worden. Is het omdat ik niet ernstig genoeg uw Woord onderzoek? Alwetende, Gij weet dat het mijn dagelijksche spijze is. En toch kan mijn hart zoo onrustig zijn binnen in mij!

Er is zooveel in de wereld, dat mij verbijstert. Die vreeselijke ongerechtigheden, overal straffeloos begaan. De gruwelen, door ongeloof en bijgeloof op weerlooze belijders van uwen Naam bedreven. De grenzenlooze jammer door dat ontelbare heir van kranken, krankzinnigen, misdeelden en mismaakten geleden. O God, midden onder het psalmgezang der kerkgangers hoor ik soms de rauwe kreten der wanhopigen! Hoe moeilijk is het dan in stil vertrouwen te blijven zingen: „rust mijn ziel, uw God *is* Koning."

En toch, Heere, Gij *zijt* de Koning der koningen, de Heerscher, die allen tegenstand overwint. Ik buig mij voor U neder en leg de hand op mijnen mond en aanbid. Gij zult eenmaal de zaak uwer knechten tot overwinning brengen en allen doorhelpen, die op uwen naam vertrouwen. Gij zult ook mij leiden door al deze verwarring henen en mij uwen vrede schenken, vollen vrede, eeuwigen vrede. Daarom wil ik ook stil zijn en wachten op uw heil. Heere Jezus, Lam Gods, ontferm U mijner!

GOD LEIDT DE ZAAK UWER ZIEL.

In de Klaagliederen van Jeremia lezen wij (3 : 58) in onze Statenvertaling: „Heere, Gij hebt de twistzaken mijner ziel getwist." Maar Luther heeft hier nog mooier: „Heere, Gij hebt de zaak mijner ziel geleid en mijn leven verlost." Is dat niet een heerlijke gedachte, mijn lieve, kranke lezer, tot wie ik mij nu in de eerste plaats richt? *God leidt de zaak uwer ziel.* Het is er Hem om te doen uwe aandacht bovenal op het leven, de gezondheid uwer *ziel* te vestigen. *Gij* denkt in uw toestand misschien haast dag en nacht aan uw *lichaam*, aan uw pijnen, uw dokter, uw toekomst, uw medicijnen, kortom aan al die zorg en moeite, die zich rondom uw ziekbed concentreert.

Maar God waakt voor uw *ziel.* Die ziel is wellicht bij u óók wel, evenals dat prinsesje in het bekende sprookje, ingeslapen, en het is wild van onkruid en verwarring om haar heen geworden. Maar God wil haar wekken en nu zendt Hij den eenen boodschapper vóór, den anderen ná, om haar tot ontwaking te brengen. Thans is deze uwe krankheid, dit lijden voor u Zijn hemelbode, die u tot uzelven wil brengen, net zooals dat bij den „verloren zoon" in het vreemde land ging, herinnert gij het u wel? Die jongen had thuis bij zijn vader heusch óók heel wat roepstemmen gekregen, maar hij had er niet op gelet; toen ging het hem veel te goed en hij holde maar voort op zijn zelfgekozen weg. En toen trok hij naar onbekende streken, leefde vroolijk en prachtig, verbraste zijn geld en zijn gezondheid en zijn vrede.... en ten slotte bij de zwijnen aangeland, door niemand bemind en gewaardeerd en verzorgd, brak zijn hoogmoed en *kwam hij tot zichzelven.* Eerst toen werd hij wakker!

Mijn onbekende vriend of vriendin, broeder of zuster in onzen Heiland, zijt *gij* misschien thans in dezen toestand? Zijn al de schitterende dingen dezer wereld thans wellicht voor u ijdel als zeepbellen geworden? Moet gij u misschien, als gij eerlijk met uzelven zijt, de vraag stellen: ben ik àl mijn eeuwig goed,

mijn rust, mijn vreugde nu kwijt geraakt? Ach, het kan een groote *genade* zijn zoo eens direct vóór het front der eeuwigheid geplaatst te worden; als alles rondom en onder ons schudt en kraakt, leeren wij naar een vaste, veilige toevlucht omzien en dan begint de Heere onze ziel, de zaak onzer ziel, onze eeuwige belangen te *leiden.* Dan zijt gij misschien ziek moeten worden om.... gezond te worden. God brengt vaak voor Zijne kinderen licht uit donkerheid voort, vreugde uit smart, hulp uit tegenstand, een regenboog uit de zwarte onweerswolken. En dan zegt gij:

Gij o God, hebt de zaak mijner ziel geleid. Dat hebt Gij alle de dagen mijns levens gedaan. Als ik op alles, wat achter mij ligt terugzie en al de wegen nog eens overdenk, die ik bewandeld heb, dan zie ik *overal* uw werk. Vroeger had ik daar zoo geen oog voor, maar thans versta ik het goed: Gij hebt mij opgezocht, Gij hebt mij tot U geroepen, Gij hebt mij geleid. Gij doet het ook nù. Door mij mijn Heiland dierbaarder te maken. Ook uw lieve Zoon heeft onder het kruis gehoorzaamheid moeten leeren. Gij toont mij nu hoe Hij ook voor mij Zijn leven heeft gegeven en hoe ik in Zijnen dood mijn opstanding vinden moet. Ja, Gij leidt mijne ziel en verlost mij, o mijn God! Nu begin ik uwe liefde, uwe ontferming te bemerken en in uwe geweldige hand, die mij zoo terneer drukt, eene Vaderhand te zien, en de hand eens vaders is nooit *ledig* voor zijn arme, behoeftige kinderen. Nu zie ik dat uwe hand vol gaven, vol genadeschatten is, en dat Gij mij die geven wilt. Nu begin ik te verstaan dat niets mij kan scheiden van uwe liefde, en dat uwe liefde almachtig is. Nu begin ik te leeren *danken* voor dezen weg van smart en beproeving, want Gij meent het toch zoo *goed* met mij, Vader! Ja, leid Gij ook maar verder de zaak mijner ziel, want Gij *hebt* mijn leven verlost. Jezus is toch ook *mijn* Heiland en Koning, en zoo ben ik dan ook *verzekerd* dat dood noch leven, engelen noch overheden noch machten, noch tegenwoordige noch toekomende dingen, hoogte noch diepte, mij zullen kunnen scheiden van uwe liefde, o God, die daar is in Christus Jezus mijnen Heere. Amen.

EEN HEERLIJK STERFBED.

Gij zijt het toch wel met mij ééns, lieve kranke, dat wij in dit boek óók wel mogen spreken over een sterfbed? Gij denkt er toch zeker óók wel aan, misschien wel vaker dan gij weten wilt en bekennen wilt, dat wij allen op weg zijn naar het eind van dit ons aardsche leven? Onze vaderen spraken van „de heilige sterfkonste," de heilige kunst van wèl te sterven. Wie dit door genade geleerd heeft, die vreest den dood niet meer. Wij *behoeven* hem ook niet te vreezen! Hij is een *overwonnen* macht.

Een sterfbed kan men niet ná-doen. Ieder sterft op zijn „eigen" wijze, zóó als de hemelsche Vader het leidt en zóó is het voor Gods kind ook *altoos* goed. Maar het kan toch wel eens tot vertroosting en bemoediging zijn te lezen *hoe* deze en gene heengaat. Dan bidden wij misschien met stil verlangen: „mijn heengaan zij dááraan gelijk!"

Het is al lang geleden.

Ik werd eens geroepen bij het ziekbed van een meisje, het éénig-overgebleven kind van vrome ouders; hun laatste pand. Marie was altoos een stil, teruggetrokken kind geweest. Op haar negentiende jaar begon zij te sukkelen. In Januari bezocht ik haar voor het eerst. Aan haar van koorts gloeiende wangen en haar uitgeteerde handen zag ik dadelijk dat er geen genezing meer te verwachten was. In 't eerst zag zij zelve dat niet in, maar zij was stil en geduldig, en blij als ik haar wat voorlas en met haar bad. Ik ging er dikwijls heen, hoewel zij niet direct tot mijn gemeente behoorde. Ik heb nooit veel om kerkelijke grenzen gegeven en ging, waar men mij roepen liet.

Zelf was ik jong en had nog maar weinig menschen zien sterven, en ik weet nog goed hoe ik op een mooien zomerdag door de velden liep en in stilte had: „Heere, laat mij toch eens een *overwinnend* sterven zien, opdat ik nooit meer aan uw Woord en beloften twijfele!"

Toen ik bij haar bed zat, zeide zij mij: „U moet niet meer

om mijn herstel bidden, dominee, en er ook niet meer over spreken. Ik zou ook niet graag meer gezond worden, want ik geloof dat de Heere wat beters met mij vóórheeft." En een poosje later vroeg ze mij: „Zoudt u mij niet het Heilig Avondmaal willen geven?" Het was de eerste maal dat ik het deed aan een ziekbed; later heb ik het vaak herhaald. Ik zei dadelijk: „o zoo graag!" Met haar moeder en vader — de laatste had er eerst een beetje bezwaar tegen, hij vond het wat „Roomsch," maar toen ik zei: „zou Jezus het u verbieden?" trad hij mede bij het bed — hebben wij daarop des Heeren dood verkondigd, die de bitterheid van *onzen* dood wegneemt. Met nog heldere stem zong zij mede: „Jezus neemt de zondaars aan."

Spoedig kon men merken dat haar krachten snel afnamen. Ik heb haar nog ééns levend gezien, vol blijde verwachting van haar hemelsche woning, en toen ik op een Dinsdagavond weer aankwam, lag zij al onder het witte laken met een uitdrukking van zaligen vrede op het gelaat. Haar ouders waren diep bewogen, maar toch innig gelukkig over zulk een heerlijk heengaan. Kort vóór haar sterven had Marie een hevige hoestbui gehad, had daarop gevraagd of haar moeder naast haar en vader vlak tegenover haar wilde gaan zitten, en hun toen eenvoudig en kinderlijk gezegd dat zij naar Jezus ging. Toen haar handen en voeten al koud waren, en haar ouders hun smart niet verbergen konden, zei ze: „niet bedroefd zijn, 't is alles zoo heerlijk, ik zal gauw bij Jezus zijn." Daarop lei ze een poosje stil en zei toen opeens: „ik kan niets meer hooren en niets meer zien." Opeens begon zij met heldere stem, vroolijk te zingen: „Jezus neemt de zondaars aan," drie coupletten, maar met steeds zwakkere stem. Het waren de verzen 1, 3 en 5. Bij het laatste vers: „nu kan ik er vast op gaan, Jezus neemt de zondaars aan," kan zij nog maar fluisteren, toen zonk haar hoofdje tegen moeders borst en sliep zij in. Heelemaal zonder doodsstrijd. Ik ging innerlijk zingend uit het sterfhuis naar mijn vergelegen pastorie, maar de weg leek mij o, zoo kort. Ik had de heerlijkheid van den Overwinnaar des doods *gezien.*

DE MACHT DES GEBEDS.

Soms vindt een moede ziel — zij weet niet hoe —
Een vrede en blijdschap, haar zoo lang ontzegd....
God weet het wèl! Een stille bidder heeft
Der broed'ren nood Hem aan het hart gelegd.

Soms vond in 't heidenland, zoo dor en dood,
Op ééns het Woord een ingang, diep en wijd....
Ginds, duizend mijlen weg, was in 't gebed
Door twee of drie hun nood bij God bepleit.

Soms is 't ons raadselvol hoe wij op ééns
De sombre wolken scheuren zien....
God weet dat één, ons wellicht onbekend,
Ons heeft gedacht op zijn gebogen kniên.

DE DOKTER.

„Is het naar Gods wil een dokter te raadplegen en mij onder zijne behandeling te stellen?"

Hoe vaak heb ik die vraag niet door zieken tot mij hooren richten, en hoe menigmaal sprak eerlijke en teedere bezorgdheid der ziel uit zulk een geschreven of gesproken woord!

Ook hier geldt het, wat wij in zoo menig ander opzicht óók moeten leeren: toch geen dogma, geen leerstuk, geen geloofswaarheid te maken van dingen, waarin de Heere ons zelf niet bindt. Onze God leidt Zijne kinderen niet naar een vast schema, zooals een onderofficier zijn recruten drilt, maar *elk* hunner neemt Hij afzonderlijk in Zijne leerschool; er zijn nauwelijks twee kranken op aarde te vinden, die precies *dezelfde* ervaringen hebben door te maken. De Heere *laat* zich geen methode opdringen, ook niet door de knapste theologen; de ééne geneest

Hij op het gebed, de andere door de behandeling van een dokter; een derde heelemaal niet — en voor allen is Hij de God van genade en liefde.

Wat is voor *alle* kranken de groote *les,* die zij te leeren hebben? Allereerst dáárnaar te verlangen en dáárom te bidden: dat zij in waarachtige, levende gemeenschap met den Heere mogen verkeeren en een geopend oor mogen hebben voor Zijne stem, voor Zijne aanwijzingen. Niemand zal te schande worden, die op Hem vertrouwt. Dat geldt voor *alle* zieken en voor *alle* ziekten. Maar laten wij oppassen niet te oordeelen, evenmin over hen, die een dokter roepen als over hen, die meenen het *niet* te moeten doen! De groote zaak is dat onze kranken evenals de gezonden leeren vragen: „Heere, wat wilt *Gij* dat ik doen zal?" „Heere vermeerder ons het geloof!" Want van God alléén komt hulpe.

Zeg nu niet: „dat spreekt immers voor een christen vanzelf, dat weet ik óók wel!" Want ach zooveel kranken *vergeten* het: ernstig en volhardend den Heere te bidden, wanneer zij een bekwamen en vertrouwden geneesheer hebben. En ik geloof dat het voor vele chronische zieken (ik maak hier een scherp onderscheid tusschen acute, plotselinge, gevallen en hen, die een chronisch, voortdurend, lijden hebben) — ik geloof dat het voor vele chronische zieken een *zegen* is als zij niet dag aan dag op den dokter wachten en rekenen. In de afhankelijkheid van God alléén ligt vaak voor dezulken een *groote* zegen. Ik acht een bekwaam en eerlijk geneesheer hoog, zeer hoog, maar ik wensch elken zieke, die weet wàt zijne kwaal is, geluk, wanneer hij zoo min mogelijk zijn dokter raadpleegt. Werp uwe bekommernissen op den *Heere*, want *Hij* zorgt voor u!

Maar voorts, alle eer en hulde voor die mannen, die zich wijden aan het verzachten van het menschelijk lijden en aan het genezen hunner kwalen! Zij hebben een zwaar en moeilijk leven. Zij kunnen nooit op één rustig en ongestoord uur *rekenen*, en zij moeten er maar op uit, zoodra zij geroepen worden, soms om de vreeselijkste ellenden en de schokkendste toestanden te aanschouwen, neen, mede door te maken. Laat alle kranken veel

voor hen bidden! Hunne studie is er vaak op uit hun den Oppersten Geneesheer uit het oog te doen verliezen — welk een zegen als zij vrome kranken ter behandeling krijgen, die hen in bescheidenheid en stille verzekerdheid daarop wijzen! Want het is toch God allereerst, die hun verstand en wijsheid schenkt, gelijk Hij het is, die de kruiden en planten der aarde geschapen heeft, tot heil van Zijn lijdend schepsel. En daarom — geen eigenwillige heiligheid, geen theorieën over gebedsgenezing en doktersverachting, maar „dankt God in alles!"

Danken wij, gezond of ziek, den hemelschen Arts, die zich machtig betoont in al Zijne werken. Danken wij Hem, die de geneesheeren leidt, die de medicijnen zegent, die het geloovig gebed verhoort en die ook tot u, mijn lieve kranken, zóó moge spreken in Zijne genade dat ook *gij* moogt getuigen: de Heere heeft alles wèlgemaakt!

GEBED. (IN HET BIJZONDER VOOR DE GENEESHEEREN.)

Heere God, almachtige en genadige Vader, die alle menschenkinderen leidt en gadeslaat, ik bid u thans in het bijzonder voor de geneesheeren, die uitgaan bij dag en bij nacht om de kranken te helpen in hunnen nood. Zij hebben zulk een moeielijk, afmattend leven. Zij zien zooveel ellende en droefheid. Bewaar hen, o God, voor moedeloosheid of voor innerlijke hardheid en onverschilligheid, want beide gevaren kunnen hen bedreigen.

Wees ook met *mijn* dokter en wijs hem den rechten weg om mij tot genezing te brengen, indien dat uw wil mag zijn; om mij verzachting in mijn pijnen, om mij kracht en moed te schenken indien ik nog langer moet lijden. Geef ook mij tegenover hem te zijn zooals ik wezen moet, vriendelijk en dankbaar voor zijne hulp, belangstellend ook in *zijn* gezondheid en in *zijn* belangen, en stel mij ook door mijn voorbeeld tot een zegen voor hem. Om Jezus' wil. Amen.

GEVAREN.

Wanneer wij — tijdelijk of voortdurend — min of meer hulpbehoevend zijn, is er één groot gevaar, namelijk dat wij veeleischend worden. Vooral wanneer ons lijden zwaar is en wij met liefde als overladen worden. Dan worden wij *verwende* menschen. En daarin ligt een *groot* gevaar voor ons geestelijk leven.

Juist wanneer wij voor het uitwendige het „goed hebben," zooals men dat noemt. Wanneer wij bedienend personeel, een verpleegster, alle mogelijke leveranciers tot onze beschikking hebben, vestigt zich zoo licht de gedachte bij ons: „die menschen doen eenvoudig maar hun *plicht*, daarvoor worden ze immers betaald?" In zekeren zin is dat natuurlijk wel wáár, maar voor *ons* is die gedachte toch heel bedenkelijk! Wij moeten twee dingen bedenken: ten eerste dat dat alles onverdiende *genade* is, en ten andere dat *de Heere* al die verschillende menschen op onzen weg heeft gebracht, niet allereerst om ons te bedienen, maar ook opdat wij hun tot zegen zouden zijn, opdat zij van *ons* eeuwigheidslicht en eeuwigheidsonderwijs zouden ontvangen. Bedenken wij, kranken, wel altoos dat wij daar op ons ziekbed een heel verantwoordelijke *taak* hebben? Dat zij, die ons thans dag aan dag omringen en verzorgen, morgen op den dag óók ziek kunnen worden en dan van *ons* moeten geleerd hebben hoe een zieke zich voor God heeft te gedragen en ook in de beproeving Hem moet verheerlijken? Ik heb een dokter gekend, die niet „ongevoelig" was voor de hoogere dingen, maar die zóóveel leugen en valschheid, zóóveel bedrog en hebzucht in de streng-rechtzinnige gemeente, waar hij geplaatst was, ontmoette, dat hij tot verslagen ongeloof vervallen is.

Denk ook hieraan, lieve kranke, dat er een groot *gevaar* ligt in het hebben van vele aardsche goederen, in de mogelijkheid zich maar van alles te kunnen veroorloven wat men met geld kan krijgen. Ach, hoeveel ongelukkige rijken heb ik gekend, die den eenen dokter vóór, den anderen nà lieten komen, die van

de ééne badplaats naar de andere trokken — en ongetroost en ongeholpen en volkomen zonder vrede tot hun lijdenssponde terugkeerden. Men moet die menschelijke wrakken gezien hebben, in rolstoelen of op draagbanken neergezet, maar met een gelaat, waarop de wanhoop of de verbittering tegen God en menschen te lezen stond, om *voor goed* genezen te zijn van den waan dat geld en aanzien het geluk van een kranke waarborgen. Neen, het geheim van vrede voor u is te leeren *danken*, danken voor elke vriendelijkheid, die u toegezonden wordt en uw vertrouwen te leeren stellen op den Heere alléén. Dan leeren wij dat akelige zich-met-anderen-vergelijken af, dan zal onze „doorn in het vleesch," onze dagelijksche beproeving, ons tot Hem henendrijven, die ook tot ons wil spreken, en Zijn woord koninklijk ook in ons lijden bevestigen wil: mijne genade is u genoeg, mijne kracht wordt ook in uwe zwakheid volbracht.

GODS TROUW.

Het boek Nehemia eindigt met de bede: „gedenk mijner, mijn God, ten goede," en mij dunkt dat mag wel voor elken kranke een dagelijksche bede zijn. Want wanneer God aan ons denkt, keert Hij Zijn aangezicht tot ons en let Hij op alles wat ons aangaat; Hij ziet onzen angst, Hij telt onze tranen, Hij hoort onze zuchten. En als Hij dat alles kent, zou Hij ons dan niet gaarne ter hulpe willen komen?

Gedenk mijner, o God, *ten goede!* Denk aan mij in liefde en genade, al heb ik uwen toorn ook nòg zoo verdiend. Wie alzoo bidt, spreekt uit een ootmoedig hart, alsof hij zeggen wilde: ik mag en kan U niet vóórschrijven, o Heere, *hoe* Gij aan mij denken moogt, maar ik smeek U: laat genade gaan vóór recht, erbarmen vóór hetgeen ik verdien. Wees en blijf Gij maar mijn *God!* Denk er aan, dat ik door den Heiligen Doop als uw kind,

uw eigendom ben geteekend; ach, zie op mijne ellende neer en vergeef mij al mijne zonden!

Zulk een gebed mag op de verhooring *rekenen.* Kan ook een vrouw haar kind vergeten dat zij zich niet ontfermen zou over de vrucht haars schoots? Maar zelfs indien zulk eene zou kunnen vergeten, Ik zal u *niet* vergeten. Ik heb u in mijne handpalmen gegraveerd. Gij zijt de mijne.

Is dàt niet heerlijk: in Zijne handpalmen gegraveerd te zijn? Dan kan Hij Zijne handen niet aanzien of Hij denkt aan mij. Laat dus niemand zeggen, vooral geen kranke: Hij heeft mij vergeten. Dat zou dwaasheid zijn en ongeloof. Neen, zeg het integendeel telkens tot uzelven: ik weet dat mijn Vader mij *niet* vergeet; ik weet het uit Zijn eigen mond *hoe* Hij over mij denkt; dat Hij gedachten des vredes, en niet van verstoring en ellende over mij heeft.

Zeker er kunnen tijden komen waarin het anders *schijnt.* Wij kunnen het soms zoo *moeilijk* hebben met onze zonden, met ons geweten, met ons bevlekte geweten. Dan kan de vrees het wel eens winnen van het vertrouwen. Doch daarom is *Hij* toch niet veranderd! Hij denkt toch nog evengoed aan u als anders? Hij heeft u toch immers *beloofd* dat Hij het geknakte riet niet breken, het rookende pitje niet uitblazen zal? Hij zal ook het kleine, zwakke pitje van uw gebeds- en geloofslampje niet uitblazen, al staat het er op 't oogenblik ook nòg zoo kwijnend voor!

Houd Hem aan Zijn eigen toezeggingen! „Ik let op den arme en verslagene en die voor mijn Woord beeft." Wat zijt gij dan onrustig, o mijne ziel? Hoop op Hem, gij zult Hem nog loven.

Heere, Gij zijt mijn hulp en mijn redder. Gij weet hoe moeilijk ik het heb, maar ik weet óók dat ik in dezen nood niet zal ondergaan, want Gij zijt bij mij. Verberg uw aangezicht niet van mij. Heere, mij is bange. Gij hebt mij van kindsbeen af gedragen, ach, verlaat mij dan nù ook niet. Als een kind bang is, mag het immers naar zijn vader gaan? O mijn Vader, ik heb uw hulp zoo noodig, verlaat mij toch niet. Omstrengel mij met uwe liefde-armen, houd mij vast op dat ik niet wegzinke, ver-

kwik mij in mijne droefheid door uw heil. O Gij God der liefde, verzegel toch dien troost aan mijn hart dat Gij mij niet verlaten zult. Heere, ik *weet* het wel, maar ik wil het toch zoo graag nog eens van u hooren. Ik ben zoo bedroefd, lieve Vader, troost mij en maak mij weer vroolijk in uwe gemeenschap. Ja, daar reken ik op, Heere, Gij zult mij niet beschaamd doen uitkomen. Gedenk mijner, o mijn God, ten goede! Amen.

DE WEG DES KRUISES.

Waar kruis is, is gena.
God weet waarom en hoe,
Maar al de kruiseswegen
Gaan recht naar Jezus toe.
Hij droeg het zonder klagen,
Hij leert ook ons het dragen,
Waar kruis is, is gena.

Waar kruis is, daar is liefde.
God heeft ons steeds bemind;
De slagen en de smarten
Zijn noodig voor Zijn kind.
Zijn heilig Vaderharte
Lijdt mee in onze smarte.
Waar kruis is, daar is liefde.

Waar kruis is, daar is trouw.
God laat ons niet alleen,
Door 't kruis dringt Hij de Zijnen
Tot Zijn gemeenschap heen.
Het kruis is hun het teeken:
'k Ben niet van u geweken.
Waar kruis is, daar is trouw.

Waar kruis is, is de Heer.
Zij 't ook in spot en hoon,
Bij 't kruis vindt men nog immer
Gods Eengeboren Zoon.
Waar kruis is, daar is leven,
Verlossend kwijtgegeven.
Waar kruis is, is de Heer.

Waar kruis is, daar is vreê.
Straks rijst er lof en dank;
Daar stijgen zegezangen
In diepen jubelklank.
Na 't onweer komt in kleuren
Gods boog Zijn glorie beuren.
Waar kruis is, daar is vreê.

Gezegend zij het kruis!
Uw Heiland, die 't u gaf
Neemt in het schoon Jeruzalem
't Straks van uw schouder af.
Want op dit korte lijden
Volgt storeloos verblijden.
Gezegend zij het kruis!

DE VRUCHT DER SMART.

„Waarom moet ik toch zoo lijden, zoo lang en bitter lijden?" Ach, mijn lieve kruisdrager, gij zijt niet de *eerste*, die zoo geklaagd heeft. Sedert het Paradijs verloren ging, is deze klacht niet meer van de lippen der menschen geweken. De verzuchtingen, die uit uw hart voortkomen, zijn slechts de echo van het lied der tranen, dat sedert eeuwen en eeuwen uit de ziel der arme pelgrims hierbeneden opwelt. Heeft niet reeds Job uitgeroepen: „waarom ben ik toch niet gestorven vóór ik het

levenslicht aanschouwde?" Heeft niet Jeremia geklaagd: „ach, waarom duurt onze smart zoo lange? Waarom slaat Gij ons toch?" Hebben niet ook de heilige psalmdichters hunne harp tot klaagliederen gestemd en gezucht: „waarom vergeet Gij mij? Waarom, Heere, verlaat Gij mijne ziel?"

Maar, Godlof, er is geen enkele klacht, waarop de Heilige Schrift geen antwoord geeft, en wel een antwoord vol troost en bemoediging.

Verneem het dan, o lijder: „gelijk het goud door het zilver beproefd wordt, zoo worden Gods kinderen door de hitte des lijdens gelouterd."

Goud moet in het vuur. Heete, brandende gloed moet het zuiveren. Alle onreinheid, alle bijmengsel moet verdwijnen, wil het goud zijnen zuiveren glans verkrijgen.

Door het vuur heen! Gods kind *kan* zonder kruis niet zijn. Wat de goudsmid met zijn kostbaar metaal verricht, dat moet God de Heere met u doen om Zijnentwil en om uwentwil. Om Zijnentwil, want Hij heeft u lief en wil u vormen tot Zijn evenbeeld. Om uwentwil, want alleen op dezen weg kunt gij het zalig lot Zijner verlosten verkrijgen.

Goud is een kostbaar en begeerlijk iets voor de menschen. Waardelooze dingen werpen zij weg, maar goud zoeken zij met vurig verlangen, zij hebben er moeiten en gevaren voor over, zij werpen het in den smeltoven en als het eindelijk toebereid is, zijn zij er blijde en gelukkig mee. Ach, gij zijt uwen God duizendmaal *meer* waard dan dat vergankelijke goud dezer aarde, dat zoovelen feitelijk *on*gelukkig maakt, al hebben zij het ook met nòg zooveel inspanning verkregen. De groote, heerlijke, volzalige God dorst naar het bezit uwer ziel. Hij wil u als een sieraad in Zijn schatkamer, als een juweel aan Zijn koningskroon hebben. En uw lijden is het *zekerst* bewijs daarvan, mijn broeder of zuster! Elke smart, die door u henen gaat, roept u toe: God heeft u lief!

Leert het leven van uwen Heiland u niet deze zelfde waarheid? Hij die in den vreeselijken nacht van Gethsémané den beker des lijdens dronk en op Golgotha den vloek der zonde

droeg, Hij is dezelfde boven wien Gods hemel zich opende en van wien getuigd werd: „deze is mijn geliefde Zoon, in wien ik mijn welbehagen heb." O welk een rust geeft dat aan uw gejaagde en geplaagde hart. Wij hebben een Zaligmaker, die door *lijden* geheiligd is en die al Zijne lijdende kinderen tot overwinnaars maakt.

Door het vuur wordt het goud zuiver en glanzend. Geschikt om het beeld des Konings te dragen. Is dat toch geen heerlijke gedachte? Kom, grijp opnieuw moed om uw kruis op te nemen en Jezus na te volgen. Wat Hij doet, kunt gij nù nog niet begrijpen, maar gij zult het na dezen verstaan. Straks valt het voorhangsel en moogt gij inzien in het heiligdom en dan zult gij ook de beteekenis van *uw* lijden verstaan. Geloof mij, lieve beproefde medereiziger, het *gaat* niet anders, maar zóó gaat het *goed.* De smart is de poort der eeuwigheid, het lijden is de voorbereiding tot de zaligheid.

GEBED BIJ GEVOEL VAN EENZAAMHEID.

O mijn God, wanneer Gij er niet waart zou de eenzaamheid van dit leven niet te dragen zijn. Maar Gij zijt dicht bij mij en Gij vertroost mij. De menschen gaan gevoelloos langs hun lijdende broeders en zusters henen; zij verstaan hunne nooden tòch niet. Maar gij hoort hunne zuchten en Gij neemt ze ter harte. Gij alléén blijft ons over, o God! Vroeger hadden wij *vele* vrienden en *vele* helpers, maar de een na den ander ontviel ons en liet ons varen — Gij hebt ons nooit opgegeven, hoe vaak wij U ook hebben bedroefd en beleedigd. Verloren in dit groot heelal als het nietigste insectje-van-éénen-dag, weet ik, dat Gij mij ziet en aan mij denken blijft. Wie heeft het volgehouden mij te *blijven* liefhebben? Een enkele wellicht, o God, in wien ik uw liefde weerspiegelen zag. Verder niet één. Hoe weinigen hebben mijne moeiten en zorgen tot de hunne gemaakt.... ach, zij kùnnen het ook niet. Maar Gij, o Steun van mijn leven, o

vriend mijner ziel, hoeveel zorgen, hoeveel geduld, hoeveel ontferming zijn mij van U geschonken! Gij alleen, o God, zijt mij overgebleven om mij te begrijpen, te troosten en te helpen!

Maar zijt Gij mij dan ook niet genoeg? Heb ik in uwe gemeenschap toch feitelijk niet *alles*, dat ik noodig heb? Zijt Gij niet *altoos* bij mij, gereed om mij te troosten en mij te verkwikken uit de fonteinen uws heils? Als ik dàt bedenk, Heere, dan voel ik mij niet meer eenzaam, dan vrees ik niet meer, dan weet ik dat mij ook in de toekomst niets, dat ik waarlijk noodig heb, zal ontbreken. Ik weet niet door *welke* handen mij uwe hulp zal toekomen, maar ik weet: Gij *zult* mij helpen, opdat ik U geheel en al moge dienen en vertrouwen. Gij *zult* mij leiden door uwen raad en daarna, o zaligheid! opnemen in uwe heerlijkheid. Wat kan een mensch toch eigenlijk nog verlangen buiten U, o Heere? Ik dank U. Amen.

KRANKE KINDEREN.

„O, die kranke *kindertjes!* Hoe kan God toch een God van *liefde* zijn, het *vermogen* hebben om te helpen en dan tòch die stakkertjes zoo bitter laten lijden!"

Die vraag is mij vaak gedaan. Ik heb haar zelf óók dikwijls bij mij voelen opkomen. Soms ook wel eens met ietwat sentimentaliteit, met iets weekelijks, dat ik bij nader inzien toch moest veroordeelen. Wanneer wij bedenken, wat de *zonde* is, hoe groot een beleediging ze is voor den heiligen God, dan zullen wij toch allereerst aan Jezus' woord tot de Jeruzalemsche vrouwen denken: „weent niet over mij, maar over u en uwe kinderen!" Dàt zijn toch de *zuiverste* tranen.

Ja, het *is* aangrijpend al die ellendige kleinen te zien: idioten, verminkten, mismaakten, die tallooze kleine lijders in dat reusachtige hospitaal, dat wij „wereld" noemen. En dan denk ik aan dat ontzaglijke woord uit de Wet van God: „die de misdaad der vaderen bezoekt aan de kinderen, tot in het derde en

vierde geslacht dergenen, die mij haten." Dan babbel ik niet meer van dien „lieven" God, maar buig mijn hoofd voor Hem, die heilig is en een verterend vuur. Gewis, Hij *is* liefde, maar geen weekelijke en zoetelijke liefde als Eli voor zijn ondeugende zonen had, neen, een liefde, die straffen en toornen kan. Het *gaat* niet zoo liefjes toe in de wereld als in vele zondagsschoolboekjes en vrome tractaatjes. Ik zie daar al die ellendige wezens, al die erfelijk-belasten, en ik sidder. Ik bedek mij het aangezicht en leg de hand op mijn mond.

Maar.... ik heb *geloof* in God. Ik lees óók in die heilige Wet, nadat ik van die bezoeking in het derde en vierde geslacht heb gelezen: „Ik doe barmhartigheid tot in *duizend* geslachten aan allen, die mij vreezen en mijne geboden onderhouden." De straf staat tot de genade als 4 tot 1000!

Ik *begrijp* mijnen God niet, maar ik heb geloof in Hem, in *al* Zijn leidingen, en ik weet, dat, als de achterzijde van Zijn borduursel een verward en leelijk mengsel van afgebroken draden en knoopen schijnt, de voorzijde, het patroon zelf, een kunststuk wezen zal, doorweven met een krans van starren. Ik kan, met mijn kleine, beperkte verstand dien grooten God niet begrijpen noch verdedigen, maar dat *hoeft* ook niet. Hij zal Zijne zaak wel rechtvaardigen voor menschen en engelen, en uit den mond dier kleinen, dier kleine *martelaren* niet het minst, zal Hij zich lof en eere toebereiden.

Ach, als ik mijn dierbare Psalmen herlees, dan voel ik uit zoo'n lied als Psalm 73 dat ook Asaf zulke aanvechtingen heeft gehad als gij en ik. Er waren ook in *zijn* dagen wel kranke, lijdende kindertjes. Wie weet, of hij ook *zelf* niet meer dan één van zulke stumpertjes uit zijn eigen huis grafwaarts heeft moeten dragen! Mijne voeten waren bijkans uitgegleden, zegt hij, ik was mijn geloof bijna kwijt geraakt, als ik al die ellende, die raadselachtige smarten, poogde te doorgronden. Maar.... ik ben in het heiligdom gegaan, en toen is mij een licht verrezen. Ik heb de gemeenschap met mijnen God gezocht en teruggevonden, en nu mag ik zeggen: nochtans is de Heere goed voor Israël! Dat „nochtans" des geloofs is zoo heerlijk. Tòch zal ik,

ondanks al wat mij van U dreigt te scheiden, *geduriglijk* bij U zijn, want Gij hebt mijne rechterhand gevat. Als alles bezwijkt, zult Gij de rotssteen mijns harten zijn en mijn deel tot in eeuwigheid.

O, ik heb óók een klein kindje in den hemel, óók zoo'n klein lijdertje, maar dat tot heerlijkheid inging. Uit den mond van kinderen en zuigelingen bereidt de Heere zich Zijn schoonste lofliederen. Hallelujah!

DE VERZOEKINGEN VAN HET LIJDEN.

Het lijden kan zeer gemakkelijk tot een *verzoeking* voor ons worden. Daarom moeten allen, die daar in geleid worden, bidden dat het voor hen geen aanleiding tot verzoeking zij, dat het hun gebed niet verhindere, hun den blik op den Heere niet verdonkere. Wij moeten niet op onszelven zien, niet onze gevoelens en indrukken onafgebroken controleeren, maar op Jezus zien, ons aan Hem vastklemmen en ons den stillen gebedsomgang met Hem niet laten rooven. Smart, vrees, verbittering, begeerte, ze kunnen àlle een aanleiding ter verzoeking worden, maar *eenvoudig* te gelooven en te bidden, dat helpt er ons doorhenen.

Sinds ik uit eigen ondervinding weet wàt hartkloppingen en duizelingen zijn, kan ik dat gevoel van machteloosheid bij anderen ook weer beter begrijpen. Wat is het verootmoedigend en neerdrukkend, wanneer men gewoon is van den vroegen morgen tot 's avonds laat te werken, telkens te bespeuren, zelfs in de morgenuren, dat men slaperig en duizelig wordt. Die druk op het hart, die spanning van de zenuwen van het hoofd, maken u dan zoo onzeker in alles. Maar men *kan* zulke lastige reisgenooten toch ook wel weer leeren dragen en zich door hen niet laten neerdrukken. De Heer *is* toch de machtige, en hoewel onze uitwendige mensch verdorven wordt, kan toch de inwendige mensch groeien van dag tot dag.

Daarom mogen wij ook niet zoo hard en zoo ruw-onver-

schillig en bekrompen over onze lichamelijke bezwaren spreken als óók wel eens onder Christenen het geval is. „Als u zoo'n ellendeling als mij ziet, zeg dan maar: daar ligt een goddelooze, wien God de volle maat van Zijn toorn geeft." Zoo sprak eens een man, die een arm en een been gebroken had en mij met innerlijke verbittering een aantal bijbelteksten opdreunde. Neen, op die wijze zullen wij het goddelijk doel der beproeving *niet* bereiken. Menigeen heeft in enkele weken van zwaar lichamelijk lijden *meer* innerlijke ervaring en zegening opgedaan dan vroeger in jarenlange gezondheid. Reeds door het feit dat men daardoor gedwongen wordt sommige boezemzonden na te laten — de man, dien ik zooeven noemde, was *erg* aan zijn dagelijkschen borrel verslaafd — kan zoo'n gedwongen rusttijd recht heilzaam voor ons worden. Wanneer dan de ergste pijn voorbij is, ontkiemt wel eens de dankbaarheid voor alles wat de Heer ons in zulke dagen te zeggen heeft. Hij heeft ons in de woestijn geleid, maar om dáár zeer bijzonderlijk tot ons hart te spreken. En dan zal het blijken uit de wijze, waarop wij ons kruis dragen, hoe onze verhouding tot Jezus is.

Ook hierop mag ik mijn lieve kranken wel eens wijzen dat men gewoonlijk de pijn, zelfs de hevigste, spoedig vergeet wanneer ze eenmaal voorbij is. Wanneer gij er dus mede bezocht wordt, denk dan maar: ze zal wel weer wijken! Laat ik maar zorgen dat er plaats in mijn hart is voor den vrede Gods, die *niet* mag wijken en die mijn *blijvende* metgezel wezen moet.

O, laat ons allen acht geven op de uitgangen van ons hart! Het is zoo licht mogelijk dat een wortel van bitterheid, van moedeloosheid, van somberheid bij ons opspruit en onzen blik op Jezus verdonkert. Het groote doel van elke beproeving is toch dat zij ons nader brenge tot Hem, die Zijn woord waar maken wil óók aan ons: „komt tot mij, gij die belast en beladen zijt en *Ik* zal u ruste geven." Laat ons bidden dat 's Heeren *be*zoeking voor ons geen *ver*zoeking worde, en komt de Booze ons kwellen met allerlei inblazingen en twijfelingen — niet met hem redeneeren, maar vluchten tot den Heiland, die hem *overwonnen* heeft, óók voor ons.

OVER HET WARE BIDDEN.

Toen onze Heiland eens tot Zijn discipelen terugkeerde, nadat Hij zich had afgezonderd ten gebede, zeide een hunner tot Hem: „Heere, leer ons bidden!" Lees maar eens in Lukas elf na wat Hij daarop antwoordde.

Het bidden is iets, dat *geleerd* moet worden. Vooral als men er mede begint. Het is wel een teeken van onzen diepen val dat zoovele menschen kunnen leven *zonder* te bidden; en eveneens dat het ons soms zoo moeielijk valt het gebed te beoefenen.

Menigeen denkt: „ach, wist ik maar *hoe* het goed te kunnen doen, zoodat ik zeker mocht zijn van de verhooring!" Lieve vriend, er behoeft niets bijzonders toe; als het u maar *ernst* is, kunt ook gij wel bidden. Er is onder de christenen, gelijk over alle àndere dingen van het geestelijk leven, veel te veel *gepraat* over het bidden. Men doet vaak alsof *ons bidden* het voornaamste is. Maar wie weet er van de *verhooring* zijn gebeds te spreken? Dat zal alleen *diegene* kunnen, die bidt omdat hij niet anders *kan*, omdat hij waarlijk in *zielenood* heeft verkeerd, omdat God ziet dat zijn hart *oprecht* is voor Zijn aangezicht. Heusch, als dàt het geval is, dan komen de woorden er niet zooveel op aan! „Uw Vader weet wat gij van noode hebt *eer* gij Hem bidt." Maar Hij wil den zielekreet beluisteren: „ik heb gedwaald als een schaap, dat zijn herder verloren heeft. Bekeer mij, o Heere, zoo zal ik bekeerd zijn. Genees mij en ik zal genezen zijn. Ontferm U mijner, o mijn God!"

Wie zóó spreekt, die vraagt ook telkens: *leer mij bidden!* Die krijgt van den Heere telkens biddens-stof. Die vindt telkens nieuwe toestanden en dingen, waarom Hij vragen moet, die ontdekt onophoudelijk nieuwe afgronden van zonde en verderf, waarvoor Hij bewaring en doorhelpen afsmeeken moet. Is dat niet ook *uw* ervaring, mijn lieve kranke? Ik weet evenals gij wat ziek-zijn is. En hebt gij dan óók niet ondervonden dat gij in uw pijnlijke eenzaamheid dingen opmerkt, die u vroeger

altoos ontgaan zijn? Hoe ontzaglijk rijk en leerzaam wordt ons dàn het Woord van God! Ja, dan spreekt Hij zóó persoonlijk uit den Bijbel tot ons, dat wij vanzelf ook met *Hem* gaan spreken. Dan wordt het naar Psalm 25: „Gods verborgen omgang vinden zielen, waar Zijn vrees in woont." Dan wordt uw bidden een antwoord op Zijn spreken: „Zoo gij in mij blijft en mijne woorden in u blijven, zult gij bidden wat gij wilt en het zal u geworden."

O Heere Jezus, mijn dierbare Heiland, leer mij bidden door uwen Heiligen Geest, evenals Gij het aan uw discipelen geleerd hebt! Spreek met mij en laat mij dan op uw stem antwoorden met de stem mijns gebeds! Laat U de taal mijner lippen, ook de onuitgesproken beden mijner ziel, welgevallig zijn, mijn Helper en mijn Verlosser!

IETS OVER MORFINE.

Weet gij wat ik een *gevaarlijk* geneesmiddel vind? De morfine.

„Mag men dan geen verdoovende, pijnstillende middelen gebruiken? Moeten wij dan maar de vreeselijkste smarten verduren, zonder dat men die voor ons *verzachten* mag?"

Dat zeg ik niet. Ook pijnstillende middelen mogen wij ongetwijfeld, evenals andere medicijnen, dankbaar uit Gods hand aannemen. Wij mogen het zelfs als een groote *weldaad* roemen dat wij, niet alleen bij groote operatie's, maar ook bij kleinere, pijnlijke verrichtingen (bijv. bij den tandarts) een verdoovend middel kunnen ontvangen. Ik heb eens gehoord van een zuster, die op gezette tijden een nog al ingrijpende behandeling noodig had, en in het eerst uit gemoedsbezwaar zich niet plaatselijk wilde laten verdooven; zij leed telkens afgrijselijke pijnen. Na herhaald gebed om licht in deze zaak, werd het haar duidelijk dat zij veilig dat middel mocht gaan gebruiken; nu bemerkte zij haast *niets* meer van die behandeling en bespaarde zich daardoor veel angst en pijn. Zou dat niet naar Gods wil geweest zijn?

Ik geloof stellig van ja. Ik heb een godzalig man gekend, die aan 't eind van zijn leven ontzaglijk leed aan slapeloosheid, die soms heele nachten wakker lei, en óók een grooten afkeer van slaapmiddelen had; maar toen hij er eindelijk, na ernstige zelfbeproeving, toe was overgegaan, hoe heerlijk kon hij toen zijn God en zijn dokter danken voor de kalme, verkwikkende rust, hem nacht op nacht door een beetje veronal of adaline bereid!

Maar.... er ligt een groot gevaar in dat morfinespuitje! Hoevelen, die in zeer bijzondere gevallen er geoorloofd soelaas door hebben ontvangen, zijn er aan verslaafd geraakt en hebben langzamerhand alle weerstandsvermogen verloren! Ik heb heeren en dames gekend, die er eenvoudig volkomen aan geketend waren en op alle mogelijke manieren zich het gevaarlijk goedje wisten te verschaffen, ook wanneer hun omgeving alles deed om het buiten hun bereik te houden. Is dat geen toestand, die een christen onwaardig is? Is het niet vreeselijk, wanneer een belijder van den naam des Heeren niet leven, denken, lezen, werken, praten kan of hij moet zijn dosis morfine gehad hebben? Ik ben overtuigd, dat een nauwgezet dokter, die zijn geweten raadpleegt, het nooit zóóver zal laten komen bij een patiënt, maar ik weet óók dat er zwakkelingen onder de geneesheeren zijn, die maar al te gemakkelijk een oogje dicht doen, terwijl zij toch de gevaren, daaraan verbonden, kennen.

Christenen, die ziek zijn, mogen onder geen enkele voorwaarde zich aan éénig bedwelmend middel verslaven. Ook *zij* hebben predikers van het Evangelie te zijn op hùnne wijze, en daaronder behoort stellig ook dit: dat zij zich onder hun lijden waardig en geduldig gedragen. Zij hebben door een beslisten onwil zich onder de *macht* van het heulsap te laten brengen, een heerlijke en zegenrijke roeping tegenover zwakkere mede-lijders, die zònder hen wellicht voor deze bezoeking bezwijken zouden.

Ik weet van een zieke, die jaren lang zelf slaaf van de morfine geweest is, maar deze groote verzoeking in 's Heeren kracht overwonnen heeft. En zij heeft mij verzekerd, dat zij den Heere niet genoeg danken kon voor Zijne hulp, want zij had zich soms „letterlijk in de klauwen van Satan gevoeld."

Zieken kunnen hun schoone roeping: een zegen te zijn voor anderen, niet vervullen, zoolang zij nog onder dezen ban liggen. Hun innerlijk leven wordt er door verwoest, hun verantwoordelijkheidsgevoel verslapt, hun gemeenschap met den Heiland wordt meer en meer losgemaakt en eindelijk verbroken. Morfinisten, die deze regelen lezen moogt, redt u naar de uitgebreide armen van uwen Heiland! En gij, die kranken verzorgt en bezoekt, ziet scherp toe, of deze satanische verzoeking uwe vrienden niet bedreigt, en redt ze, redt ze, die anders ten doode gegrepen zijn! „Jezus, in uw machtige armen wordt de zoetste troost gesmaakt; als zich niemand scheen te erbarmen, hebben uwe machtige armen ijz'ren keet'nen losgemaakt!"

HET ONTVANGEN VAN WELDADEN.

Is het een moeilijke zaak met tact en teerheid te *geven*, het is wellicht nòg moeilijker met een ootmoedig en dankbaar hart te *ontvangen*. Hoe dikwijls hoort of merkt men niet aan ziekbedden, dat het den kranke zoo ontzettend zwaar valt zich „door anderen te laten helpen," en „weldaden te moeten aannemen."

Zou niet bij velen *hoogmoed* in het spel zijn bij zulke overleggingen en vergeten deze kranken niet dat het de *Heere* is, die den lijdensbeker zendt, dat juist ook *deze* zaak er toe behoort? Welk een gevaar brengt toch die giftige plant van den hoogmoed voor de ziel mede! Laat toch ook elke *zieke* haar trachten in de kracht des Heeren met wortel en tak uit te roeien!

Zeker er *ligt* iets verootmoedigends in die hulpeloosheid, in die afhankelijkheid; het *is* moeilijk zich aldoor te laten helpen en in al die kleine dingen, waar een gezond mensch *zelf* voor zorgt, van anderen afhankelijk te zijn. Maar hebben wij juist dan niet ons geloof te openbaren? Als het zonnetje schijnt, zingt ieder makkelijk genoeg: „loof den Heer, mijne ziel!" Maar psalmen te zingen in den *nacht*, ja dàt valt zwaar! Ik heb een

dame gekend uit zeer goede Engelsche familie. Zij was naar ons land gekomen om deftige kennissen te bezoeken, die zij in haar vaderland had leeren kennen. Toen zij daar logeerde, stierf haar vader, haar eenige familielid en toen bleek het bovendien, dat hij alles had opgemaakt, ja groote schulden had nagelaten. Op den duur kon zij bij haar gastheer niet blijven; integendeel, zij was blij hem te kunnen verlaten, want hij liet haar dadelijk merken, nu zij arm was, dat zij eigenlijk te veel was. Toen besloot zij Engelsche les te gaan geven, maar dat lukte in het eerst heel slecht; niemand kende haar en weinigen hielpen haar voort. Toen ik haar leerde kennen was zij eene bejaarde, stille, vriendelijke vrouw, heel bescheiden op haar kleine bovenkamertje levende, maar één tekst aan den muur gaf mij de verklaring van haren vrede: „Vernedert u onder de sterke hand Gods." Zonder éénige ostentatie zei ze mij: „o dominee, wat heb ik een moeite gehad mijn hoogmoed te overwinnen, maar ik heb toch geleerd, dat hun, die God liefhebben, *alle* dingen medewerken ten goede." Ik wist, dat de diakonie eener rijke Waalsche gemeente haar op kiesche wijze een vrij aanzienlijke jaarlijksche ondersteuning gaf en met tranen van dankbaarheid verhaalde ze mij hoe vriendelijk dat ging. Een der leden van het Kerkbestuur bracht haar dan een visite, zij schonk hem een kopje thee, zij praatten heel gezellig een poosje met elkander en bij zijn vertrek lag er altijd een couvertje onder het tafelkleed. Geen woord werd er over den inhoud gewisseld, en alles gebeurde met de grootste teerheid. „Hoe goed is God toch voor mij en hoe vriendelijk weet Hij de harten der menschen te leiden!"

O laat ons toch, rijk of arm, deftig of heel ordinair van kom-af, met een nederig en vriendelijk hart aannemen, wat wij voor onzen lijdenden toestand noodig hebben! Het is zoo prettig voor de gevers als zij merken, hoe blij wij er mede zijn; laat ons het voor hen tot een vreugde maken wat zonneschijn in ons leven te brengen! Wij, kranken, hebben de mooie taak het heerlijke woord van onzen Heiland: „het is zaliger te geven dan te ontvangen" te helpen wáár maken. En laat ons het nimmer vergeten dat het vroolijke en vriendelijke *danken* alléén op-

bloeien kan uit den wortel van *echten* ootmoed. Ik herzeg: van *echten* ootmoed, want o, er is zooveel valsche nederigheid, er wordt zooveel comedie gespeeld, óók aan ziekbedden! Zult gij daar *nooit* aan meêdoen, gij kranke, die deze regelen leest? Het is zoo heerlijk te *mogen* weldoen en te bespeuren, dat een hartelijke, eerlijke uiting van liefde ook verstaan en gewaardeerd wordt.

OVER EEN GEVAAR BIJ LANGDURIGE ZIEKTE.

„Ontzien." Dat is een woord, dat dadelijk, zoodra er in een huis een zieke is, te pas komt. „Kinderen, nu een beetje stil zijn, want zusje is ziek en we moeten haar ontzien." Oppassen *hier*voor en voorzichtig zijn *dáár*voor; zachtjes loopen op de trap, niet hard lachen, nergens tegen aanstooten! We moeten onze lieve kranke zooveel mogelijk *ontzien.* Een huishouden wordt heelemaal *anders* wanneer er iemand ziek ligt, en alles ademt òp wanneer de genezing is ingetreden.

Maar hoe nu, wanneer de genezing *niet* intreedt? Wanneer de ziekte maanden, jaren lang voortduurt? Wanneer het lijden chronisch wordt? Dan *kan* men niet op deze wijze in alles den kranke „ontzien." Dat wordt *onmogelijk.* Het leven der anderen heeft *ook* zijn rechten. Men kan zijn heele leven lang niet op de teenen loopen en altoos fluisteren en nooit meer eens voluit lachen! En nu ligt het groote gevaar voor de zieken *hierin,* dat ze dat eigenlijk tòch gaan *verlangen.* Ze *zeggen* 't misschien niet met ronde woorden, maar ze *denken* het toch wel, en vinden het *niet* aardig en *niet* fijn gevoeld en *niet* lief dat we hen niet meer „ontzien."

O, laat toch alle *chronische* (langdurige) zieken hierop letten en met allen ernst tegen dat gevoel van „verwaarloosd" te worden op hun hoede zijn! Wij *kunnen* in dezen snellevenden, gejaagden tijd *onmogelijk* de heele machinerie van het leven stop-zetten omdat er een oom, een tante, een moeder, een dochter

is, die helaas al maanden — al jaren lang ziek ligt. En die zieke *mag* niet eischen dat elke geringe wensch vervuld, iedere kleine hindernis weggedaan worde. Ook de dokter zal voor een *acuut* geval veel meer aandacht en toewijding toonen dan voor een *chronischen* toestand, waarvan hij bij elke visite eigenlijk al vooruit weet, wat hij hooren en aantreffen zal. Ook de andere bezoekers hebben voor een plotseling geval, voor een bloedspuwing, een brandwond, een beenbreuk veel meer belangstelling dan voor een zieke, die al tijden en tijden hoofdpijn of een verlamde hand of ongeneeslijke rheumatiek heeft. En dat is heusch niet te verwonderen of te veroordeelen! Dat is puur menschelijk.

Maar er ligt ook een *gevaar* in! Zoo'n chronische zieke ligt *dan* daar machteloos.... en voelt zich vergeten. *Zonder* billijke oorzaak, want als zij eens al haar zegeningen op ging tellen, al de goede zorgen en hartelijkheden, die zij geniet, hoeveel zou zij op te sommen hebben! Maar neen, zij gaat vergelijkingen maken met *anderen!* Daar is een meisje in de buurt plotseling heel gevaarlijk ziek geworden. Iedereen praat er over. Ze hebben stroo op de straat gelegd om 't lawaai te dempen. Het stroomt er cadeautjes, druiven, appelen, confituren. „Wat 'n onnoozele drukte, wat 'n overdrevenheid! En wie denkt er nu aan mij, die hier al zoo lang, zoo eenzaam, zoo vergeten neerlig?"

O, bid, bid toch, mijn kranke, dat gij deze gedachten ten onder houdt en verliezen moogt, want ze zijn een satanische verzoeking voor u!

Jaloerschheid is zoo'n giftige distelplant, die zoo heel veel zielen bederven kan. Gun toch aan die andere dat liefdebetoon! Tracht u liever in te denken in de smart der familie, in de pijn van die beproefde, verheug u er over, dat er nog menschen zijn, die aan haar denken en verheug u óók over al de onverdiende weldaden, die *gij* van God en menschen ontvangt. Zijn uwe zonden niet vergeven? Is Jezus Christus niet ook *uw* Heiland? Is het Woord uws Gods ook niet *uw* dagelijksche gids en vertrooster? Ook van *uw* hoofd zal geen haar vallen zonder den wil uws hemelschen Vaders. „Ontzien" te worden is niet de hoofdzaak, maar *op te zien* naar Boven en te *danken.* God leere het u!

WILT GIJ GEZOND WORDEN?

„Wilt gij gezond worden?" (Joh. 5 : 6.) Dat is toch wel een wonderlijke vraag aan een zieke! Wie van den morgen tot den avond, en van den avond tot den morgen zijne krankheid gevoelt en betreurt, wat moet die toch van zulk een vraag denken? En toch heeft de Heiland deze vraag gedaan, nog wel tot een mensch, die daar al 38 jaren lang hulpeloos ter neer lag, tot iemand, die alleen reeds uit het feit dat hij naar dit genezende badwater Bethesda zich had laten heen brengen, toonde dàt hij o zoo *gaarne* gezond zou worden.

De Heiland moet dus wel een bijzondere oorzaak hebben gehad met deze vraag. Denk het u eens in, lieve kranke, die deze bladzijde thans leest of u hoort voorlezen, dat Jezus u *persoonlijk* deze vraag deed, en diep in uw hart Zijn heiligen blik boorde — zou het dan niet uit den *grond* van uw hart oprijzen: Ja Heere?

Dan zoudt gij reeds dáárdoor alléén een grooten zegen hebben ontvangen, want dan zoudt gij met Jezus zelven gesproken en Hem uw diepsten wensch bekend gemaakt hebben; dan zoudt gij op dit oogenblik weten dat Hij de diepste begeerte uws harten verstaat. *Hebt gij dat waarlijk gedaan*, mijn broeder of zuster? Dat is een groote genade, want op heel veel ziekbedden kent men helaas deze verzekerdheid *niet*. Heerlijk als *gij* dan tot Hem in oprechtheid spreken moogt: „Heere, ik verlang zoo vurig gezond te worden!" Maar dàn weet gij het ook wel: uw ergste krankheid is *niet* die t.b.c. of die kanker of die ingewandsziekte of welke kwaal het ook zij, die gij in uw arme lichaam meedraagt — maar uw *zonde*. Ik hoop hartelijk dat gij ook van die *andere* ziekte genezen moogt, en hoe zult gij dan uwen God daarvoor danken! Maar dat weet gij toch óók wel: eens komt de laatste ziekte, waarvan gij hier op aarde niet meer genezen zult, en van welke niemand u afhelpen kan. De àller-grootste en àller-gewichtigste vraag is: hebt gij Hem als den geneesheer uwer *ziele* aangenomen, het àllerbelangrijkste is te weten: al mijne zonden heeft mijn dierbare Heiland verzoend en voor

eeuwig weggedaan door Zijn heilig offerbloed. Dan *zijt* gij in waarheid *gezond* geworden, ook midden in de kwalen van het bitterste lijden.

Lieve Heiland, ik dank U, dat Gij er zijt, óók voor mij, met al uw geduld en ontferming. Reinig mijn hart ook van zijn verborgenste afdwalingen, vervul mijn hart met uw vreugde en uw vrede. Ach, Heere, wanneer ik aan uw woord denk: „hiertoe heb Ik u gezet, dat gij vrucht draagt," hoe moet ik mij dan schamen! Help mij, trouwe Heiland, om vrucht te dragen en uwen naam tot een eere en aanprijzing bij anderen te zijn. En zoo beveel ik mijn zieke lichaam ook in uwe handen met vertrouwen aan. Mijn hart begeert zeer ook van den last dezer ziekte bevrijd te worden, maar ik wil U niets àfdwingen, Gij weet, wat goed is voor uw kind. Bovenal, maak mijn *ziel* gezond, neem alle ongeloovige en kleinmoedige gedachten daaruit weg! Vermeerder mij het geloof, o Heere, en ik zal stil zijn en gelukkig onder uwe hand. Amen.

GEBED.

Heilige God, voor wien de scharen van engelen en ontelbare rijen van verlosten zich aanbiddend neerbuigen, wees ook door ons, pelgrims en vreemdelingen op deze aarde, aangebeden. Wij naderen tot U niet in onzen naam, maar in den naam van Jezus Christus, uwen Zoon. Wij wagen het op grond Zijner verdienste en op uw onmetelijke genade tot U te komen en ons gebed voor uw aangezicht te brengen. O, Gij Heilige en Rechtvaardige, Gij kondt uw oordeel spreken over onze zielen, maar Gij laat ons tot U noodigen en Gij wilt met ons een verbond sluiten, als waart Gij onze schuldenaar. O eeuwige, nooit volprezene Liefde, moge uwe onverdiende ontferming onze harten beschermen en aansporen om gewillig in uw verbond te blijven. Wij bekennen het, Heere, indien Gij staan blijft op uw recht, dan zijn wij allen verloren. Wij belijden onze schuld; wij hebben tegen

U, onzen Weldoener, gezondigd. Wij zijn niet waard uwe kinderen te heeten. Maar wij komen, omdat Gij ons roepen laat, omdat Gij ons aannemen wilt. Wij komen als belasten en beladenen om bij U genade te vinden. Wij willen de wereld niet langer dienen, niet langer voor onszelven leven, maar U aanhangen met heel ons hart. Gij zult onze God zijn en wij de uwen voor tijd en eeuwigheid. O Heere, Gij ziet ieder hart. Gij ziet ook wat daar in ons hart naar U verlangt, naar U uitgaat. Neem ons dan aan als uwe kinderen en verlos ons door uwe kracht van alle macht der zonde, die zich nog telkens tegen onzen zin in ons verheft. Vernietig in ons alles, wat zich nog tegen uwe heerschappij en tegen uwen heiligen wil verzet. Bewaar ons in alle verzoeking, dat wij toch niet weder U ontrouw worden, opdat hoogte noch diepte, opdat niets ter wereld ons van U kunne scheiden. O, lieve Vader, verhoor ons gebed om Jezus' wil. Amen.

WEES EEN ZEGEN!

Zoo menige kranke, die met een lijdend lichaam aan het ziekbed gebonden is, zucht in zijn hart: „ach, hoe nutteloos en onvruchtbaar is mijn leven!" Om u van dien waan te genezen wil ik u iets mededeelen van een meisje, dat onlangs in een gesticht voor ongeneeslijke kranken gestorven is.

Zij heette Kaatje en was eens een vroolijk, gezond kind geweest. In den bloei harer jaren verloor zij haar gezondheid, maar innerlijk nam zij toe in genade en in kracht. Ten gevolge van gewrichtsrhumatisme werden hare voeten verlamd en maanden lang lag zij hulpeloos ter neer. „Maar bedenkt," zeide zij eens glimlachend, „hoeveel ik nog heb overgehouden."

Toen werden ook hare armen stijf, hare vingers krom en haar kaken lam, zoodat zij nauwelijks meer voedsel tot zich nemen kon.

In dien beklagenswaardigen toestand lag het hulpelooze meisje jaren lang in een ruststoel. Slechts met de grootste moeite kon zij nog éénige beweging met hare vingers maken, en daarmede teekende zij kleine, vroolijke plaatjes, waarin nooit iets van lijden en smart te vinden was. Een paar lieve huisjes, wat bloemen, een waterpartijtje, maar *altijd* was de *zon* er bij! Men zou het waarlijk daaruit niet opmaken welke stijve, pijnlijke vingers het penseel bestuurd hadden. Haar teekeningen drukten *enkel* zonneschijn en hope uit.

Als men Kaatje bezocht met het plan haar te gaan troosten, kreeg men telkens het gevoel dat zij geen medelijden begeerde of behoefde; men kwam integendeel getroost en bemoedigd van haar terug; nooit hoorde men een klacht van hare lippen. Was haar leven dan ook niet in waarheid schoon? Liefde en vrede stroomden van haar uit. Zij droeg niet alleen haar eigen leed, maar ook dat van anderen. „Als ik bedroefd ben," zeide eene buurvrouw, „dan ga ik maar naar Kaatje, die richt een mensch altijd weer op."

Twaalf jaren duurde dit in Christus verborgen leven en ieder jaar nam het in kracht en diepte toe. Nu is zij heengegaan en de wereld kent haar naam noch haar graf, maar een dergenen, die haar gekend hebben, getuigde: „zij heeft mij in God doen gelooven," en een ander, die door veel slechtheid van naamchristenen verbitterd en ongeloovig geworden was, zeide van haar na haar heengaan: „nooit heb ik zulk een christen gezien, moge God mij op haar doen gelijken!"

Ziet, lieve kranken, het kan u wellicht helpen in uwen strijd op zulk een predikster-in-pijn-en-banden te staren. Wij vergelijken ons te weinig met anderen, die het toch vaak zooveel zwaarder hebben dan wij, en wij vergeten het maar al te spoedig, dat wij geroepen zijn, in *welken* toestand wij ook verkeeren mogen, leesbare brieven van Christus te zijn. Dat is wel heel moeielijk, maar het is toch noodig, want wat heeft de wereld aan fantasie-christenen? En de Heere *kan* ons allen tot *echte* christenen maken. God helpe ons te zamen om Hem welbehagelijk en anderen tot zegen te zijn!

DE ZIEL OMHELST HET ARME EN LIJDENDE LEVEN VAN JEZUS CHRISTUS.

Hoe minder troost aan alle dingen,
  Hoe meerder troost aan 't eenig goed,
Dat als een welbron door komt dringen,
  En laaft den dorst van 't heet gemoed.
Weg, geld en goed en aardsche schatten!
  Weg, eer en aanzien en gemak
En al waar 't vleesch zich in wil vatten,
  Gij zijt den geest een lastig pak!
O welkom, bitter kruis en lijden,
  Verachting, oneer, spot en smaad,
Verschovenheid van alle zijden,
  Vergeten armoe, strijd en haat!
Gij moet aan mijne tafel eten,
  En overnachten in mijn huis;
Die andren wil ik gansch vergeten,
  En houden voor een snood gespuis.
Uw goede vriendschap mag wel duren,
  Zoo lang ik woon in 't aardsche lijf.
Gij scheidt mij van de creaturen
  En maakt dat ik vereenigd blijf
Met God, mijn lief, mijn overschoone,
  Bij Wien 't mij eeuwig lust te wonen.

HET ZOEKEN DES HEILANDS.

Onze hooggeloofde Heiland zoekt het verlorene, zooals die onvergelijkelijk-heerlijke parabelen van Lukas 15 het ons teekenen: de herder, die zijn afgedoolde schaap, de vrouw, die haar verloren penning, de vader, die zijn weggereisden zoon terugkrijgt, want wat de Heiland *zoekt,* dat *vindt* Hij ook. Hij zoekt *totdat* Hij vindt.

Mijn lieve moeder hield zoo van dat beeld van 't dwalende

schaap, dat door den goeden Herder wordt teruggebracht. Dat was haar heele „theologie;" haar diepzinnige echtgenoot wist er nog heel wat *bij,* maar is het toch feitelijk niet genoeg voor leven en voor sterven, te weten dat wij een dwalend schaap zijn en dat Jezus ons zoekt en terecht brengt naar den veiligen stal?

Weet gij het reeds, lieve kranke, dat die Herder ook ù zoekt? Dat Hij reeds o, zoo lang u heeft opgezocht en dat Hij ook thàns nog naar u uitziet (indien gij ten minste niet reeds Zijn eigendom *zijt*)? Gij ziet het wellicht thans nog niet zoo in, maar later, wanneer gij „terecht" zijt gekomen (op de „plekke," zeggen de Zeeuwen) waar gij *hoort*, dan zult gij Zijne sporen, de sporen Zijner zoekende voeten, overal ontdekken. O wanneer ik, oud man, die ik nu ben, op mijn vroeger leven terugzie, hoeveel van Zijne heilige voetstappen heb ik toen ontdekt, maar verwaarloosd! Hoe vaak heeft Hij ook vroeger moeite gedaan om mij tot zich te trekken, maar ik wilde niet luisteren of volgen!

Dan *moet* Hij wel, naar Hosea's woord, ons pad „met doornen omtuinen." Wanneer een ziel almaar volhardt haar eigen wil te doen, haar eigen plan uit te voeren, dan moet Hij den weg wel eens heelemaal *on*begaanbaar en *on*bruikbaar maken. Dan wordt zij wel gedwongen stil te staan. En als zij dan in haar dwaze hardnekkigheid tòch nog voort wil gaan, welnu dan zoekt Hij haar *in* de doornen en neemt haar *uit* de doornen tot zich.

Ik behoef daarover niet veel te zeggen. Ieder onzer *kent* die doornen in zijn leven, en zou de *kranke* ze dan *niet* kennen? Gij voelt ze steken en wonden, dag aan dag. Uw vrijheid is weg. Uw kracht is verdwenen. De vurige Petrus van voorheen, die zichzelven zoo gaarne gordde, wordt nu door anderen geleid en gebracht, waar het hem o, zoo moeilijk valt. O *laat* u leiden! O *laat* u wonden, want het zijn wonden, die u tot genezing, de ware, de blijvende, de eeuwige genezing kunnen verhelpen!

Gelijk een schaap heb ik gedwaald in 't rond, dat, onbedacht, zijn herder heeft verloren — maar Gij zijt in mijn leven, Gij zijt aan mijn ziekbed gekomen, o goede Herder, en nu wensch ik bij U te blijven, om nooit meer van U te scheiden. Dierbre Heiland, houd mij vast, want zonder U *kan* ik niet meer leven.

EENE LEVENDE HOOP.

De Heilige Schrift spreekt van menschen, die „*geene* hoop hebben," maar ook van dezulken, die zijn „wedergeboren tot eene *levende hoop.*" Hoe staat het in dit opzicht met *u*, lieve kranke?

Het zou toch kùnnen zijn dat deze krankheid uwe *laatste* was. En hoe zou het dan met u staan voor de eeuwigheid?

Velen antwoorden op deze vraag: ik wil er het beste van hopen.

Maar dan vraag ik weer: wàt is dat „beste," dat gij hoopt? En: hebt gij redelijken grond voor die hope?

Wanneer gij onder dat „beste" de eeuwige zaligheid verstaat, geef ik u gelijk. „Ontbonden en met Christus te zijn is verreweg het beste." Maar gij zult toch wel toestemmen dat een zondaar, een mensch, die alle geboden Gods overtreden heeft, toch niet vanzelf als bekroning van dat alles op de eeuwige gelukzaligheid rekenen mag? Veeleer zoudt gij het droevigste lot kunnen verwachten. Daarom herhaal ik mijne vraag van zooeven: hebt gij een goeden grond voor uw verwachting?

„Ik heb altijd aan een God geloofd," zegt de een. „Ik heb God werkelijk liefgehad." „Ik heb steeds mijn plicht gedaan, of ten minste getracht dien te doen," beweert een ander, en een derde verklaart: „het zou toch wel hard en wreed van God zijn als Hij mij, na al deze ellende op aarde, ook nog na dit leven geen zaligheid schonk."

Van al die menschen, die zóo spreken, moet ik zeggen: arme vriend, gij bouwt uwe hoop op een zandgrond, wat gij verwacht is *niet* „het beste," maar het allerslechtste, want het is leugen en zelfbedrog. Uw hemel is feitelijk niets dan een voortzetting van dit aardsche leven, maar zònder de zorgen en verdrietelijkheden en smarten, die gij hier hebt moeten dóórmaken. Gij *hebt* feitelijk geene hoop, geen *levende* hoop, en dat is iets verschrikkelijks. In uw beste oogenblikken zult gij dat zeker ook wel beseffen en er voor sidderen.

„Maar is dat dan niet om wanhopig te worden?"

Ja, mijn broeder, ja mijn zuster, dat *is* het, maar zóó alleen

vindt gij den weg tot vrede. Leer in werkelijkheid aan *uzelven* wanhopen, aan uw *eigen* gerechtigheid en vroomheid en goedheid; leer u zelf kennen in al uw ellende, in uw verdoemelijkheid voor God — dàn kan de Heiland tot u komen en Zijne sterke hand in uw zwakke, bevende hand leggen en u uitrukken. Want Hij alleen is de grond uwer zaligheid. Als het op sterven aangaat zinkt alles, alles weg wat een mensch in zichzelven heeft, en blijft alleen Jezus Christus over. Wie, aan zichzelven wanhopende, *Zijnen* naam aanroept, die *zal* zalig worden.

Daarom zij *dit* uw eenige vraag, uw eenige bezorgdheid: ben ik tot Jezus gekomen? heb ik Jezus als mijn Heiland en Verlosser aangenomen? ben ik met al mijne zonden, mijn onmacht en mijn vijandschap tot Zijn kruis gevlucht? Ach, mijn lieve kranke, ik krijg zoo telkens brieven ook uit *uwe* kringen en ik weet het *hoe* veel er vaak in stilte *gevreesd* wordt. Grijp goeden moed en spreek ook gij in stilte: O Heere, Gij die alle dingen weet, Gij weet ook *hoe* het staat met mijne hoop, of zij ijdel is en eigen werk, dan wel of zij op U berust en daarom onbedriegelijk is. Bewaar mij voor, verlos mij van alle valsche verwachting, o Heere, en geef mij door uwen Heiligen Geest die eenige, betrouwbare, onbedriegelijke hoop, die rust op uw volbrachte werk en die voor leven en sterven genoeg is!

LIEFDE OVERWINT ALLES.

Nu ga ik u eens een legende van een Roomschen heilige verhalen, en daar moet gij nu eens niet van schrikken, lieve zieken! Een „legende" is een verhaal, waarbij men niet precies waarheid en verdichting kan onderscheiden, maar vaak ligt er de heerlijkste waarheid in verscholen.

De Roomsche heilige, van wien ik u thans iets wil vertellen, heet Franciscus van Assisi, een man, die 700 jaren geleden in Italië geleefd heeft en die een echt kind van God is geweest; dat durf ik u gerust verzekeren.

Die Franciscus was een zeldzaam geduldig en liefderijk man. Nu gebeurde het eens dat zijne leerlingen in een hospitaal voor melaatschen dienst deden, en gij weet dat de melaatschheid zoowat de *ergste* ziekte is, die er op deze arme aarde bestaat. Onder de vreeselijkste pijnen, en met een afschuwelijke lucht bij zich, rotten al de ledematen dezer ongelukkigen gaandeweg àf. Franciscus — de zoon van een schatrijken vader, maar die vrijwillig het armoedige leven van een bedelmonnik omhelsd had — had een *bijzondere* liefde voor deze ongelukkige melaatschen en hij prentte zijn metgezellen dan ook voor hen de grootste teederheid in. Die leerlingen van Franciscus waren o, zoo geduldig en zachtmoedig, maar met één melaatsche kon *geen* hunner het harden. Dat was zulk een lastig, brutaal, spottend, goddeloos mensch, dat zij op zekeren dag zeiden: „Vader, *dien* kerel willen wij *niet* langer verzorgen."

Zonder hen te bestraffen, ging Franciscus naar dien verstootene henen en zeide: „God geve u Zijnen vrede, geliefde broeder!"

„Wat voor vrede kan God *mij* geven, Hij, die mij allen vrede ontnomen en mijn heele lichaam één stinkende, vuile massa gemaakt heeft?"

Daarop zeide Franciscus: „mijn zoon, wees geduldig; de ziekten zijn ons in deze wereld gegeven tot heil onzer ziel en zij worden een bron van zegen, als men ze geduldig draagt."

„Hoe zou ik geduldig de martelingen kunnen verdragen, die mij dag en nacht kwellen? En niet alleen mijne kwaal doet mij zoo lijden, maar ook die broeders, die gij gezonden hebt om mij te verzorgen. Ik vind ze onuitstaanbaar!"

Toen begreep Franciscus dat deze melaatsche door een boozen geest bezeten was en hij ging voor hem bidden. Daarop keerde hij tot hem terug en zeide: „mijn zoon, als ge dan over de anderen ontevreden zijt, zal ik u komen bedienen."

„Dat is best, maar wat zult gij meer kunnen doen dan die kerels?"

„Ik zal alles doen, wat gij wilt."

„Welnu, dan wil ik dat gij mij heelemaal wasschen zult, want ik stink zóó dat ik er zelf ellendig van word."

Dadelijk ging Franciscus water warmen, deed er veel welriekende kruiden in, nam hem toen zijn armzalige lompen af en begon hem te wasschen, terwijl een andere broeder voortdurend frisch water op hem goot. En zie, door een goddelijk wonder gebeurde het, dat overal waar Franciscus hem met zijne heilige handen aanraakte, de melaatschheid week en gezond vleesch te voorschijn kwam. En naarmate zijn lichaam gezond werd, werd ook zijne ziel genezen en hij begon een levendig gevoel van zijne zonden te krijgen en bitter te weenen.... En toen hij heelemaal genezen was, riep hij uit: „wee, wee, ik heb de hel verdiend door al mijne goddeloosheid en door al het onrecht, dat ik den broeders heb aangedaan, en door mijn ongeduld en mijn Godslastering!"

Nu hoop ik, lieve kranken, dat gij begrijpen zult, wáárom ik u die oude legende verhaald heb. Liefde overwint alles, zelfs het zwaarste lijden, en liefde maakt ootmoedig, doet een mensch zijn eigen zonden kennen en ophouden met klagen. En als de liefde dan haar hoogsten triomf behalen mag, leert zij den zondaar zeggen: ja, ik *heb* inderdaad de *hel* verdiend, maar de *ondoorgrondelijke* genade van mijn Heiland doet den *hemel* voor mij open. Geloofd zij Jezus Christus in eeuwigheid!

HET EEUWIGE LEVEN.

Het eeuwige leven is ons niet een min of meer sentimenteel genot, een schimachtig door elkaar dwarrelen van zalige geesten.

Neen, schoon ons niet geopenbaard is wat wij zijn zullen, kunnen wij het ons niet anders denken dan als een *volkomen levensontplooiing*, in werken en genieten, even als dit tegenwoordige aardsche leven, aangesloten aan de tegenwoordige natuur, eveneens werken en genieten is. Ja, die twee levens *zijn* niet twee, maar één. Er is maar één leven, dat met de wedergeboorte begint, en waarin het tijdelijk leven wordt opgenomen.

Ook *uw* leven, machtelooze kranke! Is het eigenlijk niet *wreed* tot u te spreken van „werken en genieten?" Gij, die *niets* werken en heelemaal niet *genieten* kunt?

Ik zal u even iets uit mijn eerste gemeente vertellen.

Daar lag een ziek stumpertje aan de tering. Toen ik haar zei: „lieve kind, valt het je niet zwaar zoo niets meer te kunnen doen, zoo heel niets meer te kunnen werken?" gaf zij mij dit antwoord: „Maar, dominee, ik kan toch nog *hoesten* voor Jezus?" Ik weet niet of ik *toen*, in mijn onbesuisde ongebrokenheid, dat woord ten volle heb kunnen waardeeren. Maar nù lijkt het mij een van die koninklijke woorden, die je altijd weer beschamen en vertroosten. Haar lievelingsversje was: „Waar is een vreugd, een kalmt', een heil zóó zalig als dit hoogst genot?" Zou dat kind niet geweten hebben wat *werken* en *genieten* was?

Dit *is* het eeuwige leven: dat zij U kennen, den eenigen waarachtigen God en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt.

MIJN JEZUS HEB IK NOODIG.

Mijn Jezus heb ik noodig! Want ik ben arm en naakt,
Een pelgrim hier op aarde, die naar den hemel haakt.
Ik kan Zijn woord niet missen; het is mijn wandelstaf,
Mijn steun en mijn betrouwen tot aan, tot over 't graf.

Mijn Jezus heb ik noodig! Want ik behoef een Vriend,
Die boven alle vrienden de beste plaats verdient.
Ik kan Zijn hart niet missen, dat van ontferming slaat,
Zich opent voor mijn klachten en mijn gebed verstaat.

Mijn Jezus heb ik noodig! Want o, mijn oog is dof,
Verduisterd door de wolken, die dwarlen in dit stof.
Ik kan Zijn licht niet missen, dat mij den heilweg wijst,
Waar, wenkende in de verte, de blijde Godsstad rijst.

U, Jezus, heb ik noodig! U, die mij toebereidt
Om eenmaal U te aanschouwen in volle heerlijkheid.
Daar eeuwig U te volgen, bevrijd van zonde en pijn,
Dàt, Jezus, zal mijn ziele de derde hemel zijn!

BEPROEF MIJ, HEERE!

„Beproef mij," bidt David in den 139sten Psalm. Is dat niet *echt* een bede voor kranken?

Wanneer men aan een zieke vraagt: „wat zou God wel met u vóórhebben?" krijgt men vaak ten antwoord: „de Heere wil mij beproeven." Dat kan zoo wezen, maar het kan óók wel wezen dat *gij* oorzaak hebt uzelven te beproeven.

Wat beteekent dat: zichzelf te onderzoeken?

Zichzelf met heel zijn leven voor het heilig oog des Heeren te stellen. Door den Heere, den Alwetende, te laten uitmaken wie wij eigenlijk zijn, hoe wij in *Zijn* oogen zijn. Ach, in ons *eigen* oog vallen wij ons gewoonlijk nog al mee, en onze leelijkste zonden zien wij het minst. Hoeveel comedie spelen wij ten opzichte van onszelf, hoe verstaan wij de kunst ons eigen geweten in slaap te sussen! En vaak gaat een heel leven in dit zelfbedrog voort. Denkt het nu eens in dat gij dit pas in de eeuwigheid ontdekken zoudt! Is het dan geen genade wanneer de Heere u helpt tot zelfkennis te komen?

Maar het menschelijk hart is een trotsch en onbetrouwbaar ding. Wie zal het doorgronden? Dat kan geen enkel mensch. Dat kan de Heer alléén. En daarom bidt David dan ook: Heere, beproef *Gij* mij! Wèl u, wanneer gij dit in *oprechtheid* vraagt, maar weet het wel: dan komt er *niet* veel fraais voor den dag en het is bitter verootmoedigend wat gij dan ziet. Maar indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig om ze ons te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid. Indien gij door deze uwe krankheid tot die ervaring mocht komen, broeder of zuster, geloof mij dan is zij *niet* te duur gekocht.

O Heere mijn God, beproef mij! Toon mij wie ik ben en hoe ik er in uwe oogen uitzie en maak mij gewillig dat beeld eerlijk te zien zooals het is! Hoe meer ik mijzelven tegenval, te meer zal ik toevlucht nemen tot uwe genade, die zich tot het verlorene en ongeneeslijke henenbuigt — Gij alléén doet eene afgesnedene zaak op aarde!

GEBED VOOR DEN ZONDAG.

Mijn God, mijn Vader in de hemelen! Heden is het de U gewijde Sabbatdag. Mijne ziel is begeerig en verlangt naar uwe voorhoven, maar Gij weet het, ik *kan* derwaarts niet opgaan. En nu denk ik aan die velen, die mèt mij dat voorrecht missen. Aan al die kranken, onder wie er zoovelen zijn, die hunkeren naar een lied, naar een gebed, naar een woord van troost en vermaning uit den mond van uw knechten. Aan al die bedroefden, die rondom het stoffelijk overschot van een geliefde in diepe smart zijn neergezeten. Aan al de zenuwlijders, de krankzinnigen, de wanhopigen, die geen licht zien in hun duisternis en die onder hun eigen klachten en kreten geen oor hebben voor uwe zachte verkwikkende stem. Ik denk aan allen, die op dezen zelfden dag met mij zich gedrukt en bekommerd voelen en uitzien naar hulpe uit uwen hemel.

Barmhartige Heiland! Wie heeft zich op aarde eenzamer en verlatener gevoeld dan Gij? Verworpen door uw volk, misverstaan door degenen, die U toch het best moesten kennen, ten slotte verlaten, ja verraden door uw eigen discipelen. Maar Gij hebt vòlgehouden, volhard in de liefde en in het gebed, en vastgehouden de hand van uwen Vader, ook al was het onder sterke roeping en heete tranen. Heere Jezus, ontferm U over al die eenzamen en bedrukten, die op dezen dag geen aardsch heiligdom betreden kunnen en met uw kinderen niet *samen* kunnen zingen en bidden.... ach, mocht er uit hun harten toch een psalmtoon oprijzen, een lofzang in stilheid en een smeeking in eenzaamheid, die weerklank vinden in uw hoogepriesterlijke hart!

Heilige Geest, Trooster bij uitnemendheid, geduldige, zachtmoedige Heer en Meester, leid Gij ons aan de voeten van Hem, wiens heerlijkheid Gij aan de Gemeente verklaart. En tot die Gemeente behoor ook ik, ondanks al mijn onwaardigheid en bederf, want ik ben toch óók een gekochte door Zijn bloed; toch óók een gekende van voor de grondlegging der wereld.

Drieëenige God, fontein en bronwel van zaligheid, bron van frissche wateren, die uit Libanon vloeien, kom in uw volheid en rijkdom tot mijne armoede, en ik zal rijk zijn en vroolijk en gelukkig in U. Wat schaadt het of ik arm ben en verschoven? Gij buigt U neder tot den machtelooze en Gij hebt gaven ook voor wederhoorigen. O Heere, als ik aan uwe grondelooze ontferming denk, aan die onmeetbare liefde, waarmee Gij een gevallen wereld met al haar millioenen draagt, van welke er niet één waardig is het hoofd ook maar tot U op te heffen, o dan bezwijkt mijn verstand en mijn denken kàn niet verder, maar ik val op mijn aangezicht en ik aanbid uw peillooze genade. En zoo buig ik mij op dezen stillen rustdag voor U neder, U dankende dat daar een ruste overblijft voor het volk van God en dat ook ik in die ruste deelen mag, omdat het aldus uw vrije, souvereine welbehagen is. Een anderen grond *heb* ik niet, maar *begeer* ik ook niet. Heere, ik geef mij over en werp mij met gesloten oogen in den afgrond uwer eeuwige liefde. Amen.

HET RECHTE BIDDEN.

Toen de Heere Jezus zich aan Saulus op den weg naar Damascus openbaarde, beval Hij den verslagen vervolger naar de stad te gaan; daar zou hem gezegd worden wat hij doen moest. En daartoe had de Heere ook in een gezicht aan een discipel, met name Ananias, de opdracht gegeven: sta op, ga naar de Rechte Straat en vraag in de woning van Judas naar Saulus van Tarsen, *want zie hij bidt.* Dáárom moest Ananias naar Saulus henengaan, want diens gebed had den Almachtige bewogen, en ter oorzake van dat gebed moest Ananias ook al zijn verklaarbare vrees voor dien geweldigen vijand der christenen afleggen.

Saulus *bad.* En hij bad gelijk nimmer te voren. O zeker, hij had haast zijn leven lang „gebeden," de oude Joodsche formulier-

gebeden, of „gebeden" vol afkeer van alle vijanden van Mozes' Wet, „gebeden" volgens voorschrift der Rabbi's en om den Heere een dienst te doen.... Maar *nu* bad hij op geheel andere wijze. Nu werd zijn smeeking uit diepen zielenood geboren.

God zendt menigmaal aan Zijne kinderen beproeving en nood om hun het ware bidden te leeren. Misschien is dat nu ook Zijne bedoeling met *ù,* lieve kranke, en moet gij door deze bezoeking, waarin gij thans verkeert, *leeren* bidden. Ik stel het mij wel eens voor dat de Heere Jezus dikwijls ongezien door de ziekvertrekken heengaat en van bed tot bed stilstaat, òf Hij ook een echt gebed uit de diepte vernemen mocht. Een zieke klaagt zoo gaarne aan den dokter al zijne nooden en bezwaren; waarom zou hij dat niet ook aan den Heiland zeggen?

Maar toch is het niet allereerst die *lichamelijke* nood, maar de nood der *ziel,* die ook door het lichamelijk lijden henen tot het gebed moet uitdrijven. Wanneer de kranke naar de stem des Heeren luistert, ja dan leert hij zijn *diepste* behoefte kennen. Dan gaat het geweten soms nog meerder zorg baren dan de kwalen van het lichaam. Dan leert men roepen tot God, niet omdat men nu eenmaal bidden *moet,* maar omdat men niet anders *kan,* omdat het eene behoefte der *ziel* wordt tot Hem te spreken en te roepen, die gaarne hoort en Zijn oor neigt tot een iegelijk, die arm is en verslagen van geest. Nood leert bidden. Het moge helaas niet *altoos* waar zijn, maar vaak *is* het toch zoo, en het is een groote genade als het ook bij *u* zoo wezen mag. „Zalig hij, die in dit leven, Jakobs God ter hulpe heeft; Hij die, *door den nood gedreven,* zich tot Hem om troost begeeft."

O mijn God, laat mij ook op dit mijn ziekbed een leesbare brief van mijn Heiland wezen, en schenk en vermeerder mij daartoe den geest des gebeds! Ik ben vaak zoo moe en zoo dof — ach, maak mij levend door uw Woord!

O Heere, leer mij waarlijk mijn eigen nooden kennen, gelijk Gij ze kent! Schenk mij uwen Heiligen Geest, dat die mij bidden leere! Dan zult Gij ook *mijne* smeeking verhooren om uws lieven Zoons Jezus Christus' wille!

BOEZEMZONDEN.

Menige kranke heeft te worstelen met verzoekingen, waar hij met niemand over spreken kan, maar die hem vaak o, zoo bitter benauwen. Ik stel mij voor dat gij, mijn broeder of zuster, die deze regelen leest, zoo iemand zijt. En dan kom ik eens heel vertrouwelijk bij u zitten, en leg in gedachten uw hand in de mijne en zeg tot u: Ik heb hetzelfde hart als gij. Ik begrijp u volkomen. Die verzoekingen *zijn* moeilijk en zwaar.

Maar gij zijt overtuigd, niet waar? dat de Heere deze dingen niet wil. Gij weet dat Gods Woord ze veroordeelt, dat ze uw gezondheid naar ziel en lichaam schaden, maar gij komt er niet van àf. Wèl voor een tijd, soms zelfs een heel langen tijd, maar dan wordt het u weer te machtig. En daarom schaamt ge u diep, zóó diep dat ge wel zoudt wenschen dat de Heere uw ziel uit dit zwakke, zondige, onreine lichaam wegnam.

„De Heere weet wáár gij woont." Laat u dat Schriftwoord thans een in zeer *bijzonderen* zin tot vertroosting zijn. Hij kent u ook in dèzen uwen strijd. Hij wéét het hoe dat altoosdurende liggen, dat overvloed-van-tijd-hebben, dat missen van een ferme wandeling, dwars tegen den wind of den regen in, waardoor zoo vaak booze gedachten worden weggejaagd, voor u tot een dubbele verleiding worden kan. Gij valt uzelf tegen, maar Hem heusch niet! „Hij weet wat van Zijn maaksel zij te wachten, hoe klein van moed, hoe zwak wij zijn van krachten en dat wij stof van jongsaf zijn geweest."

Maar toch — Christus is Overwinnaar óók van *deze* zonde, óók voor zieke en zwakke menschen! De Engelschen hebben een mooie vertaling van Ps. 3 : 3. „Thou, o God, art the *Lifter-up* of my head." „Gij zijt de Op-heffer van mijn hoofd." „Op-lichter" heeft bij ons een anderen bijsmaak, maar de gedachte is toch zoo schoon dat Hij ons moede, zware hoofd *òp-lichten* wil, lichter maken, blijer, rustiger, vrediger maken kan. Er zijn zoo tijden dat er zoo *niets* anders overblijft dan God alléén om ons aan vast te klemmen. En als wij dan zulke zware verzoekingen van

het vleesch *met Hem* doorworstelen, die toch ook de God is van alle *vleesch,* tot wien „alle *vleesch*" zal komen, dan weten we toch óók weer van wonderbare uitreddingen te gewagen. Wij moeten maar steeds zijn „on the lookout for God," altijd naar Hem uitkijken, want Hij is *dichtebij,* ook in *uw* kamertje. En als dan de Booze u bespringt en uw gedachten en zinnen verwarren wil, kijk dan naar Hem uit, die u ziet en die u zoo gaarne *overwinnend* wil zien!

Mijn lieve zieken, God heeft voor *andere* werelden misschien nog weer *andere* woorden; dat weet ik niet, en daar hoeven we ons niet om te bekommeren; maar voor *deze* wereld heeft Hij maar één woord: *Christus.*

Ja es wär zum Weinen
Wenn kein Heiland wär,
Aber sein Erscheinen
Bracht den Himmel her.[1])

De groote, ja eigenlijk de éénige zonde is: God niet op Zijn woord te gelooven. En zoo moet gij het ook met dien betrouwenswaardigen God *wagen,* óók ten opzichte van *deze* zaak. Christus is Overwinnaar. Hij heeft den Duivel, en *al* zijn heir, overwonnen. En wanneer gij nu tot *Hem* de toevlucht neemt en uw onreine, bezoedelde handen tot *Hem* opheft om hulp, zoo waarachtig Hij de vleeschgeworden Barmhartigheid is, Hij zal ook ú aangrijpen en vasthouden en koninklijk uitredden.

Jezus, in uw machtige armen
Wordt de zoetste troost gesmaakt.
Als zich niemand scheen te erbarmen,
Hebben uwe machtige armen
IJz'ren ketens losgemaakt.

[1]) Het zou wel een oorzaak tot weenen zijn als er geen Heiland was, maar Zijne komst bracht den hemel naar omlaag.

BEDE OM VOLKOMEN BEVRIJDING.

O mijn lieve, dierbare Heiland, Verbreker aller banden, Vrijmaker aller gevangenen, die tot U roepen — waarom ben ik nog zoo vaak in het gevangenhuis der zonde? Is het omdat ik U *niet* liefheb? Heer, Gij weet dat ik zonder U niet leven kan. Is het omdat ik met vreugde uwe wet overtreed? Heer, Gij weet het hoe bedroefd en ongelukkig ik na elke ontrouw ben. Is het omdat het kwade voor mij zulk een bekoring heeft? Heere, Gij weet dat ik het kwade haat en verfoei, bovenal omdat het U bedroeft. En toch ben ik niet heilig, niet standvastig, niet gereinigd in het diepst van mijn hart. O die begeerlijkheid! O die verboden wenschen! O dat zwerven der gedachten! Heere Jezus, kom toch in mij *wonen* en drijf die booze geesten uit, opdat zij in de zwijnen varen en niet langer huizen in een hart, dat U toebehoort! Machtige Overwinnaar, overwin toch ook in *mij!*

Ach Heere Jezus, Zoon des levenden Gods! Gij die met uitgestrekte handen aan het kruis om onzentwil den beker des lijdens gedronken hebt, trek mij uit de donkerheid van mijn lijden tot uw licht. Zie, ik arme, kom tot U, die zoo rijk zijt; ik ellendige tot U, die vol ontferming zijt, ach, laat mij niet veracht en ongetroost van U heengaan. Wend uw aangezicht niet van mij af. Ik belijd mijne zonden, maar uw barmhartigheid is grooter dan mijne zonden. Dat weet ik met onbedriegelijke zekerheid. Uw Woord verkondigt het mij bijkans op elke bladzijde. Uw Geest fluistert het mij toe in mijne beste oogenblikken, waarin de tegenwoordigheid van Jezus mij zoo kenbaar en voelbaar is. Ik beroep mij op Uwe trouw. Steek uwe hand naar mij uit en verlos mij. Gij noodigt mij uit te bidden, nu Heere, hoor mij dan. Gij weet hoe het mij smart en kwelt nog steeds zoo onvolkomen U te dienen, nog altijd die zondebanden te gevoelen, die mij zoo bedroeven en beschamen. Gij beveelt mij U te zoeken, laat mij U dan ook vinden mogen. Bestuur en help mij, o Heere! Amen.

IN DEN HEERE BEN IK STIL.

Zendt de Heer een kruis ons toe,
  Blijf u met Zijn wil vereenen;
Draag 't geduldig, wel te moe,
  Hij zal u Zijn troost verleenen.
Laat dan komen wat er wil,
  In den Heere ben ik stil.

Is wel vaak ons zwakke hart
  Op het punt van te versagen,
Als het in de grootste smart
  Nooit een vreugdedag ziet dagen;
Dan nog, kome wat er wil,
  In den Heere ben ik stil!

Daarom bid ik: Heer, mijn God!
  Laat mij steeds geloovend hopen,
Roemen in mijn kinderlot:
  Gods genadehand is open.
Daarom kome wat er wil,
  In den Heere ben ik stil!

VREEST NIET!

De Heiland sprak eenmaal tot Zijn verschrikte discipelen, toen Hij tot hen kwam op het water: *„Ik ben het, vreest niet!"* Vreest niet! Dat is een machtig woord. Konden wij dat eens in waarheid tot stand brengen: *alle* vrees en zorg uit ons hart te verbannen! Niet waar, dat zou iets heerlijks zijn: *altoos* zóó stil en geduldig als een kindje aan moeders borst. Ach, als de zon aan den hemel schijnt, en het in huis en hart vredig is, dan schijnt ons dat woord „vreest niet" nog al makkelijk. Maar wanneer donkere wolken aan onzen levenshemel oprijzen, wanneer ernstige krankheid ons of de onzen aantast, en de dokter een bedenkelijk gezicht zet, en wij het gaan beseffen: nu is er levensgevaar.... dàn is het ontzettend zwaar naar dit woord des Heilands te handelen. Dan breidt de vrees als een dichte, zware mist over onze ziel zich uit.

En toch, dat màg niet. Dat is een beleediging van onzen God. Weet gij dan niet, dat gij Zijn kind zijt? Dat Hij u in Zijne handpalmen gegraveerd heeft? Dat Hij alle de haren van uw hoofd geteld heeft en dat geen enkel daarvan zal vallen zonder Zijnen wil? Weet gij dan niet, dat Hij hemel en aarde in Zijne hand heeft en dat geen plage uwe tent zal naderen, wanneer Hij het niet wil? Zegt Hij dan ook niet in de krankheid tot u: Vreest niet, Ik ben het? O, indien gij dat waarlijk geloofdet, dan zou het stil worden ook in ùw hart, dan zouden ook uit ùw hart de vrees en de zorg verdwijnen.

Wanneer gij gelooft: mijn lijden komt van Hem, dan laat de vraag zich niet terugdringen: waarom heeft Hij dat dan toch gedaan? Maar dan zult gij die vraag *niet* met een bitter en met een mokkend hart stellen. Dan zult gij haar doen in *deze* gezindheid: wat hebt Gij mij hierin te zeggen, o Vader? Spreek, Heere, want uw kind hoort! Maar *vreezen* moogt gij niet. *Vreezen* moogt gij maar voor één ding: voor de zonde, en één ding moet gij boven alles begeeren: geheel en al Zijn eigendom te zijn.

Lieve Vader in den hemel, ik dank U uit den grond mijns harten, dat ik „Vader" tot U, den grooten, heiligen God, mag zeggen. Uw eenige Zoon heeft mij verlost en met U verzoend, zoodat ik heden en elken dag van mijn leven tot U naderen mag.

Heere Jezus, Gij zijt in den hemel verhoogd, maar toch ook heel dicht bij mij. Ach, vergeef mij mijn vreezen en klagen. Reinig mij door uw heilig bloed in de lijdensschool, opdat ik uwen naam niet tot oneer strekke, maar hem heilige door stille, ootmoedige overgave. Schenk mij de genade, o Heiland, dat ook anderen van mij leeren mogen dat het uw kind *altoos* goed gaat, wanneer het bij U blijft. Geef mij maar geopende ooren om te verstaan, wat Gij mij thans te zeggen hebt. Maak mij los van mijn eigen wil, bevrijd mijn hart van alle vreeze en verbind mij steeds nauwer aan U, totdat ik, ééne plant met U geworden in de gelijkmaking uws doods, ook met U moge opstaan tot de heerlijkheid van uw opstandingsleven! Amen.

VOOR ONTEVREDEN KRANKEN.

„Dominee, ik lees uw stukjes voor kranken natuurlijk altijd het *eerst*, want ik lig al zeven jaar op een ruststoel; maar ik heb het nog nooit verder gebracht dan klagen en mopperen. Schrijft u nu ook eens een stukje *voor mopperende kranken?*"

Met alle genoegen, onbekende zuster! Begin dan eens met uw eigen hart heel nauwkeurig te onderzoeken en vraag u af van *welken* aard het lijden is, dat u in deze mopper-stemming brengt.

1. *Is het een direct gevolg van eigen schuld?* Gij schrijft mij heelemaal niet, wááruit uw lijden bestaat, of het meer uit geestelijke dan uit lichamelijke bron voortvloeit; of het een gevolg is van slechte, onreine gewoonten dan wel van uw onbetrouwbaarheid en leugenachtigheid. Er liggen hier tal van mogelijkheden, maar als zij op *deze* lijn liggen, zou ik zeggen: dan hebt gij toch weinig oorzaak tot mopperen, maar heel veel om uzelven aan te klagen en uzelven de schuld toe te kennen van dit kruis. En wie gaat nu tegen zichzelf mopperen, als hijzelf de oorzaak, de éénige oorzaak is van zijn verdriet? Is de kankerlijder, die mopperen zou over zijn pijnen, terwijl hij twintig, dertig jaren lang zijn maag met absinth en jenever en cognac bedorven heeft, geen intense dwaas? In dat geval moet gij maar vaak den tekst overdenken: „wat klaagt een levend mensch? Een iegelijk klage over zijne eigene zonden!"

2. *Maar het is ook mogelijk, dat gij bezocht wordt door een lijden, dat gij tot uwe vorming voor de eeuwigheid noodig hebt.* De Heer weet dat gij de een of andere zonde, die *ik* natuurlijk niet ken, maar die *Hij* o, zoo goed kent, niet anders dan langs *dezen* weg van beproeving kunt overwinnen. Gij hebt bijv. veel kwaad gesproken van anderen in uwe „goede" dagen, en Hij heeft er u in Zijn Woord en door Zijne dienstknechten genoeg tegen gewaarschuwd; maar gij hebt er niet op gelet en zijt *voortgegaan* — kerkende en voor de zending arbeidende en allerlei lieve christelijkheden doende — uwen naaste te belasteren en te kleineeren. Nu is God gekomen en heeft u zeven jaar lang aan

uw ruststoel vastgekluisterd. Toch niet om u te plagen? Neen, om u te verlossen van dit groote kwaad. Hebt gij nu een oorzaak tot mopperen — of tot danken?

3. *Misschien wil de Heere u juist door dit uw lijden voor velen tot zegen stellen.* Er zijn van die kranken, die oneindig meer nut doen dan de beroemdste kanselredenaar. Gij hebt zeker wel eens gehoord van Adolphe Monod. Dat was een prins op den kansel. Maar hij is geworden een koning op het smarteleger, dáár is hij voor tienduizenden tot eeuwigen zegen geworden. Mijn lieve zuster, moet gij nu niet uw lijdenskleed veeleer met een beschaamd hart, dat klein is over zóóveel genade aan u bewezen, uit Gods hand aannemen, dan met een mopperend hart?

4. *Ten slotte, gij wilt toch meer en meer op Jezus gaan gelijken, niet waar?* Hem volgen, Hem behagen, Hem boven alles liefhebben? En verbeeld u nu een *mopperende* kruisdraagster, die Jezus volgen wil! Neen zuster, hoe meer ik over u nadenk, temeer verzekerd word ik dat gij in een somber oogenblik een verkeerd middel hebt te baat genomen om uw hart een beetje te verluchten. Nu, dat mag voor een keertje wel eens gebeuren! En zoo heb ik dan, op uw dwaas briefje ingaande, dit woordje voor mopperende kranken geschreven, in de stille hoop dat het u, en misschien ook nog wel eens een ander, die in soortgelijke stemming verkeeren mocht, helpen zal de ware medicijn tegen deze kwaal te gebruiken: het oude, veilige en beproefde recept: *dankt God in alles!*

AMEN.

Amen zeg ik op Gods paden,
Amen op den tegenspoed.
Amen, schoon met kruis beladen,
Amen steeds op wat Hij doet.
Amen op uw zegeningen.
Amen, hoogste Majesteit!
Amen op uw tuchtigingen,
Amen tot in eeuwigheid!

EEN SMEEKGEBED OM GEZONDHEID.

Psalm 6.

Leest nu vooraf dezen psalm eens in uw Bijbel na en laat er ons dan samen een weinig over nadenken!

Psalm 6 is een der zoogenaamde boetpsalmen, en zouden die niet ook in het bijzonder voor ù iets te zeggen hebben? Wat toch heeft een kranke *meer* noodig dan dat hij met boete en berouw tot zichzelven inkeere? Immers krankheden zijn bezoekingen Gods, die om der wille van onze zonden over ons komen. Zijne zonden te leeren kennen en belijden is de eerste schrede op den weg der geestelijke en der lichamelijke genezing. Daarom zoude ik, als ik diakonessen had te vormen, haar allereerst deze boetpsalmen van buiten laten leeren, opdat zij er hare zieken mede konden helpen in de dagen hunner beproeving. Niet dat iemand ter wereld een ander de rechte boete zou kunnen aanleeren en vóór-doen, want de rechte boete is eene gave Gods door den Heiligen Geest; maar wie *zelf* den weg naar de diepte heeft meegemaakt, en in het stof voor den Heere geknield heeft, die kan toch allicht anderen *helpen.* En wat is zaliger en lieflijker dan een bedrukten, bedroefden medereiziger tot steun en verkwikking te wezen?

Wij zouden dezen zesden Psalm kunnen noemen: *een smeekgebed om gezondheid van lichaam en van ziel.* Hij is de zielsuiting van een man, die klaagt over zijne zonden, en die door de Wet des Heeren in angst, ja op den rand der wanhoop gekomen is. David is van vijanden omringd, en hij ziet in hen den toorn van zijn God, die hem slaat en die hem tegenkomt om zijne ongerechtigheden. Zijn God staat van verre, en dit bekommert hem, dit heeft zijn beenderen verschrikt, dit doet hem zijn legerstede nat maken van tranen. Hoevele angstige, dóórgewaakte nachten liggen er niet achter hem! Het was hem telkens of de dood naderde — en toch hij wenscht te *leven,* opdat hij zijnen God nog eens op de harp mocht loven, en zijnen Zaligmaker prijzen mocht onder de kinderen der menschen.

Daarom roept en smeekt hij tot God. Het geloovig gebed dooft de vuurvlammen uit, die de duivel in een menschenhart kan ontsteken, zoodat er weer ruimte en weer blijdschap komt. En die mensch is *genezen,* die ook in zwaren, hooggaanden nood zijnen God kan blijven aanroepen en alle goed van Hem alleen verwacht. Zoo bidt David (vs 2—4) *niet* dat de Heere hem niet langer moge bezoeken, maar dat God Zijnen *toorn* moge veranderen in *liefde; niet* dat de Heere hem niet langer kastijden mocht, maar dat Hij het doen mocht als een vader, die zijn kind uit liefde bestraft, zoodat geen ondergang, maar opvoedende, genezende kracht van die kastijding uitga. Ja, zóó ernstig bidt deze koninklijke zanger dat hij (vs 5—8) een nieuwen aanloop waagt op Gods barmhartigheid, en daardoor wordt het stiller en vrediger in zijn harte, terwijl hij dat hart voor zijn God uitstort en zich door alle duisternissen heen naar de blijde hoogten des vertrouwens opwerkt. Evenals de zon verrijst uit de zwarte donkerheid van den nacht, zoo volgen de heerlijke verzen 9—18 op dat droevige achtste vers: „Mijn oog is doorknaagd van verdriet, is verwonderd vanwege alle mijne tegenpartijders." Ja, de vijanden hebben wel over hem gespot, als over eenen, die volkomen van zijnen God verlaten is geworden en het gelukte hun ook hem in bittere droefenis te brengen, zoolang hij niets anders dan *zichzelven* en zijne *zonden* voor oogen had. Maar met zijn boetezang en met zijn smeekingen is hij dóórgedrongen, en nu ziet hij *Hem,* zijn Redder en zijn Koning. Uit de zwarte diepte van zijn verlorenheid en verdoemelijkheid rijst de gestalte van zijn Heer en Heiland omhoog, en dan krijgt *alles* voor hem eene andere gedaante. „In uw licht zien wij het licht." Nu zijn zijne vijanden machtelooze overwonnenen en hijzelf — o, hij vermag nu *alles* door Christus, die hem kracht geeft; God staat hem ter zijde, en zijn ziele is vol heerlijken, zaligen vrede geworden.

Welgelukzalig de kranke, die zich zóó door den Geest des Heeren leiden laat, dat hij in zijn lijden den toorn van God en den prikkel der zonde erkend heeft. Gelukkig de kranke, die ook onder bezoeking en pijnen tot den Heere om genade roept

en de toevlucht leert nemen tot Hem, die de zonde vergeeft en het eeuwige leven wil schenken. Zalig ook de krankenverpleger en de diakones, die in de school van dezen zesden Psalm de ervaring hebben leeren smaken van Gods toorn *en* genade, van duisternis *en* van licht, van dood *en* van leven, van den vloek der Wet *en* van de verlossing, die daar is in den gekruisten en opgewekten Heiland. Hoe heerlijk kan de zoodanige den berouwvollen zondaar bijstaan, en hem uit de weeën der geboortesmart, tot de wedergeboorte helpen komen! Want slechts *diegene* kan den onbekeerden dezen Psalm *recht* vóórlezen en vóórbidden, bij wien het *zelf* om leven en dood voor Gods aangezicht te doen is geweest.

VAN DE SCHULDVERGEVING.

Psalm 32.

Dat is een kostelijke psalm. Een lied, dat ons leeren kan wàt de zonde is, maar ook hoe men van haar bevrijd en rechtvaardig voor God kan worden. Men verhaalt dat de kerkvader Augustinus dezen psalm dikwijls met weenend hart en weenende oogen gelezen heeft, en hem tegen het einde zijns levens op den muur, waartegen zijn ziekbed stond, heeft laten neerschrijven, zoodat hij in zijne krankheid steeds het oog op deze woorden had.

Dit lied handelt over de grootste zaligheid, die er in dit tranendal te smaken is: over de ervaring der schuldvergiffenis, over de bevrediging van het aanklagend geweten, over den vrede der volkomen vrijspraak voor God. Door de vergiffenis, die om Christus' wil den schuldigen zondaar ten deel valt, en die in het geloof door het verslagen hart wordt aangenomen, wordt de geheele persoonlijkheid van den mensch, in Gods barmhartigheid als het ware ingedompeld, en daardoor gereinigd en eeuwig beveiligd tegen den toorn des grooten Rechters. Daarin bestaan de ware gezondheid, veiligheid, vrede en welvaart (vs 1, 2).

Waarvan nu hangt deze zaligheid af?

Niet van ons pogen om heilig te worden, niet van onze goede werken, die wij den Heere zouden kunnen aanbieden. Wie zou naar *ware* heiligheid kunnen jagen (wier innerlijkst wezen immers toch dankbaarheid voor ondervonden liefde Gods is), die niet eerst door de liefde Gods gereinigd, van den vloek ontslagen, aan den dood ontrukt is? Wie zou ook maar één enkel *goed* werk kunnen verrichten, die niet eerst van zijn eigen Ik en van den last der zonde bevrijd is? David noemt meer dan één voorwaarde op om de vergiffenis der zonde te kunnen ontvangen; een hart, dat zich voor God *eerlijk* bloot legt, dat zich niet verbergen, zich niet aan het licht onttrekken wil, doch ootmoedig, oprecht en eenvoudig voor den Heere in de schuld wil vallen. Het belijden van de zonde opent den weg voor de goddelijke genade, zoodat zij zich als een levenwekkende stroom over het hart uitstorten, en dat harte verkwikken, vertroosten en stille maken kan. Het verzwijgen der zonde, het toesluiten van het hart, maakt lichaam en ziel ellendig, en laat den mensch versmachten — die toch voor het leven bestemd is. Belijden is inkomen in Gods licht; verzwijgen is wegzinken in duisternis (vs 3—5).

Schuld belijden is het werk van alle kinderen Gods. Geen vrome komt ooit aan het rechte doel des levens zonder zulk een eerlijke biecht voor den Heere. Oefent u daarin, mijn lieve kranken en vraagt u in deze dagen van eenzaamheid en van beproeving af wàt gij voor uwen God tot dusverre nog verborgen hebt gehouden, wàt gij Hem nog *niet* met berouwvolle harten hebt beleden. En dan zult gij het ervaren welk een vrede daar in uw hart nederdaalt, wanneer Hij Zijne Heilandshand op uw moede hoofd legt, hoe Zijn kalme, zalige rust in uw ziele komt wonen, zoodat gij óók op uw legerstede den Heere loven en danken kunt, die uw smarten geneest. Ja waarlijk, de zegen van eene eerlijke schuldbelijdenis voor God afgelegd is *groot!* (vs 6, 7.)

Dat heeft David ruimschoots ondervonden, en daarom wil hij ook zijn medezondaren onderwijzen, opdat zij in dezelfde zalige ervaring mogen leeren roemen. Hij *kent* het leed, dat zij zichzelven aandoen door hun hart gesloten te houden, door de

goddelijke genade te weerstreven; en daarom ziet hij hen met medelijden aan, hopende dat zij evenals hij den weg der boete en der schuldbelijdenis in zullen slaan, om straks dezelfde vroolijke ondervinding der schuldvergiffenis op te doen, die *zijn* ziele zoo verblijd en gelukkig gemaakt heeft. God wil u zoo gaarne als een redelijk menschenkind, en niet als een redeloos dier regeeren, dat men alleen door dwang en geweld kan beheerschen. Dwing Hem niet u *hardelijk* te behandelen, Hem, die u zoo gaarne *zachtkens* aan zeer stille wateren wil leiden! De goddelooze heeft het zoo *slecht* door zijn eigen schuld, waarom zoudt gij het niet *goed* hebben onder de tucht uws Vaders, die toch immers enkel liefde is en uw heil bedoelt? Laat u leeren, weest niet tegen uw eigen heil gekant, en ook gij zult medezingen tot eere van Hem, die gekomen is om zondaren zalig te maken (vs 8—11).

En gij, die de kranken verzorgt en verpleegt, kunt *gij* ook uit eigen zielservaring tot de beproefden zeggen: ook *ik* kan u onderwijzen in den weg, dien gij gaan moet? Voor hoe menige zieke is dit eigenlijk de noodigste en beste medicijn: dat zij leeren *hoe* zij hunne zonden belijden moeten, om ze daarna van hun ziele afgewenteld te mogen zien. Is het dan niet *uwe* taak, mijn broeder of zuster, om den kranke daarin bij te staan? Wij gelooven toch immers aan „het ambt aller geloovigen?" En wat *is* uw ambt anders, o mijn christen, dan het neêrgebogene op te richten en den treurige te troosten en te wijzen op Jezus? Is er heerlijker taak dan medewerkers van anderer zaligheid te zijn? O wondere genade! Die God, die niets of niemand noodig heeft, wil ons, zwakke schepselen, gebruiken om Zijn eeuwige liefdeplannen te helpen verwezenlijken. Vraagt daarom vurig om wijsheid en tact opdat gij, dezen psalm aan de kranken voorlezende, hun tevens uit eigen ervaring moogt kunnen bevestigen dat deze weg tot vrede de *ware* weg is; wellicht schenkt u de Heere dan ook de gunst dat gij het van de lippen des lijders moogt vernemen: „ja ook *ik* heb het ondervonden, dat de Heere genadig is en goed, want óók mij heeft Hij alle zonden en ongerechtigheden kwijtgescholden!"

GEBED.

O, Heere God, de Cherubs en de Serafs loven U rondom uwen Troon. Wij, menschen, zijn nog op een bevlekte, stervende aarde. Maar uw Eengeborene, onze Heiland, is verschenen en heeft den dood teniet gedaan en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht; schenk ons genade om in Hem te gelooven als die door Zijn heilig offer ons ontzondigd, ons U aangenaam gemaakt heeft in Hemzelven. En geef ons dan, in de kracht des Heiligen Geestes, op deze aarde te leven, te strijden, lief te hebben en te arbeiden, en als het zijn moet ook gewillig en standvastig te lijden in Zijnen Naam. Verheerlijk uwe genade in onze zwakheid, dat zij ons tot alles genoeg zij, en neem ons eerlang op in de gemeenschap uwer verloste en verheerlijkte schepping, die zonder storing U loven zal in eeuwigheid, als Gij zelf alle tranen van de oogen zult hebben afgewischt, als de eerste dingen zijn weggegaan, en Gij, die op den Troon zit, zult zeggen: ziet Ik maak alle dingen nieuw! Amen.

AAN DE SMART.

O smart, o kruis! Hoe ver ook mijn gedachten
Teruggaan van geslachten tot geslachten,
U heeft de menschheid al haar levensdagen
Gekend, gedragen.

O smart, gij kùnt de vijandin niet wezen
Van 't menschenhart, gij, die dat hart doet lezen
In diepten van gevoel en denken, steeds onttogen
Aan *lachende* oogen.

Al wat het leven aadlen kan en wijden,
Gij doopt het in den smeltkroes van het lijden.
Gij zult het met uw loutringsvuur doorgloeien
En 't goud ontboeien.

WEES ER HEELEMAAL BIJ.

Waarom heeft het Bijbellezen, dat wij toch immers allen dagelijks doen, soms zoo weinig vrucht? Waarom blijft er zoo weinig van hangen?

Laat ik eerst mogen vragen, of ieder zich wel een korter of langer oogenblik verovert om voor zichzelf alleen den Bijbel te lezen? In de meeste van onze gezinnen zal wel een- of mogelijk ook tweemaal per dag de huisvader zijn gezin voorgaan in bijbellezen en gebed. Maar dat is het niet, wat ik bedoel. Ik meen of ieder van ons wel dagelijks voor zich zelf nog een gedeelte uit Gods Woord leest. De beste tijd lijkt mij altijd het vroege morgenuur, eer men de zorgen en de bezigheden van een drukken dag toelaat in hart en gedachten. Maar vele moeders, vooral zij, die jonge kinderen hebben, kunnen dan onmogelijk zich terugtrekken om rustig eenige oogenblikken te lezen. Toch behoeven zij het daarom niet op te geven. Als we ervan overtuigd zijn dat we het noodig hebben, ons rustig open te stellen voor wat God ons in Zijn Woord te zeggen heeft, en als we gevoelen, dat we rustig den tijd moeten hebben om voor ons zelf en de onzen te bidden, dan zullen we de gelegenheid er toe ook vinden. Hetzij, wanneer de kinderen naar school zijn en de kleintjes misschien hun middagdutje doen, hetzij op een ander oogenblik van den dag — we *zullen* een rustig tijdje vinden, want we kennen allen het spreekwoord: waar een wil is, is een weg. Het is maar de vraag of we het *willen*; niet of we het wel zoùden willen, maar of we het inderdaad *willen*. Laten we zooveel mogelijk regel maken van elke, ook van deze goede gewoonte. We zijn allen geneigd voor een kleinigheid uit den weg te gaan en ons door allerlei van ons voornemen te laten afbrengen. Ik weet daarvan helaas mee te spreken en ik vind dat het ons verbazend helpt, een zelfden tijd voor elken dag vast te stellen en daarvan zoo min mogelijk af te wijken.

Maar als we dat dan inderdaad doen: geregeld dagelijks eenige oogenblikken afzonderen voor persoonlijk Bijbellezen en

gebed, waarom merken we dan soms zoo weinig van de vrucht daarvan?

Ik geloof dat het hier vandaan komt: dat we er niet altijd heelemaal bij zijn. Dat we niet opmerkzaam, nadenkend, *zoekend* gelezen hebben, begeerig om te vernemen wat God ons aan troost, aan bemoediging, aan waarschuwing mee wil geven, opdat we in de verzoekingen van ons dagelijksch leven mogen staande blijven. Misschien is de gedachte aan de bezigheden, die ons wachten, aan een bezoek, dat we brengen of ontvangen moeten, aan de vele jurken, die we naaien, of de schoenen, die we koopen moeten, onmerkbaar binnengeslopen en heeft ons hart vervuld, zoodat we gedachteloos gelezen, verstrooid gebeden hebben. Is het wonder dat er dan geen kracht van uitgaat, wanneer we volop in den stroom van huiselijke beslommeringen zijn gekomen?

Er is ongetwijfeld oefening, zelftucht toe noodig, om onze gedachten niet te laten rondzwerven, maar ze te bepalen bij wat we lezen, bij ons gebed. Ik vroeg eens aan een heel eenvoudig vrouwtje in onze vorige gemeente, hoe het toch kwam dat zij altijd zooveel van de preek wist te onthouden en over te vertellen, of ze dan nooit eens door andere gedachten afgeleid werd? Ze gaf me ten antwoord: vroeger wel, maar nu haast nooit meer. Zoodra ik merkte dat ik ging afdwalen, zei ik tot God: „Heer, U weet waarvoor ik hier gekomen ben; help me nu ook om uw Woord in me op te nemen en het te bewaren!" dat hielp altijd en nu heb ik er geen last meer van.

Laten we ons oefenen in het aandachtig lezen en zorgvuldig bewaren van het Woord van God; het is de moeite waard. Van Maria, de moeder des Heeren, staat geschreven dat zij „al deze woorden bewaarde en ze overlegde in haar hart." Dat is ook voor ons de weg om gezegend te worden door ons Bijbellezen. Niet de hoorders (of lezers) des woords zijn zalig, maar de daders; dat zijn zij, die het woord bewaren en meedragen in het dagelijksch leven. Ik herinner mij uit een catechismuspreek van mijn vader over het gebod: „Gij zult den naam des Heeren uws Gods niet ijdelijk gebruiken," dat hij zeide dat de eigenlijke

beteekenis is: gij zult den naam des Heeren (die op ons gelegd is in onzen doop) niet tot het ijdele, nietige, heendragen. Wat we ontmoeten in ons leven moeten we toetsen aan, overeenbrengen met het Woord van God, dat in ons is. Als we dat bedachten, hoeveel juister zouden we aanvoelen wat in ons leven past en wat niet; welke dingen, verhoudingen, stemmingen er tegen bestand zijn, dat we Gods naam, Gods woord in ons mee dragen, en welke bij de aanraking daarmee moeten verdwijnen. Ons dagelijksch leven met z'n verhouding tot al onze huisgenooten moeten we laten *oordeelen* door het gelezen en overdachte Woord van God.

Het is de moeite waard *er geheel bij te zijn en vollen ernst te maken met ons Bijbellezen.*

*

* * *

Dit goede stukje van een mijner zusters, dat ik uit haar maandblaadje „Voor Moeders" overneem, heeft zeker ook voor *kranken* zijne beteekenis. *Weest er heelemaal bij* als gij uw Bijbel leest of hoort voorlezen! Er zijn lieve menschen, die geregeld aan zieken uit de Heilige Schrift gaan voorlezen. Kostelijk! Maar o, laat het nòch voor hen nòch voor de zieken een zaak van gewoonte, van vormelijkheid worden! Er kan een groote *zegen*, maar er kan ook een groot *gevaar* liggen in den geregelden stortvloed dezer heilige woorden. Ik herinner mij in Zwitserland een schitterenden waterstroom gezien te hebben, die langs een rots afvloeide, en waarin de zonnestralen fonkelden met wondere pracht. „Die rots zal óók wel eens afslijpen," zei ik tegen mijn gids. „O neen, meneer," luidde het antwoord, „die blijft kurkdroog. Het water vloeit er in een wijden boog overheen." God beware ons, lieve kranken, voor zulk een gevaarlijk Bijbelgebruik! Het is toch beneden de waardigheid van Gods Kind op een trompet te gelijken, waarmede getoeterd, geklaagd, gewaarschuwd en geroepen wordt — en er *zelf* geen zier van te gevoelen of te genieten!

DE ZUCHT EENS GELOOVIGEN.

Psalm 13.

Hier lig ik op het krankbed neer;
'k Ben ziek, heb pijn en smart.
Geef mij nu Heer, ter uwer eer
Een stil en lijdzaam hart.
Een hart vereend met uwen wil,
Dat op uw bondstrouw rust,
Waardoor mijn mond eerbiedig stil
Uw Vaderroede kust.
Gij weet, o Heer, hoe zwak ik ben,
Afkeerig van het leed;
Hoe weinig ik mij zelven ken,
Tot klagen staâg gereed.
Maar wat, wat klaagt een schuldig mensch,
Een zondaar in uw oog?
Wat waar' het, gaaft Gij mijnen wensch,
Zaagt Gij niet van omhoog
Met liefde en wijsheid op mij neêr,
Ontfermdet Gij U niet?
Koos ùwe wijsheid niet, o Heer,
Het lijden waar' verdriet!
Maar nù, nu ik gelooven mag,
Dat Ge uit *getrouwheid* slaat,
Nu *dankt* mijn ziel U met ontzag,
Hoe het ook met mij gaat.
Ik weet uw liefdrijk Vaderoog
Slaat me op mijn leger gâ;
Gij zendt me uw vrede van omhoog
Tot roem van uw genâ.
O, hoe verkwikt Gij mijnen geest,
Hoe lenigt dat mijn smart!
Wat zijt Ge al niet voor mij geweest.
O Rotssteen van mijn hart!

Hebt gij wel eens gezien hoe de wind de zee beukte, zoodat hare golven al wilder en wilder zich verhieven? En hebt gij daarna opgemerkt, hoe die kokende, bruisende golven al stiller en stiller werden, totdat eindelijk de oppervlakte van het water weer zoo rustig was als een spiegel? Dan hebt gij een juist

beeld gezien van den zielstoestand van Gods kind, gelijk deze heerlijke 13e Psalm hem afschildert. In vers 2 en 3 kookt en bruist het in het beangstigde hart, in vers 4 en 5 is daar worsteling en strijd om tot rust te komen, in vers 6 is het volle diepe vrede geworden. Tot *vier* keeren toe klinkt het in die eerste verzen: „hoe lang, Heere?" „hoe lang, Heere?" Ach, die ziel heeft het zoo moeilijk in haar angst en nood! Zij proeft en draagt zoo den toorn van God; haar vijand maakt het haar zoo bitter zwaar, en als hooge, woeste golven gaan de aanvechtingen over haar henen. En daarbij allerlei pijnen en smarten des lichaams, niet van gisteren of eergisteren, neen, wellicht van jaren.... ach Heere, *hoe lange* nog? Vaak is er dan bij zulke lijders een zware strijd tusschen lichaam en geest. Het lichaam *kan* niet meer, het vleesch is moede en moedeloos, maar de geest, het beginsel des eeuwigen levens, protesteert en wil den moed *niet* opgeven. Er staat zoo mooi: „hoe lang, Heere, zult Gij mij *steeds* vergeten?" Dat sluit malkaar uit! *Steeds* vergeten, *eeuwig* vergeten, sluit het vragen naar het „hoe lang" immers uit!

Waar de hoop hier wanhoopt, daar hoopt toch ook weêr de wanhoop! Want het geloof *kent* toch ook het aangezichte Gods, dat zich wel somtijds omhullen kan, maar toch eeuwig hetzelfde blijft in liefde en genade.

O, dan moeten wij leeren *rustig* ons te houden aan Gods Woord en beloften. Ja, lieve kranke, dat is niet gemakkelijk! Dat weet ik wel. Juist een kranke is vaak ongedurig, en zoekt het nù hier, dan daar.

Hoe lang zal ik raadslagen voornemen in mijne ziel, droefenis in mijn harte bij dag? Ik kan mij dat zoo goed voorstellen. De dag is zoo lang, zoo lang op het ziekbed! En dan komt het eene plan na het andere op, de eene wensch verdringt den anderen, de eene zorg is nog niet weg of eene tweede klopt weer aan. „Zal ik een anderen dokter raadplegen?" „Moest ik niet eens nieuwe medicijnen hebben?" „Kon ik maar naar een beter klimaat verhuizen!" „Zou ik het niet eens met een badplaats beproeven?" En inmiddels worden de angsten *meerder* en de nabijheid van uwen God wordt *minder*! Want de beste

medicijn, ook voor het *lichaam*, is rust en kalmte der ziel, overgave aan den heiligen wil van God.

O, leer toch de kranken van hunne eigengekozen en vrijwillig-vermeerderde kwalen afzien naar Jezus, gij allen, die kranken verpleegt en vertroost! „Aanschouw, verhoor mij, Heere mijn God!" luidt het in vers 4, „verlicht mijne oogen, opdat ik in den dood niet ontslape." Als uw doodsengel komt, o God, mag hij mij niet in opstand en angstige zorgen aantreffen, en vóór hij komt, moeten mijne oogen „verlicht worden," licht gemaakt worden door het zien van uwe heerlijkheid. Want Gij, o Heere, zijt toch de bron van alle leven, de barmhartige Redder van ziel en lichaam, aan wien ook mijn moede ziel zich kan opheffen.

En dan komt het ook tot de ervaring van dat heerlijke zesde vers: „Ik *vertrouw* — mijn harte zal zich verheugen — ik zal den Heere zingen!" Dat is de hemelsche ladder, die opwaarts leidt.

Vertrouwen, verheugen, zingen. Zóó komt er groote stilte en groote blijdschap. Nu is de opgeruide ziel weer kalm geworden en het liefelijk zonlicht schittert in de golven. En nu kan God den kranke helpen. Hij gaat van kracht tot kracht steeds voort. *Door de ziel tot het lichaam.* Dat is de methode des Heeren!

Zoo wordt het stil en zalig vertrouwen gewekt: De Heere is mijn Herder, mij zal *niets* ontbreken. En wat er nu ook nog komen moge, welke duisternis zich nog rondom mij moge legeren — de Heere is mijn licht en mijn heil, ik zal niet vreezen, de Heere is mijns leven kracht, waarvoor zou ik vervaard zijn?

'k Beveel in uwe hand mijn geest,
Neem mij tot U, o Heer!
Gij zijt op aard voor mij geweest
Mijn heil, mijn troost, mijn eer.
En wat Gij namaals wezen zult,
Meldt mij slechts de eeuwigheid!
Woudt Gij betalen mijne schuld
Door uw gerechtigheid,
Dan zult Gij *al* in *alles* zijn,
Mijn oog zal U dan zien,
En ik verlost van zonde en pijn,
U eind'loos hulde biên.

GEBED OM TEERHEID VAN GEWETEN.

Heere, ik bid U dat Gij mij leeren moogt ieder oogenblik van mijn leven uwen wil te doen, en terstond wanneer ik tegen U gezondigd heb, er vergeving voor te vragen. Maak mij teer van geweten, opdat ik na iedere afdwaling aanstonds tot U wederkeere. Laat er toch niets tusschen U en mijne ziel zich blijvend nestelen. Ik zou zoo gaarne altoos willen, doen en zeggen wat Gij, mijn genadige Vader, wilt dat ik willen, doen en zeggen zal. Ik weet het, Heer, hoe onwaardig ik uwe liefde ben, maar ik weet ook hoe waardig Gij mijne liefde zijt. Ik ben onwaardig U te dienen, maar Gij hebt recht op mijn volkomen toewijding. O, schenk mij dan iets van uwen rijkdom opdat ik, arme, U verheerlijke. Laat zóó mijn aardsche levensloop door U bestuurd worden dat ik, als hij ten einde is, in vrede mag ontslapen en rusten moge in U. Blijf met mij tot het einde, opdat mijn ontslapen de ware rust, mijn rusten de volkomen zekerheid en die zekerheid een gezegende eeuwigheid zij. Lam Gods, ontferm U mijner. Amen.

NIET MOEDELOOS WORDEN!

Nooit moedeloos worden! Als eene poging het ideaal te naderen mislukt is, dan een volgend maal met te grooter energie die poging herhaald! Indien wij maar uit onze nederlagen en verootmoedigingen *leeren,* zijn zij voor ons geestelijk leven louter *winst.* Zieke menschen hebben, precies als gezonde menschen, hun gevaren; de Booze houdt niet op ook hèn te bestoken en te belagen; wat kunnen zij dan beter doen dan zich te wapenen in het tuighuis Gods?

Er is geenerlei oorzaak tot moedeloosheid. Alle kinderen Gods, de grootste en beroemdste niet uitgezonderd, hebben zulke donkere uren gekend. En wanneer zulk een gevoel van gedruktheid, van beklemdheid over u komt, lieve kranken, en gij

u niet bewust zijt van een bijzondere, opzettelijke zonde, die zulk een verdrukking van uwen genadestaat mee zou brengen, dan moet gij uzelven maar eens figuurlijk goed dóór elkaar schudden en zeggen: Weg met u, gij sombere stemming, ik heb met uw gevoeligheid en narigheid *niets* te maken. Ik heb het ook vroeger wel ondervonden, en wil er voor deze oogenblikken uit leeren, dat zulk een wolk weer voorbijgaat. „De Heere is mijn licht en mijn heil, ik zal *niet* vreezen!" Ach, indien wij toch niet wisten, dat een mensch éénig en alléén door *genade* behouden wordt, wáár zouden we blijven? Had ook een Paulus, de man, die zulke schitterende, haast zei ik: schetterende fanfares ter eere van de blijdschap kon blazen, óók niet zijne dagen, waarin hij van de eene droefheid in de andere droefheid viel en vreesde er door te zullen worden verslonden? Is het dan zoo'n wonder als ook *wij* zulke oogenblikken hebben, waarin alles ons onvast en kleurloos schijnt, ook de rijkste en heerlijkste beloftenissen Gods?

Maar.... wij moeten er *tegen in!* Ook gij, schijnbaar zoo machtelooze kranke, moet *strijden* „ten bloede toe," niet vromelijk daar op uw kussen liggen mediteeren en filosofeeren, maar uw eigen interessante Ik heiliglijk uitlachen en hem toeroepen: „ik heb met u niets meer te maken, mijn Liefste is mijn en ik ben de Zijne." Jezus heeft ons toch lief, al zijn wij ook nòg zoo miserabel klein en tobberig. Zijne liefde vermindert niet, ook al heb ik daar nu eens minder kijk op, omdat ik slecht geslapen heb of erg nerveus ben of hevige pijnen heb, die mij alle rust ontnemen. Mijn lieve stakker, Hij weet waar gij woont en ziet u, en Zijn hart is in medelijden over u bewogen,

Laat ons bidden om *trouw* te zijn! Wij leggen er ons *te* gemakkelijk bij neer, dat wij en alle menschen ontrouw en onbetrouwbaar zijn. Wij beschouwen het als iets, dat vanzelf spreekt dat vele vrienden ons teleurstellen en in den steek laten. Dat moest toch niet zoo wezen, en dat màg ook niet zoo wezen. De Heere zegt: „volgt mij!" „Leert van mij!" „Hebt elkander lief, zooals Ik u heb liefgehad."

Hij verwacht niet van ons, dat wij zullen afvallen, maar toenemen in geloof en in genade.

Wanneer *wij* trouweloos zijn, zendt Hij wel anderen om de lijders in dit groote Bethesda te helpen, maar dat ontslaat *ons* toch niet van *onzen* plicht. Hij zendt wel anderen om een gedeelte van onze taak over te nemen, maar onze *plaats* kan niemand innemen. Wij hebben elk onze eigen *plaats* in het groote Plan van den Meester. O, laat ons toch allen toezien, dat wij niet eenmaal als luie en nuttelooze dienstknechten zullen worden ter zijde gesteld!

Niet moedeloos worden, kranken! Volhouden met op Jezus te zien en ons aan Hem vast te klemmen. Elken dag opnieuw ons kruis op ons nemen en Jezus achterna gaan. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad, maar ook aan zijn eigen genade. Geloofd zij God!

GEBED. VERLANGEN NAAR GOD.

O God, mijn God, geef mij een hart om U te danken. Hef Gij mijn hart boven mijzelven en al mijne ellenden opwaarts tot U, opdat ik U moge aanschouwen op uwen heerlijken troon. Laat mijne ziel toch niet blijven toeven in de dwarreling van dit ongestadige, bevlekte leven; laat zij niet beneveld worden door de wolken van zorgen en angst en twijfel, maar vervul haar geheel en al met uwe liefde, met uzelven. Geef mij oogen om uwe liefde in alle dingen te zien, o Heere, en uwe genade in al wat mij omringt. Leer me toch het ware danken. Geef mij vleugelen van liefde, o Heere, want mijn hart is zoo dor en zoo traag om U te prijzen. Ik verlang zoo om dichter bij U te zijn, dichter bij U te wonen, te blijven, Heere, in uwe nabijheid en te *allen* tijde uwe stem te hooren. Dan zal ik U gestadig aanbidden en U meer en meer leeren prijzen, totdat ik bereid ben in de vreugde uwer ongestoorde tegenwoordigheid in te gaan en U zonder einde lief te mogen hebben, o God mijner liefde! Amen.

LANGDURIG ZIEK ZIJN.

Hoe zwaar valt het langdurig krank te zijn! Bij een plotselinge hevige ziekte komt er deelneming van alle kanten. Medelijden op allerlei wijze en vriendelijke bewijzen van hartelijk meeleven. Maar zoodra een toestand chronisch wordt, wordt de liefde van velen koeler, lauwer, eindelijk koud.

Maar de kranke zelf *blijft* met zijn arme moede hart alleen. De eene dag na den andere verloopt, maar er komt *geen* genezing. De pijnen blijven, de uren van angst en van spanning, die de ziel zoo moede kunnen maken, zij blijven voortduren. Wat gaat zoo'n dag langzaam voorbij! En dan die nachten, die slapelooze nachten, waarin men zoo eindeloos veel moet peinzen en vragen zonder antwoord. En dan komt de dokter weer met zijn onbepaalde, onzekere antwoorden, waaruit wij natuurlijk al lang hebben opgemaakt: beterschap is er voor u niet te hopen.

Moet dat nu altoos zoo blijven? Zal er nu nooit een dag komen waarop ik mijn ziekbed verlaten kan? Moet ik zoo blijven wegkwijnen totdat alles voorbij is? Is dat nu niet hard, àl te hard en wreed?

Zie, zulke overleggingen *komen* toch op in menig hart. Men kan ze afwijzen, men kan ze als goddelooze verzoekingen van zich af zien te zetten — maar ze komen tòch weer terug en dreigen tot een aanklacht tegen God te worden in onze ziel.

Toch *mogen* ze niet in ons hart blijven, want het zijn *verkeerde,* het zijn *zondige* gedachten. Met zùlke gedachten en beschuldigingen kunnen wij toch den oordeelsdag niet tegengaan.

Zeker, het *is* een zwaar lijden, maar het wordt ons toch door *God* toebeschikt, en Hij is onze *Vader*. Wij moeten *ootmoedig* vragen: „Heere, waarom laat Gij dit lijden nu toch over mij komen?" En wie deze vraag biddend uitspreekt, zal ook niet zonder antwoord blijven. Misschien waren wij tot dusver niet ernstig genoeg, bedachten wij niet waarlijk wat tot onzen eeuwigen vrede dient. Wij verwaarloosden onze ziel, terwijl wij alleen aan onze tijdelijke nooden dachten. Nù geeft God ons *tijd.*

Nu zien wij welk een onbetrouwbaar wezen een mensch is en hoe weinig de vreugden dezer wereld waard zijn. Dan komen ons al die uren voor den geest, die wij *zonder* God hebben doorgebracht. Al die woorden, die wij in toorn of lichtzinnigheid hebben gesproken — en toch „uit uwe woorden zult gij geoordeeld worden." En de slotsom van al die overleggingen zal wel wezen dat wij onze handen samenvouwen en bidden: „ach, Heere, vergeef het mij!" En dan zullen wij misschien er ook nog wel aan leeren toevoegen: „heb dank, Heere, dat Gij mij tijd tot bezinning en nadenken geeft!"

„Gij zult mij leiden door uwen Raad," zegt de dichter van den 73en Psalm. Hebben wij nog nooit in ons leven opgemerkt dat die Raad onzes Gods een *goede* is? Vertrouw ook verder op Hem, lieve kranke, en geloof dat Hij uw rechterhand vasthoudt, al is uw lijden ook nòg zoo lang en bang. Hij heeft u *niet* vergeten en Hij *zal* het ook niet doen. Ook tot u komt Hij zoekend om zalig te maken wat anders verloren zou gaan. Blijf bij Hem, vertrouw Hem, dan zal Hij ook uw smarte-bed veranderen in een plaats der overwinning. Vertwijfel niet! En spreek, ondanks alle stemmen van ongeloof, die zich ook in u verheffen, telkens weer: „wien heb ik nevens U omhoog? Bij U wil ik blijven, bij U wil ik schuilen, in ùw hoede alleen ben ik veilig en geborgen, mijn Heere en mijn God!"

WIL TOCH DE WAARHEID HOOREN!

Er zijn kranken, die nooit de waarheid ten opzichte van hun toestand willen hooren.

Ieder ziet het dat zij verminderen, en een enkele *zegt* het ook wel eens zacht en ernstig (de *meesten* spelen helaas comedie en *liegen* tegenover de zieken!) maar zijzelven doen alsof zij er niets van gelooven. „O neen, ik voel mij juist veel *beter!*"

Zulke menschen zijn diep te beklagen. Want zij houden de roepstem tegen, die God hun brengen wil. De Heere wil hen van het tijdelijke los maken. Zij klampen er zich met al hun

kracht aan vast. God wil hun zielsoog openen voor de heerlijkheid Zijner eeuwige wereld, zij hebben slechts oogen voor dit vergankelijke leven en zij *willen* niet inzien dat het aan alle kanten kraakt en schudt. Zoo leven zij onafgebroken in eene onwezenlijke hoop, terwijl de ware, gegronde hoop, die God in hun harten wekken wil, hen niet vertroosten en bemoedigen kan.

Het is een zegen, een weldaad wanneer een waar en ernstig christen, die ziet dat het met dezulken ten einde gaat, hun eindelijk eens de waarheid zegt. Zeker, dat moet met tact en liefde gebeuren, dat moet met het oog op de ziekte en den toestand des kranken den eenen keer heel anders dan een andermaal geschieden, maar het *moet* toch eens gebeuren. Het is een misdaad wanneer men bijna-stervenden in den waan laat dat zij wel spoedig genezen zullen zijn.

Is het dan zoo verschrikkelijk dat men sterven moet? Is dan de dood voor Gods kind niet de overgang ten leven?

Laat mij hier een oud Middeleeuwsch versken eens herhalen!

Als ic aensie mijn leven al,
Soo peyns ic om den doot, dien ic ymmer steruen sal,
Ic en weet hoeneer. [1])
So bid ic god, dat hi mi verleen
Den naesten keer. [2])

O mensche wilstu di van sonden keeren,
Den rechten wech sel ic v leren
Tot minen rike:
Mynne ende verdrach dijn euen [3]) kersten [3])
Dijns selues ghelijcke. [4])

Dattu my rades, dat doncket my onmaer; [5])
Die my misdede, ic wraect [6]) voorwaer,
Wist ic waar mede,
Ic en soude niet langer beiden,
Ter seluer stede.

[1]) wanneer. [2]) de laatste bekeering. [3]) medechristen. [4]) gelijk uzelf.
[5]) verachtelijk. [6]) ik wreek het.

Wi mochten wel peynsen, waren wi des [1]) vroet, [1])
Wat ihesus om smenschen wille verdroech,
Ter seluer stont.
Doe hi hem van iudas cussen liet
An sinen roden mont.

Hi letet [2]) doer der mynnen brant,
Die here, die gheen ghenade en vant,
Noch gheen en sochte;
Hi leet, dat hem te liden stont,
God diet al vermochte.

Hi leet dat om des menschen wille,
Hi sel noch spreken, al swijcht hi stille,
Ten ioncsten daghen.
Dair en sel helpen siluer noch gout,
Vrienden noch magen.

O mensche, ic heb v dicke gheseit,
Siet, dat ghi v te tide bereit
Eer ic v arre [3])
Ic sende mijn bode onder tusschen,
Al woen ic varre.

. . . . . .

Help, rike heer god, wat is dit leuen!
Die hier om peynst, zijn hart mach beuen,
Wi moeten steruen.
Steruen is ons aller erf,
Wi moeten steruen.

Ja zeker, wij *moeten* sterven, maar ook: wij *mogen* sterven en wij *willen* sterven! Voor Gods kind heeft de dood zijn verschrikking verloren. Wij *mogen* sterven, en ingaan in het Vaderhuis, het Huis met de vele woningen, waar Jezus voor ons eene plaats heeft bereid. Wij *willen* sterven, want de dood zal ons niet verschrikken, maar inleiden in het volle leven. Zalig wie dit weet. Die schrikt ook niet meer voor den valen dood, maar ziet in zijn naderen een boodschapper Gods, wiens pijl door liefde gescherpt is.

[1]) er van bewust. [2]) Hij leed het. [3]) eer ik mij op u vertoorn.

HIJ IS GETROUW.

„Wees getrouw tot in den dood, dan zal Ik u de krone des levens geven."

Vindt gij het makkelijk, lieve kranken, om *getrouw* te zijn?

Er zijn menschen — meestal kerngezond en sterk, die aan de beschrijving van Ps. 73 doen denken — die dan in hun stichtelijke boekjes en praatjes zoo gemoedelijk kunnen zalven: „Welk een prachtige gelegenheid ontvangt de zieke om veel aan God te denken. Ach, in onze gezonde dagen hebben wij het zoo druk en vinden wij nauwelijks een uurtje om ons met de hemelsche dingen bezig te houden. Waardeert het daarom, beproefde medechristenen, dat de Heere u thans deze schoone kans biedt nader tot Hem te komen!"

Enzoovoort, enzoovoort.

Het papier is geduldig en vrome woordjes zijn goedkoop.

Maar *weten* zulke lieve babbelaars wàt het is ziek te zijn, langdurig ziek te zijn, zwaar ziek te zijn? *Hoe* het een mensch te moede is wanneer de uren daar voortkruipen, zoo langzaam, zoo onuitsprekelijk langzaam? Is er dan ook altoos de kracht en de lust om naar dat godzalige recept van dien gezonden mensch te handelen? Wanneer het lichaam gefolterd wordt door pijnen, zoodat we geen *enkele* gedachte kunnen vormen; wanneer de koorts door onze aderen woelt en ons aan niets anders doet denken dan aan duldeloozen dorst en aan sombere wolken en aan drukkende angsten? O, dan heb ik vaak moeten zeggen: neen, het is in *gezonde* dagen makkelijker aan God te denken, en wie dat in zijn *gezonde* dagen niet leert, die zal het in dagen van *ziekte* bitter, bitter moeielijk hebben.

Maar hoe het ook zij, makkelijk of moeielijk, wij *moeten* aan Hem denken, zonder wien wij toch niet leven *kunnen*. Welk een zegen wanneer wij uit onze gezonde dagen dan een schat van goede lessen, schoone versjes, liefelijke geschiedenissen hebben medegenomen, waaruit wij dan *nu* kunnen putten, en gelukkig de kranke, die dan mag zeggen: schoon 'k arm ben en ellendig, Hij

denkt aan mij bestendig. 'k Ben Zijn gedoopte kind. *Hem hoor ik toe.*

Ik heb vele zieken bezocht en toegesproken, maar zelden een ontmoet, die het niet moest getuigen: wat ben ik mij toch tegengevallen! Hoe weinig hèb ik toch hier op mijn ziekbed aan al den godsdienstigen en kerkelijken ijver, dien ik in gezonde dagen ten toon spreidde — ach, ik ben nu zoo arm en zoo ledig!

Mijn broeder of zuster, laat die beschaming u tot een zegen worden! Laat die verootmoedigende ervaring, die ook ik zoo vaak heb moeten maken, u te dichter naar Hem henendrijven, die 't gebroken en verbrijzelde hart nabij en goed is. Laat het Woord Gods ons maar beschamen en klein maken! Al die schitterende beschrijvingen van jubelende zieken en altoos dankbare martelaars.... ik wantrouw ze wel een beetje. Ze zullen misschien van *enkelen* waarheid zijn, en dan: *heerlijk* zulk een ziekbed te mogen hebben! Maar *velen* zullen het moeten betuigen: Heere, ik ben telkens tot zinken geneigd, ach, houd *Gij* mij toch maar vast, want *ik* ben een onbetrouwbaar, ellendig zondaar en anders niet!

Heere God, ik dank U dat *Gij* de Getrouwe zijt en dat uw Woord vast staat tot in eeuwigheid. Heere, Gij ziet welk een zwakke, onbetrouwbare stumper *ik* ben en hoe mijn hart alleen door uw genade vast en sterk kan worden. Heere, help mij dan door die genade! Ik wensch toch zoo innig een leesbare brief van mijn Heiland te worden. Een licht te zijn — al is het maar een heel *klein* lichtje! — dat tot *uwe* eer schijnt en dan nog voor een ander tot zegen en tot hulp is! Lieve Heere, ik lig hier zoo machteloos op mijn bed, ik gevoel mij zoo arm en zoo verlaten, maar Gij zijt er toch, ook voor mij. Schenk mij de kracht om op U te blijven vertrouwen. Dan zult Gij ook mij leiden door uwen Raad en mij eenmaal in uwe heerlijkheid opnemen. Ik zal dan *gedurig* bij U zijn. O, hoe kan ik daarnaar verlangen! Help mij, dierbare Heiland, en spreek ook tot mijne ziel: vrees niet, mijn kind, Ik ken u, Ik weet waar gij woont, mijn oog zal op u gevestigd blijven. Vrees niet, geloof alleenlijk en ook *gij* zult mijne heerlijkheid zien!

O Heere Jezus, ik geloof! Kom mijn ongeloof ter hulpe! Amen.

DE WARE BLIK OP HET LIJDEN.

Welk een heerlijke woorden schrijft Paulus toch in 2 Cor. 4 : 16—18! „Daarom word ik ook niet moede, en wanneer ook mijn uitwendige mensch vergaat, wordt toch de inwendige mensch van dag tot dag verjongd. Want onze tegenwoordige verdrukking hierbeneden, die toch maar tijdelijk en licht is, brengt ons een geweldigen overvloed van heerlijkheid in grooten rijkdom, daar wij niet op het zichtbare, maar op het onzichtbare rekenen. Het zichtbare toch bestaat slechts voor een korten tijd, maar het onzichtbare eeuwig."

Ik lees zulke Brieven gaarne af en toe eens in eene andere taal, omdat mij dan de schoonheid der gedachten soms nog meer treft dan de bekende, vaak gelezen eigen Bijbelvertaling. (Hierboven vertaalde ik uit de z.g. „Mülheimer Ausgabe," die ik gaarne af en toe eens opsla [1]). Hebt gij daar nooit last van, lieve zieken, dat de bekende woorden der Heilige Schrift voor u klanken — enkel klanken — ledige klanken dreigen te worden?

Paulus noemt onze beproeving tijdelijk d. w. z. kortstondig en licht. Hoe *kon* hij dat zeggen! Hij, die zijn leven lang geleden heeft! En maakt lijden de uren der dagen niet *lang? Kruipen* de oogenblikken voor uw gevoel niet in plaats van te *vliegen?* Hoe kunnen wij de slagen der klok tellen in een slapeloozen nacht! Pas drie uur!.... Half vier!.... Zal het dan *nooit* morgen worden?.... En dan een *lichte* last! Ja, men kan een *roman*, zelfs een christelijken roman onder dien titel schrijven, maar hoe kan Paulus van dat werkelijke, dat heusche lijden, dat hem overal, overal volgde op zijnen martelaarsweg, zeggen dat het *licht* is?

Dat kan hij doen omdat hij dat lijden met iets anders vergelijkt: met de toekomstige heerlijkheid. Die noemt hij eene eeuwige en alle maat en begrip te boven gaande zaligheid. In de eene weegschaal het *lijden*, en zwaar en drukkend *is* het menigmaal.

---

[1]) Das Neue Testament in der Sprache der Gegenwart. 1914.

Maar dan legt hij in de andere weegschaal de toekomstige *heerlijkheid*, en ja dáármee vergeleken is al dat lijden waarlijk wel van heel weinig beteekenis, een nietigheid.

Wij moeten er wèl op letten dat de Apostel deze twee: lijden en heerlijkheid, *niet* als *noodzakelijk*-saamverbonden, de eene als het *onvermijdelijk* gevolg van het andere voorstelt, maar hij zegt hoe het bij hem, en bij elken geloovige, is. *Onze* droefenis werkt in *ons* heerlijkheid. De heerlijkheid ontkiemt uit zijn lijden. Die heerlijkheid is niet eene bloot-uitwendige, maar eene inwendige heerlijkheid, eene gemeenschap aan de heerlijkheid van God en van Jezus Christus. Zij wordt alleen uit het lijden geboren, wanneer dat lijden werkt, wat het werken kan en moet: eene goddelijke treurigheid, een opgeven van den eigen wil, eene overgave aan Gods wil, een afstand doen van eigen waardigheid en verdienste, een verlangen, een hongeren en dorsten naar God, een wachten op den Heere, op Zijn genade en macht. Zie, als de droefheid die dingen werkt, dàn werkt zij ook in de ziel een beginsel der komende heerlijkheid.

Zoo zijn dus de smarten de geboorte-weeën van den nieuwen mensch. Dan brengt iedere beproeving, daar zij voor God als het ware vrije baan maakt, nieuwe winst, nieuwen zegen. En *welk* een zegen! Vraag dat aan dezen zelfden apostel en hij zal u zeggen: „Ja, wij kunnen zelfs roemen, al komt nog velerlei beproeving over ons. Want wij weten het: beproeving werkt uit dat wij geduldig volharden. En geduldig volharden werkt uit dat wij beproefd blijken. En indien wij beproefd blijken, mogen wij ons vroolijk aan de hope overgeven, en die hoop maakt niet te schande, want door den Heiligen Geest, die ons gegeven is, is toch de liefde Gods (als onderpand dier hope) in onze harten uitgegoten." (Rom. 5 : 3—5.)

Maar, lieve kranken, laat ons niet vergeten dat wij alleen dàn dezen heerlijken, vertroostenden blik op ons lijden zullen hebben, wanneer wij geleerd hebben niet op het zichtbare, maar op het onzichtbare te zien. Wanneer wij alléén oog hebben voor het zichtbare en blijven turen op onze kwalen en onze drankjes, op onze dokters en op onze temperaturen, kan men heusch deze beproeving

niet *licht* noemen, want dan hebben wij niets *grooters* en *hoogers* om haar mee te vergelijken. Dàt kan ons alleen de *onzichtbare* wereld schenken. Wat zichtbaar is, is tijdelijk, maar wat onzichtbaar is, dat is eeuwig.

Hef daarom uw hoofd op, mijn lieve zieke, tot die hoogere, betere, onzichtbare, eeuwige wereld en laat God u van dááruit Zijn sterkende krachten doen toestroomen. O wat zou ik u toch gaarne *versterken* in de gewisheid dat *die* wereld de éénig-*ware* is, dat gij alleen door *haar* als uw rechte vaderland aan te zien, ook innerlijk los en bevrijd kunt raken van de misère van dit armzalige leven. Ik houd zooveel van u, arme stakkers! Ik zou u zoo heel graag helpen en troosten! Maar wat ben *ik?* Jezus is daar! Jezus is in uw kamer, Jezus is bij uw ziekbed, Jezus staat aan de deur van uw hart en klopt aan.

Ach, zeg nu fluisterend en vertrouwend: binnen! binnen! Kom binnen, Heere Jezus!

NIET TOBBEN, MAAR DANKEN!

Mag ik u, lieve kranken, eens een brief laten lezen, dien ik onlangs aan eene tobbende ziel heb toegezonden? Wat zijn er toch velen, die zich met onvruchtbare en overbodige vragen kwellen! Hoevele oprecht-heilbegeerige, naar Jezus verlangende menschen blijven altijd weer bij zichzelven staan, hebben duizend angsten en vreezen — omdat zij niet tot *Hem* gaan, die stormen en winden doet bedaren en die vrede en rust schenkt aan *elk,* die tot Hem komt gevloden.

Ziethier dan wat ik aan zulk een vrome tobziel schreef, uit wier brief zulk een eerlijk en groot verlangen naar den Heiland sprak, maar die het zich maar niet durft toe te eigenen dat de beloften en noodigingen van den Zaligmaker ook voor *haar* bestemd zijn.

Uwe vraag, waarde zuster! luidt: *kunnen wij zeker weten of wij een kind van God zijn?*

Natuurlijk kunnen wij dat weten! Lees eens 1 Joh. 3 : 2. Die heele brief van Johannes is juist geschreven om ons hieromtrent zekerheid te geven.

Hoe kunt *gij* dit dan nu óók weten?

1. Wij gelooven Gods Woord, nietwaar? Wij hebben beiden den Heere Jezus lief. Dat blijkt uit den ganschen inhoud van uw epistel. Trouwens gij zegt het zelve: „ik zou buiten den Heiland niet kunnen leven." Wel, dan zegt u Joh. 1 : 12 immers klaar en duidelijk dat wij dan het recht hebben ons als kinderen Gods te beschouwen?

2. Wij hebben het getuigenis des Geestes. Gal. 4 : 6. Wij mogen tot God opzien als tot onzen Vader. Het is veel gewichtiger dat gij gelooft dat God uw Vader is als dat gij Zijn kind zijt, al volgt er dat logisch uit. Loof en prijs en dank en vertrouw uwen Vader!

3. Wij worden door den Geest geleid. Rom. 8 : 14. Uw smart, uw lusten, uw innerlijke begeerten zijn toch heelemaal anders dan vroeger toen gij in de wereld leefdet en in de wereld uw heil zocht, uw krankheid heeft krachtig meegeholpen om in u die groote verandering teweeg te brengen.

4. Gij hebt Gods kinderen lief. Vroeger gingt gij hen zooveel mogelijk uit den weg, nu zijt ge blij als ze aan uw bed komen en u wat van Gods goedheid en van hun ervaringen vertellen.

5. Gij kunt niet meer rustig in de zonde leven. 1 Joh. 3 : 9. Gij weet toch goed, evenals ik, dat ge nooit zondeloos wordt. Van perfectionistische droomerijen zijt gij gelukkig vrij. Maar gij moogt toch met onzen Catechismus betuigen dat het uw begeerte is naar *alle* geboden Gods te leven.

En zóó iemand, zùlk een begenadigd kind van God komt mij nu vragen of zij wel weten kan dat zij een kind van God is! Ziet ge, daarin zijt ge nu weer zoo'n echte verstandelijke, nuchtere, redeneerende Hollandsche! Ik geloof niet dat een Duitsch of Zwitsersch meisje *zulk* een brief zou kùnnen schrijven als gij mij zondt — een brief op elk van welks zeven kantjes de innigste liefde tot den Heiland spreekt! — en dàn nog aan 't piekeren en tobben en redeneeren en (haast zei ik:) zeuren zou kunnen gaan

over hetgeen toch klaarder is dan de dag! Lieve juffrouw, en nu zeg ik meteen tot alle kranken, die deze regels lezen zullen: lieve kranken, leert toch eindelijk eens een beetje vertrouwen te hebben in uw eigen geloof! Niemand kan zeggen Jezus Christus den Heere te zijn dan door den Heiligen Geest. Maar *als* wij dit nu ook zeggen, *als* wij Hem nu ook liefhebben en in het diepst onzer ziel gevoelen dat wij zonder Jezus niet kunnen en niet willen leven, dan moeten we ook eens ophouden met dat akelige Hollandsche dogmatiseeren en vragen, niet eindeloos ons weer onzen geestelijken pols voelen, maar eens frischweg en brutaalweg zeggen: lieve Heer en Heiland, 't is tusschen ons in orde!

„Ja maar, ik zou niet graag met een ingebeelden hemel naar de hel gaan, en met een gestolen geloof voor God verschijnen!"....

Mensch, mensch, praat toch niet altijd die „vrome termen" na, want in negen van de tien gevallen zijn ze *niet* „vroom," maar echt goddeloos, omdat ze niet de uiting zijn van ernstige zielsbekommering, maar van dat onschriftuurlijk gebabbel, dat zoovelen afhoudt van een eerlijke schuldbekentenis en van een oprechte dankzegging voor Gods groote barmhartigheid. Wie naar Jezus verlangt, omdat hij of zij zonder Hem niet leven kan, wie de hierboven opgenoemde kenmerken in zijn eigen hart en leven bespeuren mag, die weet zeker, onomstootelijk *zeker* dat hij een kind van God is, en heeft niets beters en noodigers te doen dan te *danken,* te *danken,* te *danken!*

GEBED.
VERTROOST UW KIND!

O hemelsche Vader, Gij die overal tegenwoordig zijt, Gij zijt thans ook in mijn stille ziekenkamer en wilt mij door uwen Geest onderwijzen en vertroosten. Gij kent mij en ziet mij in al mijn armoede en ellende. Heere, als de dokter en de bezoekers komen, houd ik mij groot en zeg ik vriendelijke woordjes, en ben ik wel dankbaar voor al het goede, dat zij aan mij doen....

maar innerlijk ben ik toch zoo moedeloos, en soms ook zoo bitter gestemd. Gij weet het, Alwetende, hoe zelden ik tot U spreken kan met een rustig vertrouwend hart. Ik vind het zoo vreeselijk Heere, altijd zoo zwak en zoo ziek te zijn, ik *kan* er geen vrede mee hebben en ik *heb* ook geen vrede, en toch moet ik bij U schuilen, rusten aan uw hart, want anders word ik wanhopig.

Lieve Vader, waarom zijt Gij soms zoo verre van uw kind? Ik bèn toch uw kind. Ik ben opgenomen door den Doop in uw verbond, ik heb uw woord van kindsbeen af gehoord, en nu lees ik het elken dag. Maar ach, het is vaak zoo donker en zoo sprakeloos voor mij! Ik lees van uwe leidingen met uw volk, hoe Gij Abraham en Jozef hebt gesterkt in al hunne zwarigheden, maar het is mij alsof uw spreken tegenwoordig niet meer zoo dicht tot de menschen nadert als vroeger. De dominees preeken het wel in de kerken, en zij schrijven in hun blaadjes dat uw arm nog niet verkort is, maar Heere, is het nu heel erg ongeloovig van mij, als ik U zeg dat ik daar zoo weinig van merk, zoo zelden er iets van bespeur in mijn eigen leven en in dat van anderen? Het is alsof Gij als die koning uit de gelijkenis naar een vergelegen land op reis zijt gegaan.

O God, vergeef het mij als ik slechte dingen uitspreek, maar dat duldt Gij toch wel in uw kind. Gij hebt lust tot waarheid in het binnenste, en ach, mijn binnenste is zoo ledig, zoo verscheurd, zoo hunkerend naar uwe tegenwoordigheid.

Barmhartige God in den hemel, buig U toch tot mij neder en spreek tot uw kind als in vroegere dagen. Ja, Gij *doet* het, Gij *doet* het! Heere, terwijl ik thans tot U zucht, word ik rustiger en kalmer. O, wat is het gebed toch een zegen! O, wat ben ik blij dat ik tot U spreken mag zonder dat de menschen het hooren. Zij zouden zich over mij verbazen, misschien ook wel ergeren, maar Gij neemt mij aan precies zooals ik ben. Nu wordt het toch heusch stiller in mijne ziel. Gij zijt niet zoo verre als ik dacht, neen, Gij zijt dicht bij mij. Gij knikt mij vriendelijk toe, zooals mijn eigen moedertje doen zou. Gij doet mij lachen en weenen over mijzelven; o wat ben ik toch een

dwaas en onverstandig kind! Gij hebt het toch zelf beloofd: Ik zal u *niet* begeven noch verlaten. En Gij *hebt* mij ook nog nooit verlaten, want in mijn donkerste oogenblikken kom ik toch altijd weer tot het licht, en dat is een trekking van U, Bron van alle licht en troost!

Lieve Heiland, nu zie ik U weer met uw uitgebreide armen bij mij staan. Nu hoor ik weer uw zachte stem: Kom tot mij, belaste en beladene ziel, en Ik zal u rust geven. Ja ik wil tot U komen. Hier ben ik, o houd mij vast, barmhartige, genadige, teedere Heiland! O laat mij niet meer zoo twijfelen aan uwe trouw en aan uw vriendelijkheid. Ik dank U, ik dank U, Heere Jezus. En achter U gaande, wil ik mijn kruis weer moedig op mij nemen. Geloofd en geprezen zij uwe liefde tot in eeuwigheid! Amen.

EENIGE SPREUKEN EN RIJMEN.

Zoopas heb ik de lezing van het Spreukenboek uit onzen Bijbel en die der spreuken van Jezus Sirach uit de Apokriefen ten einde gebracht. Onwillekeurig heeft nu mijn geest op het oogenblik óók iets spreuken-achtigs gekregen. Dat zult gij uit dezen Brief wel merken, lieve kranke en gezonde menschen, die hem thans onder de oogen krijgt! Wilt nu maar eens nadenken over hetgeen hier in losse uitspraken volgt. Wellicht is er wel een sterkend of vertroostend woordje in voor u.

1. Ziekbedden zijn een hoogeschool voor het eindexamen der sterfbedden.

2. Wij kunnen onze dooden *weg*-brengen. God kan méér. Hij kan ze *weder*-brengen, wederbrengen met *Hem*. (1 Thess. 4 : 14.)

3. Al wat men lijdt is lijdelijk.
Waarom? 't Is alles tijdelijk.

4. Sluipende ziekten zijn sloopende ziekten. Ook voor de ziel.

5. Wie Gods kastijdingen ondervindt, ondervindt ook Zijn vertroostingen.

6. Er zijn planten, die groeien naarmate zij getrapt, bloemen, die geuren naarmate zij getreden worden.

7. Wie in Kanaän wil zijn,
Vindt zijn weg door een woestijn.

8. Uit deernis met onze ziel, kastijdt de Heere vaak ons lichaam.

9. *Rust.* Wat is rust?
Zich met ziel en zin en leven
Aan den Heiland overgeven.
Vol vertrouwen, welbewust.
Overgave in vreugd en smarte,
Overgaaf van ganscher harte —
Overgave! Dàt is rust.

10. God had één Zoon zonder zonde, maar geen enkelen zonder lijden.

11. Zoudt gij vreezen? Zie de baren
Slaan wel om uw scheepje heen,
Maar de Man met wien wij varen
Leidt ons door de branding heen.

12. Bloemen op de lijkkist zijn schoon, maar zij komen dikwijls te laat.

13. Zoo gij uw weg met God wilt treên,
Loop nooit vooruit, dan loopt ge alléén.

14. Wie leeft, wijze de stervenden op den Eeuwig-levende.

15. Smart is een mijn, wier wanden glinsteren van kostbare steenen. Men komt er niet uit zonder iets heerlijks mee te nemen — als men er met God ingaat.

16. Van verre staan, als anderen genieten,
En toch tevreê en vroolijk zijn;
Zelf meê te gaan op doornen paden,
Den naaste tot hand en tot voet te zijn;
In 't donker te leven, ver van de zon,
En toch zelf een ster, een lichtende bron....
Dat is een kunst, die slechts *hij* verstaat,
Wien hemellucht door de ziele gaat.

17. Het leed des levens is een Engel voor het aangezicht des Heeren, tot wien gezegd werd: dwing ze om in te gaan!

18. Geheele overgave is: gelooven dat Christus in ons hart wil wonen en in en door ons werken.

19. Geloof is óók: geduld tot wachten als en zoolang God het wil.

20. Geduld, mijn ziel, eens komt de tijd
Dat ge in het licht der eeuwigheid,
Gods groote werken zult verstaan,
En zeggen: Hij heeft àlles welgedaan!

21. Stil te zijn is niet werkeloos te zijn, maar het is kalm, bedaard, vertrouwend, biddend en wakend te zijn, gereed en bereid om den weg, dien de Heere ons aanwijst, in te slaan.

22. Willen wat God wil is de eenige wetenschap, die ons tot rust brengt.

23. Op lijdenswegen worden ons Gods wegen openbaar.

24. Hier hebt gij nu, mijn lieve kranken,
Een twee dozijn aan spreuken, spranken.
Wat doet ge er mee? Aanbidden? Danken?

GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

Wij lezen in Handelingen 4 dat de menigte der geloovigen „één hart en ééne ziel was." De gemeenschap der belijders van Jezus Christus was kenbaar in de wereld door haar liefde en door hare éénheid. Is het niet om ons hoofd van schaamte te verbergen als wij aan onze toestanden denken? Aan al onze verscheurdheid en verdeeldheden? Zijn wij het al vergeten dat de volkeren, die in den wereldoorlog elkaar als wilde beesten te lijf gingen, *christen*-volken waren? Dat men Engelsche heilssoldaten *dwong* hun Duitsche medemakkers de bajonet in den buik te steken en dat een officier een soldaat, dien hij zijn geweer in de lucht zag afschieten, omdat de stakker zijn medemensch niet vermoorden *kon*, met zijn pistool een kogel door de hersens joeg? En hoe handelen wij tegenover onze eigen volksgenooten, alleen omdat zij een kruisje maken of tot een ander kerkje behooren dan wij?

„De menigte dergenen, die *geloofden*, was één hart en ééne ziel." Tegenwoordig maakt het „geloof" dat men verder en venijniger tegenover elkaar staat dan heidenen ooit gedaan hebben. Ik meen dat Pastor Funcke ergens verhaalt (ach, wie leest dien goeden man nog in onze dagen?) dat hij eens in een courant twee nieuwe platen over den barmhartigen Samaritaan aldus zag bespreken: „hieruit zien wij dat de ware godsdienst uit *liefde* bestaat; de *liefde* verbindt, terwijl het *geloof* de menschen uit elkander jaagt." En Funcke voegt hier aan toe: „hoeveel verknoeid en verwrongen geloof moet toch wel in de wereld in plaats van het echte geloof worden vertoond om zulk een droeve misvatting mogelijk te maken!"

In den tijd der *apostelen*, toen deze geschiedenis in het Boek der Handelingen werd neergeschreven, zou toch zelfs de verbitterdste vijand van het Christendom zoo iets niet hebben kunnen schrijven. *Toen* zag iedereen toch dat het *geloof* de zuiverste bron was, waaruit de liefde voortkwam, die alle kloven van stand en beschaving, van hoog en laag, van slaaf en vrije overbrugde en alle geloovigen tot ééne familie samensloot, waarvan Paulus getuigen kon: „hier is geen Jood noch Griek, slaaf noch vrije, man noch vrouw, maar gij zijt allen één in Christus." Ook de oude kerkvader Tertullianus getuigt dat de heidenen vol verbazing uitriepen: „ziet hoe die christenen elkander liefhebben! Nog vóór zij elkaar kennen, hebben zij elkander al lief!"

Zouden wij, leden der groote familie van *zieken*, er niet naar jagen dat oude apostolische ideaal weer opnieuw te bereiken? Wij zijn naar het lichaam ver van elkaar verwijderd, wij verschillen verder ook in stand, leeftijd, lotsbedeeling.... en toch hebben wij zooveel met elkander gemeen!

Wij willen een gemeenschap van *geloovigen* zijn, niet waar, lieve mede-kranken? Laat ons dan toch ophouden met twijfelen, met critiseeren, met twisten over allerlei bijzaken, maar laat ons één zijn in Christus! Hij het Hoofd en wij de leden, Hij het Licht en wij de weerschijn, Hij de Meester en wij de broeders en zusters.

Wij willen elkander *in liefde gedenken.* Wij moesten geregeld voor elkaar bidden. Wij moesten eigenlijk een afspraak maken bijv. elken Zondagmorgen op een bepaald uur zeer bijzonderlijk voor alle kranken te bidden. Wij moeten niet altijd met onszelven en onze eigen nooden bezig zijn, maar denken aan die groote gemeente van lijdenden, die zich over de geheele aarde uitstrekt, en, als die gedachte ons *te* groot en te machtig is, laat ons dan ten minste denken aan allen, die in Nederland en in onze Koloniën lijden. Denkt alleen eens aan de melaatschen, aan die ongelukkigen, die bij levenden lijve weg-rotten, aan al die tallooze kranken, onze broeders en zusters.... Aan stof tot bidden zal het ons waarlijk niet ontbreken.

O Heiland, wij willen ons allen als één hart en ééne ziel gevoelen, allen ingesloten in uw groote en machtige ontferming, verbonden in één geloof, één hoop en één liefde. En wanneer die verscheurdheid en verdeeldheid in uw kinderen ons bedroeft en beschaamt, o geef ons dan genade om nooit en nergens de klove nog grooter te maken, maar geef dat ook van onze ziek- en sterfbedden kracht uitga tot vereeniging, tot verbinding van het gebrokene, en help ons dat wij, trots alles wat wij voor oogen zien, mogen vasthouden aan uwe heerlijke belofte: het *zal* worden ééne kudde onder éénen Herder! Amen.

DE SCHOONHEID VAN UW GALILEA.

Aan het laatste Avondmaal spreekt de Heiland een woord, dat te weinig door ons bedacht wordt en waarin toch een schat van leering en van troost verborgen ligt. „Als Ik zal opgestaan zijn, zoo zal Ik u vóórgaan naar Galilea, dáár zult gij mij zien." En op Paaschmorgen herhaalt de engel dit woord aan de vrouwen en zegt dat de discipelen moeten heengaan van Jeruzalem naar Galilea; dáár zouden zij den Opgestane zien.

Jeruzalem is de heilige stad. Daar stond de tempel. Daar

woonde de hoogepriester. Daar hadden de schoone diensten in het heiligdom plaats, waarvan wij nog gaarne zingen: „och, mocht ik in die heilige gebouwen," gij kent dien heerlijken psalm.

„Galilea" — en nu haal ik een bladzijde van Dr. de Vrijer aan — „Galilea is het gewone land, het land van visschers, boeren, kooplieden en den ambachtsman. Dat hadden de apostelen verlaten om den Heere te helpen in Zijn koninkrijk, dat in Kruis en Opstanding werd bezegeld voor eeuwig. Naar dit vaderland moesten zij terug, met kruis- en paaschtriumf in de ziel. In dàt Galilea zouden zij (in gehoorzaamheid en geloof) Hem zien. Dáár! In dat land der eenzaamheid, ver van de bewegelijkheid der stroomende schare. In dat land der stilte. In dat land van hun alledaagsch bestaan. Dáár zou de Opgestane hen bezielen; opnieuw de Paaschvictorie hun in de ziel leggen; de Boodschap voor alle eeuwen hun meegeven. In Galilea zouden zij Hem zien. In hun gewone land. Dáár was geen speciale heilige plaats en geen offer. Dáár was geen priester en profeet. Daar was geen feestgetij. 't Was daar zwoegen om een schamel stuk brood uit den woesten grond, om een enkelen visch in den donkeren nacht op het Galileesche Meer. Het gewaad was daar de arbeiderskiel. In Galilea zagen de kinderen der Opstanding den Opgestane.

„Galilea is Nederland. Galilea is uw huiskamer. Galilea is uw kantoor en werkplaats. Galilea is de bedstede, waar gij ziek in neerligt en wacht, nu al maanden lang. Galilea is uw verbroken verloving. Galilea is uw levensbaan met zoo weinig muziek. Woestijn. Een lied, dat men wel zingen kan, maar niet beleven durft: „in 't hart der woestijn, in 't hart van Galilea, verkwikken en laven Zijn hemelsche gaven." Als men in Galilea den Berg van Gods openbaring slechts durfde beklimmen, gehoorzaam en in geloof. Met kruis en opstanding in de ziel."

Ziet, lieve kranken, dat is nu een echt woord voor u! Den Heiland te prijzen op een Zondagmiddag, wanneer gij op z'n Zondagsch in uw stoel of op uw bed, een lief bezoek ontvangt en kleine verrassingen, een bloempje, een stichtelijk woordje, een verkwikkend gebedje geniet — dat *gaat* nog wel. Dan werkt alles meê om u zelfs de poëzie van het ziek-zijn te doen beseffen,

voor zoolang het duurt.... Maar als dat bijkomstige wèg is, en al het proza van uw zwakheid en beproeving dáár is, in welken vorm dan ook: eenzaamheid, dreigende verveling, opkomende moedeloosheid, pijnen, onsmakelijke medicijnen, vernederende afhankelijkheid en wat dies meer zij, dàn, dàn, in dàt Galilea den Levensvorst vertrouwend op te wachten en Hem ook te ontmoeten; dáár, in dàt Galilea, vast te houden aan Zijn Galileesche woord: „Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde," dàt is genade, dàt is heerlijkheid, dàt is de overwinning des geloofs, die alle smart en nederlaag te boven gaat.

Gij kranken loopt groot gevaar door alles wat er met en rondom u plaats grijpt, u in een onwezenlijke wereld in te leven, éénzijdig te worden naar wèlken kant dan ook. Gij kunt eenzijdig „lief," zoetelijk-vroom worden, gij kunt ook eenzijdig „hard," innerlijk verbitterd worden, gij kunt ook — misschien ergst van al — op een christelijken vergaarbak van dierbaarheden gaan gelijken, waar elke bezoeker zijn teksten of vrome zinnetjes in neerlegt, maar.... bedenkt dat dit voor uw wezenlijke vorming volmaakt onvruchtbaar, ja, ten hoogste verderfelijk wordt. Laat *uw* Galilea een land van biddend wachten op den Heiland worden! Laat ook de koude bergwinden en de woest-opgezweepte golven van het Meer u niet verhinderen, neen u helpen uit te zien naar den Redder, die ook op de wilde wateren komen wil tot Zijn kind en u juist midden in de beproeving Zijn rijkste vertroostingen schenken kan. In Galilea ligt ook *uw* „goddelijk beroep," o lijder, o moeizame kranke, o eenzame worstelaar! Ook in Galilea kunnen wij leeren Sionsliederen te zingen. Want „eeuwigheid en tijd, hemel en aarde, ziel en lichaam, Zondag en arbeidsdag, gezondheid en ziekte, lach en traan, Jeruzalem en Galilea, het is alles het uwe, doch gij zijt van Christus, en Christus is Gods." Zóó leert gij, óók op uw ziekbed, óók op uw lijdensweg, óók te midden van al uw ontbering en zorgen, te wonen, te werken, te lijden, te wachten op Gods glorie — in Galilea.

Ja, dàt is wel groote en heerlijke *genade!* God schenke en beware ze u!

IN DE STILTE.

Wij lezen in Markus 6 : 30—32 dat de Heere Jezus eens tot Zijne discipelen zeide, toen zij het bijzonder druk hadden door allerlei beslommeringen: „komt gijlieden in eene woeste plaats hier alleen en rust een weinig." Hij wist dat zij behoefte hadden aan stilte en daarom leidde Hij hen ter zijde, gelijk Hij zelf ook menigmaal de eenzaamheid zocht om met Zijnen Vader alleen te zijn.

Zouden wij het in dezen gejaagden tijd niet even noodig hebben als Jezus' discipelen? Hoe verkeeren de meesten onzer als in een tredmolen, altoos voortgejaagd en door duizend dingen in beslag genomen!

Dat is dan ook de reden waarom de Heere Zijne kinderen zoo vaak in de stilte brengt. Maar gewoonlijk zijn zij daar weinig dankbaar voor. Wij zijn bang voor de eenzaamheid als voor eene woestijn. Doch Hij, die ons meer liefheeft dan wij onszelven, laat zich door onzen tegenzin niet afhouden en *brengt* ons in die woestijn, opdat wij zouden leeren naar Zijne stem te luisteren.

Een van de vele wegen, die Hij daartoe uitkiest, is *krankheid.* Doordat de Heere u, mijn lieve broeder of zuster, ziek liet worden, nam Hij u apart, bracht u uit al die vele dingen, die u in beslag namen, uit en nu *moet* gij wel denken aan de groote vragen der eeuwigheid, waartoe gij vroeger wellicht zoo heel weinig tijd vondt. Het is wel mogelijk dat u deze weg *bijzonder* zwaar valt; dat gij het gevoel hebt in eene woestijn te zijn gekomen, waar gij aan alles gebrek lijdt, dat alles u zoo bitter leeg en ellendig voorkomt, daar waar gij u thans bevindt; dat het u is alsof de bloesem van uw levensboom voorgoed verdord en afgevallen is. Maar bedenk het toch, lieve kranke, dat het de *Heere* is, die u hierheen, *niet* uitgestooten, weggezonden, maar *meegenomen* heeft en dat Hij bij u is en met u blijven wil. Uwe aardsche vrienden en bekenden hebben u wellicht moeten verlaten, maar *Één* is er, die ook in deze beproeving met u zijn

wil, en dat is uw *beste* Vriend. Ja, Hij heeft u juist dáárom in deze woestijn geleid, omdat Hij tot uw hart wil spreken, omdat Hij met u alleen wilde zijn en gewichtige dingen tot u zou kunnen zeggen. Loop Hem nu niet uit den weg! Want dat kùnt gij, hoe machteloos gij daar ook nederligt. Tracht nu *niet* met uw gedachten telkens terug te keeren naar dat alles, wat gij nu hebt moeten verlaten, maar bepaal u bij Hem, concentreer uwe gedachten op Zijne bedoelingen, en vraag Hem in uw stille verzuchtingen: Heere, Gij wilt mij door deze ziekte uitbrengen uit alles, wat mij zoo vaak verhinderd heeft U te zoeken — blijf Gij nu bij mij in de woestijn, waarin Gij mij thans gebracht hebt en spreek Gij maar veel tot mijne ziel! Laat mij veel met U alléén zijn, o Gij Vriend mijner ziel en mijn eenige, dierbare Zaligmaker!

DEN DOOD NIET ZIEN.

In een aangrijpend boek van den beroemden schrijver Gustav Frenssen, komt de teekening voor van een proost, een „geestelijke" dus, een man, die de heilige roeping heeft anderen vóór te gaan in kennisse des heils, die zijn luie, onvruchtbare leven doorbracht met onbeteekenend en onwaardig reizen en trekken. Zijn koetsier is een dronkaard, hijzelf een levende moppentrommel. „Hij was (zegt Frenssen dan) zooals het behoorde in zijn koets gestorven, met de pijp in de hand, voor een café stilhoudend, waar zijn knecht een oogenblik ingegaan was. Hij had een anecdotenboekje in zijn hand gehad. Hij had, gelijk hij al wat belangrijk is en waarde heeft in de wereld over het hoofd gezien en miskend had, *ook den dood niet gezien.*"

Die woorden zijn mij bijgebleven. Hoevele menschen, gezonden en kranken, zijn er, die hoewel ze aan alle kanten door de machten des doods omringd zijn, den dood niet zien. Niet zien durven — niet zien willen — ten slotte niet zien kunnen. Is dit bij *gezonden* reeds diep treurig, hoeveel te jammerlijker is het

bij kranken, die wellicht reeds met den dood in hun schoenen loopen, die, als ze maar oogen hadden, die *zien* konden, hem elken dag naderbij zouden zien komen. Er zijn kranken, die waarlijk van een schrikverwekkende zelfverblinding zijn; die, terwijl een *ieder* begrijpt dat hun einde nadert, zichzelven en anderen trachten te bedriegen met ijdele praat, waarvan zij in hun hart *niets* gelooven.

O kranken, zet uw oogen open en leert de werkelijkheid uit Gods hand willig aan te nemen! Is er armzaliger bedrog denkbaar dan dat van een mensch, die tot het eeuwige *leven* geroepen is, die er door den Schepper voor bestemd is, maar die moedwillig den dood verkiest en.... hem dan nog niet eens ziet, als hij vlakbij aan zijn legerstede staat? Mijn broeder, mijn zuster, er is maar één weg, en een *heerlijke* weg, om den dood niet te zien en zich *niet* te bedriegen; het is den Heiland te kiezen, die de Opstanding en het leven is. Die heeft de bitterheid des doods voor *Zijn* rekening genomen, en den dood voor al Zijn geloovigen tot een bode des vredes, een noodiger tot de bruiloft gemaakt. „Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: zoo iemand mijn woord zal bewaard hebben, die zal den dood niet zien in der eeuwigheid."

Houdt u daaraan vast, kranken en gezonden! Dat woord is zoo waarachtig als God Zelf.

MOED HOUDEN!

Hoe meer ik het leven van Gods kinderen gadesla, te meer moet ik opmerken dat de meesten hunner het vaak zwaar en moeielijk hebben. Ik ken er eigenlijk niet één, die niet onder zekeren *druk* moet leven. Maar ik zie óók dat zij, die dezen druk *niet* hebben, gewoonlijk de onvruchtbaarsten zijn in Zijnen dienst. Daarom ligt gij, kranken, onder de belofte. De Heere heeft stellig iets goeds en iets groots met u voor.

Houdt aan Hem vast! Hudson Taylor zei eens in een langdurige en zware beproeving: „ik kan niet lezen, ik kan niet denken,

ik kan zelfs niet bidden, maar ik kan toch *vertrouwen.*" Dat vind ik een heerlijk woord, en ik heb het óók wel eens zóó aangevoeld. In de donkerheid en de verwarring van mijn leven, in de ellende van mijn zonde en schuldgevoel, kon ik vaak niets zien en niets begrijpen, maar ik bleef verzekerd: *Hij* vergist zich niet. Ik *behoef* Zijne wegen ook niet te begrijpen, maar ik moet vertrouwen dat Hij mij kent en dat *Hij* het ledige, door het lijden in mij gewekt, vervullen zal met *Zijn* liefde. En dan brengt Hij mij van mijzelven àf.

Dáárin ligt een groote zegen, lieve zieken. Van onszelven àf te komen en aan anderen te gaan denken. Niet allereerst zoeken *zelf* getroost te worden, maar anderen te troosten; niet bovenal bemind te worden, maar anderen lief te hebben. Hoe meer wij onszelven *geven,* te meer *ontvangen* wij. Door anderen te vergeven, worden wij van ònze schuldvergiffenis verzekerd; door willig te sterven, wekken wij ons leven op. Daarbij wordt God altijd grooter, de mensch altijd kleiner. Hoe onbetrouwbaarder ons eigen hart voor ons wordt, te vaster leeren wij op Gods hart bouwen; hoe geringer wij, te grooter Hij!

Wij zijn en blijven zóó lang (en steeds voller!) in 's Heeren zaligen dienst, naarmate wij onzen eigen wil steeds onvoorwaardelijker aan 's Heeren wil onderwerpen. Dan zullen wij, die ons zelven waarlijk als verdorde en onvruchtbare boomen hebben leeren kennen, vruchtdragen als een boom, geplant aan waterbeken. Gelooft mij, 't is veel gewichtiger te *worden* dan te *werken,* te *leeren* dan te *onderwijzen.*

Let op het einde! Let op het doel van Gods wegen met u! Als wij dàt steeds voor oogen houden, kunnen wij de wegen van zorg en moeite, waarop Hij ons leidt, beter verdragen. Want al ons verdriet is maar een *tusschentoestand.* Wij blijven daar niet in. Wij gaan door het vuur henen, maar komen er ook gelouterd en gereinigd uit.

God is goed! Dat heb ik den ouden Generaal Booth met zijn blinde oogen en zijn oude, vermoeide gelaat veel indrukwekkender en gezegender hooren zeggen dan toen ik hem dertig jaar vroeger als den krachtigen, imposanten aanvoerder zijner troepen

gadesloeg. Toen zei hij het óók wel, en hij meende het toen stellig óók van harte, maar toen hij, midden in de beproeving en de aftakeling, die woorden uitsprak, hadden ze toch voor mijn ziel een zeer *bijzonderen* klank. Veel kruis, veel vertroosting. Onder de beproeving groeien de vleugelen onzer ziel, alle van God gezonden smart is verborgen zegen en heerlijkheid.

Daarom werpt uw vertrouwen niet weg. Moed gehouden! Wij zijn altijd weer geneigd ons aan het zicht- en tastbare vast te klemmen. Een beetje meer of minder koorts, een weinig meer eetlust, wat meer kleur op de wangen, wat grooter opgewektheid.... Ach, lieve vrienden, dat alles, hoe begrijpelijk en hoe belangrijk ook, is toch het voornaamste niet! En wij moeten dat voornaamste toch boven alles begeeren. Het beste en heerlijkste heeft God *buiten* dit zichtbare gevestigd, maar er hangt voor ons oog in dit vleesch nog een sluier over. Nu is het de taak des geloofs door dien sluier heen te zien, een oog te hebben, dat het onzienlijke ziet, een oor, dat achter dien sluier Gods roepstem verneemt, een hand die daarover henen het onzichtbare vastgrijpt. Moge de Heere ons samen helpen uit deze schemering over te gaan in het vroolijke licht des eeuwigen levens.

Moed gehouden vrienden! Hij, die het beloofd heeft, is getrouw, Hij *zal* het ook doen!

ZIE OP HEN, DIE 'T ZWAARDER HEBBEN DAN GIJ.

Lieve kranken! Al is het geen *volledige* troost, er ligt toch wel een *zekere* vertroosting in eens te hooren *hoe* sommige uwer lotgenooten het hebben en *hoe* zij hun kruis dragen. Ik zal in dezen brief u een *drietal* aanhalingen doen van lijders, uit epistels die ik kort na elkander kreeg. Twee uit Nederland, één uit Amerika.

I.

..... 18 Nov. 1928. (Canada.)

Lieve dominee,

U vergunt mij wel in het Engelsch te schrijven? Ik ben in Nederland geboren, maar was zeven jaar toen mijn ouders hierheen emigreerden. Nu ben ik 28 en ik heb mijn Hollandsch verleerd. Mijn twee broers verstaan er geen woord van, daar zij hier geboren zijn en mijn ouders het zelden meer spreken. Uw *Pniël* versta ik echter goed, want ik lees ook geregeld mijn Hollandschen Bijbel en uw blad is mij een groote helper in mijn lijden. De Heere heeft toegelaten dat mijn eens zoo krachtige gezondheid plotseling geknakt werd. Bij het plukken van appelen in een onzer boomgaarden ben ik gevallen, heb mijn linkerarm en been gebroken, viel op een puntigen stok, die in mijn long is gedrongen, en sedert heb ik veel bloed opgegeven, en ben ik volkomen invalide. Mijn gehoor is bijna geheel weg, mijn zenuwen zijn geschokt, zoodat ik aldoor tril en ik ben sinds elf jaren nooit zonder pijn. Ik zie herfst en winter, lente en zomer komen en gaan, maar ik kom nooit meer van mijn bed of ligstoel af, en mijn hoofd is te zwak om veel lezen te verdragen. Maar ik heb door uw blaadje, neen, door 's Heeren genade, die mij dit lijden toezond, de liefde van Christus leeren kennen, op wien u ons week aan week wijst en die ook mijn vreugde en mijn hoop is. U moet mijn naam aan niemand noemen, want alle correspondentie vermoeit mij, en ik heb aan mijn *Pniël,* mijn Bijbel en mijn Heiland genoeg. Deze brief heeft mij meer dan acht dagen gekost en ik schrijf u wel nooit meer. Maar ik bid elken avond voor u en ik verheug mij u eerlang in den hemel te ontmoeten. De dokter zegt dat ik hoogstens nog een half jaar leven zal, en ik verheug mij hartelijk op de afreis naar het Vaderland. Ik heb nu elken dag vreeselijke pijnen, de nachten zijn nog moeilijker, en dan geen pijnen, geen tranen en geen zonde meer. Tot weerziens voor de glazen zee!

Uwe dankbare Elisabeth .....

II.

..... 8 Dec. 1928.

.....

Ik dank u voor uw bemoedigend woord. Ik kan heel niet schrijven, en alleen aan onze wijkzuster mij verstaanbaar maken, want ik heb kanker in de tong. Mijn heele gezicht is vol wonden, en ik verlang naar mijne bevrijding uit dit arme vernederde lichaam. Mijn voedsel wordt mij langs kunstmatigen weg gegeven. Maar ik heb over niets te klagen. Ik heb enkel te roemen in de goedertierenheid mijns Gods. Van binnen kan ik toch zingen en het is vaak bij mij Psalm 103 en ook wel eens Psalm 84. O dat verlangen naar Gods huis! Maar ik kom er spoedig in. Nu kan ik niet meer.

Uw broeder en medereiziger.....

III.

..... 27 Dec. 1928.

.....

Ik krijg *Pniël* altijd en lees die wat graag, maar in den laatsten tijd gaat het wat moeielijk, ik ben weer heel ernstig ziek geweest. Ik lig nu haast zes jaar altijd op bed in het eigen hoekje. Wij hebben maar één kamer en dit jaar heel wat moeielijkheden doorgemaakt. Vader kreeg begin van dit jaar een beroerte, en een vijf maanden later werd m'n broer, die nog thuis is, naar het ziekenhuis gebracht met niervergiftiging. O dat was vreeselijk! Wij houden zooveel van elkaar. En dan heb ik nog mijn lieve trouwe moeder, die altijd bezig is, maar zij wordt blind en kan mij niet eens meer zien liggen....

.....

Maar ik wil niet klagen. Ik zou het vreeselijk vinden als u zeidet: die vier arme tobbers! want wij hebben een rijken Vader, die ons door deze moeielijkheden heengeholpen heeft, en ons

vertrouwen is voor de toekomst op Hem, die zelf gezegd heeft: Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten. Is mijn geloof nu *altijd* zoo rustig? Neen. Ik zie dikwijls op de omstandigheden. Maar toch verlangt de Heere dat wij op *Hem* zien, en wij zijn o zoo gelukkig wanneer wij zoo overgegeven zijn. Welk een liefde is die van onzen God!

.....

Wees hartelijk gegroet door

uw vriendin .....

* * *

Mijn lieve kranken, die dit leest, denkt eens aan dit drietal medereizigers naar de eeuwigheid. De beide eerstgenoemden zullen, als deze woorden in druk verschijnen, al wel *thuis* zijn. Maar besterft u de klacht niet op de lippen als gij aan zoo'n sprakeloozen kankerlijder denkt, wiens gezicht heelemaal wordt weggevreten door die afgrijselijke kwaal, en die dan toch nog zijn Psalmen kan zingen met een vredige ziel?

De Heere helpe ook u, onbekende broeders en zusters, die in den smeltoven der beproeving wordt binnengeleid. Ik sprak al eens over dat woord „Silberblick," dat ik in de zieken- en sterfkamer van Zeller in Männedorf heb gezien. Als het zilver gesmolten en van al zijn onzuiverheid gelouterd is, komt het oogenblik dat de smelter dien wonderen, heerlijken glans in het vloeibare metaal mag ontdekken, die hem zijn eigen beeld in volkomen zuiverheid weerkaatst. Dan is het doel des lijdens *bereikt.*

Die hoop moet al ons leed verzachten.
Komt, reisgenooten, 't hoofd omhoog!
Voor hen, die 't heil des Heeren wachten,
Zijn bergen vlak en zeeën droog.
O zaligheid niet af te meten!
O vreugd, die alle smart verbant!
Dáár is de vreemd'lingschap vergeten
En wij — wij zijn in 't Vaderland!

IN DE STILTE.

In de stilte wordt geboren,
  Wat aan 't leven adel geeft:
't Luist'ren naar de zielezangen,
Wekt in 't hart een teer verlangen,
  Naar wat boven d'aarde leeft.

In de stilte bloeien rozen,
  Die als glans van zonneschijn,
Dichte nevelen doen scheuren
Om ons vroolijk op te beuren,
  Als we alleen gelaten zijn.

In de stilte kunt ge leeren
  't Spreken met uw eigen ziel;
Niet altijd heb ik 't geweten
Dat ik dit vaak heb vergeten
  En dat ik te weinig kniel.

In de stilte ligt vertroosting,
  Als het hoofd zich buigt in smart;
Als we stil, geloovig knielen,
Zal God geven aan de zielen
  't Antwoord op het biddend hart....

GENEZING
IN EN BUITEN DE ZIEKENKAMER

IN de voorafgaande bladzijden is weinig over de lichamelijke *genezing* gesproken. Het was mij daar vooral te doen om hen, die krank zijn en die het in hun krankheid moeilijk hebben en zwaar, met den blik op Christus te troosten, die in al onze benauwdheden mede benauwd is geweest.

Natuurlijk heb ik ook in de Brieven en Gebeden, die het grootste gedeelte van dit boekje vormen, af en toe aan de mogelijkheid der *genezing* gedacht, al trad die vanzelf niet zoo op den voorgrond. Laat ons daar nù nog een weinig over spreken!

Het verlangen naar herstel, naar terugkeer der lichamelijke gezondheid, is volkomen begrijpelijk en geoorloofd. „De levende, de levende, *die* zal U loven!" Een krankheid is toch altijd een openbaring van den *dood,* die een tijdelijke macht over ons verkrijgt. „Zoolang daar leven is, is er hoop," luidt een spreekwoord en wanneer Gods weg niet *kennelijk* anders is, mag de zieke ook vertrouwend bidden om en hopen op eene wending in zijne krankheid, die op de genezing uit deze beproeving uitloopt. Als het „uw wil geschiede, o Vader!" maar nimmer in dit gebed gemist wordt.

In de volgende bladzijden wordt een en ander gezegd over enkele vragen, die onder geloovigen wel eens verschillend beoordeeld worden. Een ieder denke en handele zooals hij meent dat Gods Woord het hem aanwijst! De groote vraag is en blijft altoos weer: leef ik in gemeenschap met mijnen Heiland en ben ik bereid Hem te volgen? Overal heen, waar Hij mij leidt? Kunnen wij dáár eerlijk en in oprechtheid „ja" op zeggen, dan komt alles terecht.

OP WEG NAAR DE GEZONDHEID.

Van binnen naar buiten!

De hoofdvraag voor den kranke, die God liefheeft, is niet deze: „hoe word ik van mijn lichaamskwalen bevrijd?" Maar: „hoe kom ik met haar nader tot God? Mèt mijn lijden en òndanks mijn lijden, ik moet *Jezus* hebben!"

Tot dusver had de ziekte de groote macht in mijn leven. Om haar draaide zich alles. Ik leefde in den tooverkring der vreeze. Dit is nu in beginsel *anders* geworden. Ik zeg nu in Gods kracht tot de ziekte: „ik wil niet langer bang voor u wezen, ik wil niet langer door u belemmerd worden allereerst en allermeest voor God te leven."

Wat ben ik toch een wonderlijk, samengesteld wezen! Nu ik mijne ziekte *ernstig* begeer los te laten, bespeur ik tot mijn droefheid dat ik aan haar gehecht ben. Want zij vergunde mij telkens met mijzelf bezig te zijn, mijn *Ik* op den voorgrond te plaatsen, mijn denken en begeeren te beheerschen. Zij was feitelijk „de" inhoud van mijn leven geworden. O God, hoe moeielijk is het U boven *alles* lief te hebben!

Maar de Heere *zal* overwinnen. Ik voel het thans elken dag, nu ik mij waarlijk aan Hem heb overgegeven. De ziekte gaat nog wel met mij mede op mijn levensweg, maar nu als een gezellin, niet meer als mijne meesteres en tyran. Met Gods hulp wil ik *met* haar, maar niet meer *in* haar leven. Mijn levenselement zal voortaan Christus zijn, Christus alléén, Christus geheel. Hoe minder de ziekte plaats in mijn gevoelsleven inneemt, te meer verliest zij haar macht over mij.

O mijn Heer en Heiland, het is mijn vurige begeerte U geheel en al toe te behooren. Mijn leven is nog vaak zoo verdeeld en

zoo verscheurd. Mijn gansche hart verlangt naar uw ongestoorde gemeenschap, maar er zijn zooveel dingen, die de volle gemeenschap met U bedreigen. Help mij dat ik loskome van al die overleggingen en gedachten, die mij telkens weer bij mijzelf, bij mijn ziekte, mijn pijnen, mijn dokter, mijn medicijnen, mijn lichamelijke nooden doen stilstaan, terwijl Gij alléén het toch waard zijt mijne ziel *volkomen* in te nemen en te vervullen. Heb dank dat ik toch zeker mag weten dat *Gij* het zult winnen, dat ik met geest, ziel en lichaam mij aan U zal toevertrouwen en dat ik hier veilig ben onder Uwe hoede! O welk een rust komt er nu over mij, terwijl ik tot U spreek! Welk een zaligen vrede geeft het gebed, de stille samenspraak der ziele met U, haren Heiland en Koning! Ik *weet* het nu: de gezondheid *zal* ook voor mij komen. De *ware* gezondheid. De gezondheid mijner *ziel.* En dan kan ik afwachten en dragen al wat Gij mij verder zult toebeschikken. Geloofd en geprezen zij uw barmhartigheid! Amen!

HET SANATORIUM.

Door 's Heeren goedheid heb ik nooit anders met een Sanatorium kennis gemaakt dan door er af en toe eens een patiënt te bezoeken en door nog al vaak brieven uit een of ander Sanatorium te krijgen, want *Pniël* heeft overal zijn lezers. Daarom meen ik wel enkele bezwaren en gevaren van deze inrichtingen te hebben opgemerkt, en in alle eenvoudigheid wil ik daar iets over zeggen.

Geen mensch is een copie van een ander, en daarom heeft elk ook weer zijn eigen ervaringen, indrukken van het leven in een Sanatorium. Ik heb menschen ontmoet, die het er „heerlijk" hadden, anderen, die het er „afschuwelijk" vonden en tusschen die twee ligt natuurlijk een heele toonladder van oordeelvellingen. Bovendien, je ziet de menschen zelden van *binnen.* Zelfs als ze, zooals dat dan heet, hun „hart eens uitstorten," zijn zij zelden volkomen wáár. Ik denk dat de biechtvaders in de Roomsche Kerk

dat óók wel zullen bevestigen. Het behoeft nog niet eens *opzettelijke* leugenachtigheid te zijn, maar een mensch beziet zichzelf maar heel zelden volkomen objectief, en bovendien stelt hij van nature zijn zonden en gebreken toch liefst van de gunstigste, of óók wel van de allerslechtste zijde voor, er zijn o, zoo weinigen, die zich geheel en al toonen zooals zij zijn. En zoo heb ik best opgemerkt bij mijn bezoeken dat de vroolijkst-schijnenden nog niet altoos de opgewektsten *zijn,* en omgekeerd dat de patiënten, die een somberen, droefgeestigen indruk wekken, vaak in den grond heel blijmoedige wezens kunnen zijn.

Iemand, die uit zijn gezonde, stille, Hollandsche omgeving ineens naar Davos werd overgeplaatst, schreef mij: „ik was heusch erg onder den indruk van al die pensions en die tallooze zieken. Ik vond het eenvoudig ontzettend en kon niet slapen of eten van wege den druk, dien ik op mijn stemming voelde. Later ging dat beter, want dan ben je er aan gewend."

Aan vroolijkheid, die soms tot dartelheid overslaat, ontbreekt het in zulke plaatsen niet. Het Nederlandsche Sanatorium te Davos is uiterst punctueel en daar komt het stellig niet voor, wat elders in Davos, vooral bij patiënten, die niet onder de heilzame gestichtstucht staan, vaak gebeurt: dat men, letterlijk „met den dood in de schoenen," uitgaat naar feesten, dansen en sportoefeningen meemaakt, wat toch zeker niet tot bevordering hunner gezondheid dienen kan.

Hoe verschillend zijn de stemmingen! Ik herinner mij dat een meisje mij eens zei: „ik ben liever hier tusschen al deze zieken dan alleen als zieke tusschen al die gezonden. Ze doen je dan soms zoo'n pijn met hun deelnemende, maar onhandige gezegden, terwijl je tusschen lotgenooten die pijnlijke ervaringen mist."

Maar ook weer anderen betuigden mij dat het zoo uiterst moeielijk was eens tot jezelf in te keeren, omdat er, behalve in de verplichte rustpauzen, haast altijd over zieken en dokters en het eten gepraat wordt, en alles je telkens naar omlaag trekt.

Toch onstaat er ook weer een *band* tusschen de verschillende patiënten. In hun gemeenschappelijk ziek-zijn ligt een aanleiding elkaar te leeren verstaan, zelfs dàn wanneer er geen intieme

gesprekken worden gehouden. Het lijden verbindt. Het uit zich soms geheel *anders* dan men feitelijk bedoelt. Er wordt in Sanatoria voor longlijders nog al eens vaak de regel van Dante aangehaald:

wie binnentreedt late alle hope varen,

maar als ge in de harten kondt lezen, zoudt ge bemerken dat verreweg de meesten zeer stellig op genezing hopen. Anders zou er immers ook niet één komen in zoo'n Huis!

Vaak heerscht er een hartelijke en oprechte vroolijkheid. Als men langs vele lighallen ongemerkt kon henengaan, zou men vaak een blij gelach hooren, dat een onvoorzichtigen voorbijganger eens tot zijn mede-wandelaar deed zeggen, zóó dat ze het hoorden: „de stakkers — ze lachen nog!" Ja zeker, ze kunnen soms hartelijk lachen, en welk een zegen is dat! Toch heerscht er diep in hun ziel vaak een groote, groote treurigheid. Ze weten het wel hoevelen er in hun jonge leven afscheid moeten nemen van deze aarde, en als men dan geen verwachting heeft van een beter, een hooger leven, een leven, waar niemand meer zeggen zal: ik ben ziek — ach, hoe arm en ellendig zijn zij er dan aan toe!

Er zijn velen, die beter *worden.* God zij geloofd! Maar er zijn er toch ook velen, die *niet* herstellen, die dat eigenlijk ook wel weten, maar het niet *willen* erkennen aan zichzelven noch aan anderen. Er zijn er, die een God voor hun hart hebben, maar ook anderen, die Hem verloren hebben. Er zijn er, die tot zonden, groote karakterzonden zijn gekomen, die zich misschien in gezonde dagen niet bij hen zouden geopenbaard hebben; sommigen wenschen er van los te komen en worstelen er tegen, maar anderen gaven den moed op, weten dat ze hun leven en hun ziel verwoesten, maar gaan er mede voort.... O, ik heb smartelijke, ja sidderingwekkende mededeelingen over de macht van geheime zonden ontvangen, die mij 't hart van medelijden deden ineenkrimpen. Er zijn er, die wel weten dat hun lijden een straf is voor hunne zonden, maar er zijn er óók, die radeloos of verbitterd tegenover hun onbegrepen lijden staan; en de gedwongen rust en eenzaamheid maken alles zooveel moeilijker en zwaarder,

nu de afleiding en verstrooiïng van het gewone, veelzijdige leven ontbreken.

Anderen, die gegronde hoop hebben op genezing, hebben toch een wonde in hun *ziel,* eene teleurgestelde hoop, die hun *harte* gekrenkt heeft, en hebben de rechte blijdschap verloren. Ik heb vaak menschen ontmoet, die, uit het Sanatorium teruggekeerd, een grondtrek van melancholie hadden meegenomen, die hen niet meer verliet. Zij hadden een ander liefgekregen, er was een jonge plant van genegenheid opgeschoten, die zoo heel veel beloofde, maar die ziekte .... dat langdurige ziek-blijven, eindelijk de gang naar de Stichting .... ze hebben den moed doen zinken, de knop der liefde is niet ontplooid .... en nù, wat kan hun *eigenlijk* de genezing nog schelen?

Weer anderen herstellen zoo'n beetje, ze knappen wel op, maar het blijft toch een plantenleven. Altijd oppassen. Dìt nalaten en dàt vermijden. Zij hebben het „leven" behouden, maar ze weten toch wel dat het een *geknakt* leven is en blijft. Zij zijn door al dat onderzoeken van doctoren, door al die medicijnen of raadgevingen zóó òvergevoelig geworden, zij reageeren zóó op iedere kleinigheid, dat zij werkelijk een *zwaar* bestaan hebben. Zij verbergen het soms onder den schijn van zekere hardheid — „ich will allein fertig werden!" — maar het gewone, alledaagsche leven is hun feitelijk een gedurige marteling. Ze zijn er aan ontgroeid of hebben er misschien nooit recht *in* gestaan. Ja, ik ben er van overtuigd dat er onder dezulken wel zijn, die, in eigen kring teruggekeerd, weer verlangen naar hun oude tentje, hun stille, rustige periode van liggen en verzorgd zijn.

O, hoe kan ik met u allen meevoelen, lieve kranken in de Sanatoria! En nu sprak ik nog niet eens van de geestelijke stroomingen, die op u kunnen inwerken. Bezoeken van dominees en pastoors, en de gesprekken van religieuzen aard, die er het gevolg van zijn; aanhangers van Christian Science, van geloofsgenezing, van Coué, van magnetiseurs; theoriën van spiritisten, theosofen, atheïsten en wie al niet meer — het gonst en zwermt alles als baccillen door de atmosfeer, die gij inademt, en het wekt de tegenstrijdigste gevoelens bij de verschillende patiënten

op. Gevoelens van afkeer en haat tegen God en Zijn Woord, maar ook gevoelens van verlangen en van heimwee naar een oprecht, waar geloof. Doch hoe zelden vindt die stemming teedere, tactvolle waardeering en verzorging!

Mijn hart en mijn gebed gaat naar u allen uit. Meer kan ik niet voor u doen, en wellicht bevredigt dit opstel sommigen uwer heelemaal niet. Maar toch zult gij er uit opmaken dat ik met u mede-leef en mede-gevoel, en dat mijn wensch: dat de almachtige genade Gods u moge helpen en dragen, *geen* ijdele frase voor mij is. In gedachte zit ik stillekens bij u en fluister u zachtkens toe: houdt moed en richt het hoofd omhoog! Hierbeneden is het niet. 't Ware leven, lieven, loven is slechts waar men Jezus ziet.

OP 'T ZIEKBED.

Op 't ziekbed dankt u, Heer! mijn lied,
Dewijl 't een bed mag zijn;
Zoo vele kranken hebben 't niet,
Maar warm en zacht is 't mijn.

Op 't ziekbed looft u, Heer! mijn zang,
Omdat een ziekbed leert;
Zooveel gezonden leefden lang,
Maar leefden lang verkeerd.

Maar wat, indien 'k ondankbaar was
En morde en tegensprak?
'k Verdiende dan dat 'k nooit genas,
Maar sukklend bleef en zwak.

Heer, zoo gij 't ziekvertrek ook nu
Voor mij ten schoolzaal kiest,
Ai, toon mij dat een kind van u
Daar nimmer bij verliest!

IN EEN ZIEKENINRICHTING.

Het is wel begrijpelijk, maar toch niet goed te keuren en nog minder aan te moedigen, dat velen een afkeer hebben van opname in een ziekenhuis. En zeker, waar de gelegenheid er toe bestaat, en de zieke er waarlijk goed verzorgd worden *kan*, is het eigen gezin, de eigen woning de aangewezen plaats voor den patiënt. Maar bij kleine, bedompte woningen, waar een talrijk gezin en gebrek aan de noodigste hulpmiddelen het onmogelijk maken een kranke naar den eisch te helpen en te verplegen, daar zijn de zieken- en diakonessenhuizen toch in het belang van *allen*, maar inzonderheid ook van den lijder zelf, te verkiezen. Natuurlijk is de ééne inrichting de andere niet; op een enkele is misschien zelfs wel gegronde aanmerking te maken; maar in ons vaderland geloof ik toch niet dat er wantoestanden gevonden worden, als waarover men wel eens in Spanje en andere landen hoort klagen. Men ga daarom met zachten drang en vriendelijke overreding ongegronde vooroordeelen te lijf!

De verpleging op eene zaal tegelijk met anderen, gelijk die toch wel het meest voorkomt, heeft hare gevaren. Er komen daar van allerlei elementen te zamen, die nog al vaak een vruchtbaren bodem voor ontevredenheid en onbillijke critiek uitmaken. Aanmerkingen op het eten zijn in een omgeving, waar het eten zulk een voorname rol speelt, nog al menigvuldig, maar dikwijls is ook een woord van beslist protest daartegen, of een vroegtijdig-geuit pluimpje voor de krankenzusters, een nimmer falend geneesmiddel tegen deze verkeerde hebbelijkheid.

Verloochen uw Heiland niet in het ziekenhuis! Waar anderen niet schroomen met hun spot of hun vijandschap voor den dag te komen, heeft een christen niet te aarzelen zijn Koning te eeren en te roemen. Thuis weet gij u in 's Heeren hand, zou dan het ziekenhuis u uit Zijne hand kunnen rukken? En ook de geliefden, die gij met een bezwaard hart in uw woning moest achterlaten, zijn immers onder Zijne hoede veilig? Oefen u in

geduld. Dat is een zware, maar een noodige en een heilzame les. Geduld is niet op de gewone manier, waarop wij onze kundigheden verwerven, aan te leeren; het is geen kruidje, dat we in den tuin plukken of in de apotheek koopen kunnen, maar het moet met biddende handen uit den hemel gehaald worden.

Biddende handen, biddende harten — dan is het *overal* goed en ook in het ziekenhuis kan de ladder Jakobs staan opgericht, waarlangs Gods engelen opklimmen en nederdalen.

ZIEKBEDS-BEKEERING.

„Laat, dokter, laat mij toch genezen!
Ik heb nog nooit voor God geleefd;
Ik zal oneindig beter wezen
Als gij de krachten mij hergeeft!"

De dokter blijft bedenklijk staren.
Hij voelt den pols, hij telt de maat —
Zijn mond zegt: „Meisje, geen gevaren!"
Zijn oog zegt: „Kind, het is te laat!"

Toch, boven bidden en verwachten —
De zieke wordt weer opgericht;
Zij komt weer langzaam aan op krachten,
Zij krijgt weer 't frisch gevuld gezicht.

Maar — haar gelofte was een nietje,
't Was altijd gekheid, altijd klucht;
Het was en bleef het oude liedje:
Het vijgeboompje gaf geen vrucht!

Zij mocht nog enk'le maanden stoeien,
Weer werd zij ziek, weer smeekt haar beê —
Maar 't boompje mocht niet langer groeien,
De nieuwe stormwind sleept het mee.

GAVEN VAN GEZONDMAKING.

Het is onloochenbaar dat sommige menschen zeer bijzondere gaven hebben om iemands krankheid te zien, te beschrijven en ook wel te genezen, hetzij door het aanwijzen van kruiden of andere geneeskrachtige middelen, hetzij door handoplegging en toespraak, verklaring, zegenbede of wat dies meer zij. Even onloochenbaar is het dat anderen magnetische, geheime (occulte) krachten bezitten en ze vaak tot verlichting, ook wel tot wegneming van pijnen en kwalen hebben aangewend.

Niet gaarne zou ik dit gansche uitgebreide gebied voor den christen als verboden terrein aanduiden. Wanneer een geloovig mensch deze gaven en krachten biddend, en in afhankelijkheid van den Heere gebruikt, kunnen velen waarlijk hulp en genezing door middel van zulke menschen ontvangen. De voorbeelden daarvan zijn legio. De wonderbaarlijkste, goed gestaafde en blijvende resultaten zijn in tallooze geschriften te vinden.

Maar even ontwijfelbaar lijkt het mij dat hier dubbele waakzaamheid noodig is, want de overgang van het gebied des lichts in dat der donkerheid, der verwijdering van God, der communicatie met machten der duisternis, is o zoo gemakkelijk gedaan. De duivel is een leugenaar van den beginne en het is voor hem een groote vreugde wanneer hij een kind van God op het glibberig pad van bijgeloof en onschriftuurlijke nieuwsgierigheid brengen kan. Menigeen heeft op dezen weg in plaats van zijne gezondheid terug te krijgen, haar voor goed verloren en een zenuwstoring, een bevlekt geweten en ten slotte een volkomen verlaten van God er voor ingeruild.

Niet genoeg kan men op zijne hoede zijn tegen den invloed van menschen, die zeggen geheimzinnige krachten en gaven te bezitten. Een christen mag zich niet onder de macht van eenig schepsel begeven, hij moet aan de hulp en de bescherming van zijn Heiland genoeg hebben. „Geliefden, gelooft niet een iegelijken geest!"

OPERATIE.

Nooit zou ik iemand het ondergaan eener operatie afraden, wanneer kundige, betrouwbare artsen haar aanraden en wanneer de patiënt de innerlijke overtuiging heeft dat het aldus Gods weg is. Maar bij eene gevaarlijke, ingrijpende operatie zij men ten volle verzekerd dat geen uitwendig geneesmiddel baten kan en dat òf de pijn òf de toestand werkelijk onhoudbaar is geworden. Ik geloof dat men zich dan biddend en vertrouwend aan de handen der geneesheeren mag overgeven.

Wie die overtuiging mist, weigere haar, maar neme dan ook met een rustig geweten de gevolgen op zich.

Maar even zeker als er geloovigen zijn, die meenen Gode welgevallig te handelen door eene operatie te *weigeren,* even zeker zijn er oprechte kinderen Gods, die er zich blijmoedig aan *onderwerpen.* In het jaar 1865 moest de vrouw van Hudson Taylor, nog niet dertig jaren oud, met zeer twijfelachtige kans op welslagen geopereerd worden. „Het is een verpletterende gedachte," schreef destijds haar echtgenoot aan zijne ouders, „dat al ons huiselijk geluk misschien zóó dicht bij zijn einde is. Zij berust stil in Jezus. Bidt voor mij om genade dat ik van ganscher harte zeggen moge: uw wil geschiede!" Drie weken later mocht Taylor zijn geliefde vrouw genezen terug ontvangen. Zij is weer met haar man naar China vertrokken, om daar de nu alom bekende China-Inland-Mission te beginnen.

Een Wurtenbergsch Gemeenschapsman schreef in Juni 1923 aan Paul Dorsch (den schrijver van „Unter den ewigen Armen" 1924): „Ik onderging in September van het vorige jaar een zware maagoperatie. Ik heb mij er langen tijd tegen verzet, maar na bestraling met Röntgenlicht zei de dokter: „opereeren of sterven." Ik kan nu weer alles eten, en mijn afgrijselijke pijnen zijn verdreven."

Prof. Dr. v. Bergmann uit Berlijn had met zijn geoefende

handen tallooze lijders geholpen. In Maart 1907 had hij zelf behoefte aan het reddende mes. Met God in het hart ging hij op de operatietafel liggen, en toen de eerste niet gelukt was, besloot hij tot een tweede. En toen sprak hij, wiens roem door zijne bekwame handen gevestigd was, het bekende Duitsche lied aanhalend: „Vat Gij mijn handen beide!" Wie in zulk eene gesteldheid des harten den dood onder de oogen ziet, kan rustig den wil des Heeren afwachten.

En.... als geen operatie meer mogelijk is, wanneer het woord „ongeneeslijk" bij dokter en patiënt vast staat, en alle gebed om genezing onverhoord blijft? Dan zullen voor Gods kind de tinnen van het hemelsch Jeruzalem een glans en een heerlijkheid verkrijgen, die geen gezonde er ooit van verre aan gezien heeft. Dan zal de nabijheid Gods, dan zal de liefde van Christus, dan zal de troostvolle gemeenschap des Heiligen Geestes, den zwaarbeproefde *koninklijk* dóórhelpen. Daar is geen twijfel aan!

Christine Herrmann, de dochter van den vromen prediker uit Berlijn, lag al 33 jaren lang krank. In den nacht van 31 Mei op 1 Juni 1885 had zij een liefelijken droom. Zij zag haar gestorven vader, die haar vriendelijk en vredig aankeek en tot haar zeide: „het is toch eene ernstige zaak heen te gaan. Wij moeten los zijn van al het aardsche en geleerd hebben onze eenige en ware bevrediging in God te vinden, om het volle genot der eeuwige zaligheid te hebben. Alle hangen aan het aardsche wekt een verlangen, dat de zaligheid belemmert. Ja, mijn kind, men moet nog heel veel leeren!"

Zij heeft na dien droom, om haar wachttijd toch vooral goed te besteden, nog vele troostbrieven aan lijdenden verzonden en in een „Bond van lijdenszusters," die nòg bestaat, vele lotgenooten vereenigd.

Ja, ook wanneer onze innigste verlangens *niet* vervuld worden en de zoo innig begeerde gezondheid *niet* geschonken wordt, spreekt God nog altoos tot Zijn kind, gelijk Hij het tot Paulus deed: „Mijne genade is u genoeg, want mijne kracht wordt in zwakheid volbracht."

GEBED VÓÓR EENE OPERATIE.

O God mijns levens, ik neem de toevlucht tot uwe genade. Mijn hart is onrustig en de vragen vermenigvuldigen zich in mijn binnenste. Daar zijn zoovelen aan wie ik in liefde denk en aan wie ik met zoo vele banden mij verbonden weet. Heere, ik kan hen nog niet missen. Gij weet hoe ik hen liefheb.

Ik denk ook aan mij zelf. Ach, mijn God, ik ben zulk een groot zondaar voor U. Ik heb niets om mij op te beroemen, niets om op te pleiten dan op uwe barmhartigheid. Maar die is ook zóó groot en zóó rijk dat zij al mijne schuld volkomen bedekt.

Heere Jezus, Gij weet dat ik U liefheb en dat ik in al mijn gebrek en ellende toch uw kind ben. Gij zult mij niet begeven of verlaten. Gij zult bij mij zijn ook als ik niet meer weten zal wat er met mij geschiedt. Gij zult de hand der geneesheeren besturen, Gij zult uw oog op mij slaan en uw hoogepriesterlijk hart zal aan mij denken in ontferming. Ik dank U, lieve Heiland, dat ik op U rekenen mag.

En nu zal ik ook niet meer vreezen, Heere. Gij geeft het uw kinderen als in den slaap, en zoo wil ik ook daar op die operatietafel rustig mij laten nederleggen, want Gij, o Heere, zult over mij waken en ook dien slaap mij ten zegen doen gedijen.

Mijne verwachting is van U alleen! Maak mij niet beschaamd om Jezus' wil! Amen.

MOEIELIJKE VERTROOSTERS.

I. Dit slag lieden sterft nooit uit. Job moest er al over klagen (16 : 2) en menigeen uit onze dagen herhaalt zijne woorden met een diepen zucht: „gij allen zijt *moeielijke* vertroosters!"

Wat heb ik er velen in mijn leven ontmoet! Menschen, die het misschien wel goed en oprecht meenen, maar die hun bezoek aan het ziekbed of in het huis der rouw tot een ware bezoeking maken! Menschen wellicht met een vroom gemoed,

maar met ruwe manieren en die door hun tactloos optreden de beste bedoelingen verijdelen. Daar komt me zoo'n welmeenende broeder, blakende van gezondheid en met een stem als een bazuin, een armen teringlijder vertroosten, die al hinder heeft van het piepen van een deur of het kweelen van een sijsje! Hij buldert den kranke met de stem van een omroeper de vertroostingen uit Gods Woord toe, misschien besloten met een lang gebed, maar hij heeft er geen flauw besef van dat zijn aanwezigheid eene kwelling te *meer* is geweest. Of een dogmatisch-aangelegde zuster, die een prachtig stel van waarheden in haar hoofd heeft zitten, komt een zwakke vrouw, die pas herstelt van een zware zenuwziekte, eene uiteenzetting houden over de geheimenissen der verkiezing en haar afvragen of zij die en die kenmerken wel bezit, waaraan een waar kind van God zijnen staat voor den Heere kan toetsen. Ik heb een Utrechtsch ouderling gekend, die weinig gaven en nog minder theologische diepte bezat, maar die den Heere Jezus kinderlijk liefhad, en die met zijn zachte stem en zijn teeder hart voor honderden tot een welkome verschijning was. Ik weet dat hij altoos op vilten zolen zijn ziekebezoek deed, om op de trappen de kranken niet te hinderen door het kraken zijner schoenen. Ja, dat zijn je ware krankbezoekers!

Het is heerlijk als gij *zulke* menschen aan uw krankbed ziet verschijnen, maar weert zooveel gij kunt die kwade, die moeielijke vertroosters, die voor een *gezond* mensch al een kwelling zijn, maar voor een *ziek* mensch een ware marteling! De geplaagde Job vindt geen troost vóór hij wezenlijk heeft leeren verstaan wàt het zeggen wil zijn vertrouwen van alle schepselen af te trekken en *alleen* op den levenden God te stellen. Daar is er ten slotte maar Eén, die ons nimmer aanleiding zal geven Hem een moeilijken vertrooster te noemen — dat is onze teedere, dierbare, barmhartige Heiland.

II. Er zijn toch wonderlijke vertroosters!

Ik geef dadelijk toe: er zijn lastige en moeilijke zieken. Maar er zijn toch heusch ook krankbezoekers, die ik liever op een

inspectiereis naar de Noordpool dan aan mijn ziekbed zou weten.

Een zieke heeft gewoonlijk òvergevoelige „zenuwen." Dat woord geldt nog al eens voor een manusje-van-alles en duidt dan zoo ongeveer den toestand van het gemoed, van het hoofd, van de gedachten en van de gevoelens, alles saamgenomen, aan. Nu, goed dan, een zieke heeft zwakke zenuwen en voelt alles een beetje anders en een beetje langer dan een gezonde. Wat moet nu dan een arme t.b.c. lijdster wel denken, wanneer een lieve mevrouw, die misschien wel een bloemetje en een stuk of wat traktaatjes meebrengt, den kranke *geen* hand geeft, blijkbaar vreezende dat de besmetting ook nog door haar dikke handschoenen zal heentrekken, terwijl zij om dezelfde oorzaak op twee meter afstand van het bed gaat zitten?

Of daar komt zoo'n troosteres bij een schepsel, dat moe is van de koorts, die haar ondermijnt en haar oogen doet glinsteren van een onnatuurlijken gloed, en roept dan luidkeels uit: „wel juffrouwtje, wat ziet u er toch *patent* uit! Nou hoor, als dàt ziek zijn is, dan weet ik het niet!" Dat is dan bedoeld als een aardigheidje en als een opmontering, maar ze weet niet *hoe* zoo'n woord deprimeert! „Ach, voelde u eens (zoo denkt dan zoo'n stumper) hoe moe en mat of ik ben, en hoe die ellendige koorts me verzwakt!" En dan zweeft zoo'n gezonde fee weer henen, met een vriendelijk: „nou hoor, ik kom gauw weer eens kijken! Dan bent u stellig weer een heeleboel beter!"

Ze *denkt* er niet aan gauw weer eens terug te komen, en dat is misschien maar goed óók, want wat heeft een zieke nu aan zoo'n bezoekje? Maar het brengt mij op deze waarschuwing: „beloof nooit aan zieken wat ge niet stellig en zeker ook *volbrengen* zult." Een zieke heeft zoo den tijd over alles na te denken, heeft niet de drukke afwisseling, die *gezonden* in hun leven hebben, en daarom stemt het uitblijven van zulke gedachteloos-gegeven beloften vaak bitter en moedeloos. Ik herinner mij dat iemand, die nog al voorname en deftige visite bij zich had, zich tegen 4 uur bij zijn gasten verontschuldigde met de woorden: „ik heb een zieken jongen beloofd om 4 uur bij hem te zijn en aan een zieke moet je je woord altijd *precies* houden."

Breng ook nog eens wat *anders* mee dan groene preekjes en ontroerende bekeeringsgeschiedenisjes. Ook een ernstig-kranke houdt wel eens van een geestig verhaaltje en van een humoristischen trek. En bovenal wees geduldig met hen! Zieken worden vanzelf wat onevenwichtig. Zij missen zoo den heilzamen invloed van 's levens „tredmolen," zij zijn zoo veel alléén met hun gedachten en begeerten en stille verwachtingen.... ach, neemt het hun dan niet kwalijk als ze de ééne keer eens wat stuursch en nukkig, de andere maal wat zwaar-op-de-hand of gewichtigdoenerig zijn. Stel u in hun plaats en denk dan: hoe zou *ik* wezen? Zou *ik* altoos geduldig en vriendelijk zijn?

Gaat nooit naar een ziekekamer zonder een stil gebed, en klim nooit de trap naar een zieke op of bid: lieve Heiland, geef mij iets van *uw* vriendelijkheid, van *uw* zonnig hart te laten zien aan uw lijdend kind!

VOLHOUDEN.

In een ziekenhuis lag een ernstig-kranke, een lastig, altoosontevreden mensch, die het der diakones, die hem verzorgde, bitter moeielijk maakte. Hij was voor niets dankbaar, had veeleer op alles aanmerkingen. Maar zijne verzorgster hield niet op hem met liefde tegemoet te komen.

Op zekeren dag begeerde hij een zachtgekookt ei. De diakones bracht het hem. Maar 't was te *hard,* zei hij, en hij voer leelijk tegen haar uit. Zonder iets te zeggen, nam zij 't ei weer mee en bracht hem na een poosje een tweede. Maar nu was het te *zacht,* zei hij, en hij overlaadde haar met klachten en scheldwoorden, nog veel erger dan de vorige maal. Stil nam de diakones het ei weer mee naar de keuken en bracht hem een derde.

Maar nù trof zij een geheel-veranderd mensch aan. Hij vroeg haar om vergeving en zei: „zuster, nù geloof ik dat er een God in den hemel is, anders kondt gij met zóóveel geduld niet zoo'n afschuwelijken kerel als ik ben helpen." Liefde overwint àlles.

GENEZING.

Genezing is Jezus' eigenlijke taak. Krankheid is niet iets natuurlijks, een vanzelf sprekende verzwakking; neen, de dood is om de *zonde,* daarom ook zijn aanvang: de krankheid. Zoo is Hij, die de Verlosser van zondaren wil zijn, vanzelf ook tegen de heerschappij der zonde in het lichaam strijdende, gelijk het dan ook naar aanleiding van een genezing is dat Petrus uitroept: de zaligheid is in geen anderen Naam.

Maar toch, wie Jezus slechts in de zwakheid, de ziekte, den angst, het verbleeken van de schoonheid dezes levens zoekt, die wordt wel door Hem geholpen, maar eerst nadat zijn geloof gereinigd is door het woord „ga heen." (Ga heen, uw zoon leeft. Het woord, dat Jezus tot den hoveling spreekt). Vertrouw louter alleen op mij! denk niet meer aan den nood, voor welken ge bij mij troost zoekt! rust veilig op mijn woord!

Zalig wie het op het woord van Jezus waagt. Weldra komt hem de dienstbare uitwendige wereld tegemoet, zeggende: ter ure toen gij Jezus' woord geloofdet, werd, ook zonder dat gij het zaagt, uw nood overwonnen.

*

WEES NATUURLIJK BIJ ZIEKEN!

Levendig herinner ik mij nog hoe ik eens een zieke in een klein, heel klein kamertje aantrof, waar stellig een paar dozijn teksten en spreuken hingen. Altemaal mooie, heerlijke woorden, maar deze bonte mengeling maakte mij toch een beetje kregel. Ik dacht: mensch, hoe houd je 't uit dag in dag uit te lezen: „schik u om uwen God te ontmoeten," „er is maar één schrede tusschen u en den dood," „bekeer u," „zijt gij bereid?" „sterven en daarna het oordeel," enz.?

Het was een lieve, goede jongen van een jaar of 18, hij was verlamd aan de linkerhand en had t.b.c. in de hoogste mate.

Hij kon gelukkig lezen met behulp van een verstelbaar lessenaartje en hij had een grammofoon. Maar ook dit instrument bracht niets dan geestelijke liederen te hooren. Toen ik binnenkwam was het ding bezig Psalm 32 af te draaien. Zijn ouders, wellicht vrome, maar zeker bekrompen lieden, duldden niet dat hij „wereldsche deuntjes" hoorde, want „hij moest toch bedenken dat-i elken dag voor een heilig en rechtvaardig God kon opgeroepen worden."

Tot mijn verbazing mocht ik bij den zieke terug komen, hoewel ik eerlijk zei dat ik den volgenden keer, als ik hem opnieuw bezoeken kwam, een mooie plaat voor zijn grammofoon met een vroolijken marsch en een leuke plaat met dansende kalveren voor hem zou meebrengen. Vader keek *erg* bedenkelijk toen ik die belofte deed, maar de arme jongen zei zóó herhaaldelijk: „dat vind ik heerlijk, dominee," dat vader, die zijn jongen innig liefhad, zei: „nou, toe dan maar!"

Ik heb den goeden knaap nog vaak bezocht, nog wel meer van deze stoutigheden uitgehaald, zoodat de bont-behangen muren er nòg bonter, maar ook wel een beetje gevarieerder gingen uitzien, en ik heb de vaste verzekering dat hij in stil vertrouwen op den Heiland is heengegaan. Van zijn oude, vrome moeder krijg ik nòg wel eens een dankbaar briefje (haar man is al lang heengegaan) en in één daarvan stonden deze woorden: „onze lieve Willem lachte altijd zoo blij als u bij hem geweest was; daar heb ik *nu* nog schik van."

Zou dat onzen lieven Heer bedroefd hebben? Ik geloof er niets van. Heusch een beetje zonneschijn en een beetje humor ontsieren een krankbezoeker niet en staan het Evangelie niet in den weg! Wij moeten frissche lucht in de ziekenkamer brengen, zoowel door, als het pas geeft, het venster eens open te zetten, (waar menige kranke, en vooral de familie van den kranke, soms zoo akelig bevreesd voor is!) als door een opgewekt gesprek, waarbij een grapje en een opwekkend woordje soms wonderen kunnen doen. Wie de gave heeft met het eene oog te kunnen weenen en met het andere te lachen — ik spreek nu *figuurlijk,* lieve lezer! en bedoel heusch geen goocheltoertjes — die zal

menigen zieke kunnen opfleuren en bemoedigen, en ten slotte zijn hart ook veel ontvankelijker maken voor de blijde boodschap des Evangelies.

En als gij die brengt, doe het dan op een *aantrekkelijke* manier! Ik denk met schrik aan een sinds lang ontslapen godsdienst-onderwijzer, een besten, ijverigen man, maar die altoos als hij zijn „ambt ging waarnemen" zùlk een vervaarlijke stem opzette, dat de buren het konden hooren. „Die man gilt altijd alsof hij bij een tandarts is," zei me eens een vrouwtje, dat van de zacht-handigheden der tegenwoordige „pijnlooze" dentisten zeker geen kennis droeg. Bulder een kranke geen vertroostingen toe en als gij hem waarschuwen moet, meen niet dat gij een van den molen verdoofden Simson onder handen hebt. Menig arm, krank menschenkind, dat smacht naar zonneschijn en naar een blauwen hemel, zal er iets van bespeuren wanneer gij met tact en met teerheid hem de liefde van Christus voor oogen schildert. Maar doop dan ook uw penseel niet in teer of azijn!

AL BIDDENDE.

Oud moedertje was al sinds tijden sukkelend; er kwelde haar iets, en zij wist niet wat. Zij moest toch eens, zeiden allen om haar heen, in het gesticht, waar zij verpleegd was, den dokter er over spreken. En de dokter kwam, zag en onderzocht en meende op zijn beurt, dat hij er den professor eens over moest spreken.

Een professor, dat was dus wel ernstig!

Moedertje moest maar eens naar de ziekeninrichting komen; dan zou ze wel gauw beter worden, Moedertje ging.

Toen kwam de dag.

„Moedertje, we zullen doen wat we kunnen om je beter te maken. Als alles goed gaat, loop je binnenkort weer net zoo vief als vroeger. Ga nu maar eens makkelijk liggen."

„Is 't.... prefesser.... is 't een operatie?"

„Ja moedertje, dat is 't."

„Mag ik dan eerst even bidden, prefesser?"

„Welzeker moedertje."

Moedertje sloot de oogen, bad innig, bad lang.

Eindelijk opende ze weder de oogen.

„Nu moedertje, ik geloof dat ik je geluk kan wenschen met den goeden afloop. Alles is prachtig gegaan."

„Wat.... prefesser.... watblief....hoe.... is 't al gebeurd?.... Ik heb pas gebeden....

Professor vertelde haar maar niet van de narkose, die het gebed in den kunstmatigen slaap had doen overgaan. Moedertje herstelde ten volle en vertelt nog dagelijks van haar wondervolle genezing.

EEN BELEMMERING VOOR VELER GENEZING.

Belijdt elkander de misdaden en bidt voor elkander, opdat gij gezond wordt; een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel. Jak. 5 : 16.

Onbeschrijflijk veel schade wordt er uitgericht, niet alleen aan onze *ziel,* maar ook aan ons *lichaam,* door onbeleden misdaden. Wat zamelen veel Christenen niet een kapitaal van afkeer en nijd en toorn tegen anderen op, een *kwaden* schat, dien zij door het leven medesleepen en die hun beste sappen verteert. Weet gij wat de ware *remedie* is? Dadelijk schuld belijden en voor den ander bidden! Eerst schuld belijden, om 't even of gij de kleinste of de grootste schuld hebt, en dàn voor hem op de knieën gaan, dàn voor hem en uzelven gevraagd om de genade malkander nooit meer tot ergernis of tot droefheid te zijn. Zulk een gebed is altoos „krachtig," want het is een werking van den almachtigen Geest van God.

Ik houd mij verzekerd dat veler lichamelijke gedruktheid en ziektetoestand in direct verband staat met verzuim van dit apostolisch voorschrift der schuldbelijdenis. Het kan niet *beter* met ons gaan, óók in lichamelijk opzicht, wanneer daar een onbeleden schuld op ons drukt. Laat toch elke kranke zich ernstig en eerlijk afvragen of hij in deze geen verzuim heeft goed te maken!

GOD LAAT ZICH NIET BESPOTTEN.

Het is bekend dat in vele sanatoria en ziekenhuizen vaak bitter gespot wordt. Er ligt iets afstompends, ruw-makends in het lijden, vooral wanneer het langdurig is en hevige pijnen ontbreken. In de inrichtingen voor longlijders bijv. is de lichtzinnigheid onder de patiënten soms groot, en in Davos en Arosa en vele andere plaatsen kan men genoeg hooren over de gewaagde en vaak goddelooze praatjes en daden der kranken.

Op zekeren dag komt een wonderlijke stoet bij den Heer Vignes, een man, die zeer bijzonderlijk de gave der genezing evenals die van het „helder-zien," het aanschouwen of doorgronden van de menschen bezat. (Hij is in 1908 in Frankrijk gestorven.) Eenige studenten, die den „wonderdoener" eens in het ootje wilden nemen, brachten een hunner kameraden op een draagbaar tot hem, en zeiden dat hij verlamd was, en of Vignes hem niet met Gods hulp genezen kon. De Heer V. zag de jonge menschen ernstig aan en vroeg: „is *die* daar lam?" Hij had het terstond gezien, wat mijne lezers óók wel begrepen hebben, dat den jongen student *niets* hoegenaamd mankeerde. „Ja, zeiden zij, hij is geheel verlamd." „Werkelijk?" „Ja, mijnheer." Daarna richtte hij zich tot den zoogenaamd-kranke: „zijt gij waarlijk verlamd?" „Ja." „Nu *wees* dan verlamd!" was het aangrijpend antwoord. De lach en de spotzucht vergingen den jongelieden spoedig, *want zij droegen nu een waarlijk-verlamden kameraad naar huis.*

BEZOEKEN BIJ KRANKEN.

Er hoort veel tact en veel fijn gevoel toe om een goed, helpend ziekenbezoek te brengen. Minder dan ooit kunt gij hier naar een vooropgesteld plan te werk gaan. Meer dan elders hebt gij u te schikken naar personen en omstandigheden.

Wie bijv. in een ziekenhuis, waar vele patiënten op één zaal liggen, met een preekerige stem, luide en ostentatief, zijne vermaningen of vertroostingen uit-galmt, kan zich verzekerd houden dat patiënten en verplegers hem voortaan liever zien gaan dan komen.

Wie niet zachtkens, ja fluisterend kan spreken; wie niet den kranke op zijn gemak weet te brengen, doordat hij aanvoelt wat hij begeert en wat gewenscht voor hem is, die wordt door zijn bezoek tot een bezoeking en verzwaart het toch reeds zoo drukkende kruis van den lijder.

Ik herinner mij dat ik in Utrecht eens bij een zieke geroepen werd, die de heele zaal „op stelten" bracht, die voor haar medepatiënten rechts en links tot een last en een ergernis was, maar die — zooals ik later hoorde — dien „zwartjas" alleen had laten roepen om hem eens te „pesten." De zuster, die wist dat ik komende was, omdat ik mij had laten aandienen, kwam mij op de gang tegemoet en zei mij: „zeg u maar niet te veel, want ze is vanmiddag bijzonder kwaadaardig."

Ik zette mij aan haar bed, gaf haar een roosje uit m'n tuin en zei: „beste juffrouw, wat ligt uw hoofd diep in het kussen! Mag ik het eens even opschudden?" En meteen tilde ik haar met mijn eenen arm omhoog en schudde met mijn andere hand haar twee kussens tot een steuntje in haar rug op. Toen ging ik haar vertellen van een zieke, die ik pas in Madera gezien had — in een vuile, benauwde, donkere hut — en zei: „moeder, je ligt hier toch beter, hè?" Ik heb dien eersten keer *niet* met haar gebeden, *niet* uit mijn Bijbeltje haar voorgelezen en *niet* vroom gedaan. Maar toen ik wegging zei ze: „kom u eens gauw terug?" En ze is een van mijn trouwste kerkgangsters, en — wat veel meer zegt — een volgeling van den Heiland geworden.

Ik zeg niet dat ik een ideale ziekenbezoeker was, verre van dien helaas, maar voor *deze* vrouw was ik toch eens geschikt. Mijne talrijke bezoeken, die ik haar sedert bracht, waren mij altijd een bron van vreugde.

Zij is al lang gestorven en, naar ik vast geloof, bij Jezus.

GOD WEET DEN WEG.

Op de eindelooze heide
Waar het alles eenzaam is,
Ligt er een verlaten wissel
Midden in de wildernis.
'k Zie de blanke spoorrails rekken,
Strekken naar den einder saam,
Eén in 't komen, twee geworden,
Eén geweest, als twee gegaan.

Uit de gloeddoortrilde verten
Daveren de treinen aan,
Zie ik stip tot monster groeien
Langs de strakgelijnde baan.
Maar bij den verlaten wissel,
Waar de weg in twee zich splijt,
Weet ik mij een zeker wachter,
Die in vaste banen leidt.

Wachter aan de levenslijnen,
Die het gaan en komen kent,
Laat ons veilig trekken mogen,
Waarheen Gij de wissel wendt.
Langs de ongeweten dingen,
Door de paden van den tijd,
Voer ons zeker, voer ons veilig
Naar Uw lichte eeuwigheid !

TACT.

Niets hebben krankbezoekers meer noodig dan tact. Want er zijn er onmogelijk-tactlooze onder! Ik herinner mij dat ik een bedroefd ouderpaar, dat nog geen uur geleden een beeld van een jongetje had moeten afstaan, door een onhandigen buurman hoorde toevoegen: „gelukkig heb je er nog *zes* over en je mag toch gelooven dat Piet naar den hemel is." Ik zag aan het gezicht der beroofden dat deze woorden hun als gloeiend ijzer pijn deden.

Neem ook een zieke niet alles uit de hand. Je hebt menschen, die zekere kunstvaardigheid bezitten elken wensch, elke wending der gedachten bij een zieke te gissen en die dan springen en dansen om dien wensch maar te vervullen. „Een slokje water? Hier, lievert! Wat eau de cologne? Ik heb een fleschje voor je meegebracht. Een droge keel? Hier heb je wat heerlijke ulevellen! Zoo'n dorst? Ik zal je eens een lekkere peer brengen!"

Alles goed en lief, maar soms o zoo vermoeiend en — teleurstellend. „U weet niet hoe leuk het is je hemdsknoop weer zelf vast te kunnen maken," zei me eens een jongen, die weken lang bewegingloos en machteloos had moeten liggen. Wat *was* ik blij dat ik hem niet had voorgesteld: „Jonker, wil ik je knoopje eens vast maken?" (Eerlijk gezegd, ik had er ook geen erg in gehad! Ik heb levenslang in deze de regelende hand van mijn beste vrouw noodig gehad!) Maar ik wil maar zeggen: neem een zieke niet *alles* uit de hand! Laat hem het gevoel hebben en houden toch óók nog wel wat te kùnnen, en moedig dat liever aan dan het door uw onbeperkte hulpvaardigheid te dooven.

Wat kunnen velen soms *tacteloos* praten! Paulus zegt: „de liefde *bedekt* alle dingen," maar je hebt menschen, die er zeker behagen in vinden alles bloot te woelen. Die bij een kranke allerlei familie-twisten en familie-schandaaltjes zitten te vertellen, in plaats van hem, die toch al vaak pessimistisch genoeg gestemd is, een blij en zonnig tafereel voor oogen te stellen. Er

is een versje van onzen grooten dichter Beets, dat mij thans voor den geest komt en dat aldus luidt:

Koele Redeneerder,
Waan niet dat gij troosten kont;
Gij verwekt slechts meerder
Schrijning in de wond.

Tranenvloeden drogen
Gaat niet door een woordenvloed,
En 't volhardend pogen
Moordt een krank gemoed.

Waarom ook te stuiten,
Wat vooreerst een hart verlucht,
Dat zijn leed moet uiten,
Of te stikken ducht?

Zal het aandacht leenen
Aan uw goed en heilig doel,
Toon, door mede-weenen,
Hartlijk meê-gevoel.

Ach, er is zoo nameloos veel verdriet in de wereld, en niet alleen degenen, die ziek en bedlegerig zijn, hebben behoefte aan troost. Er zijn er ook velen onder de gezonden en uiterlijk-welvarenden, die met een pijnlijke wonde daarhenen gaan. Nader hen met een teere hand, met een gevoelige, medelijdende ziel en tracht hen wat levensmoed en wat vertrouwen op God te schenken.

Een zekere Rabbia was ziek en hare vrienden kwamen om haar te troosten.

„Die heeft zijn Heer lief, die de slagen van zijn Heer verdraagt," zei de een.

De tweede sprak: „Die heeft zijn Heer lief, die Hem voor zijn slagen dankt."

Maar Rabbia zeide: „Die heeft zijn Heer lief, die, als hij Hem aanziet, vergeet dat hij door Hem geslagen wordt."

VERPLEGERS EN VERPLEEGDEN.

De moeielijkste tijd voor een kranke is wel de tijd, die aan de *openlijke erkenning* dàt men ziek is vooràfgaat. Men gevoelt zich al langen tijd „niet goed," maar wil het niet bekennen. Aan zijn huisgenooten niet en aan zichzelven niet. Men voelt zich moe, de menschen zien het ook wel, maar men wil er niet van weten, en als men het vaak hoort herhalen, wordt men prikkelbaar en onvriendelijk. „Ach, dat gezanik ook! Kan *ik* het dan helpen dat ik er wat bleek uitzie? Zoo zijn er toch zoovelen!" Maar toch, men *kan* er op den duur niet tegen op. De wandelingen worden telkens ingekrompen. De anderen „loopen ook zoo akelig gauw." De lucht is hier zoo zwaar. Als er die nare trappen ook maar niet waren. Nou goed dan, laat de dokter dan maar eens komen. Maar je zult zien, hij vindt me heelemaal niet ziek. Alleen een beetje gauw moe.

De dokter komt. Vraagt een en ander, klopt hier en luistert daar, vraagt een paar dingetjes fluisterend aan moeder en schrijft dan rust voor. Laat opstaan, vroeg naar bed, 's middags een uurtje rusten. Verder niets. „Toch niet erg dokter?" Welneen, heelemaal niet. Geen zorg hebben, hoor! 't Komt best terecht. Maar veel eten en drinken, vooral melk, en bovenal rust nemen....

Veel eten! De goeie man moest eens weten hoe weinig trek in eten ik heb. En melk, en eieren, ach ik griezel er van!....

Dan begint die dagelijksche tobberij met eten en drinken. Moeder wil me maar volproppen, maar 't komt me de keel weer uit! Ja, de jongens, die eten als wolven, nu ja, zusje ook, maar die gaat naar school! Maar als ze je nu zoo apart laten liggen, en rusten, en luieren, dan *kan* je immers niet veel eten? En bah, die weeë eieren, en die nare melk! Waarom geven ze je nu altijd juist dàt waar je *heel* geen zin in hebt?

Eindelijk gaat dat comedietje-spelen niet langer.

Men is *ziek,* echt *ziek.* De dokter komt geregeld. De vrienden en vriendinnen komen bezoekjes brengen, prettige bezoekjes of ook wel erg nare, vermoeiende bezoekjes. Sommigen praten maar

enkel over hun pretjes en ontspanningen, hun vroolijke tochtjes en leuke ervaringen. Begrijpen ze dan niet dat het een zieke, die niet mee kan doen, droevig moet maken? Anderen zijn erg vroom, praten van de liefde des Heeren, die Zijn ware kinderen zoo vaak doet lijden; en ze brengen een tekstje mee, of een lichtgevend kruisje. Is het niet heerlijk, lieve, zoo dicht bij den Heere te zijn? Je zult toch zeker wel veel van Jezus' liefde genieten?

En ach, dan stormt het vaak zoo daarbinnen. Waarom laat de Heere toch dit alles toe? Ben ik nu zooveel slechter dan anderen, die gezond door 't leven gaan? Waaraan heb ik dit tobben en lijden verdiend? Is God wel waarlijk liefde?

Soms komt dan twijfel aan alles wat men heeft aangenomen en beleden. Is die Bijbel wel zoo volkomen als ik het altijd geleerd heb? Er staan toch ook zulke wonderlijke dingen in. Kan je dat alles wel gelooven? „Roep mij aan in den dag der benauwdheid en Ik zal er u uithelpen." Roep ik dan niet nacht en dag? Waarom word ik dan niet verhoord en zoovele anderen óók niet?

De dokter neemt steeds grooter plaats in het hart, in de gedachten van den kranke in en het gebed verflauwt. Ach, dat helpt tòch zoo weinig! Maar hoe vindt de *dokter* mij? dàt wordt de groote vraag. Dokter, word ik al een beetje beter? Zal ik over een week of drie niet eens naar buiten mogen?....

En als dan al het slikken van medicijnen, en het tegen heug en meug in drinken van melk en bouillon niet helpt, maar de ziekte en het gevoel van ziek-zijn toenemen, hoe vaak komt er dan onvriendelijkheid, ontevredenheid tegen den onmachtigen dokter, en tegen de huisgenooten, en tegen alle menschen, en.... tegen den hoogen God! „Teleurgestelde hoop krenkt het hart."

Is het wonder dat de verplegers, die toch óók maar menschen zijn, wel eens kregel en kort-af worden, wanneer zij telkens onverdiend een grom en een snauw krijgen? Is het niet heel natuurlijk dat ook zij soms ongeduldig en onvriendelijk den zieke bejegenen, die ook „nooit tevreden is" en altijd „weer wat anders verzint?"

Hoe noodig is het dat er telkens „frissche lucht" in de zieken-

kamer komt, niet alleen in letterlijken zin (ook dàt!) maar vooral ook in figuurlijken zin; dat er eens een blijmoedig, ruimhartig christen binnen komt, die voor verplegers en verpleegden, voor gezonden en voor zieken, als een ademtocht van hooger leven is en die de baccillen van gemopper en geklaag doet sterven in het vuur der liefde van Christus!

DE VERPLEEGSTER AAN HET ZIEKBED.

Treed zachtkens waar gij treedt, en loop niet heen en weder,
Maar zet gerust uw voeten neder;
Vrees niet dat het uw zieken hind'ren zal:
Een vaste gang kan licht zijn met dat al;
Bederf het niet door 't al te mooi te maken,
Die op de teenen gaat doet maar de vloeren kraken.

Uw hand, uw zachte hand, moet zeker zijn en vast,
Door geen gebaar van wie gij helpen moet verrast;
Grijp 't moedig aan, maar wil niet overdrijven,
Doortastend moet gij zijn, maar vrouw'lijk blijven;
Niet haastig in uw helpen, maar zorgvuldig,
Uw *hart* niet slechts, uw *hand* zij ook geduldig.

Spreek niet te luid, maar zij uw stem welluidend,
Zwijg niet te lang, maar spreek niet onbeduidend;
Wees niet te druk, maar 'k bid u, fluister niet
Met and're menschen, dat uw kranke 't ziet;
Zoo zeker als een kalm verhaal kan boeien,
Zal dit opzett'lijk fluisteren vermoeien.

Beveel niet, maar beheersch met daad en woord,
Spreek ernstig, maar toon nimmer u verstoord;
Wees niet te week, maar toon uw mededoogen
En schaam u niet, al komt u 't vocht in d'oogen;
Geloof en hoop, wees door de liefde sterk!
God zal uw steun zijn bij uw lieflijk werk.

HET NACHTLICHTJE.

Ik lig daar in de ziekenzaal met acht, negen anderen, en bij uitzondering is het eens heel stil rondom mij. Dat gebeurt niet vaak, en dat is wel een der schaduwzijden van het liggen op eene derde klas. Anders heb ik niet te klagen, en voor veel te danken. De verzorging is goed, de zusters zijn vriendelijk, het voedsel is uitmuntend en de dokters over het algemeen hartelijk en belangstellend. Ach, zoo'n enkel bemoedigend woord van zoo'n wit-jas kan je soms zoo opfleuren!

Maar 's nachts is het wel eens moeielijk. Dan heeft de eene, dan weer de andere wat noodig. Een slokje water, een hoogere ligging, een heete kruik, soms ook (naar het mij voorkomt) niets bijzonders, maar ze roept de waakster, en ondertusschen zijn de meesten onzer den slaap, den tòch al zoo lichten, heelemaal kwijt.

Nu is het volkomen stil rondom mij, en ook binnen *in* mij, wat lang niet altoos het geval is. Als ik aan mijn man en de kinderen denk.... Maar de Heere geeft mij nu vrede en ik denk aan dat versje, dat mijn kleine meid zoo dikwijls zingt: „O armen, droeven, blinden, de hoofden opgericht! Laat u door Jezus vinden. Zijn last is zacht en licht."

Mijn oog rust op dat kleine, stille nachtlichtje. Een klein, helder pitje omhuld door een rose floers. Het brandt heel, heel stil, vermoeit niet door flikkering, werpt geen sombere schaduwen, maar vespreidt zonder eenige pretentie zijn vredigen schijn. Ach, mocht mijn leven dáárop gelijken! Ik ben geen mensch voor groote daden, ik kan geen geleerde verhandelingen schrijven als mijn man, geen knappe toespraken houden als menigeen mijner zusters — als ik in onze bescheiden, ja wel wat bekrompen levensomstandigheden, maar een stil getuige van mijn Heiland mag zijn. Ik ben „de eenige mevrouw op de zaal," zooals mijn aardig buurvrouwtje wel eens half-ondeugend zegt, als zij mij van *haar* zorgen en vreugden vertelt. Maar ik ben hier dankbaar en hoop op spoedige genezing. Heerlijk weer thuis te mogen komen....

Dat nachtlichtje doet mij denken aan de wijze maagden, die hare lampen (kleine, zwakke pitjes in olijfolie flikkerend) gereed hielden tegen de komst van den bruidegom. Ben ik bereid Hem te ontmoeten? Gloeit *mijn* hart in innig verlangen naar Zijne komst?

En dan denk ik weer — hoe kunnen de beelden zich in zoo'n korte poos van stille rust in je geest verdringen! — aan de vergankelijkheid van ons leven. Hoe flauw en onzeker flikkert dat vlammetje daar op tafel! Die rose gloed is maar schijn. Ik heb hier bleeke gezichten genoeg gezien, het mijne is al even wit als het hunne. Hoe spoedig kan het levenslampje zijn uitgebluscht, hoe spoedig kan onze glimlach die van een stervende worden!

Weldra wordt dat lichtje gedoofd. Ik zie de eerste grauwe streepen van het daglicht zich reeds tegen de gordijnen der ramen afteekenen. Dan hebben we het nachtlichtje ook niet meer noodig, want als de zon verschijnt doet het geen nut meer. O Heere Jezus, zon der wereld, schijn ook in mijn moede, zwakke hart! Welk een voorrecht is het toch U te kennen en te weten dat, wáár wij ook zijn, Gij voor uw geloovigen *alles* zult wezen. En — zeker omdat ik zoo telkens aan het *licht* denk, komt mij dat versje uit „Gezang enkel licht" zooals mijn kleine meid altoos zegt, te binnen:

Heer, waar dan heen?
Tot U alleen!
Gij zult ons niet verstooten.
Uw eigen Zoon
Heeft tot uw troon
Den weg ons weer ontsloten.

Zie zoo, nu gaat het nachtlichtje uit, de zuster trekt de gordijnen open en de groote wasscherij gaat beginnen vóór de dokters komen! Ik ga den nieuwen dag weer met blijden moed tegen, dankbaar ook voor de prediking, die mijn nachtlichtje voor mij gehouden heeft.

JEZUS.

Ééne zaak heb ik begeerd van Boven,
Eene spijze vroeg en spa;
Ook in tranen kan ik God nog loven
Mits dit ééne met mij ga:
Slechts te staren op dien Man van smarte,
Die, een wicht van wee op 't godlijk harte,
In Zijn bloedzweet nederzonk
En den kelk des Vaders dronk.

Eeuwig moet Hij mij voor oogen zweven,
Zooals Hij, Gods heilig Lam,
Op het bloedig outer werd geheven
En de zonde met zich nam.
Hoe Hij tot den dood toe ons bleef minnen,
Hoe Hij worstelde om ook mij te winnen,
En ook mijner heeft gedacht
Toen Hij uitriep: „'t is volbracht!"

O mijn Jezus, laat mij nooit vergeten
Uw genade en mijne schuld!
Toen ik nog in 't duister was gezeten
Droegt Ge ook mij reeds met geduld.
Hoelang bleef uw herderstem mij nooden,
Tot U 't schaap geen weerstand heeft geboden,
En, genadig op gezocht,
Van 't verderf werd vrijgekocht.

Ik ben d'uwe! Spreek daarop uw Amen!
Dierbre Jezus, Gij zijt mijn!
Laat de schoonste van uw Heilandsnamen,
Diep me in 't hart gegriffeld zijn!
Met U alles doen en alles laten,
In U leven en de zonde haten,
Dàt zij, tot mijn laatsten stond,
Onze wandel, ons verbond!

DOOR TRANEN ZIENDE GEWORDEN.

Ik las eens van eene jonge dame, die reeds in haar kinderjaren erg bijziend was. Het werd hoe langer hoe erger met haar, en ten slotte was zij geheel blind. Toen werd haar moeder ziek, van wie zij volkomen afhankelijk was. En moeder stierf. Het meisje was ontroostbaar en weende zonder ophouden. Bij de begrafenis kreeg zij een huilkramp en werd zij geheel bewusteloos.

Toen zij weer tot zichzelf kwam, was haar gezicht weergekeerd! Wie kan haar vreugde beschrijven? De doktoren schreven de genezing aan de vele tranen toe, die zij geschreid had.

Is het niet vaak aldus in het leven? Worden vele menschen eerst niet door smart en lijden ziende, ziende in den waren en diepen zin van het woord? God grijpt in hun leven in en verandert al hun heerlijkheid in droefheid en rouw. Dan worden vaak bittere tranen geschreid. Zalig de mensch, die dan naar God leert vragen! Tot welk een *zegen* wordt dan de smart!

AAN ALLE GENEZENEN.

Broeder of zuster, wanneer gij van uw krankheid hersteld zijt, vergeet de dankbaarheid niet. Denk aan de geschiedenis der tien genezen melaatschen, van welke maar één terugkeerde om den Heiland te danken. En die ééne was nog wel een Samaritaan. Waar waren de negen anderen gebleven? Bij de priesters, bij de dominees van Jeruzalem!

Waarachtige dankbaarheid wortelt in God, en heeft dus beteekenis voor de eeuwigheid. Maar ach bij hoevelen was de dankbaarheid eene plant, die op den bodem van het natuurlijke hart was opgebloeid, maar daar zij geen wortel had in den Heere, is zij ook weer verbloeid en verdord.

Laat allen, die ook dit boek gelezen hebben, zich afvragen: ben ik in mijne ziekte en in mijne genezing nu ook waarlijk

rijper geworden voor het leven met God? Is de hoogere wereld mij reëeler geworden dan voorheen en ben ik vaster aan mijn Heiland verbonden? Vrienden, wij hebben hier geene blijvende plaats, en elke genezing in deze zondige, bevlekte wereld ervaren, moet ons des te begeeriger maken naar de volkomen gezondheid, die wij in het Nieuwe Jeruzalem zullen genieten, wanneer wij alle zwakheid en ziekte voor immer hebben afgedaan.

Nu dan, met meer beslistheid dan ooit den Heiland gekozen als onzen Leidsman en Koning! In Zijne kracht reizen wij nog een poosje onzen pelgrimsweg verder, totdat wij met al Gods kinderen samen komen in dat heerlijke, heilige vaderland daarboven, waar niemand ooit meer zeggen zal: „ik ben ziek," want het volk, dat dáár woont, zal vergeving van zonden hebben.

PATIËNTEN, BEZOEKERS EN VERZORGERS.

Ook de zieken hebben een taak tegenover hen, die hen komen opzoeken. Toont u dankbaar! Er zijn wel zieken, die ten minste den *schijn* van zekere veel-eischendheid niet vermijden. Moppert niet wanneer ze eens wat lang zijn weggebleven, ook al hadt gij heimelijk gehoopt dat zij eens wat vaker zouden gekomen zijn. Vergast hen dan niet dadelijk op een lange lijst van al uw pijnen en verdrietelijkheden. Zij, die waarlijk *belang* stellen, zullen wel naar uw toestand informeeren, en als zij het eens *niet* doen, vergeet dan niet dat ook *zij* hun zorgen, hun moeiten hebben, waar gij wellicht niet van weet en die hen misschien geheel in beslag nemen. Vervult *gij* dan eens de rol van trooster in hunne plaats! Heusch, ik ben wel eens, kern-gezond als ik was van lichaam, maar bedrukt en bekommerd van hart, opgefrischt door een ziekenbezoek, waar de kranke *mij* veel meer had opgebeurd dan ik *hem*.

Een van de grootste gevaren, die aan een langdurig ziekbed verbonden zijn, is egoïsme. Gij moet niets eischen, lieve kranken, maar leert danken voor de goede, dagelijksche zorgen van uw

huisgenooten. Vergeet het niet, zij hebben toch een *heele* taak door u! Een zieke in huis brengt altijd allerlei verandering in den gewonen loop der dingen mee, vaak zelfs iets drukkends. Beperkt dat tot een minimum! Eischt niet telkens dat zij bij u komen zitten praten, tracht de eenzaamheid, de *moeielijke* eenzaamheid, met een vriendelijk gelaat te dragen. Wekt hen ook des nachts niet dan in de uiterste noodzakelijkheid op uit de rust, die zij zoo noodig hebben. Geef u niet over aan uwe smart, maar aan den Man van smart!

VERPLEGERS-GEBED.

Geef mij te zien, o Heer, hoe Gij het zijt
die op dit bed, uw kruis, ligt en die lijdt;

dat het ùw oogen zijn, die blauw-omrande en
gezonken oogen waarin koortsen branden;

dat het ùw lippen zijn, nog wrang van gal,
die straks mijn bloode zorg verfrisschen zal;

dat deze handen, macht'loos uitgespreide,
ùw handen zijn ter marteling bereide;

Heer! dat dees boezem, jagend en benard,
den doodsangt uithijgt van ùw brekend Hart,

En dat die voeten, Heer, zijn ùwe voeten
die zeer vermoeid zijn en die rusten moeten....

Ik wil beschouwen dat, aan U gepleegd,
de lichtste zorge een schat van glorie weegt.

Ik blijf gelooven dat de meest gesmade
arbeid om U, een eer is, een genade.

ZIEKEN IN ONSYMPATHIEKE OMGEVING.

Ach, ik heb zoo velerlei zieken gezien en bezocht in mijn leven, en welk een groot onderscheid is er tusschen die kranken! Verschil van karakter en aanleg, verschil van ziekte natuurlijk, verschil van ontwikkeling en stand — dat alles spreekt van zelf. Maar ik denk nu eens aan iets anders. Hoe groot is het onderscheid in behandeling, in verzorging, in omgeving bij de verschillende kranken!

Er zijn van die bevoorrechte zieken, die thuis of in den vreemde, eene verzorging mogen ondervinden, die weinig of niets te wenschen overlaat. Waar de liefde, de hartelijkheid u reeds dadelijk tegemoet komt, zelfs zonder dat de verpleegster of helpster in de kamer is — gij merkt het terstond aan die honderd kleinigheden: of het kussen van de zieke prettig hoog ligt, of de sprei netjes op het bed of op zij geschoven is, of de spiegel recht hangt, of er een bloemetje op het tafeltje staat, en nog tal van die kleine dingsigheidjes, die ge dadelijk ziet of mist.

Maar ach, er zijn ook zoovele eenzame stakkers, die het met een kleinere dosis barmhartigheid en met een minimum van verzorging moeten doen. Kranken, die te arm zijn om naar een inrichting te gaan, en niet ziek genoeg om van gemeentewege naar 't gasthuis gebracht te worden, en die in een ongezellig vertrek door een afgewerkte of brommige vrouw zoo'n beetje „geholpen" worden, maar die al die teederheid, die fijne kleine hartelijkheidjes missen, die het lijden zoo ontzaglijk veel kunnen verzachten.

Ik herinner mij een arme verlamde, die geheel alléén in haar huisje lag, die zich in niets zelve kon helpen en die wachten moest totdat 's morgens de zuster voor het wasschen, en 's middags een buurvrouw voor het eten (gewoonlijk niet dan een beetje pap met aardappelen) eens even in de altijd-geopende deur binnenkwam. Des winters was zij van 4 uur 's middags tot 's morgens 8 uur alleen en in het donker.

Stel u zoo menige zieke voor, die, nu ja, wat *meer* menschen rondom zich ziet, maar wat heb je aan menschen, die je telkens doen voelen dat je hun eigenlijk te veel bent en dat het „een zegen zou zijn als onze lieve Heere je maar thuishaalde?" Stel u voor een arme teringlijdster, die met brandend heete slapen het gekibbel van vader en moeder, het gejengel van een paar kleine broertjes, het gebak en gewasch in het kleine bedompte vertrekje moet verduren, zonder dat ooit een medelijdend woord het hart verkwikt, een zachte verkoelende hand op het warme, moede hoofd wordt gelegd.

Denk aan het lijden van een zieke, wier oog gaandeweg voor de heerlijkheid en onmisbaarheid van Jezus is open gegaan, maar die dag aan dag ruwe taal, zooal niet vloeken moet aanhooren, en telkens herinnerd wordt aan de vijandschap, die het natuurlijke hart vervult, zoodra de Gekruiste Zijne aanspraken gelden doet?

Hoe dikwijls heb ik getracht den schuwen, angstigen blik te doorgronden, waarmede zulke eenzame, onbegrepen zieken mij soms aanzagen! Zij konden, zij durfden zich niet te uiten, uit vrees dat het hun straks wel zou worden ingepeperd: dat zij geen vrome praatjes en geen onmogelijke verlangens moesten hebben, want dat het heusch tòch al „lastig genoeg was" zoo'n zieke zoolang te moeten „verzorgen."

O mijn arme, kranke medereizigers naar de eeuwigheid! mijn hart gaat naar u uit en als gij deze regelen leest, weet dan dat er toch nog wel menschen zijn, die met en voor u mede-voelen, en die u in hun gebed vaak gedenken. „Gewen u toch aan *Hem* en heb vrede!" Dat Schriftwoord is geen tooverformule, maar het is toch een groote kracht, voor wie het geloovig en biddend beoefent. Men kan *veel* missen als men *Hem* maar heeft, *veel* dragen, wanneer Zijne liefde in het hart woning heeft gemaakt.

En gij, gezonde menschen, die dit stukje leest, kijkt eens of er in uw omgeving, onder uwe kennissen niet zulke verschovenen en misdeelden zijn. Ge hoeft ze heusch niet alléén in de sloppen en stegen der armen te zoeken, al zult gij goed doen daarmede te *beginnen;* maar ook onder de rijkeren, ja de allerrijksten,

treft gij soms van die stille lijders en lijderessen aan, die door hun omgeving niet begrepen en vaak o, zoo ruw en tactloos bejegend worden.

Ik vind het altijd zoo vol beteekenis dat de Heiland onder de weldaden, Hemzelven in de Zijnen aangedaan, ook noemt: Ik was krank en gij zijt tot mij gekomen, gij hebt mij bezocht. Laat ons tot hen uitgaan, die het moeielijk hebben, niet met een preekerige stem en een deftig gezicht, maar met een heel warm en teeder hart, dat met het onbedriegelijke instinct der liefde gevoelt wáár de wondeplek is, die de olie der barmhartigheid het meest noodig heeft.

HIJ HAD ER VELEN GENEZEN.

Mark. 3 : 10

Hoe heerlijk is het wanneer de ziekte, die een dierbaar leven bedreigd had, tot staan is gekomen en de beterschap zichtbaar in is getreden. Hoe dankbaar zien wij dan tot God, den Hoorder der gebeden, omhoog, die de smeekingen verhoorde en nog geen lust had in onzen dood.

Maar hoe *dubbel* heerlijk is zulk een ziekbed wanneer de kranke er straks, niet alleen naar het *lichaam*, maar ook naar de *ziele* genezen van mag opstaan. Wanneer de bedoelingen des Heeren, die toch immers niet uit lust tot plagen kastijdde, bereikt werden, en de zwakke herstellende getuigen mag: „ik dank U, Heere, dat Gij mij uit getrouwheid verdrukt hebt, want Gij hebt mijn oog geopend voor het gevaar, waarin ik verkeerde voor mijne ziel, ik ben er dichter door gekomen tot U."

Alle aardsche genezing is toch maar voor een tijd. Straks komt de ziekte weerom, zij het ook wellicht in een anderen vorm, maar eenmaal wordt toch deze broze tabernakel afgebroken. Maar als de *ziele* dan in waarheid gezond is, o dan zal die laatste ziekte ons niet meer verschrikken of doen beven, want dan is zij slechts de brug, die ons naar dat heerlijke land

zal overleiden, waar niemand meer zeggen zal: ik ben ziek, want het volk, dat dáár woont, zal vergeving van zonden hebben.

De Heere Jezus ging in de dagen Zijner rondwandeling op aarde de landen door om kranken te genezen. Hij is ook in *ons* huis gekomen. Hij heeft ook *onzen* geliefden kranke de handen opgelegd en gezegend. O, dat de vrucht nu eene *blijvende* mocht zijn, voor kranken en gezonden tot een *blijvenden* zegen. En dat de ootmoedige dank voor al de ondervonden hulp en genade de harten weer meer verbinde aan dien trouwen Heer en Zaligmaker, wiens barmhartigheden zóó vele zijn, dat eene eeuwigheid te kort zal schieten om haar naar waarde te bezingen. Ja, God zij geloofd voor *al* Zijne wegen, niet het minst voor die, welke ons tranen en verzuchtingen hebben ontperst, want *hoe* zalig is het ook bij het naad'ren van den dood Zijne almachtige nabijheid te ervaren!

ONZE DOKTERS.

Begint toch altijd met den dokter, dien gij aan uw ziekbed roept, te vertrouwen. Er is geen moeielijker taak dan de zijne! Hij komt in den regel als er onrust, consternatie, angst in het huis is, waar hij ontboden werd. De menschen zijn zenuwachtig, de kranke (soms ook wel een ingebeelde kranke) is de kluts kwijt, een stroom van verwarde, onjuiste, overdreven mededeelingen komt tot hem en uit dat alles moet hij zijne diagnose opmaken. In het eerst weet hij niets van patiënt noch familie, van karakter noch eigenschappen, opvoeding noch gewoonten af van dengene, dien hij behandelen moet. Vaak moet hij raden en gissen, en „gissen doet missen" zegt het spreekwoord. Gij waant toch niet met een alwetend, alvermogend, allesdoorgrondend wondermensch van doen te hebben?

Zoo krijgt men langzamerhand zijn „huisdokter." De man is allengs met uw gestel, uw kwaal, uw eigenaardigheden bekend geraakt. Bedenk u dan tien malen eer gij van hem weggaat om

een ander te consulteeren. Bij langdurige ziekte wordt u die raad al heel spoedig gegeven. „Uw dokter weet u zeker niet te vatten." „Zoudt ge dien en dien niet eens raadplegen? Die heeft zoo'n prachtigen kijk op de menschen. Of die en die, daar heb ik bepaald wonderen van gehoord!"

Zieken, past op!

Laat u waarschuwen!

Natuurlijk beweer ik niet dat uw huisdokter zóó knap is dat niemand hem verbeteren *kan,* ook zeg ik niet dat de kijk van een ander niet soms verrassend juist *kan* wezen, maar doe in geen geval iets buiten den man om, die u tot dusver behandelt. Ik weet het, er zijn er, die dat heel kwalijk nemen zullen, en dat is dan veelal een bewijs dat hij *niet* al te hoog staat; een knap dokter, die de menschen kent en begrijpt, zal wel in uw gevoel in kunnen komen, als gij het hem vriendelijk en ernstig mededeelt. Maar pas op dat gij niets achter zijn rug bekonkelt, en bijv. heimelijk medicijnen van anderen aanneemt en inneemt, en *zijn* middelen ongebruikt laat. Dat zijn onbeschofte en onwaardige manieren! Hoe kan een dokter een zuivere diagnose opmaken, wanneer gij onder invloeden komt, die hij niet vermoeden kan?

Wacht u voor alle bedriegerij en bid voor uw geneesheer. Wanneer het waar is (en ik vrees dat het zoo *is)* dat zeer vele doktoren geen geloovigen zijn, voor wie zoudt gij, die het wèl zijt, vaker en inniger bidden dan voor den man, die u en zoovele andere kranken mèt u, onder zijn behandeling heeft?

Denk aan het Schriftwoord: „de Heere is bij mij onder degenen die mij helpen." Uw gezondheid, uw genezing komt niet van uw arts, maar van den Heere, die ten slotte de Souverein is. Wanneer uw ziekte lang duurt moogt ge dat nooit aan den mensch wijten, die u behandelt, tenzij gij klare, onmiskenbare bewijzen hebt dat hij u mis-handelt, verkeerd behandelt. In dat geval moet gij, of uwe naaste betrekkingen, hem dat mededeelen, den band tusschen u en hem verbreken en zijt gij volkomen vrij elders hulp te zoeken. Maar dat hollen van den eenen naar den anderen dokter, dat zenuwachtig begeeren telkens een nieuwe

geneeswijze te beproeven, is stellig niet naar Gods wil en maakt ongetwijfeld den weg der genezing langer en zwaarder.

Wees ook vriendelijk en geduldig met uwen dokter! Zieken beschouwen het gewoonlijk als iets, dat vanzelf spreekt dat hij het tegenover *hen* is. Maar denkt gij er wel eens aan dat ook *hij* maar een mensch is! Elken dag narigheid, ellende, verdriet, ongeduld, plagerij, leugenachtigheid en wat al niet meer moet verdragen! Misschien thuis óók zijn zorgen heeft: weinig verdiensten, een eigen kind ziek, een lastige, jaloersche vrouw en wat dies meer zij!....

Laten allen, die weten wat bidden is, in het bijzonder de doktoren den Heere opdragen. Niet alleen „hun" dokter, maar al die drukbezette, veelgeplaagde en voortgejaagde mannen en vrouwen, die toch zoo heel veel goeds doen, zoo heel veel hulp verleenen en vaak zoo heel weinig dank en liefde oogsten!

ZIEKEN, WEEST BESCHEIDEN!

Weest bescheiden, o gij zieken, en bedenkt het dat uwe verzorgers en vrienden óók maar zwakke, zondige menschen zijn. Menschen, die evenals gij hun lijden hebben, al is het meer verborgen dan het uwe; die óók moede kunnen zijn, al spreken zij het niet zoo dikwijls uit als gij; die óók hun opwellingen van wrevel, van toorn, van bitterheid te overwinnen hebben, even-goed als gij. Valt hen daarom niet noodeloos lastig, en verdraagt liever in stilte een weinig pijn en eenzaamheid dan hen voor alles telkens tot u te roepen. Wanneer gij eens een poosje dorst hebt zonder dat men u lafenis brengt; eens hard en moeielijk ligt, zonder dat men u aanstonds bed en kussen verschikt — denkt dan aan uw Heiland aan het kruis, hoe Hij dáár dorstend en smartevol heeft gehangen, en de klachten en de verwijten zullen u wel op de lippen besterven.

Te lijden met Jezus is zooveel schooner en zoeter dan de vreugden dezer wereld te bezitten, maar Hem te missen. Op

zekeren dag, zoo verhaalt eene Roomsche legende, verscheen Christus aan Catharina van Siëna, in elke hand eene kroon houdende. De eene bestond uit heerlijke, geurige bloemen van alle kleuren en soorten; de andere was gevlochten van ruwe, stekelige doornen. „Kies nu," zeide Hij tot de jonge maagd. Zonder zich te bedenken greep zij naar de doornenkroon en drukte die op haar hoofd.

Wie zóó het lijden uit 's Heeren hand aanvaardt, zal niet dadelijk ongeduldig worden wanneer een verpleger eens wat hardhandig is, of ons moede hoofd pijn doet door een schellen uitroep — zouden *wij* altijd volmaakte ziekenverplegers zijn? Nog eens, hebben *wij* meer rechten dan onze Heiland? Wat had Jezus tot legerstede? Wie ondersteunde Zijn moede hoofd, wie verfrischte Zijn bloedend aangezicht? Wie bevochtigde Zijne droge lippen? Wat verdiende — en wat ontving *Hij?* Weest dankbaar, weest geduldig en weest bescheiden, o gij zieken!

GEDULD.

Geduld is een vrucht van ootmoed en van zelfverloochening. Hoe levendiger en bewegelijker een mensch van nature is, te moeilijker zal het hem vallen deze deugd te beoefenen, te hooger is het in hem te waardeeren wanneer hij ze werkelijk bezit. Geduld is geen onverschilligheid, geen stompheid, maar het kloek en moedig dragen van den tegenspoed in gehoorzaamheid aan God, in levend geloof en in oprechte liefde jegens den medemensch. Er is ook een *schijn*geduld, dat zich met allerlei berekening en menschenvrees kalm weet vóór te doen, terwijl men innerlijk ziedt van toorn en van haat; er is ook een *lauwheid* tegenover goed en kwaad, die evenmin iets met het ware geduld te maken heeft, en in den grond der zaak verachtelijk en gewetenloos is.

Wie *waarlijk* geduldig is, verdraagt Gods donkere wegen in stilheid en gelatenheid, wetende dat hijzelf niets beters verdiend

heeft, en vertrouwende dat dit lijden ook weer voorbij zal gaan. Zóó heeft hij vrede en den zegen van den vrede. Hij maakt geen groote plannen, maar heeft ook geen zorg, twijfel en angst. *Zijn Vader regeert.* En als het hem bange wordt, ziet hij op zijn lijdenden Verlosser en vertroost hij zich met diens belofte: „Ik ben met u alle de dagen."

Zulk een geduldige spreekt niet veel over zijn lijden, terwijl de ongeduldige al morrende zijn smarten steeds vermeerdert. Hij verlangt niet onstuimig naar redding en uitkomst, maar hij wacht op den Heere. Hij is niet ongevoelig voor de smart, maar zij kan toch zijn geloof niet krenken. Hij verwacht de hulpe zijns Gods niet als een recht, maar als verbeurde genade. En zoo is zijne ziel te allen tijde vol ootmoedigen *dank.*

GIJ ZIJT GESTORVEN.

Col. 3 : 3.

Wanneer een kranke, die den Heere vreest, uit ernstige ziekte opgericht weer tot het leven terugkeert, heeft hij weleens een gevoel van *teleurstelling.* Ach, hij verkeerde zoo dicht bij zijn God, toen hij daar zoo stillekens ter neerlag, van de wereld afgezonderd en verre van haar woeling en verleiding — nu moet hij weer naar dat alles terug, en een onbeschrijfbaar beven maakt zich soms van hem meester.

Nu is het maar de vraag, lieve genezene, of gij ernst wilt maken met dit Schriftwoord: Gij *zijt* gestorven. Dan ziet gij ook dat leven, dat u nu weer wacht, met een ander oog aan dan de wereldling. Wij zien allen van nature de dingen van beneden naar boven, en dan is het geen wonder dat ze ons menigmaal ontroeren. Hoe machtig is de bekoring dier wereld, waarvan wij toch *weten* dat hare vriendschap — vijandschap tegen God is.

Maar Gods kinderen zien alles van boven naar beneden aan, zien alle dingen in het licht der eeuwigheid, en ach, *hoe* klein

en onbeteekenend wordt dan dat alles, wat hen eerst zoo kon verontrusten. Wij *zijn* met Christus opgestaan en in den hemel gezet, waar ons burgerrecht is, en daarom verwachten wij den Zaligmaker. Zoo *kennen* wij dus ook niemand meer naar het vleesch, ook Christus niet, want wij hebben voor goed met alle kleine gedachten afgedaan, en de dood ligt voor immer *achter* ons.

Is dat geen heerlijke wetenschap? Is het niet de moeite waard een ziekbed, een *zwaar* ziekbed te hebben doorstaan, om deze zalige waarheid beter te mogen kennen? Het *schijnt* zeer ernstig alles zoo donker mogelijk in te zien, maar veel ernstiger *is* het door de donkerheid henen het *licht* te zien, te gelooven dat God de God der herscheppende, herstellende, alles overwinnende Liefde is, en dat Hij ook ons gebruiken wil, om van Zijne Barmhartigheid te getuigen, tot de laatste schaduw vlood, en de laatste ziekte voorbij is, en alles zich oplost in de aanbidding Zijner onuitsprekelijke goedertierenheid.

IETS VOOR ZIEKEN EN VOOR DOKTERS.

Veel dokters behandelen hun patiënten al te „zakelijk." Zien in hen slechts „het geval." En toch hebben velen hunner, vooral *chronische* zieken, zoo heel vaak behoefte aan een weinig sympathie, wat mee-leven van den man, wiens komst ze vaak met zoo groot verlangen, zoo vurige hoop tegemoet zien. Hoe makkelijk en hoe goedkoop is een vriendelijk woord, een warme handdruk, een kleine scherts! Ik weet wel: zoo iets gaat den een makkelijker af dan den ander. Er zijn ook schuchtere, ja verlegen doktoren, die, hoe lang ze ook in de praktijk zijn, altijd min of meer hoekerig en links in dit opzicht blijven. Maar veel is al gewonnen wanneer de dokter het *belang* dezer zaak in ziet en een beetje zijn *best* doet zijn wellicht aangeboren deftigheid en „één-lettergrepigheid" te overwinnen.

Het ideaal zou zeker zijn dat alle doktoren tevens ziele-artsen waren, en niet dachten: „dat zaakje moeten de dominees maar

opknappen," maar op hùn wijze en blijvende op hun eigen terrein, bedachten en toonden te verstaan dat de zieke uit lichaam *en* ziel bestaat, en dat laatstgenoemde vaak even krank is als het eerste. Hoe groot is niet de invloed van een religieus geneesheer! Een man, die volstrekt niet „preekt" noch „dogma's" aanprijst, maar die, als 't pas geeft, een ernstig woord over Gods hulp en Gods liefde kan zeggen! Maar wanneer het een feit is, helaas, dat zeer vele doktoren onverschillig, indien al niet vijandig staan tegenover den godsdienst, laat hen dan toch een vriendelijk, een hartelijk, een meevoelend woord spreken, en zoodoende het lijden van vele kranken verlichten!

Maar ook de zieken hebben een taak tegenover hun geneesmeesters. Denkt gij dat de dokters óók niet behoefte hebben aan een vriendelijken groet en een beetje deelneming? Denkt gij dat het geen invloed op hun humeur en hun karakter heeft, telkens met zeurderige, ontevreden, klagende, mopperende patiënten van doen te hebben, fonds-klanten, die hen voor elke denkbeeldige kwaal laten aankomen, of een partij slecht-betalende expatiënten, die hen hinderen? Een dokter is toch „óók maar 'n mensch," en even blij met een vriendelijk gezicht als gij, o kranke, het zijt.

Ik wilde maar zeggen: door *beide* partijen wordt wel eens wat verzuimd. Wien de schoen past, die trekke hem aan!

CONTACT MET DE ONZICHTBARE WERELD.

Meer en meer komt er contact tusschen de wereld der onzienlijke dingen en ons, die nog wachten op onzen overgang naar ons ware vaderland. De stemmen vermenigvuldigen zich, die niet alleen zeggen dat eene communicatie met de geesten van ontslapenen en met de engelen *mogelijk* is, maar dat zij telkens en telkens weer plaats grijpt en hoogst belangrijke, ontdekkende, vertroostende waarheden aan het licht brengt.

Het is mijne overtuiging, op Schrift èn ervaring gegrond, dat

een christen zich zooveel mogelijk op een afstand van al deze „occulte wetenschap" heeft te houden. Het *zoeken* van omgang met de wereld der geesten wordt in Gods Woord verboden en „de verborgene dingen zijn voor den Heere onzen God, de geopenbaarde daarentegen voor ons en onze kinderen."

Doch daarmede is de mogelijkheid niet uitgesloten dat God, de Vrijmachtige, zich niet van tijd tot tijd op buitengewone wijze aan bepaalde menschen zou kunnen en willen openbaren, gelijk er ook menschen zijn, die meer weten en meer zien dan de meeste andere stervelingen. Er zijn personen, die met den zeer bijzonderen aanleg zijn begiftigd om geesten te zien, hun wenschen te vernemen en mede te deelen, die een blik kunnen slaan in de toekomst, die profetische woorden spreken, wier inhoud nadrukkelijk door den loop der tijden bevestigd is geworden. Dit alles zonder meer en zonder nader onderzoek voor duivelswerk te verklaren, is wel heel gemakkelijk, maar komt niet overeen met den ernst van een geloovige, die weet dat God geen ding doet zonder het Zijn dienstknechten, den profeten, kond te doen en dat onze God Zijn stem niet op non-actief heeft gezet sedert de kerkelijke Synoden den Kànon des Bijbels hebben afgesloten. Ook in onzen tijd heeft de Heere Zijne profeten, Zijne boodschappers, Zijne vertrouwden, mannen en vrouwen op wie Hij in bijzondere mate Zijnen Geest uitstort en die door droom of gezicht, door roepstemmen, hoe dan ook tot hen komende, Zijnen wil voor bijzondere gevallen en toestanden vernemen en die aan hun medemenschen bekend maken.

Maar.... de grootste voorzichtigheid en terughoudendheid tegenover dezulken is en blijft plicht. Geliefden, gelooft niet een iegelijken geest, die tot u komt, maar onderzoekt ze! Niet alleen opzettelijk bedrog, maar ook zelfbedrog is mogelijk bij hen, die met zulke mededeelingen uit de onzichtbare wereld tot ons komen, en de ontredderde, de verwarde toestand, waarin de christelijke kerk zich bevindt, maakt de zoo noodige onderscheiding der geesten dubbel moeielijk. Maar Gods kind wil toch de teekenen der tijden verstaan, en houdt, naar den schoonen 25en Psalm, de oogen van zijn stil gemoed opwaarts om op God te letten. Het

zijn niet alleen de schriftgeleerden en dogmatici, die den wil des Heeren hebben te verklaren, maar ook de profeten, de menschen des Heiligen Geestes, hebben een gewichtig woord mede te spreken, en hoemeer de tijden hun ontknooping en vervulling tegemoet gaan, te sterker vermenigvuldigen zich de bewijzen dat de Heiland, óók in deze verwarde en gezonken toestanden, Zijne levende getuigen heeft, die zien waar hij henen wil, die verstaan wat Hij zeggen wil en die een boodschap hebben, voor wie ooren heeft om te hooren.

Laat ons wakende en biddende zijn, want onze groote vijand gaat rond als een brieschende leeuw, zoekende wien hij zou mogen verslinden, maar laat ons ook, teeder van hart en nauw van geweten, levende met de Heilige Schrift en biddende om de voorlichting van den Heiligen Geest, de vensteren onzer ziel open zetten, *wijd* open zetten, opdat de stralen van het veelzijdige licht des Heeren in de duisternis mogen binnen vallen en ons bereid maken den naderenden Bruidegom met brandende lampen tegemoet te gaan.

MAGNETISME, HYPNOTISME.

Ongetwijfeld hebben wij hier somtijds met ernstige, ja met godsdienstige menschen van doen, die geheimenisvolle krachten tot genezing bezitten. Maar ik geloof toch ten sterkste tegen proefnemingen en behandelingen door deze lieden te moeten waarschuwen. Vaak hebben zij den weg gebaand voor het Spiritisme, dat in *elk* geval voor den christen verboden terrein moet heeten.

Het is den geloovige niet toegestaan zich zóó volkomen onder den invloed van een mensch te stellen als dit bij den magnetiseur geschiedt, waar de patiënt in een onnatuurlijke, boven- of ondernatuurlijke, angstverwekkende afhankelijkheid geraakt. Het valt *niet* te loochenen dat somtijds waarlijk verbluffende resultaten, werkelijke genezingen plaats vinden, maar genezing

van het lichaam is *niet* het hoogste ideaal. Ik wil liever ziek zijn in de ongestoorde gemeenschap met den Heiland dan beter worden op wegen, waar ik niet met Hem gaan kan. En hoe vaak heb ik het opgemerkt dat op zulke genezingen in later tijden groote gedruktheid en neerslachtigheid zijn gevolgd!

Nog veel gevaarlijker en zondiger is het laten „bespreken" van kranken met heel den omhaal van bijgeloof, toovenarij en duivelsdienst, die daarmede vaak gepaard gaat. Men kan daar de boekjes van Joh. de Heer en van Modersohn over nalezen, en naar mijn innige overtuiging moet een christen van heel dit donkere gebied verre blijven. Lichamelijke genezing ten koste van de rust des harten en den vrede der ziel is veel en veel te duur gekocht. Ik houd het met de aanwijzingen der Heilige Schrift in deze, die ik aldus zou willen formuleeren:

Vertrouw op God.

Let niet alleen op uw eigen toestand, maar ook op dien van uw lotgenooten.

Geef den satan en zijn influisteringen geen gehoor; verwijs hem naar Chistus.

Bid om geduld.

Zoek de gemeenschap met ware kinderen Gods.

Heb een onbepaald vertrouwen in de kracht van het bloed van Jezus Christus.

JEZUS DE GROOTE GENEESHEER VAN ZIEL EN LICHAAM.

Het is mij, gelijk ook wel uit andere stukjes in dit boek blijken zal, onmogelijk de genezing op het gebed, de genezing door het geloof-alléén tot een dogma, tot een eisch van ons christelijk geloof te maken. Wij moeten ook *deze* zaak, gelijk zoo menige andere, in de heilige onbepaaldheid laten, waarin de Heilige Schrift haar ons te zien en te overdenken geeft. Ik heb nergens daarin de stellige verklaring gevonden dat het gebruiken van medicijnen, het geloovig raadplegen van een geneesheer, het

aanwenden van alle middelen, die God in 's menschen bereik heeft gesteld om de ziekten te temperen of te verdrijven, ongeoorloofd is. Maar wèl lees ik in de heilige bladen dat God de groote Geneesmeester is voor ziel en lichaam beide, en dat Jezus Christus nog heden dezelfde is als die Hij was in de dagen Zijner aardsche rondwandeling, goeddoende en genezende alle kwale des volks. *Natuurlijk* moet dit „alle" niet in *volstrekten* zin genomen worden. *Natuurlijk* waren er ook toen vele kranken in het land der Joden, die niet genezen werden, maar aan en in hun lijden bezweken. *Natuurlijk* zijn er ook in onze dagen velen, óók onder de oprechte kinderen Gods, die met krankheden bezocht worden en die niet meer tot lichamelijke gezondheid komen.

Maar wèl ben ik verzekerd dat de Kerk des Heeren onder de vele genadegaven, die zij bezitten kon en bezitten moest, en ook bezitten *zou,* wanneer zij gebleven was bij de apostolische ordeningen en inzettingen, gelijk die met name in den Brief aan de Efeziërs beschreven worden, wanneer zij nog de Schriftuurlijke openbaring was van het ééne heilige Lichaam des Heeren, ook thans nog veel menigvuldiger en krachtiger de gave der gezondmaking zou bezitten. Wij kunnen het woord van den apostel Jakobus (5 : 13—20) niet zonder weemoedige beschaming lezen. „Is iemand uwer in lijden? Hij bidde. Is iemand welgemoed? Hij jubele. Is iemand uwer ziek? Hij late de ouderlingen der gemeente roepen, en die moeten dan over hem bidden na hem in den naam des Heeren met olie gezalfd te hebben. En het gebed des geloofs zal den zieke redden, en de Heere zal hem op doen staan, en zelfs als hij zonden zal gedaan hebben, zal hem vergeving ten deel vallen. Belijdt dan elkander de zonden en bidt voor elkander, opdat gij genezing moogt erlangen. Veel vermag eens rechtvaardigen gebed in werkzaamheid."

Prof. v. Nes, wiens vertaling wij hier uit het bekende handboek „Tekst en Uitleg" gegeven hebben, voegt er deze verklaring aan toe:

„De kranke moet de ouderlingen der gemeente ontbieden, die hem dan, zich over hem heenbuigend of de hand over hem uitstrekkend, in het gebed opdragen, na hem vooraf in den naam

des Heeren (onder het uitspreken van dien naam) met olie gezalfd te hebben. Reeds de Joden leerden dat, wanneer iemand in zijn huis een zieke had, hij een schriftgeleerde moest ontbieden, die Gods barmhartigheid over den zoodanige zou inroepen. In de oudheid werd de olie vaak als geneesmiddel gebezigd, gelijk zij ook nu nog ter verzachting wordt aangewend. (Joz. 1 : 6; Luk. 10 : 34, vooral Mark. 6 : 13.) Het is voor mij echter zeer de vraag of hier wel aan de geneeskracht der olie moet gedacht worden. Althans in de kringen der gebedsgenezing wordt zij in verband gebracht met de heilige zalfolie uit Ex. 30 : 25 en Luk. 8 : 10; 14 : 17. Al wie of wat daarmede gezalfd was, was daarmede gewijd, afzonderlijk gesteld voor God, opdat Hij alleen het gebruiken zou. Omtrent de ouderlingen wordt daarbij gezegd dat al wie licht ontvangen heeft van God op dit deel van Zijn Woord, en door den H. Geest is toegerust om het gebed des geloofs te bidden, een ouderling is in den waren zin van het woord. Daar wordt bijgevoegd: „De groote vraag is niet wie de ouderlingen zijn, maar wie de ouderling is, die kan zalven met den H. Geest. Jezus Christus is de eenige, die genezing geven kan; daarom geschiedt de zalving in den naam des Heeren; daaraan ontleent zij haar beteekenis. Wanneer de kranke niets anders ziet dan goede mannen en vrouwen, die hem zalven met een weinig gewone olie, dan zal hij in ziel noch lichaam gezegend worden. Alleen wanneer hij Jezus Christus aanschouwt, dan ontvangt hij den Geest des levens, die in hem als in Zijn tempel komt wonen en alle breuk herstelt." Op het gebed des geloofs wordt dan ook allen nadruk gelegd; hierop komt het aan. Zelfs vergeving van de zonden gaat met de genezing gepaard, waarbij wellicht gedacht moet worden aan bepaalde zonden, die de ziekte hebben veroorzaakt. Verg. Mark. 2 : 5; Joh. 5 : 14. De Roomsche Kerk heeft uit de woorden van onzen Brief het sacrament van het laatste oliesel afgeleid; de olie wordt daar natuurlijk ook niet om haar geneeskracht aangewend, maar de tekst wordt toegepast op stervenden, terwijl in den Brief daarvan geen sprake is."

Uit dezen tekst blijkt dus volstrekt niet dat er geen zieken

behoeven te zijn als er maar geloof is. Wij weten welke buitengewone krachten en genadegaven aan Paulus geschonken waren. Toch *behield* deze Apostel zijn „doorn in het *vleesch,*" waarmede toch stellig een *lichamelijk* lijden wordt aangeduid. Zijn lieve zoon Timotheüs *behield* zijn maaglijden, waarvoor hij geen genezing op het gebed, maar een voorschrift ten opzichte van zijn diëet van zijn geestelijken vader ontving (1 Tim. 5 : 23). Trophimus werd op Paulus' laatste zendingsreis niet genezen, maar ziek in Milete achtergelaten (2 Tim. 4 : 20). Petrus, die een lamme genezen, Aeneas gezond gemaakt en Tabitha uit den dood opgericht heeft, veronderstelt duidelijk dat vele geloovigen hun lichaamslijden zullen behouden (1 Petr. 4 : 1, 2). Hier is evenmin sprake van het lijden van *martelaren* als in 1 Petr. 4 : 19, waar blijkbaar van het gewone lijden sprake is, dat zoovele geloovige kranken een langen tijd, of zelfs wel hun leven lang, vergezelt. Er is dus, óók volgens Jac. 5 : 13—16, voor den christen een christelijk ziek-zijn mogelijk. Hier is *geen* sprake van de oude, wonderbare genezingen, die in de eerste tijden der Apostelen, en ook nù nog wel in de heidenwereld, waar het eveneens geldt de christelijke gemeente te *vormen,* gezien worden, maar van gebed en voorbede in het geloof.

Verder kan ik op deze veel-bestreden en vaak-misbruikte Schriftuurplaats hier niet ingaan. Dit eene blijkt er wel zeer duidelijk uit dat de *predik*-dienst niet de éénige en niet de volledige dienst in Christus' Kerk is. Wij hebben elkander te dienen op *velerlei* wijze. De Heere Jezus, die in alles ons heilig voorbeeld is, heeft zich ook aan den dienst der armen en kranken gewijd, en als één, die macht had over ziekte en dood, vele kranken genezen. Dat doet Hij ook *nu* nog. Op de wijze van Jakobus — en op andere wijze. Ik weet dat er velen zijn, die onder zalving en gebed van hun krankheid genezen zijn. Ik weet óók dat er anderen zijn, bij wie de genezing *niet* is ingetreden. De Heere blijft vrij en, nog eens, wij moeten van deze heilige teedere zaak *geen* dogma, *geen* stelsel of partij-zaak, *geen* punt van twisting en verdeeldheid maken. Wie er zich innerlijk toe gedrongen gevoelt deze zalving en deze voorbede van ouder-

lingen te begeeren, en ouderlingen vindt, die in gehoorzaamheid en geloofsvertrouwen deze taak willen verrichten, die wachte met vertrouwen de verhooring van dit gebed af, en late de wijze en den tijd der vervulling dezer bede aan den Almachtige over.

Ieder geloovige heeft vrijheid zich op de uitspraak der Heilige Schrift te beroepen dat de Heiland niet alleen voor zijne *zonden*, maar ook voor zijne *krankheden* gestorven is. Ieder mag zich op Jezus' ontfermende liefde beroepen. Vindt hij dan geen verhooring op de wijze zooals hij het gehoopt en verwacht had, dan moet hij leeren — en het is vaak een bitter zware les! — aan Zijne genade genoeg te hebben. De Heere kan ook in plaats van de afgebeden gezondheid een *andere* genade, een *anderen* zegen schenken. Ook iemand, die krank moet *blijven*, kan een zegen zijn voor velen. Maar dan worstele en bidde hij om zich nooit door den „geest der krankheid," die morrend en wispelturig en veeleischend maakt, doch door den Heiligen Geest zich te laten leiden en beheerschen. Jezus wil het ook in hem tot overwinning brengen.

Maar wacht u voor de „gezondheidsbidders," die deze zaak tot een schibboleth en een kenmerk van *uw* geloof willen maken. Voor menschen, die u doordringen van de gedachte dat *zij* zeer zeker het vereischte geloof hebben, maar die u dan, als *gij* niet geneest, komen vertellen dat het aan *uw* ongeloof te wijten is. Altijd krijgt dan de *patiënt* de schuld. Hoe *teer* wist onze Heiland het zwakke plantje des geloofs bij de kranken op te wekken, die Hij genezen zou, hoe wist Hij hen verder te brengen van het geloof aan Zijne wondermacht tot het zooveel heerlijker geloof in Hemzelven! Ook het kleinste en zwakste geloof bij de kranken was Hem voldoende. Maar *deze* redders willen eerst door bezoeken en traktaatjes, door allerlei opgeschroefde en bedenkelijke redeneeringen, de voorwerpen van hun praktijken kneeden en vormen, en wekken aldus eene suggestie, eene atmosfeer, die meer aan Dowie en Coué en Weissenburg dan aan Christus denken doet. Houdt ze verre van uw lijdensponde, o kranken, en houdt u aan Christus en aan het Woord, zooals de Heilige Geest het u te verstaan geeft! Gods hulp in

het lijden is voor Gods kind zeker en gewis, maar die hulp is geen automatische van-zelf-sprekendheid, met een beroep op een enkelen tekst of een paar dozijnen teksten te verwachten, maar het gevolg van een innerlijke, geheiligde verbintenis van den kranke met zijnen Heiland (Heeler), Wien hij zich onvoorwaardelijk overgeeft, voor genezing of voor ziek-zijn, voor leven en voor sterven.

ZIEKTE EN GENEESMIDDELEN.

Het is begrijpelijk dat vele christenen een instinctmatigen afkeer gevoelen tegen de dweeperij, die onophoudelijk met zekere doctoren, bepaalde geneesmethoden en sommige wonder-medicijnen gedreven wordt. Nu eens is het de hoogtezon, dan de aanbidding van het natte gras en ongekookte spijzen, een ander maal een oogen- of urinebekijker, een Staphorster boertje of een Rotterdamsche slaapster, die duizenden en tienduizenden met een even dure als onduurzame hoop vervult.

Toch mag men niet onbillijk wezen en ontkennen dat er ook, evenals er in de kerk menschen zijn met „singuliere gaven," wel eens „leeken" zijn, die een rijkere en rijpere kennis van het menschelijk lichaam bezitten, dan de mannen van het vak gewoonlijk willen erkennen. Er zijn nog zóóveel onbekende terreinen ook op het gebied der medische wetenschap, dat een verstandig mensch niet te spoedig met zijn veroordeelend vonnis gereed is, ook al geldt het zaken, die hem onsympathiek en onbetrouwbaar voorkomen. Er zijn naast tallooze bedrogenen en teleurgestelden, altijd nog genoeg dankbare menschen over, aan wier eerlijkheid niet te twijfelen valt, die bij de een of andere ongewone methode heil en baat gevonden hebben.

Ook kan ik het begrijpen dat iemand, die na langdurig en vruchteloos tobben met velerlei geneesheeren, plotseling, op eene voor hem *wondervolle* wijze, genezen is geworden, voor zichzelven tot de overtuiging komt: „ik neem, zoo God wil, *geen*

geneesmiddelen meer in en ik raadpleeg *geen* dokter meer, als ik weer krank mocht worden." Dit is eene geheel *persoonlijke* zaak tusschen God en zijne ziel, en daar heeft een ander absoluut àf te blijven. Als.... de zoodanige dan nu ook maar niet vergeet dat zijn geval een *buitengewoon* geval is, en dat hij *zijn* bijzonderen weg aan niemand anders als den eenig-goeden, als den éénig-christelijken mag aanprijzen. Als.... de zoodanige dan ook maar altijd zóó ootmoedig en leerzaam *blijft*, dat hij óók met de mogelijkheid rekent dat zijn Heiland, die hem de ééne maal *zonder* middelen genas, hem een andere maal wel eens *met* zulke middelen kan willen helpen, wanneer zijne gezondheid opnieuw bedreigd werd.

Letten wij eens op de methode van onzen Heiland zelven tijdens zijn rondwandeling op aarde! *Kunnen* wij eigenlijk wel spreken van „de" methode des Heeren? Neen! Hij had er *verscheidene*. Soms (maar het was een uitzondering) genas Hij den kranke *op een afstand,* zonder hem ook maar te zien. Soms schonk Hij de genezing alleen door zijn *machtwoord.* Dan weder werd zijn *kleed aangeraakt,* en volgde de genezing op dit contact. Zeer vaak echter ook gebruikte Hij *stoffelijke middelen:* Hij legde slijk op de oogen van den blindgeborene en beval hem zich te gaan baden in het water Siloam; dan weer raakte Hij de kranken aan, en liet Hij door deze aanraking zijne volmaakte gezondheid op de ellendigen overgaan. Wanneer Hij den melaatsche genezen heeft, zendt Hij hem naar den Hoogepriester, opdat deze hem onderzoeke, hetwelk voorwaar geene minachting aanduidt voor de natuurlijke middelen, door God onder de Oude Bedeeling ingesteld.

Zouden zij, die het gebruik van alle geneesmiddelen veroordeelen, niet wel eens vergeten dat de God der zielen óók de God is der stof en der lichamen, en dat die God vaste en wijze wetten heeft ingesteld, die Hij volstrekt niet wenscht omvergestooten te zien? Wat weten wij, arme tobbers, eigenlijk van de „wetten" des heelals àf? Wie zegt u dat uwe genezing, die gij een *wonder* gelieft te noemen, niet het gevolg is van een natuurlijk proces, alleen *sneller* verloopen dan gewoonlijk door

ons wordt opgemerkt? Zou zulk eene gedachte den Schepper en Beheerscher der natuur onwaardig zijn?

Ik zwijg nog van het groote gevaar waarin de drijvers der „geloofsgenezing" kunnen komen, om allersubtielste *casuïsten* te worden. Bij den *apotheker* iets te gaan halen — foei neen, dat zou gruwelijke zonde zijn! Maar bij den *drogist* een pepermuntje te nemen tegen buikpijn, of wat groene poeder bij slechte spijsvertering — dat kan er heel gemakkelijk mede door! Hebben zulke lieden een goede beurs, dan gaan zij gaarne bij zwakte van borst of longen de hooge bergen in, of maken een rustkuur in de pijn- en dennebosschen van het Schwarzwald, en als zij dan met roode wangen en aangesterkte longen terugkeeren, vertellen zij dankbaar en vroolijk hoe zij toch maar heelemaal *zonder* dokter en medicijnen genezen zijn! Arme tuberculeuzen, die in een Amsterdamsche kelderwoning of drie, vier hoog, zulke dennenlucht en ligkuren alleen van hooren-zeggen leeren kennen!

Ach, laat ons toch nuchteren en wáár zijn.

Er zijn er ook, die u en zichzelven trachten wijs te maken dat een mensch, die geen geneesmiddelen meer inneemt en geen dokter meer raadpleegt, zich meer *onmiddellijk* van zijn Heiland afhankelijk weet, en dat deze weg des geloofs, hoe moeilijk ook en zwaar menigmaal, toch voor de ziel van eindeloos groote waardij is, omdat de genezene dan aan geen ijdel mensch, maar alleen aan den Heere den dank voor zijn herstel zal brengen....

Maar men kan daar toch bescheidenlijk *dit* op antwoorden, dat wie zijn dokter *niet* zonder den Heere en *niet* zonder gebed raadpleegt (en dezulken *zijn* er toch gelukkig!) volstrekt geen gevaar loopt, als hij genezen mag, den Heere voorbij te zien, daar hij vast verzekerd is dat de dokter slechts een instrument was in Gods hand, een instrument, dat Hij ditmaal heeft willen gebruiken, maar zonder hetwelk Hij óók zijne genezing had kunnen werken. Gewis, daar *zijn* geloovigen, die bijzonder door eene daad van God getroffen worden, wanneer zij (zooals zij dan meenen) *onmiddellijk* en *direct* van den Heere uitgaat; maar daar zijn toch óók geloovigen, die de majesteit, goedheid en liefde Gods volstrekt niet *minder* wondervol en groot achten,

wanneer Hij eene minerale bron, eene geneeskrachtige plant of de kennis van een Zijner schepselen gebruiken wil, om het begeerde herstel te verleenen.

Wat staat ons nu te doen wanneer wij, of de onzen, door krankheid bezocht worden?

Ik geloof dit: het allereerst den *Heere* te zeggen, gelijk de zusters van Lazarus deden, toen zij Jezus lieten boodschappen: „Hij, dien Gij liefhebt, is krank." Gevoelen wij ons gedrongen dan ook, naar Jakobus' raad, de oudsten der gemeente te roepen, opdat zij ons zalven met olie en ons de handen opleggen, biddende om onze genezing, het is goed, maar het geschiede altoos in *deze* stemming: „Heere, daar gij beter weet dan ik wat goed voor mij is, *uw* wil geschiede! Ik *begeer* de genezing, maar indien Gij *meer* verheerlijkt wordt door mijne ziekte, hetzij voor mij zelven, hetzij voor mijne omgeving, *uw* wil geschiede! *Uw* wil wensch ik boven *alles,* want ik weet dat die alléén en altijd goed en heilig is." En dan zullen ook wij, evenals de lijder Paulus, die van zijn „doorn in het vleesch," zoolang hij in dit vleesch verkeerde, *niet* is verlost, het mogen ondervinden: „Mijne genade is u genoeg, want mijne kracht wordt in zwakheid volbracht."

Zoo juist lees ik daar een brief van eene lijderes. Ik wil er enkele regels uit overnemen.

„Ik ben thans 23 jaar ziek aan tuberculose in mijne beenderen. In dien tijd moest ik mijne beide beenen en mijn rechterarm laten afzetten. Van mijne linkerhand kan ik nog twee vingers gebruiken, maar de trouwe Heiland schenkt mij de genade dat ik zelf nog eten en schrijven kan. Ik heb een zwaren strijd moeten doormaken eer ik zeggen kon: niet mijn wil, maar uw wil geschiede, Heere! Maar mijn trouwe Heiland liet mij niet ondergaan, maar hielp mij heerlijk dóór, al moest de dokter ook tot 23 malen naar het mes grijpen.

Heden kan ik slechts danken dat de Heere zoo oneindig veel geduld met mij gehad en mij zooveel liefde bewezen heeft. Hij wilde mij op deze wijze tot zich trekken. Hem zij lof en dank voor alles wat Hij aan mij gedaan heeft! Ja wij hebben een heerlijken Heiland.

Ook in de uitwendige dingen zorgt hij wonderbaar. Ik ben het kind van arme ouders, maar ik kan getuigen dat ik nog nooit in mijn leven gebrek heb geleden. De Heere zendt mij altoos ter rechter tijde toe wat ik noodig heb, ja hij bestuurt ook het hart van mijn dokter, die nooit iets voor al zijne moeite aanneemt. Toen mijne moeder door den Heere werd opgeroepen, die mij 13 jaren met groote liefde verpleegd had, heeft Hij weer gezorgd dat ik een veilig plekje vond. Mijne jongste zuster nam mij in haar huis en verzorgde mij getrouw.

Zoo zorgt de Heere in alle toestanden. Hij maakt niemand te schande, die tot Hem komt en op Hem bouwt. Bij Hem hebben wij overvloed, vrede en vreugde. Wie tegen ziekte mort, mort tegen verborgen zegeningen."

Zóó schrijft iemand, die sedert vele jaren geen oogenblik zonder pijn is.

Vindt gij dat geen koninklijk woord in den mond van zùlk eene lijderes: *wie tegen ziekte mort, mort tegen verborgen zegeningen?*

En zou het nu geen *goddelooze* vroomheid zijn bij zulk eene aan te komen met eene theorie over de genezing op het gebed en zulk een vorstelijk hart met een door menschen vervaardigd dogma te verontrusten? O, de Heere heeft *vele* wegen om Zijne kinderen te trekken aan Zijn hart en ze toe te bereiden voor Zijne heerlijkheid! Elk onzer vrage maar, in den weg waarin God hem brengt, of hij bereid is Hem volkomen te vertrouwen en Hem onder alles lief te hebben.

Dan zullen wij, óók in het lijden, dat *niet* wordt weggenomen, in onzen God *schatten* van genade en van barmhartigheid ontdekken, waarvoor wij *zonder* dat lijden zekerlijk *geen* oog zouden gehad hebben; dan zullen wij op onze ziekbedden en bij die onzer geliefden gezegende ervaringen opdoen, die ons *zonder* zulke diepe wegen stellig zouden ontgaan zijn. Ik gedenk aan zoo menigen kranke, die mij inniger en heerlijker blik op het liefdehart Gods heeft laten slaan dan al de „getuigenissen" van op het geloof genezenen, soms bij karrevrachten en scheeps-

ladingen tegelijk naar eene gehoorzaal gebracht, om daar op de planken de „groote daden Gods" uit te bazuinen. Hoe heilig zijt *gij* mij daarbij vergeleken, gij eenzaam kamertje, waar ik mijne geduldige kankerlijderes zoo vele jaren heb opgezocht, bij toeneming eenswillend met den Heere onder toenemende lichaamspijnen, totdat zij eindelijk in vrede en blijde hope ontsliep. Of *gij,* stille sponde van dien aanzienlijken man, die in de wereld met al haar klatergoud geen uur waarachtig geluk had gesmaakt, maar hier op zijn smartelijk ziekbed eindelijk zijnen Heiland en Zaligmaker had gevonden. Indien allen eens konden opstaan en getuigen, voor wie de school der smarte en der ziekte een middel is geworden om ziel en lichaam den Heere te wijden, voorwaar het zou óók zijn een schare, die niemand tellen kon, maar wier lofzangen en gebeden liefelijk waren in de ooren van den Heere Zebaoth.

Zoo dan, laat ons nuchteren zijn, en den Almachtige danken, die ons in dit dal der tranen de liederen der optochten leert zingen elk op *zijne* wijze, en die, zonder dokter of met behulp van zulk een instrument, zonder medicijnen of door middel van een Zijner duizenden gaven, zich aan ons openbaren wil als de groote Medicijnmeester voor ziel en lichaam, voor wien geen ding te wonderlijk en geen ding te klein of te gering is, om er Zijn heerlijken, koninklijken Raad mede tot voltooiïng te brengen. Hem zij van *alles* de lof en de dank en de eere!

GENEZING OP HET GEBED.

Een broeder kwam in bittere droefheid tot mij. Zijn echtgenoote is zwaar krank aan een pijnlijke kwaal. Ach — was de vraag waarin zijn hart zich bij mij uitstortte — ach, in Gods Woord vinden wij zoo menig voorbeeld, zoo stellige aanwijzing dat de gebeden des geloofs verhoord worden, ook voor dierbare kranken. En rondom ons hoort men van zooveel wonderbare genezingen — waarom kan dat mijn lieve vrouw ook niet te beurt vallen?

Wij hebben samen in deze smart gedeeld en haar voor 's Heeren aangezicht uitgesproken. Ik zeide hem dat wij de tijden en gelegenheden moeten onderscheiden. Het is nu niet, gelijk in de dagen der apostelen, een tijd van vestiging der gemeente, waarbij buitengewone krachten van boven werkzaam waren. Ongetwijfeld kan en wil de Heere hetzelfde als in de eerste dagen, en menig voorbeeld nabij en in de verte doet ons zien, dat de gave der wonderbare genezing op het gebed wel waarlijk nog bestaat; maar wij kunnen haar niet als regel onder alle omstandigheden verwachten. Ten allen tijde moet ook ons gebed om tijdelijke dingen ondergeschikt zijn aan de bede, die ons Hoofd zelf in Gethsémané leerde tot uitdrukking Zijner volkomen gehoorzaamheid stellen, de bede: „indien deze drinkbeker niet kan voorbijgaan, *uw wil geschiede!*"

Één antwoord kon ik echter mijn armen vriend *niet* geven, dat ik dikwerf heb hooren aanvoeren, maar zonder overtuigd te worden. Het is: dat het 's Heeren eigen wil zou zijn dat deze wondergaven ophouden. Men zegt dan: „Deze wonderen waren veelkleurig morgenrood gelijk bij het rijzen der zon." Maar nu hebben wij den vollen dag, de zon staat hoog aan den hemel, zulke teekenen als bij den aanvang zijn niet meer noodig sinds het evangelie zijn kracht en waarheid genoeg door eigen heilswerkingen bewees. Gewoonlijk wordt dan ook het woord: „tenzij gij teekenen en wonderen ziet, zult gij niet gelooven!" en: „Niet uitwendige teekenen, maar innerlijke kracht is noodig; boos en overspelig geslacht, u zal geen teeken gegeven worden!" uit zijn verband gerukt en hier averechts bijgebracht. Dit heeft mij nooit bevredigd. Geen enkel woord in de Heilige Schrift leert dat die wondergaven des Heiligen Geestes alleen voor den aanvangstijd der Gemeente bestemd zijn. De apostel Paulus zegt wel: „hetzij profetiën, zij zullen te niet gedaan worden, hetzij talen, zij zullen ophouden, hetzij kennis, zij zal te niet gedaan worden (van genezing spreekt hij niet), want wij kennen en profeteeren ten deele; doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, zal hetgeen ten deele is, te niet gedaan worden." Maar is dat „volmaakte" dan de tijd dat de bijbel zal zijn gevestigd en de gemeentetoestand

geregeld? De volgende verzen leggen uit, wat met dat „volmaakte" bedoeld is. „Nu zien wij nog donker, maar dan van aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik slechts ten deele, maar dan zal ik kennen gelijk ik gekend ben." Dus wanneer? In de nieuwe bedeeling, die na deze komt. Dan, en niet eerder, zoo leert Paulus, zullen deze wondergaven eindigen. De geschiedenis der Kerk leert dan ook duidelijk dat de gaven nog aanwezig waren, lang na de dagen, in den bijbel beschreven; namelijk, tot aan den tijd dat de gemeente de toekomst des Heeren vergat en, wereldsch geworden, zich in deze wereld begon thuis te gevoelen en den Heiligen Geest dwong zich met Zijne gaven bedroefd terug te trekken. Ten tijde van de kerkvergadering te Nicea, in de vierde eeuw, kwamen die gaven nog voor.

Neen, niet omdat het de tijd er niet meer voor was, zijn die gaven weggebleven, maar omdat de gemeente des Heeren niet meer boven deze wereld leefde, omdat zij zich scheurde en hare geestelijke kracht verloor.

Maar hoe dan, als wij van tijd tot tijd die gaven ook nu nog zien werken? Is daar niet de levensgeschiedenis van Christoph Blumhardt, en van Dorothea Trudel, en van Vignet, den man in de Cevennes, en van zoo vele anderen?

Zeer zeker, de Heere geeft duidelijk te kennen dat Hijzelf getrouw blijft, al zijn wij ontrouw.

Wij hebben deze gaven met eerbied en blijdschap te erkennen waar zij voorkomen. Maar het ongeluk, de schuld onzer dagen is dat deze gaven zonder orde, nu hier, dan daar optreden, en dat zij niet naar een geregeld verband, in een naar 's Heeren ordening bestuurde en door de van Hem gegeven ambten in liefde geregeerde gemeente, ieder op zijn eigen plaats in het organisme der gemeente gesteld kunnen worden, en dus daar den waren dienst doen, waartoe zij bestemd zijn.

Nu komen die gaven wild, zonder orde hier en daar voor, blijven onbestuurd, worden vaak door nieuwsgierigheid en andere lage beweegredenen gezocht, en zij, die ze bezitten, worden maar al te vaak tot een ongeestelijk openbaar maken van deze dingen, tot een trotsch oordeel over anderen, tot hoogmoed en eigendunk

verleid. Denken wij aan namen als Hazenberg, Dowie en anderen — zoo beschuldigen wij deze broeders niet, veeleer huldigen wij hun begaafdheid eerbiedig en dankbaar, doch in hun luidruchtigheid zien wij hen slachtoffers worden van de scheuring en wanorde der kerk, die hen niet bewaakt. Zie in de hoofdstukken 12—14 van den eersten brief van Paulus aan de Corinthiërs. Hoe ernstigen nadruk legt de apostel op de eenheid der gemeente en de eenheid van den oorsprong harer gaven. Één Heer, één Geest, één Geloof. Aan ieder wordt de openbaring des Geestes gegeven tot hetgeen oorbaar is, dat is: tot hetgeen nuttig is voor het geheel der Gemeente. Want dezen werd door den Geest gegeven het woord der wijsheid, en anderen het woord der kennis door denzelfden Geest. Aan *een anderen,* dus niet aan ieder, die slechts gelooft, gelijk sommigen beweren. Neen, deze dingen alle werkt de een en dezelfde Geest, deelende aan een iegelijk in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil. *Gelijk Hij wil,* dus naar de orde en regelmaat, door Hem, den Geest, gewild, zooals in het 14de Hoofdstuk dan die regeling nader wordt beschreven.

Ordelijk in de gemeente moeten die gaven door de bevoegde ambtelijke bestiering beproefd, getoetst en ieder op haar eigen plaats gesteld worden om gehoorzaam aan het geheel, tot heil en opbouw van dat geheel te dienen. De Corinthiërs, een rijk begaafde Gemeente, hadden echter partijschappen, verdeeldheden, scheuringen, die de bestaande gaven krachteloos maakten.

O, ijvert naar de beste gaven, zegt Paulus, en ik wijs u een weg, die nog uitnemender is, namelijk de liefde. Hij wil niet zeggen: „och, de gaven beteekenen weinig of niets, zoo wij slechts de liefde hebben." Maar hij bedoelt: de weg Gods, de ware weg om aan al die gaven haar rechte kracht te laten, haar rechte beteekenis te geven, is de liefde.

De liefde Gods in uwe harten uitgestort, de liefde des Heeren, die ook de leden des lichaams samenbindt, jaloerschheid en heerschzucht verbiedt, de harten tot één doel, de toebereiding tot 's Heeren toekomst, vereenigt.

Ja, op de toekomst des Heeren, het groote Wonder der wonderen,

wachten wij in hope. Een dag „van den Zoon des menschen," op welken wij Zijn overvloedige wonderen zouden zien, zulk een dag willen wij thans, voor onze toestanden, niet begeeren, veel minder hem zelf trachten te màken. Wij weten dat eerst de dag van den mensch der zonde komen moet, en krachtiglijk bezig is te komen. Stil verheugen wij ons in elk buitengewoon werk, dat de Heere doet, maar wij streven er ook naar daarvoor zooveel mogelijk een ordelijk geregelde plaats in de gemeente te bereiden.

Niet omdat wij op het uitwendige, op vormen en inrichtingen zouden zien of daaraan hechten ten koste van het leven, van den inhoud; maar juist omdat wij dien inhoud, dat inwendige, dat leven voor ontaarding, voor een nutteloos verloop in het ijdele wenschen te bewaren.

Bij dat alles houden wij geloovig daaraan vast, dat God ons met Christus alle dingen schenkt. Ja alle dingen, ook zoo het Hem behaagt, wonderbare genezingen, indien wij ze met *Christus* begeeren, dat is, indien wij Hem aanroepende, niet die gaven, hoe dierbaar en gewenscht ook, tot onze hoofdbegeerte maken, maar allereerst Gods wil, Gods eere, Gods Rijk. Dit sluit zeer veel in, veel meer dan wij gewoonlijk bedenken.

De Heere is opgenomen in den Hemel, „ter rechterhand der kracht Gods" (Mark. 14 : 62). Deze kracht Gods werkt in de gewone dingen dezer wereld. Het Woord is „vleesch geworden," dat is, ook in het zwakke, bevlekte aardsche kan nu krachtens de verlossing in Christus, die zich over de dingen der wereld uitstrekt, de heilige mogendheid Gods verder werken. Zoo wij het *buitengewone* van God willen (wat geoorloofd is aan het geloof) moeten wij beginnen met in het gewone Zijn wil te eeren, Zijn kracht te laten werken, en Zijn wil te doen. In de gewone ordeningen des levens heb ik 's Heeren wil te kennen en gehoorzaam uit te voeren. Dat ik, tot „mijn éénigen troost in leven en sterven, met lichaam en ziel niet mijn, maar mijns getrouwen Zaligmakers eigendom ben, die met Zijn dierbaar bloed voor al mijne zonden volkomenlijk betaald heeft en mij uit alle geweld des duivels verlost heeft" — dit sluit onder anderen ook in: dat ik in gezonde dagen met heiligen ernst de

bewaring van mijne gezondheid heb te behartigen en daartoe Gods gewone natuurlijke ordeningen heb te eeren. Want *met lichaam en ziel* ben ik Jezus' eigen, niet alleen met de ziel. Mijn lichaam hoort ten allen tijde Hem toe; mijn lichaam, dat is: de geheele zichtbaarheid, de omvang, de uitwendigheid van mijn leven. Leef ik niet volgens mijn beste weten naar Gods ordeningen, die Hij in Zijn Woord mij doet kennen — leef ik daarnaar niet gezond en doelmatig, dan mag ik ook niet in dagen der krankheid Zijn hulp op gewone of buitengewone wijze inroepen.

Wij moeten — zegt men — de middelen gebruiken. O ja zeker, de middelen, maar wat zijn de middelen? Geen vergiften, die, in het lichaam ingebracht, daar vreemde en dikwerf schadelijke bestanddeelen in doen werken. Welke middelen dan? Licht, lucht, matigheid, goede moed, en reinheid. Gewone, natuurlijke middelen, van welke ieder zien kan dat zij de processen der natuur bevorderen of er een heilzame tempering, verhooging, richting aan geven.

Nauwkeuring acht geven op de natuur des menschelijken lichaams en zijn werkingen. Ook gaarne gebruik maken van de ervaring van kundige personen, en van de welgestaafde, door langdurige, verstandige waarneming bevestigde behandelingen, die duidelijk tot doel hebben de levenswerking des lichaams te ondersteunen en het verkeerde uit te drijven. Vooral ook behoort tot de „middelen" het doen ophouden van de schromelijke disharmonie tusschen lichaam en ziel, die als een kanker aan onze beschaving knaagt. Lichamelijke arbeid is broodnoodig, om eenigszins tegen het eenzijdig overwicht van den geestelijken arbeid in onze beschaafde kringen op te wegen.

Gaarne geef ik toe dat de grenzen tusschen het geoorloofde en het niet geoorloofde zeer moeielijk op dit gebied te trekken zijn. In het algemeen staat vast dat elke genezing moet voortvloeien uit het geloof, d. i. niet slechts uit de overtuiging dat men alles onder biddend inwachten van Gods zegen moet doen, maar nog iets even gewichtigs, namelijk gebruik maken van hetgeen wij reeds uit Gods Woord weten. En dit is vooral de wetenschap dat ons menschelijk lichaam niet is een stuk gewone natuur, maar iets hoogers. Wij zijn naar Gods beeld geschapen,

daarom moet alle genezing uitgaan van den geest, van het geheel des menschen, daar hij naar lichaam en ziel één Geheel, één Wezen is. Van het Geheel uit moeten steeds de bijzondere deelen beschouwd, behandeld, genezen worden. Geef u naar lichaam en ziel als een offer aan God (Rom. 12 : 1) en luister dus verstandig naar de lessen, die God in Zijn Woord en in de natuur geeft omtrent de eischen des levens.

Hoe menigeen, overigens oprecht geloovig, verzuimt dit!

Hoe veelvuldig heerscht nog die afgetrokken scheiding tusschen lichaam en geest, waardoor men het lichaam onverantwoordelijk verwaarloost als niet tot het geestelijke behoorende, en dus de vroomheid, geheel tegen Gods Woord en wil, uitsluitend tot het zielsleven beperkt!

Hoe menigeen leeft er in gezonde dagen zorgloos op los, bederft en verkwist zijn levenskrachten door allerlei onmatigheid en roekeloosheid, en meent dan, krank geworden, op Gods hulp beroep te mogen doen! Ook dán helpt God dikwerf: Hij is zoo nederbuigend goed, Hij maakt zoo grooten ernst met de vervulling Zijner beloften van gebedsverhooring, dat Hij het ook aan zoodanigen bewijst, die al hun leven schier niet anders deden dan hun leven bederven. Maar de rechte vrijmoedigheid hebben wij niettemin eerst wanneer wij ten allen tijde, gezond of krank, in Gods wegen gaan, ook voor het lichaam. Kortom, wanneer ik ten allen tijde, bepaald ook in gezonde en krachtige dagen, mijn lichaam als tempel Gods, als eigendom des Heeren beschouw, als ik het Hem stel als eene welbehagelijke offerande (Rom. 12), dan heb ik den „redelijken godsdienst." En Gods wondermacht, als Hij haar aanwending noodig keurt, ook voor onze lichamelijke genezing, is dan de hoogste Rede, betooning van hemelsche waarheid. Want dan blijft die wondermacht Gods voor onzen blik niet beperkt tot wat wij in engeren zin geloofsgenezing noemen. Ook in het gewone leven gaat Gods zorg over ons geheele bestaan naar lichaam en ziel, en de scheiding tusschen het gewone en het wonderbare vervalt.

Ook het leven zelf in aanvang en voortgang is wonder Gods: de psalmist looft God omdat hij „op ontzaglijke wijze wonderbaar

gewrocht is," en als grijsaard „verkondigt hij tot nog toe Gods wonderen." Gezondheid, zooveel ons doenlijk is, wordt plicht: „wilt gij gezond worden?" vraagt de Heere met diepen ernst aan ieder onzer, gelijk aan den kranke te Bethesda, Joh. 5 — en de eigenlijke bedoeling Zijner vraag reikt (zie aldaar vs 21—29) tot aan de Opstanding toe, die eigenlijk niets anders is dan de volkomen gezondheid. Het denkbeeld „lichaam" heeft een lageren en een hoogeren zin. In den lageren zin bedwingen wij het en brengen het tot dienstbaarheid; in den hoogeren zin stellen wij onze leden Gode tot wapenen der gerechtigheid, en het lichaam is voor den Heere, gelijk de Heere voor het lichaam (1 Cor. 6 : 6). *De Heere voor het lichaam* — in die ontzaglijke gedachte drukt zich „de genezing op het gebed" uit als een gedurig, nimmer ophoudend wonder. Een wonder, dat zich van oogenblik tot oogenblik voortzet, totdat het zich, als wij 's Heeren toekomst beleven, in onze levende opneming tot Hem, of anders in onze opstanding uit de dooden voltooit. Wij gelooven de opstanding des vleesches zooals zij in de apostolische geloofsbelijdenis voorgesteld is als laatste gevolg van het: „ik geloof in den Heiligen Geest." Tot ons, gelijk tot Zijn Israël te Mara (Ex. 15 : 26) zegt die Heere: „Is het dat gij met ernst naar de stem des Heeren uws Gods hooren zult, en doen wat recht is in Zijne oogen en uw ooren neigt tot Zijne geboden, en houdt de inzettingen (*alle,* dus evenzeer die over het lichaam als over den geest), zoo zal Ik geene van de krankheden op u leggen die ik op Egypteland gelegd heb, want *Ik ben de Heere, uw Heelmeester.*"
*

GELOOFSGENEZING.

De ervaring heeft mij geleerd dat men hoogst voorzichtig moet zijn met vrienden en vooral met vurige apostelen der genezing op het gebed. Het is zoo begrijpelijk dat kranken, die een langdurig ziekbed hebben en nog niet geleerd hebben zich rustig, onvoorwaardelijk aan Gods leiding toe te vertrouwen, den

wensch voelen opkomen: „ach, kon ik toch nog eens volkomen gezond worden!" En wanneer dan broeders of zusters aan hun ziekbed komen, die hen met klem van redeneering, met aanstekelijke overtuiging en met een groot aantal schriftuurplaatsen „bewijzen" dat zij niet ziek *behoeven* te zijn, dat de lieve Heiland hen stellig en onbetwijfelbaar zeker volkomen genezen kan en wil, dat het niets dan ongeloof is wanneer zij nog langer daar machteloos en hulpbehoevend ter neerliggen, dan komt er menigmaal bittere en zware zielenood zich voegen bij het lijden des lichaams. Ik heb het vaak met droefheid kunnen opmerken hoe zulke kranken dan geslingerd en heen en weer bewogen worden als de baren der zee. En ach, hoe vaak heb ik dan de treurigste gevolgen van deze beweging gezien! Zij besloten dan het te „wagen," ja (wat nog akeliger klinkt) te „beproeven" met de geloofsgenezing. De bewuste broeder komt. Bidt met den kranke. Zalft hem met olie. Legt hem de handen op. „Nu *zijt* gij genezen!" „Voelt gij het nog niet? Neen? Nu, houd u dan toch verzekerd: de macht der krankheid is *gebroken!* Wacht nu maar! Vertrouw! De Heere *zal* het doen!...."

En, o zoo dikwijls, is dan het einde: teleurstelling, teruggang in het geloof, twijfel, wanhoop. Ik heb daarvan de schrikkelijkste gevolgen met eigen oogen gezien. Daarom geef ik in ernst den raad traktaatjes en profeten der geloofsgenezing verre te houden van het ziekbed. De meeste kranken kunnen er *niet* tegen. Geestelijk niet en lichamelijk niet.

Geeft het ook niet te denken dat mannen als Stockmayer, Andrew Murray, Fritz Binde, die een tijdlang deze ééne zijde der waarheid (want dat *is* zij!) met kracht bepleit hebben, later er van terug zijn gekomen of ten minste de groote en ernstige bedenkingen tegen hun eigen uiteenzettingen in haar rechtmatigheid hebben erkend? Indien ergens dan is het *hier* noodig Schrift met Schrift te vergelijken en zich van besliste uitspraken en van het vormen van een welsluitend stelsel te onthouden. Een ieder zij in zijn *eigen* gemoed ten volle verzekerd, maar hoede zich op het gemoed van een *ander* te willen inwerken met groote, indrukmakende verklaringen en verzekeringen!

Telkens word ik getroffen door het *gevaar*, dat er in ons Protestantsche Bijbelgebruik liggen *kan*. Men „bewijst" letterlijk van *alles* met de Heilige Schrift. Indien er toch wel één stelsel beslist on-bijbelsch en on-goddelijk mag heeten, is het wel het Mormonisme, de jammerlijkste verminking en verdraaiïng der Heilige Schrift, die mij bekend is. En toch heb ik die dwaling zien bepleiten met een onafgebroken reeks van aanhalingen uit Gods Woord. „Elke *ketter* heeft zijn letter" niet alleen, maar ook elke *geloovige* loopt gevaar zijn *eigen* denkbeelden, zijn *bijzonderen* kijk op de goddelijke waarheid, zijn speciale „stokpaardjes" — laat ik het maar eens zoo familiaar mogen noemen — met het gezag des Bijbels te willen dekken. Veelal geheel ter goeder trouw, in de oprechte verzekerdheid dat het zóó en niet anders werkelijk *de* waarheid is, maar niettemin éénzijdig en soms zeer gevaarlijk. Hoe noodig is het te *blijven* bidden om de voortdurende leiding des Heiligen Geestes en tegen *alle* menschen-gedachten en menschen-verklaringen op zijne hoede te zijn!

Aan het kruis van Golgotha is de macht der zonde en des doods *verbroken*. En waar die macht gebroken is, daar kan ook de ziekte, dat kind der zonde, geene heerschende macht meer uitoefenen over Gods kind. Maar toch *is* de dood in deze bedeeling nog een vijand, de „laatste vijand," die eerst bij 's Heeren wederkomst ten volle zal verdwijnen. Maar zoolang hij nog onze lichamen in het graf doet neerdalen, zal ook zijn trawant en metgezel: de ziekte, zich in ons aardsche leven vertoonen. Al zou ik ook tienmalen op het gebed „genezen" zijn van eene krankheid, de elfde maal zal ik toch sterven, en ook het sterven door ouderdom is even goed eene ziekte. Ik merk het elken dag dat mijne aderverkalking allengs voortschrijdt, dat mijn hartslag ongeregelder wordt, dat de duizelingen, die met mijn verhoogden bloeddruk samenhangen, toenemen. Is dat *geen* ziekte-symptoom? Ik aanvaard dat rustig (niet altijd *even* blijmoedig) als 's Heeren wil en leiding met mij, en schrijf niet minder vroolijk in mijn Heiland deze regelen om mijne mede-kranken en mede-verlosten en mede-erfgenamen der toekomstige heerlijkheid en der vol-

maakte gezondheid, te bemoedigen en te versterken in het geloof.

Dit aardsche leven en onze gezondheid naar het lichaam zijn niet de *hoogste* vragen, die ons hier hebben bezig te houden. De kranken, die Jezus tijdens zijn rondwandeling in Palestina genas, zijn evenals de tot leven geroepen ontslapenen allen opnieuw gestorven. Wij hebben, óók als verlosten, wat ons lichaam betreft deel aan deze creatuur, die der vergankelijkheid onderworpen is, en zuchten in dezen gebrekkigen, brozen tabernakel, verlangende buiten dit lichaam en bij den Heere te zijn. Daarom moeten wij de genezing op het gebed evenmin tot een kenmerk van den waren geloovige als tot het hoogste, dat een kranke begeeren moet, naar voren brengen. God *kan* een zieke zeker plotseling en volkomen van *al* zijne lichaamskwalen bevrijden, en Hij *heeft* dit ongetwijfeld ook menigmalen gedaan, zoodat artsen en andere menschen van verbazing de handen in elkaar sloegen. Maar even zeker is het dat Hij dat ook menigmaal *niet* doet, en dat menig geheiligd kind van God, in volkomen gezond en schriftuurlijk geloof, vele jaren, ja zijn gansche leven door, krank en machteloos op het ziekbed liggen blijft. Ongetwijfeld *zijn* er vele mogelijkheden, vele sluimerende krachten in de gemeente, die op verdere ontwikkeling wachten. Ongetwijfeld zal de Kerk des Heeren, wanneer zij door de eenheid in Christus en door de gehoorzaamheid aan het geschreven, apostolische woord tot rijker ontvouwing harer charismata komt, nog veel heerlijke bevrijdingen, vooral uit de boeien des satans en uit de gebondenheid door de demonen in de omringende atmosfeer, voor onze arme kranken kunnen bewerken. Maar zoolang *deze* bedeeling duurt, zullen zij met de geheele schepping zuchtend blijven uitzien naar de komende eeuw, en opschortende de lendenen onzes verstands, en nuchteren zijnde, volkomenlijk hopen op de genade, die ons toegebracht wordt in de openbaring van Jezus Christus (1 Petr. 1 : 13).

Ten slotte neem ik hier enkele woorden van den origineelen Pastor S. Keller over. Vrijelijk weergegeven.

Wij staan niet zuiver tegenover zieken en ziekten. Wanneer iemand ziek is en pijn heeft, komen de gezonden naar hem toe

met de deftigheid van een konsistorialrat en vertellen hem dat de krankheid een zegen is. Maar als zij zelf dien zegen krijgen, loopen zij van Pontius naar Pilatus om dien zegen toch maar kwijt te raken. God kan ons door ziekte opvoeden en onderwijzen, Hij kan ze ons tot een zegen maken, maar op zichzelf is ziekte evengoed iets vreemdsoortigs voor ons als de dood. Wanneer God volkomen overwonnen heeft, is er ook geen ziekte meer. Jezus zelf is nooit ziek geweest. Wie geen zonde in zich heeft, heeft ook geen deurtjes waardoor de ziekten kunnen binnensluipen. Daarom heeft Jezus ook pijn anders gevoeld dan wij. Ik ben nu — schrijft Keller destijds — over de vijftig jaar en heb zoowat alle ziekten gehad, die een gewoon menschenkind krijgen kan; vijfmaal ben ik vlak bij den dood geweest. Wij zitten vol lidteekenen op het gebied van pijnen. Jezus kent geen pijn. Dat is voor Hem iets ongehoords. En toch.... hagelt het geeselslagen op Zijn lichaam, en toch moet Hij aan het kruis de vreeselijkste pijnen dulden. Dat heeft Hij alles om onzentwil geleden.

Hij genas de kranken, Hij kòn niet anders. Wanneer Hij genezen wilde, deed Hij niet als een athleet, die in eigen kracht een zwaren last optilt — Hij bad eerst tot den Vader. Van Hem kreeg Hij de kracht daarvoor, Hem dankte Hij daarvoor, zooals wij dat in de geschiedenis van Lazarus' opwekking lezen. Bovendien zocht Jezus een psychologische ontvankelijkheid te wekken. Tot den doofstomme zeide Hij: „uwe zonden zijn u vergeven." Op vele plaatsen kon Hij geen wonderen doen „van wege hun ongeloof." Ongeloof is een donkere macht, die Jezus belemmerde. Hij vond dan geen psychologisch contact tusschen zich en den kranke. Bij vele genezingen bespeurde Jezus dat er kracht van Hem was uitgegaan. Deze wonderbare geneeskracht, waarmee Hij soms een ganschen dag, van vroeg tot laat, de ongelukkigen hielp, maakte zulk een indruk op de Zijnen, dat zij zeiden: dat houdt Hij nooit uit, Hij zal er nog krankzinnig van worden! Ja, de last der menschen drukte zóó zwaar op Hem dat Hij er geheel uitgeput van raakte en Zijn moeder en Zijne broeders voor Zijn leven vreesden.

Waarom zijn nu zulke wonderbare genezingen in onze dagen opgehouden? Want dat *is* toch zoo, al komen ze af en toe voor. In de Middeleeuwen bij Victor van St. Hugo, bij Franciscus van Assisi, bij Bernhard van Clairvaux. In onzen tijd bij Vader Johan van Kroonstad, die op één dag 100 menschen genezen heeft. Voorts de oude Blumhardt en Samuel Zeller.

Maar dat zijn uitzonderingen. Heeft de Kerk den *plicht* te genezen, dan zijn wij allen afvalligen. Maar de Brief aan de Hebreën zegt dat de tijden van wonderen en teekenen voorbij zijn. Zij waren in den eersten worsteltijd van het Christendom noodig. Toen waren het de groote klokken, die geluid werden om de menschen opmerkzaam te maken. Maar het gebed is *geen* geneesmiddel. Christus geneest wanneer en op de wijze waarop *Hij* het wil. „Zalig zijn ze, die niet zien en toch gelooven." De religieus-zedelijke overwinning is de hoofdzaak. Er is thans in onze dagen een on-nuchtere neiging, die met alle geweld de genezingen en wonderen van het eerste Christendom terug wil hebben. Dat is *niet* goed gezien. Wij leven thans in den tijd der *prediking*, niet der *kranken-heeling*. Thans is het de groote zaak de vergeving der zonden geloovig aan te nemen, zedelijke kracht te ontvangen om de zonde te overwinnen, niet om door het gebed alleen alle zieken te genezen. Het is *geen* zonde bij ziekte dokter en geneesmiddelen te gebruiken. Anders had Paulus Trophimus niet krank in Milete achtergelaten, en Timotheüs niet geraden wijn te gebruiken voor zijn zwakke maag; dan had de gegeeselde Paulus zich niet met olie laten inwrijven, dan had Jakobus in zijn brief olie niet als geneesmiddel kunnen aanprijzen. Olie is in het droge Oosten de beste medicijn. De hitte maakt de huid atrophisch. De Herero's en Hottentotten smeren zich ook met olie in, anders zouden zij ziek worden. Als God geneeskundige kruiden laat groeien, mogen wij ze ook gebruiken. Zeller droeg een bril. Toen ik hem eens bezocht, vroeg ik hem of dat bij zijn overtuiging geen fout was; want een bril is toch ook door geneesheeren uitgevonden? Dan is het ook een teeken van ongeloof een breukband te dragen. Men kan immers *alles* met het gebed genezen? Nu heeft Zeller van September

tot April ziek gelegen, heeft daarop een beroerte gekregen en is toen gestorven. Geen gebed heeft hem genezen. God wil ons daarmee toonen: „Ik laat mij niets voorschrijven, alle afdwingingssamenkomsten helpen niemendal."

Tot zoover Keller. Hij spreekt op zijn eigenaardige „derbe" manier, maar zijn woorden zijn evengoed de overweging waard als van anderen, die deze gewichtige en teedere zaak weer ietwat anders bezien. Een iegelijk zij in zijn *eigen* gemoed ten volle verzekerd en — oefene geen pressie op het gemoed van een *ander!*

WONDERVOLLE HULP.

Ik durf van geen enkele waarheid een „stelsel" te maken. Daarom is het mij ook onmogelijk de „geloofsgenezing," de genezing op het gebed met terzijdestelling van den arts en zijn geneesmiddelen, als een eisch des geloofs te erkennen. De bewering: „ziek-zijn is een gevolg van ongeloof, een kind van God behoeft niet ziek te zijn," gaat boven de heilige onbepaaldheid, waarin Gods Woord zoovele „kwesties" laat, van bedenkelijke eenzijdigheid uit.

Het is m. i. onloochenbaar dat vele oprechte kinderen Gods met ziekten en kwalen bezocht worden en dat zij eerlijk kunnen en mogen betuigen dat deze bezoeking hun *niet* om eenige bewuste, persoonlijke boezemzonde of aanwijsbare overtreding van 's Heeren geboden wordt toegezonden. Wij hebben ons ook in deze zaak, gelijk in zoo menige andere, te buigen voor den ondoorgrondelijken Raad des Heeren. Hij doodt en Hij maakt levend, Hij maakt krank en Hij maakt gezond naar Zijn souverein welbehagen.

Moet echter die toestand van krankheid voortduren?

Ook hiervan make men geen stelsel! Wij gelooven dat God machtig is *alle* ziekten en kwalen te genezen, ook de hardnekkigste, ook dezulke, waarvan de geleerdheid en de ervaring der kundigste geneesheeren eenstemmig getuigen: „onmogelijk."

Te allen tijde, ook in *onze* dagen, zijn er genezingen geschied en op de meest afdoende wijze geconstateerd, die niet anders dan door een wondervol ingrijpen van den levenden God te verklaren zijn.

Maar ook hier blijft God de absoluut *vrije*. Wat hier geschiedde, geschiedt elders vaak niet. De Almachige laat zich geene perken stellen.

Nabij de Schaapspoort van Jeruzalem was een krankenhuis opgericht, met een badwater in het midden zijner galerijen, dat om zijn genezende kracht beroemd was. Daar lagen altijd vele ellendigen, blinden, kreupelen, verlamden, die wachtten op de „beroering," de opborreling van dat water, dat dan in vele gevallen zijne heilzame werking deed gevoelen.

Jezus ziet zulk een ellendige, een man, die daar al acht en dertig jaren gewacht en geleden heeft, en spreekt tot hem: [1])

„Wilt gij gezond worden?"

„Ik heb niemand om mij te helpen. Anderen waren tot heden altijd sterker, vlugger dan ik om het juiste oogenblik waar te nemen en beroofden mij van de gelegenheid. Och met mij is het toch voorbij!"

„Sta op, neem uw beddeken op en wandel!"

De liefdevolle majesteit van Hem, die spreekt, de macht van het woord, de levensmededeeling in den blik, die op hem gevestigd staat, alles werkt in den ongelukkige het geloof om genezing te ontvangen. Zie daar rijst hij, vouwt zijn beddeken, een uit palmbladen gevlochten mat, op, legt het op zijn hoofd en wandelt!

Wonderbaar heerlijke genezing, niet van krankheid alleen, maar ook van moedeloosheid, die de grond harer voortduring is. Wij zijn niet altijd persoonlijk alleen verantwoordelijk voor onze krankheden en ons lijden, gelijk deze man ontegenzeggelijk was (Joh. 5 : 14). Er is een treurige samenhang van het lijden der menschheid, de algemeene zonde, den op alles rustenden vloek, met de krankheid en smart, die de afzonderlijke mensch draagt.

---

[1]) Ik ontleen hier eene bladzijde aan mijns vaders „Leven van Jezus" (blz. 227).

Maar zijn wij voor ons *lijden zelf* persoonlijk niet altoos verantwoordelijk, toch wèl meestal voor het *voortduren* onzer smarten. God wil niet het lijden, maar de overwinning van het lijden: manlijke kracht uit Hem. Hij wil niet het zuchten der creatuur, maar dat zij Hem love. Jezus vraagt niet „zoudt gij wel willen?" maar *„wilt gij?"* De waarachtige wil is niet eigendunkelijk, maar treedt in Jezus' weg, hoort naar Zijn bevel en ondervindt hulp. Menigeen ligt neer in zedelijke machteloosheid, onbekwaam om het leger, waarop hij rust, den toestand waarin hij verkeert, ja zijn eigen leven te dragen. Ook het lichaam kan er door verlamd worden of ook wederkeerig den wil drukken, den geheelen mensch benevelen en binden. Eene daad van kloek geloof echter kan den geest doen oprijzen, ja ook de verlamde levensenergie weer opwekken. Hier te Bethesda geschiedt het op Jezus' woord.

WONDERBARE GENEZINGEN.

Ten allen tijde zijn er plotselinge genezingen geschied, die alléén door een direct ingrijpen van den almachtigen God te verklaren zijn. Gewoonlijk handelt Hij zoo *niet,* en wij doen stellig verkeerd wanneer wij den Heere „perken" trachten te stellen door onze armzalige dogmatiek en onze eenzijdige vroomheid. „Wacht dan, ja *wacht.* Verlaat u op den Heer!" Maar dankbaar zullen wij erkennen dat de Heere van tijd tot tijd, tot verbazing van alle menschelijke geleerdheid en tot versterking van het geloof Zijner kinderen, op onverwachte wijze Zijne almacht ter genezing toont.

Enkele daarvan willen wij u mededeelen.

Innocens.

Innocens, een ambtenaar uit de dagen van den Kerkvader Augustinus, leed vreeselijk aan fistels en had reeds verschillende pijnlijke operaties doorstaan. Plotseling openbaarde zich de kwaal

erger dan ooit en de geneesheeren achtten een nieuwe kunstbewerking onvermijdelijk. Innocens dacht niet anders dan dat hij er onder bezwijken zou. Hij liet de priesters zijner gemeente roepen, en toen zij ten gebede waren neergeknield, werd ook hij zelf zóó door den drang des gebeds aangegrepen en bad hij zóó ontroerend, dat Augustinus, die mede aanwezig was, zeide: „Heere, indien Gij *dit* gebed niet verhoort, welk gebed zult Gij dan wèl verhooren?" Den volgenden morgen kwamen de priesters terug om tijdens de operatie den lijder door hun gebed te ondersteunen. Maar tot aller verbazing vonden de geneesheeren *niets* meer te doen. De kranke was *volkomen* genezen. „Die vreugde, getuigt Augustinus, die lofprijzingen en die uitingen van dank tot den barmhartigen, almachtigen God, gelijk die uit aller mond onder vele tranen werden ontboezemd, kan ik niet wagen in woorden uit te drukken."

Myconius.

De Hervormer Friedrich Myconius had op zijn 49e jaar zulk een hevige longziekte, dat allen zijnen dood verwachtten. Hij zelf bereidde zich in God getroost voor zijn stervensure toe, maar kon toch den vurigen wensch niet onderdrukken: „hoe gaarne zou ik vóór mijn afreize mijn geliefden vriend Maarten Luther nog eens wederzien!"

Toen hij aldoor zwakker werd en slapeloos de lange nachten doorworstelde, liet hij zich in zekeren nacht papier en inkt geven en schreef hij met bevende vingers een afscheidsbrief aan zijn vriend. Diep ontroerd las Luther dezen brief en riep luide uit: „Dat verhoede God!" Terstond liep hij naar zijn schrijftafel en schreef hem haastig deze regelen:

„Neen, gij vlijtige arbeider in het werk des Heeren, gij moogt niet weggeroepen worden. Ik beveel u in den naam des Heeren te leven, daar gij mij voor de verbetering der Kerk nog zeer noodig zijt. M. Luther.

P. S. De Heere late mij, zoolang ik leef, niet hooren dat gij gestorven zijt! Hij geve dat gij mij overleeft. Dat bid ik ernstiglijk, ik reken op de vervulling en mijn wil moet gebeuren. Amen."

En zoo *is* het ook geschied. Myconius lag al sprakeloos, toen de brief aankwam en hem werd voorgelezen. Van dat oogenblik af genas hij. Hij kon spoedig daarop weer ter kerkvisitatie naar Wittenberg gaan en zijn vriend Maarten Luther bezoeken. Hij heeft nog zes jaar geleefd en stierf 7 Maart 1546, twee maanden nadat Luther naar zijn hemelsch Vaderland gegaan was.

Een getuigenis van eene zuster uit onze dagen.

Wij lezen in den 107en Psalm: „Hij zond Zijn woord en heelde hen, en redde hen van de groeve." Daarvan kan ik getuigen. De Heere heeft dit *letterlijk* aan mij vervuld.

Reeds in mijn 10e jaar kreeg ik een chronisch heuplijden, waarop in mijn 16e levensjaar een gewrichtsontsteking volgde, en in één nacht werd mijn been 15 c.M. korter. Het was geheel en al uit mijn heup uitgeweken. De dokter maakte daarop drie openingen, waardoor de etter wegvloeien kon. Een jaar lang was ik vrijwel van de wereld afgesloten, maar in dien tijd leerde ik Jezus als mijn persoonlijken Heiland kennen. Ik zou veel te uitvoerig worden wanneer ik zou verhalen hoeveel Hij mij van Zijne genade deed ervaren gedurende de 8 jaren, waarop ik met twee krukken mij voortbewoog. Maar op zekeren Goeden Vrijdag heeft Hij mij mijne krukken afgenomen, daar Hij het woord voor mij levend maakte: „al het levend gedierte, dat daar wemelt, zal tot nieuw leven komen, overal waar de stroom komt" (Ezech. 47 : 9).

Mijn lijden is niet *geheel* weggenomen, maar ik kon toch weer tot mijne zaken terugkeeren. In 1906—'07 kwam er een nieuwe ontsteking, en de etter vormde zichzelf een uitweg, dicht bij de oude lidteekens. Ik werd heel ziek en tegen mijn zin ontbood mijne moeder een dokter; zij kòn mijn lijden niet langer aanzien. Ik had mij gaarne ditmaal alléén aan mijn Heiland toevertrouwd, wien ik mij ook voor mijn lichaam geheel had overgegeven; maar ook zóó liep alles goed. De dokter was een eerlijk God-zoeker en wij hadden samen gezegende oogenblikken als wij over het ééne Noodige spraken. Hij gedroeg zich zeer teer

ten opzichte van mijn innerlijke gesteldheid. Toen hij bij mij kwam zeide hij: „weest u gerust, ik wil u niet bezwaren; blijft u bidden als voorheen, ik wil den Heiland geen concurrentie aandoen." Dat was ook zoo. Mijn lijden verergerde, en ik hoorde den dokter eens tot mijne moeder zeggen dat het nog maar een kwestie was van enkele dagen. Alle voedsel werd terstond in etter veranderd, alles was doorvreten.

Mijne geliefden wisten niet dat ik alles hoorde. Ik nam daarop mijn Bijbel onder mijn kussen vandaan en zeide: „Heiland, ik bid u toon mij nu hoe Gij denkt over wat ze daarbuiten met elkaar bespreken." Ik sloeg Jer. 51 : 46 op. „Uw hart versage niet! hebt geene vrees voor het gerucht, dat in het land wordt gehoord." Dat was genoeg voor mij. Ik kon alleen zeggen: „Ja, Heiland, ik houd het met U." Spoedig daarop sliep ik in en sliep tot den anderen morgen half 7 in één stuk door; anders moest men elken nacht vijf, zes maal watten aanbrengen, die telkens geheel van etter gedrenkt werden. Ik ontwaakte met de woorden: „zij zullen niet sterven, dewijl zij kinderen der opstanding zijn" (Luk. 20 : 36). In het eerste oogenblik schrok ik, maar toen ging ik zoeken of dit woord ook werkelijk in den Bijbel stond, en waarlijk ik *vond* het. Dien ganschen dag zocht ik met behulp mijner concordantie alle plaatsen op, die over opstanding en onverderfelijkheid spraken, en o, ik voelde het hoe al meer en meer *nieuw* leven in mij kwam, tot in mijn vingertoppen toe. Dikwijls zeide ik tot den Heiland: „Heere, ik moet nu eene *opstanding* beleven, want het *bederf* vernielt mijn geheele lichaam." Spoedig daarop kon ik opstaan, maar de dokter verschrikte zeer toen hij mij zag en verzocht mij dringend weer te gaan liggen; mijn heupbeen was zóó geheel murw, broos, dat het breken moest als ik er op zou gaan. Hij had het zoo wonderlijk hooren kraken, zei hij, terwijl ik sliep. Maar Jezus, mijn Arts, kwam mij te hulp met een woord uit Ps. 34 : 21, dat Hij mij op een wonderbare wijze toeriep: „Hij bewaart al zijne beenderen, niet één van die wordt gebroken." Hoewel ik wist dat dit eene belofte voor onzen Heiland geweest was, kon ik haar mij volkomen toeëigenen en terstond hield het gekraak in

mijne beenderen op. Nu kan ik al twintig jaren er mee gaan en arbeiden.

In dien langen tijd van ziek-zijn heb ik een boozen vijand leeren kennen: *den geest der krankheid,* die veel meer kwaad doet dan de krankheid zelve; gelukkig wij, als Jezus ons van hem bevrijdt en wij in dagen van ziekte ons niet meer om *ons zelf,* maar om *Jezus* bewegen. Zich met *Hem* bezig te houden, is weldadig voor het lichaam. Hoe heeft Hij het mij bewezen dat Hij *dichter* bij kan zijn dan de smart! Hoeveel gemakkelijker hebben het ook onze verzorgers, wanneer wij ons niet langer over onszelven bekommeren! Hoe gaarne wil ons Jezus van dien verschrikkelijken vijand, van ons eigen ik bevrijden, dat vooral in tijden van krankheid nog meer geldigheid zoekt te verkrijgen en nog zwaarder druk wil uitoefenen! O gij lieve mede-lijders, volgt het voorbeeld van Hizkia na (Jes. 38), wendt uw aangezicht naar den muur en hebt met Jezus te doen! Hij wil zich zoo gaarne aan ons openbaren. Geloofd en geprezen zij Hij!

SLOTWOORD.

Geliefde kranken! Ook dit boek moet helaas, om niet grooter te worden dan nu eenmaal voor dit vijftal is aangenomen, tal van Brieven ongedrukt laten, die ik aan u geschreven heb. Het is mij alsof ik nog eindeloos veel aan u te zeggen had, dat thans ongezegd moet blijven.

De brief is toch zulk een heerlijk hulpmiddel, niet waar? wanneer een mondelinge uitwisseling van gedachten niet mogelijk is. Men komt als het ware bij het bed van den zieke rustig neerzitten, ziet elkaar in de oogen, drukt malkander de hand en houdt dan eene samenspraak over alles, wat het hart bekommert en neerdrukt. Zoo was ik in den geest heel dikwijls bij u, lijdende broeder of zuster, om u, mocht het zijn, een weinig op te beuren en te vertroosten. Al deze boeken hebben geen

ander doel dan u den Christus Consolator nader aan uw hart, dichter bij uw leven te brengen. Is mij dat bij u gelukt? O, *hoe* hoop ik het!

Christus Jezus is voor velen nog altijd zoo *ver* af. Hij is voor hen een onbegrepen Majesteit. De Verzoener en de Verlosser zooals zij in de kerk, in het catechetisch onderwijs, in de boeken en uit de gesprekken van vrome menschen over Hem gehoord en gelezen hebben. Een ontzaglijke, een raadselachtige, eene dogmatische figuur, over welke zij telkens weer peinzen en hun denken vermoeien. Die geboorte uit de Maagd; die zondeloosheid; die heiligheid; en toch ook weer die verzoeking in de woestijn; dit klaarblijkelijke deelhebben aan onze zwakheden, moeiten en zwarigheden; die twee naturen; dat verzoenend lijden aan het kruis.... o het wordt alles door u „aangenomen," want het is de leer der Heilige Schrift en gij wilt niet ongeloovig zijn.... Maar ach, dat alles is u zoo vaak geen innerlijke werkelijkheid, geen wezenlijk bezit, geen kracht, geen sterkend geleide op uw moeilijken levensweg....

Nu heb ik juist ook voor ù deze Brieven geschreven, lieve zieken, omdat ik uw tobben en twijfelen, uw aanvechtingen en uwe moeiten zoo goed, zoo *heel* goed begrijpen kan. Ik ben u in deze Brieven niet met zwaar theologisch geschut te lijf gegaan. Ik heb u niet vermoeid met uitvoerige uiteenzettingen van Bijbelplaatsen, en getracht u te overtuigen dat gij het zóó, en niet anders, moet inzien als *ik* het u heb voorgesteld, om u toch maar te overtuigen dat *mijne* verklaring na het Schriftwoord de eenig-ware is — ik heb niets anders gedaan (ten minste niet anders *willen* doen) dan u Jezus Christus laten zien zooals ik Hem zie: den barmhartigen, geduldigen Zaligmaker, die onze zwakheid en onze twijfelingen verstaat, die ook in onze dwalingen en eenzijdigheden het verlangen ziet naar harmonie, naar waarheid, naar rust voor hoofd en hart, naar vrede der ziel.

Hoe meer ik over den Heiland nadenk, te onmogelijker schijnt het mij Hem volledig te beschrijven en nòg onmogelijker Hem te verklaren. Maar Hij *is* dáár! Hij *is* eene werkelijkheid. De

hoogste werkelijkheid. Per slot van rekening de *éénige* werkelijkheid. Uw lijden en uw zonden, uw worstelingen en uw nederlagen, uw opstandigheid en uw tranen, uw berouw en uw boosaardigheid, uw onwil en uw overgave — het is alles onwezenlijk, wisselend, vergankelijk, voorbijgaand. Maar Hij is de éénige, de eeuwige *werkelijkheid* ook in uw leven. Dàt heb ik u duidelijk willen maken, zóó tastbaar en voelbaar te midden van al uwe ellende, dat gij, aan het eind uwer lezing van dit boek gekomen, zult zeggen: „nu is het mij alsof Jezus zelf mij een Brief heeft geschreven, een Brief van oneindige teederheid en vertroosting!" O wat zou ik het heerlijk vinden, lieve kranken, als dàt voor u de vrucht dezer brieven mocht wezen! Dat Jezus zelf tot u is gaan spreken, duidelijker en inniger dan ooit te voren, dat gij Zijne stem te midden van uw ziekten en zorgen mocht vernemen, dat gij het moogt betuigen: mijn Liefste is mijn en ik ben de Zijne!

Dan komt gij er toe ook aan *Hem* uwe brieven van liefde en verlangen te gaan schrijven. Gij hebt wel eens gelezen hoe een klein meiske, dat den Heiland zoo innig had liefgekregen, een briefje met potlood had geschreven en in de brievenbus geworpen: „Aan den Heere Jezus in den hemel." Ik ben er zeker van: dat briefje heeft zijn bestemming bereikt. En ik ben er óók zeker van, mijn lieve kranken, dat *uwe* correspondentie Hem eveneens bereiken zal, wanneer gij in oprechte zielsbegeerte Hem uwe teederste gedachten vertolkt. Daar hebt gij geen inkt of potlood voor noodig. Hij verstaat u, wanneer gij in de stille eenzaamheid uw hart voor Hem uitstort, en gij krijgt ook antwoord van Hem, zoo gewisselijk als Hij een gewillige en genadige Zaligmaker is. O laat dit boek „Voor Kranken" u een aanleiding, eene aansporing tot die zoete en vruchtbare correspondentie tusschen uwe ziel en het heilig Hart van Jezus worden, dan zal de zalige vrucht er van in uw lijden rijkelijk openbaar worden.

De Heere zegene u en Hij behoede u!

De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig!

De Heere verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede!

INHOUD.

Bladz.

Een woord vooraf 5

VOOR KRANKEN.

(De gedichten zijn met een * geteekend.)

Gebed 10
Het lijden 11
Niemand is nutteloos 12
Aan den Heiland * 14
Wees een zonnestraaltje 14
Eenzaamheid 16
Het spook der moedeloosheid 17
Engelen * 18
Gebed in dagen van moedeloosheid 19
Het goede deel 20
Dankbaarheid 22
Zenuwlijden 24
Voorbidding 26
Vóór eene operatie 27
Moeilijke vragen 29
Ik ben 't, zijt niet bevreesd * 31
Gebed om te mogen volharden in het geloof 32
God leidt de zaak uwer ziel 33
Een heerlijk sterfbed 35
De macht des gebeds * 37

Bladz.
De dokter 37
Gebed. In het bijzonder voor de geneesheeren 39
Gevaren 40
Gods trouw 41
De weg des kruises * 43
De vrucht der smart 44
Gebed bij gevoel van eenzaamheid 46
Kranke kinderen 47
De verzoekingen van het lijden 49
Over het ware bidden 51
Iets over morfine 52
Het ontvangen van weldaden 54
Over een gevaar bij langdurige ziekte 56
Wilt gij gezond worden? 58
Gebed 59
Wees een zegen! 60
De ziel omhelst het arme en lijdende leven van Jezus Christus * 62
Het zoeken des Heilands 62
Een levende hoop 64
Liefde overwint alles 65
Het eeuwige leven 67
Mijn Jezus heb ik noodig * 68
Beproef mij, Heere! 69
Gebed voor den Zondag 70
Het rechte bidden 71
Boezemzonden 73
Bede om volkomen bevrijding 75
In den Heere ben ik stil * 76
Vreest niet! 76
Voor ontevreden kranken 78
Amen * 79
Een smeekgebed om gezondheid 80
Van de schuldvergeving 82
Gebed 85
Aan de smart * 85

Bladz.
Wees er heelemaal bij 86
De zucht eens geloovigen * 89
Gebed om teerheid van geweten 92
Niet moedeloos worden! 92
Gebed. Verlangen naar God 94
Langdurig ziek zijn 95
Wil toch de waarheid hooren! 96
Hij is getrouw 99
De ware blik op het lijden 101
Niet tobben, maar danken! 103
Gebed. Vertroost uw kind! 105
Eenige spreuken en rijmen 107
Gemeenschap der heiligen 109
De schoonheid van uw Galilea 111
In de stilte 114
Den dood niet zien 115
Moed houden! 116
Zie op hen, die 't zwaarder hebben dan gij 118
In de stilte * 122

GENEZING.

IN EN BUITEN DE ZIEKENKAMER.

Op weg naar de gezondheid 126
Het Sanatorium 127
Op 't ziekbed * 131
In een ziekeninrichting 132
Ziekbedsbekeering * 133
Gaven van gezondmaking 134
Operatie 135
Gebed vóór eene operatie 137
Moeielijke vertroosters 137
Volhouden 140
Genezing 141
Wees natuurlijk bij zieken! 141

Bladz.
Al biddende 143
Een belemmering voor veler genezing 144
God laat zich niet bespotten 145
Bezoeken bij kranken 145
God weet den weg * 147
Tact 148
Verplegers en verpleegden 150
De verpleegster aan het ziekbed * 152
Het nachtlichtje 153
Jezus * 155
Door tranen ziende geworden 156
Aan alle genezenen 156
Patiënten, bezoekers en verzorgers 157
Verplegers-gebed * 158
Zieken in onsympathieke omgeving 159
Hij had er velen genezen 161
Onze dokters 162
Zieken, weest bescheiden 164
Geduld 165
Gij zijt gestorven 166
Iets voor zieken en voor dokters 167
Contact met de onzichtbare wereld 168
Magnetisme, hypnotisme 170
Jezus de groote geneesheer van ziel en lichaam 171
Ziekte en geneesmiddelen 176
Genezing op het gebed 181
Geloofsgenezing 188
Wondervolle hulp 194
Wonderbare genezingen 196
Slotwoord 200

CHRISTUS CONSOLATOR

DEEL I

MOZAIEK

DEEL II

SURSUM CORDA

DEEL III

IN DEN SMELTKROES

DEEL IV

VOOR KRANKEN

DEEL V

NAAR HUIS